

Ex Bibliotheca
majori Coll. Rom.
Societ. Jesu

1.5 L 30

REGINONIS MONACHI PRVMIENSIS ANNALES, NON TAM DE AVGVSTORVM VITIS, QVAM ALIORVM GERMANORVM GESTIS ET DOCTE ET COMPENDIOSE DISSERENTES, ANTE SEXINGENTOS FERE ANNOS EDITI.

Bibliothecae Coll. Rom. Soc. Jesu

Cum priuilegio Imperiali.

EDICTVM AVGVSTALE, QVO CAVTVM EST, NEQVIS HOC opus aut æreis typis excudere, aut alibi impressum per Germanias distrahere præsumat.

CAROLVS QVINTVS DI

uina fauēte clemētia, electus Romāor̃ Impator, sēper Augustus, ac Germaniæ, Hispaniarum, utriusque Siciliæ, Hierusalem, Hungariæ, Dalmatiæ, Croatiæ &c. Rex, archidux Austriæ, dux Burgūdiæ &c. comes Habspurgij, Flandriæ, & Tirolis, &c. Nobis & sacro impio fideli dilecto, Sebastiano de Rotenhā equiti aurato, gratiā nostrā Cæsareā, & oīne bonū. Certiores redditi sumus quēadmodū natales tuos præclaros, non solū eruditione legalis sapientiæ, & recte factis in re militari illustrare pergas, sed etiam mira polleas industria, per uestigādi ueterū monimēta, Inprimis aūt ea, quæ antiq̃s Germanos nostræ memoriæ sil' & posteritati ɔsecrarūt. Ad hæc præceptis è tabulis Cosmographiæ & Topographiæ relictis, ab illius artis authoribus, experientiā addas lōge certissimā, & quicquid præterea cōpertū habeas, tam in pegrinationibus honestissimis, tuapte sponte obitis, quā ex legationibus susceptis mandato principū, q̃bus pbe à consilijs adfuisti multis annis, ornatissimo quodā cōpendio, uelut in tabellā compingas. Cupientes itaq; labores sacræ uetustatis in lucē assertos, & nouæ huius ætatis īdustriæ fœtus, calore laudis eductos fouere, pręcipimus, ut per sacrū nostrum impium & regna, ac ditiones (quàm latissime pateāt) nemo neq; historias, neq; locorū supputationes, aut alia à te iuxta ordinationē impij Vuormatiæ institutā inuulgata, uel tradita impressoribus, ęmulari audeat, siue iterū excudere intra decimū à libro edito annū, aut alias imprimendos curare, aut alibi impressos ad pomœria nostræ iurisdictiōīs uendēdos inuehere pręsumat, quolibet id modo factū fuerit, aut fieri poterit, sub pœna amissiōīs librorũ oīum, q contra hoc edictū nostrū aut excusi, aut uenales, ut pręferī, expositi deprehenderenī. Cuiusmōī libros etiā fidelis ac dilecte nobis à sacro impio Sebastiane de Rotenhā, aut alius qlibet, cui eas partes dederis, nomine tuo in suam potestatē redigat citra aliud quodcūq; iuris atque iustitiæ suffragiū, adeoq; libere, ceu sibi optimo iure uīdicatos, pstare faciat, distrahat, diuēdat, uertatq; suas opes, iuxta arbitriū, & uolūtatē suam. Neque uolumus ut qsquam tibi, tuasq; uices gerēti, aut gerē.ibus īpedimēto sit, aut q̃quo mō resistat, cuiuscūq; ille dignitatis, status, præeminētiæ, atq; officij prærogatiua ualuerit, q̃ minus hoc nostrū decretum effectum sortiatur. Præterea sub pœna decem Marcarum auri puri, quas toties à transgressoribus exigendas statuimus, quoties erit ab eis contrauentum. Partem uero alteram eius multæ, fisco nostro Cæsareo, Alteram autē tibi, cui uideī quasi iniuria facta applicamus, attribuimus, decernimus Harū testimonio literarū, quæ nr̃o sigillo & chirographo subscriptæ, firmatę, stabilitæq; fuerit. Datū in ciuitate nr̃a impiali Vuormatia, die XXIX. mēsis Maij. An. Dñi M.D.XXI. regnorū nostrorū Romani II. Cæterorū uero VI.

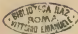
Ad mandatū dñi Impatoris ppriū. | CAROLVS. | Nicolaus Ziegeler Vicecancellarius.

INVICTISSIMO AC

GLORIOSISSIMO D. CAROLO V. RO. IMPE-
ratori semper Augusto, ac Germaniæ, Hispaniarum, utriusq; Siciliæ, Hierusalem, Hũgariæ, Dalmatiæ, Croatiæ, &c. Regi, Archiduci Austriæ, duci Burgũdiæ, &c. Comiti Habspurgij, Flandriæ, & Tirolis, &c. deuotissimus cliens Sebastianus de Rotenhan, Francus Germanicus, eques auratus, & iure cõsultus S. D.

X FELICIORIBVS CAROLIS GEMINOS
Ro. imperij habenas effluxis temporibus direxisse
priscorum testãtur monimẽta Auguste inuictissime,
sorte tamen dispari, altero gloriosam posteritatis me
moriam perenni reminiscentia incolumẽ seruante,
altero illius nominis tertio, ob animi (ut scribunt) se-
gnitiem, resq; perperam actas à Germaniæ, Italiæ, ac
Galliæ monarchia, tãdẽ præcipitato, prudẽtes aũt q
aliorum exemplis saluti prospicerent, Anaxagoras
uoluit. Quare haud inconueniẽter hos maiestati tuæ æquiuocos pposuerĩ,
quorũ rebus gestis uelut speculo lustratis, laudata imitari, & insalubria post
habere poteris. Nã Tullius ille dicendi fulmẽ, iustitiam, ac liberalitatem prĩ
cipaliores rectoris bases posuit, quibus beneuolos subditorum animos expe
ditius aucuparetur. Morales alij fortitudinem subiunxere, ac temperãtiam,
quibus Carolũ Magnũ, perenne Germanorũ decus, ad symmetriã sic innixũ
legimus, ut iuxta Plynij consilium enchiridion officiorũ Ciceronis non
modo frequentius lectitasse, uerũ edidicisse uideatur. O gloriosum facinus ĩ
eo uirtutum cardine ad proportionem politicæ conseruationi quadrantem
uesaris sic, ut Aulici iustitiarij finãcijs studentes (barbarismo em̃ utar) queru
lantes pauperculos æris amore nõ circũscribant, postergent, eludant. ut be-
neficẽtia, neglectis assentatoribus, integris prudentioribus, ac benemeritis
impertiatur, ut secundis, aduersisque euẽtibus idem principis animus, eadẽ
constãtia, & magnanimitas, solida perpetuo subsistat. excellẽsque rerum ex-
perientia hæc omnia moderetur tandem, ac contemperet. Sed quorsum
illa? anceps lector fortasse cogitabit me undas Oceano frustra inferre, his
prius superfluenti. cuius iudicium nihil moror, difficile ac periculosum esse
principibus, etiam uirtutibus splẽdidissimis in faciem eloqui, corã effari, qđ
oportet, Taciti uerbis respondens, quos librorum reuolutione crebro consi-
lia excipere patiẽtius cõstat, q̃ uiua senatorũ suasiõe. Id si forsã gloriosissime
Imperator (ut minime suspicor) aliquãtisper ægre tuleris. quãto cautatius defen
dar, cũ aliorũ exẽpla imitatus reipu. amore, quæ tibi, quæ ipso, usui, ac subdi-
tis cõmodo, ac saluti fore spaui, nõ q̃si in te desyderarẽt, sed ut prius possessis
subĩde reminiscaris, tã familiaris uelut psperioris regiminis ĩdicẽ præscripse
ro βουλῆς γὰρ ὀρθῆς, οὐδὲν ἀσφαλίστερον Cõsilio eni recto nihil securius, ut Me

nander asseruit. Neque quenquam latere potest talem te agnitum, à quo rē improbam, leuem, sinistram fidenter petere nemo audet. Si uero liberalitatem expetamus, tu neque Arcturo Britāniarum regi cantatissimo, neq; Tito, qui ob beneficētiam humani generis delitium dicebatur, cedes. Nec minorē generosæ nobilitatis fortitudinem frequentiori exercitio militari exhibes, polliceris, ostentas. illustres radices nimirum ab auita Maximiliani strenuitate diducens. In equo mediusfidius quacūque armatura cinctus, tā agilis, expeditus, uersatilis extas, quasi Gregarius seu ueteranus miles, castris bellicis totus ab incunabilis iucubuisses. Instructioque armorum sic te afficit, oblectat, pascit, ut priuatim ad machinas bellorum procurandas indies haud parum temporis absumere soleas. Cuius ī Gallias expeditionem pridem edictam, cataphrattus eques spontaneus fuissem secutus, nisi Reuerendissimi in Christo patris, & illustrissimi domini Adalberti, ad uincula sācti Petri cardinalis, Moguntineñ. ac Magdeburgeñ. archipræsulis, & Aulica negocia, quibus ad præsens necessitate quapiam addictus sum, domi me inuitum quasi distinuissent. Has denique uirtutes flagrantiori religione, ingenita uerecundia, & animi mansuetudine sic moderaris, ut te in supremum mundani fastigij apicem subleuatum triuialis, plebeius, & depressionis status quisque coram interpellare possit intrepide, sic ut qui dig nitate summa, cæteris omnibus præstas, humilitate, alloquio, comitate par infimis esse uidearis. Que non uaga aliorum relatione, sed in palatijs tecum aliquādiu uersatus sciēs profiteor. Nec quicquam in te fortunæ amplitudo mutasse agnoscitur, quàm ut prodesse tantūdem posses, quantum uelles, quantumue imperatorio munere ad hoc te obligatum sentis. Neque uirentē tuam ætatem inter effœminatorum contubernia, potatores, scorta, ganeones, spirātia opobalsama, & alias uoluptatum dulcedies exhauris, collocas, dissoluis, imo serijs necnon asperioribus forensium causarum tractatibus quā ardentissime accommodas, parum aut nihil otio inani relinquens. Et si rectum facere iudicium uoluero, ac repudiatis blāditiarum illecebris decernere, uix credi potest in adolescentiori ætatis tuæ æuo, quæ in multis perficiendis satis forent, potuisse superos tot excellentissimas dotes in te uno conferre, tātus præconiorum aceruus, uniuersaq; laudum consonantia tibi obuenit, creuit, obtigit, ut nil seueritati hilaritas, nil grauitati simplicitas, nihil denique maiestati facilitas subducat. Sed omino μεμνεσ᾽ ὅτι θνητὸν ὑπαρχεισ Memēto q mortalis es ut inquit Phocylides. O Germani, o Hispani unius iā ductoris cōmilitones quāta nobis de gigāte, uexillifero, heroe hoc lōgiore uita incolumi, & saluo, dijs propitijs, sperāda sūt, modo collaterales, aulicosque proceres consilio fidos, integros, synceros, auro Gallico non corruptibiles nactus fuerit. Rara hæc ales in terris. Offero præterea tibi nuncupatim, tibi inquam Aquilæ, terroris alas pro ablatis Imperij iuribus uendicandis in nubibus uibranti, Charthaceū Reginōis mōachi Prumieñ. munus hoc, è pulueribus q̄si reductū nō minus uarietate, q; cōpendio, & breuitate expetibile. in q̄ res gestæ priscorū Germanorū graphice depingunt. Materiam em̄ reor haud prorsus indignā cognitu, nec triuialiter protritam, ope Ioannis Huttichij de Romano eloquio benemeriti, quādo forenses causæ ad alia me distraxerāt, obit̄ recognitā. Etsi

fortasse

fortasse iuxta delicatiorum desyderia haud ubiq̃ue latialiter personare com
peritur, posset tamen ætas nostra factorum priscorum narratione hic præha
bita, si alicubi reperiretur in eo linguæ asperitas, latinitatis delatorio aliquã
tisper leuigare. Sat illi fuerit medioximo scribendi stylo suæ ætatis homini-
bus placuisse, q̃ prototypum id reipublicæ amore, pculdubio posteritati cõ-
secrauit, unde pium & ingenui pudoris existimauerim, qualecũque donum
progenitoribus nostris obtulerit, grato animo excipiendum. nec ad præsẽs
licere aspernari. Approbatis eni laboribus, operam nauauit, cũ πολλοὶ σχολὴν
ἄγοδσιν ἐισ τὰ χέιρονα. hoc est Multi otium conferunt in peiora. Suscipe igi
tur à me indigno munus illud historicum inuictissime Cæsar, ad formandas
adulescentulorum mentes oppido perquàm conducibile, fronte, ut adsoles
derugata, & hilari, in non uiolabilis fidei, & debitæ erga te obseruantiæ pi-
gnus perpetuum. Ex cuius imperiali sublimatione non tam Germani nos,
quàm Hispaniarum regna solatio haud mediocri sumus affecti, te im-
posterum non modo imperiali, sed & pij parentis, & uigilan-
tissimi conseruatoris officio nos amplexurum facile spe
rantes. Est insuper tibi cogitandum, ut opinionem
hanc de te à subditis conceptam, quæ apud om-
nes maxima est, non modo expleas, ue-
rum superes. sic porro gentilium
ritu inter superos referen-
dus, & Elysios cãpos plu
strãdo, imortalitatis
nomẽ, pcul dubio
es ꝯsecutu
rus Vale.

AD REGINONIS PROPIOREM AGNITIO
NEM FACIENTIA, CIRCA OPE
RIS CALCEM DE-
PREHEN-
DES.

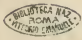

INDEX EORVM QVAE IN RE GINONE NOSTRO NOTA TV DIGNA VISA SVNT COPIO SISSIMVS.

De litera A.

Antipater ex Dodyse natus, ab Herode percutitur 1
Archelaus accusatus à Iudæis, & in exilium missus eodem
Archelai fratres, uidelicet Herodes, Antipater, Lysania & Philippus, Iudæorum inter se regnū diuidūt eod.
AGRIPPAE filij Herodis impiū 2
Albinus 2
Appollinaris episcopi martyriū 2
Anacleti martyrium 2
Amiternum urbs in Cāpania 2
ANTONINVS pius Aug. cum filijs & eius imperium 3
ANTONINVS cōmodus Aug. & quēdam sub eo martyrium 3
ANTONINVS Caracalla Seueri filius, ac eius imperium 3
AVRELIVS Alexāder regn. &c. 3
AVRELIANVS Aug. & eius imperium, & qui sub eo passi 4
Augustudunum 4
Antiochia 3
Africa eodem
Alexandria eodē
Arala fluuius 4
Aegea ciuitas eodem
Antonij in eremo mors 4
Ambrosius Mediolanen. episcopus 5
Archadius cum Honorio regn. &c. 5
Abacuc, & Micheæ prophetarū corpora reuelantur 5
Augustinus eodē.
Alaricus rex Gotthorum Romam inuasit eodem.
Africa uastatur 5
Augustinus moritur eodem.
Aetius patritius, à Valentiniano occiditur. 5
ANASTASIVS Aug. regna. &c. 5
¶ Eodē in loco multa de martyribus lectione digna.
Anastasius quō perijt 6
Athalaricus Theodorico successit 6
Attila, uel Anitala Maurorū rex 6
Arator poeta 6
Arthemius hæreticus 6
Albuinus filius Odouini eodem.
Amalricus rex, filius Alarici eodē.
Alaricus 6
Aminghus eodem.
Auribanus seu Auribanis 6
Auares eodem.
Albia fluuius 6
Atanahildus rex eodem.
Andouera seu Andauera regina 7
Albuinus rex in Italia ciuitates complures cœpit 7
Albuinus uxoris suæ insidijs interfectus 7
Abisinda filia Albuini Constantinopolim missa eodem
Arpenne gallicum est 7
Augustinus cum quibusdam monachis in Britāniam mittitur, eosq; in eapopulos ad fidem conuertit 8
Angli & Gotthi christiani fiunt 8
Abrincatis rex, opinor. eodem

Aroadi uel Aronnna fluuius 8
Agilulfus dux Taurinatius Langobardorum rex constituitur 7
Agilulfi regis mors 9
Arnolphus Meteñ. eṗs 9
Aganensis pagus 9
Aranearum plurima multitudo 10
Armandus eṗs 10
Audoenus eps 11
Ansprandus Langobardorum rex 11
Andagauensis ciuitas 12
ANASTASIVS qui & Arthemius regnauit &c. 12
Anastasij classis in Alexādriam contra Saracenos 12
Augustini translatio in urbem Ticinēsem 12
Aemiliæ castra eodem
Auximium 12
Aquitania à Pippino uastata 16
Attiniaco placitum à Pippino rege habitum 16
Aquitaniam ingressus rex Pippinus 17
Aurelianis ciuitate placitum est habitum eodem.
Argentonium castrum eodem
Attiniacum 17
Adalhardus comes 17
Adalgisus Desyderij filius 18
Angrarij 18
Austrasiæ, Baioariæ seu Prouinciæ, & Septimaniæ ex partibus, pluria multitudo Francis in auxilium uenit char. 18
Antissiodoro ciuitate Carolus commorabatur 19
Adarna fluuius in loco qui dicitur Lichesi 19
Alara in Vuiseram confluit 19
Asa fluuius 19
Ambra fluuius 20
Adeine usque peruenit Carolus 20
Attiniacum 20
Aquis palatium 21
Abotrudi eodem
Alemona fluuius 21
Adriāus papa obijt, Leo ei successit 21
Aquis palatium 22
Adulo eodem eodem
Ambulater Elephantis nomen, Carolo magno missi. 23
Arduenna sylua 23
Abrotides 25
Abrotitos eodem.
Abrotidorū dux Vuilzos uicinos aggreditur 25
Alarus fluuius 26
Altissiodorensis ager 28
Animi regum auidi, & inexplebiles. char. 32
Aranearum morsus plures interfecerunt. 33
Aduentius episcopus Mettensis 34
Altfridus eṗs de Saxonia 35
Aquispalatio morabatur Hilduinus char. 35
Aquispalatiū rediit Ludouicus 35
Albuinus Carolum, Caroli filium trucidauit 35
Albuini, & Bettonis audaciam tentauit Carolus eodem.
Absternatum monasteriū sancti Vuillibrodi eodem.
Albuinus, interfecto regis filio, salutē ocyus fuga quæsiuit 35
Adrianus papa moritur eodē.
Adalgisus dux Beneuentanus contra Ludouicum 35
Adalgisi callidū & Italicū ingeniū 36
Adalgisi super Tyrannide, cōquestus est Ludouicus summo pōtifici eod.
Adalgisus à Romanorum senatu, Tyrannus, & hostis reipub. iudicatus. char. 36
Adalgisus in Corsicam fugit, ibiq; aliquod ad tempus occulte egit 36
Andagauensis urbs à Carolo obsidetur char. 36
Alanus frater Pasquitani 38

Andernacum castelllum 38
Ansgard puella 39
Adelheidis eodem.
Atrabatis abbatia sancti Vedasti 39
Andrenacum 42
Ansbaldus abbas Prumień. 42
Antisbduro tumulat Hugo abba 42
Augea monasterium 43
Arnolfus rex contra Nortmanos poti tur uictoria 46
Arnt Vuirtzburgeń.ep̄s 47
Axanus fluuius 47
Arnolfus urbem Romanam consensu pontificis cœpit 48
Arnolfus Vuormatiæ placitum tenuit char. 48
Aquis uenit Carolus in Neumagum char. 48
Albertus Bombergēsis 50
Adalhaida Ottonis uxor fit 53
Adalbero episcopus Mettensis moritur 55

De Litera B.

Barcinona 4
Boetius à Theodorico rege Gottho. in carcere detinetur. 6
Benedictus ubi egerit 6
Belisarius Vuandalorum gentem deuicit 6
Bucellinus eodem
Brunichildis siue Brunia Atanahildi regis filia 6
Benedictus papa 7
Brunichildis eodē.
Bouium uel Bobium 8
Brunichildis miseranda mors,& quidem merito 9
Bertaldus Saxonum dux 9
Benedictus papa ordinatur 10
Benedicti translatio 11
Bituriacensis episcopus Sulpitius 11
Bonifacius Germanis fidem prædicauit 12
Burchardus Vuirtzburgeń.ep̄s cum Florado Sacellano Romam mittitur char. 15
Bertrada Pippini uxor 16
Burdellum captum 16
Biturigæ 17
Biturigas ciuitas eodem.
Buriaburgh castrum 17
Basilica in loco Fridislar 17
Brunisberg 18
Bucholtz locus 19
Bertha Caroli mater moritur 19
Bardenguni 20
Barcinona ciuitas Hispaniæ, Francis redditur 22
Brittannia à Francis subiugata 22
Bernhardus Pippini filius oculis & uita priuatur 27
Brittones fœdera uiolant 27
Brittones Francorū castra opibus multis referta inuadunt, indeq; ditiores omnes redeunt 29
Bulgarum gens ferociss. ad Christianā religionem uenit 34
Bulgarorum uel Bulgarum rex monachus fit,& filio quem regem constituerat,oculos effodit 34
Boso post mortem Ludouici,Burgundiam omnem occupare nisus 39
Bertulfus Treuirorum ep̄s 41
Battua seu Bataua insula 42
Berengarius Ennarhardi filius 43
Bohemenses 45
Blauita fluuius 45
Bonnam peruenerunt Nortmani 46
Babenbergk castrum 49
Blesiacus pagus 50
Berengarius Italia expulsus 49
Idē etiā Ludouicū oclis priuauit 50
Bauarorum cum Hūgaris congressio char. 50
Bonna castellum 51
Benno episcopus à Mettensibus excæcatur 51
Badalicki castellum 52

Biertana 52
Brisacum castellum 52
Bonna castello Synodus celebrata 53
Bolizlaus Bohemorum princeps 53
Brisacum se contulit episcopus Mogūtinensis 54
Berengarius contra Ottonem se parauit & muniuit 55
Brunonis archiepiscopi Coloniensis mors 57

C

Christus quando natus, & sub cuius Cæsaris imperio 1
Christus in Nazareth ciuitate Galilææ egit usq; ad tempus sui baptismi 1
Christus passus est 18 āno imperij Tiberij Cæsaris 2
C. CALIGVLAE imperium 2
CLAVDIVS & eius imperium 2
Claudius è Roma Iudæos expulit 2
Canallitanum territorium 4
CLAVDIVS Aug. eiusq; imperium & qui huius temporibus passi 4
CARVS cum liberis regna. &c. 4
Cæsaraugustana Hispaniæ ciuitas 4
Cucusas 4
Cucumis 4
Circensis Colonia 3
Carianensium ciuitas Siciliæ 3
Corduba ciuitas 3
Cirricum 4
Cyprianus apud Aegeam passus ē 4
CONSTANTIVS Aug. & eius imperium 4
Cœnobium seruorum dei in urbe Treuirorum fūdatur, de quo Aug. in li. confess. 4
CONSTANTIVS ex cōcubina Helena Constantij filius, reg. &c. 4
Crux Christi à Iuda, & quo sub Imperatore inuenta 4
Concilium Nicenum 4
CONSTANTIVS cum Constantino, & Constante fratribus regn. &c. char. 4
Clodoueus rex Francorum 6
Cundibaldus per Clodoueum è Burgundia pellitur 6
Confessores & martyres quo pacto tormentis affecti 5
Clodoueus cum Alarico rege Gotthorum feliciter cōflixit 6
Clodoueus Reginarium propinquū, & Syagrium Patritium interfecit 6
Childebertus 6
Clotharius eod.
Clodomerus eodem.
Cassini castro Benedictus floruit 6
Cassiodorus quibus tēporibus floruerit char. 6
Cæsaraugustana ciuitas obsessa 6
Childebertus Parisius moritur eod.
Cenitense castrum 7
Childebertus aduersus Hispanos bellum gerit 7
Cœnobium siue Ciboriū 8
Cyballanis ciuitas, quæ al's Caballono Cauillonio, uel Cabilone 8
Childeberti mors eod.
Colūbanus & Gallus sancti 8
Cœnobium sancti Benedicti deuastatur char. 8
Cosroe rex Persarum 9
Clotharius rex 9
Cæsarea Persarum regis uxor 9
CONSTANTIVS Aug. filius Heraclij, cū fratre Heraclione reg. &c. char. 9
Chilitilla 9
CONSTANTINVS filius Constātij, filij Heracli, regnauit annos, &c. char. 9
Constantinus hæreticus fit 9
Caturcinus pagus 9
Constantinus in balneo à suis strangulatus est 10
Eodem, multa lectione digna.
Constantini ornatū omnem auferunt

Saraceni 10
CONSTANTINVS Constantini August. filius regnauit annos &c. char. 10
Constantinus concilium propter hæreticos fecit 10
Christianus uerus, duas in Christo uoluntates, operationesque credit char. 10
Chiliarchus sepus 11
Conon & Sergius, Romanam regūt ecclesiam 11
Cunibertus episcopus Coloniensis char. 11
Cenomanensium in partibus corpus sanctæ Scholasticæ conditum 11
Crucis dominicæ portio per Sergium in Sacrario sancti Petri reperta 11
Cersona 11
Concilium contra hæreticos factum Aquileiæ 11
Carolus rex Franciæ 11
Carolus contra Ratbodum 12
Constantinopolis ad triennium obsessa char. 12
Carolus princeps gloriosissimus moritur char. 12
Carolus Pippini filius moritur 13
Carolomanus contra Odilonem ducem 13
Carolus filius Pippini obijt 14
Carolomanus & Pippinus contra Hunoldum Aquitaniæ ducem 14
Carolomanus Alemaniam uastauit char. 14
Carolomanus & Pippinus contra Odilonem ducem Baioariorum 13
Carolomani exemplum memorabile char. 14
Cassinus mons 14
Carolomanus à coquo percutitur 14
Carolomanus monachus fit. 14
Constantinus Imperator, Pippino organum dono misit 16
Carisiaco, natal. domini, & pascha celebrata 16
Clarus mons 16
Cantella Auernen. 16
Cabillo ciuitas eodem.
Caduricia in Aquitania 16
Carolus & Carolomanus regnum cōmuniter nacti 17
Carolomanus Aquitaniam ingredit. char. 17
Carboniacum ad uillam uenit Carolus 17
Carolus rex Synodum habuit in Vuormatia, inde i Saxoniā cōcessit 17
Carolus contra Desyderium 17
Clusas reliquit Desyderius 17
Carolus Italiam ingressus 18
Carolus Saxoniā ingress. 18
Carolus Hispaniam ingressus eodem.
Cæsaraugustana ciuitas 18
Compendium uilla, in quam Carolus uenit. 19
Carolus Coloniam uenit 19
Carolus Saxoniā īgressus, ubi nouies aut decies utrinq; pugnatū est 19
Cacorum princeps Odulphus 20
Carolus Romam uenit 20
Carolus super Albiam binos construxit pontes 21
Carolus Ratisbonam in Baioaria uenit, ibiq; exercitum suū collegit, contra Auaros expeditionem faciēs 21
Chunberg eodem.
Camp in Danubium labitur 21
Cuffinstein uilla in Moguntinæ ciuitatis suburbio sita 21
CONSTANTINVS Imperator excæcatur 22
Claues sepulchri domini ac loci Caluariæ, ciuitatisq; Hierosolymitanæ Carolo missæ 23
Carolus à Leone papa coronam accepit, & à populo est acclamatum, Carolo Augusto, à Deo coronato, &c. char. 23
Cacanus Auarorū princeps, Impera-

torem adijt 24
Carolus filium cũ exercitu cõtra Sclauos q Bohemi dicuntur misit, eodẽ.
Comes stabuli 24
Classis à Constantinopoli missa 25
Cumacula insula 25
Cæsaraugustana 26
Cefalaniæ præfectus Paulus 26
Corsica insula à Mauris uastata 26
Concilia quinq; habita 27
Caroli Imperatoris mors, & eius sepultura Aquis 27
Carolus filius Lotharij Imperatoris moritur 28
Carolus, relicto papilione, tentorijs, omnique ornatu regio, clam nocte exercitu aufugit 29
Coloniensis ac Treuerensis episcopi, in diuortium regis consentiunt char. 29
Concilium Mettense eodẽ.
Colonieñ. & Treuereñ. episcopi, Romam concedunt 30
Carolus regnum Lotharij occupare nititur 34
Ciuium electione olim episcopi præficiebantur 35
Carolomanus oculis priuatus 35
Carolomanus apostata eodem
Capua obsessa 36
Carolus Romæ Imperator creatur 38
Carolus primogenitus Ludouici Imperatoris 38
Carolus senior secundo Romam profectus est 38
Carolus rex Gallorum imperium Romanum emit à Pontifice 39
CAROLVS Imperator à Iudæo nomine Sedechias, ueneno extinctus 39
Carbonaria 39
Carolomanus rex Paralisi dissolutus, moritur 39
Corantanum in quo Mosburch castrũ char. 40
Carolus Alemaniã egressus Langobardiæ fines occupat 40
Carolomanus ab apro uulneratur 41
Chinheim eodem
CAROLVS III. Impe. moritur 43
Carolo mortuo regna dissipata eodẽ.
Cõstantiense territoriũ, quod ad sãctũ Loth dicitur 45
Carolus cõuentũ Vuormatiæ celebrauit 47
Comete stella illuxit 50
Chuonradus in Hessia copioso cum exercitu in loco q dicit̃ Frideslar 50
Chuonradus rex obijt, & in Fulda monasterio sepultus 51
Carolus Germanorũ regi, regnũ Lotharingiæ donat 51
Carolus rex Gall. in custodia obijt 51
Capri mons 52
Corbeia monasterium 52
Carantani Hungaros mactant 53
Curiensis eps̃ Vualdo 53
Chuonradus dux defecit à rege 54
Coniuratio filij & episcopi Moguntineñ. in Ottonem 54
Coniurati in gratiã redeunt 54
Coloniæ placitũ regale habitũ 55
Camerinus ducatus 56
Cumani lacus munitiones funditus destruuntur 56

D

DOMITIANI imperium 1
DECIVS & eius imperiũ, & q sub eo dẽ martyrij coronã adepti, profecto notatu digna 3
Diuione castrum 4
DIOCLETIANVS, Maximiãus, Cõstãtius, & Galerius cũ Seuero regnã, &c. char. 4
Diocletiani, & quorum iam supra meminimus, temporibus, cõplures martyriũ subiere uiri sanctiss. eodem.
Deus papa 9
Dagobertus quale facinus in Aquitaniæ ducem ausus 9
Dagobertus Pippino duce in Austriã

mittitur 9
Donus papa 10
Dagoberti regis cũ Sclauis cõgress. 10
Dagobertus crudelis in Bulgaros 10
Dionysij miraculum subsidio Pippini factum 16
Desyderius Langobardorum rex 16
Duria uilla codẽ.
Donnus Carolus 17
Duria in uilla Synodus habita 18
Desuburgh castrum 18
Duciatum 18
Duria castrũ ciuitati Colonieñ. cõtiguum char. 19
Dragim uel Dragini pagus 19
Danubius qui & Ister 20
Dysenteriæ uel Cliēteriæ morbo exercitus Lotharij correptus 33
Duiza castrum 35
Denemarca 41
Dinsburch oppidũ à Normanis capitur 41
Durfos denuo uenit cum exercitu Zẽdibolch 49
Duisburgeñ. Synodus 51

E

Eutices martyr 2
Emerita Lusitaniæ urbs 4
Eusebius presbyter Christi ob nomen cubiculo detectus, post paulo morit char. 4
Ermenfridus dux Thuringiæ. 6
Elmigisus Albuini occisor 7
Elmigisus Rauēnæ ueneno extinctus 7
Euticius eps à Gregorio in conspectu Augusti superatus 7
Edilbertus rex Anglo. baptizat 8
Eclypsis Solis uisa, quam protinus grauissima pestis secuta est 10
Edildrudis regina 10
Ega domus maior 11
Eudo dux Aquitaniæ 12
Eboreia 24
Eardulff rex Nortdanibrorũ 25
Egidora fluuius 25
Esselselt locus in Sturiæ fluminis ripa char. 26
Expeditio in regẽ Danorum eodem
Eclypsis solis & lunæ 27
Egil Prumiensẽ Abbatiam dimisit 28
Engildruda uxor Busonis comitis 30
Eclypsis solis & lunę magna, mense integro 39
Eberhardus Saxo, filius Meginardi comitis capitur 40
Enessa mater Eberhardi eodem.
Edulo Abbas lapidis ictu perijt 47
Erfesfurd i Turigia Synod. celebrat 52
Epi Moguntineñ. & Argentineñ. ab Ottone fugiunt 52
Edgid regina, Ottonis uxor obijt 53

F

Fames intolerabilis, cuius Lucas meminit char. 2
Festus Felici succedit 2
Florus Albino succedit eodem
Flauiæ domicillę exilium 2
Fredegundis 7
Fortunatus poeta 7
Flauij Langobardorum reges dicebātur char. 7
Floriacus monasterium 11
Foromanum 12
Francorum bellũ in Saxones 14
Figmentum quoddã insigne literarũ papalium 15
Foruna 17
Friedistar locus sic dictus 17
Fastradana uxor Caroli 19
Faringa circa Danubiũ locus 20
Feliciana hæresis 21
Fossatum magnum inter flu. Alemonam, & Radinsam 21
Franconofurt eodem.
Fastradana regina in monasterio sancti Albani prope Moguntiam sepulta iacet. 21
Finisfelt locus 21
Frola legatus Haldisõsi regis, Papilio-

...nē miræ magnitud. ad regē tulit 22
Fontaniacum 28
Francorum imperiū diuiditur 28
Filij Ludouici iter se regnum paternū diuidunt 38
Flamersheim,al's Flametū uilla regia char. 35
Fulda monasterium 45
Forichmagas omnes fere proceres ad Zundibolchum confluxere 48
Frideslar locus in Hessia 50
Franci ab Hungaris miserabiliter uicti char. 50

G

GALLVS cum Volusiano reg.&c. 3
Gerunda 4
Gotthi Thraciam depopulantur 5
GRATIANVS cum Valētiniano fratre reg.&c. 5
GRATIANVS Aug. in Gallia à Maximo trucidatur 5
Gotthi Italiam, Vuādali, Alemaniq; Gallias inuadunt 5
Gelismerus rex Vuandalorum capitur char. 6
Guntramus eodem
Gielsunda soror Brunichildis 7
Gulidaldus seu Guldaldus dux eodē
Guldaldus seu Gondobaldus 7
Guntrānus à Langobar. extinctus 7
Gregorius papa apocrisarius, Constātinopoli morales libros edidit eodē
Garibaldus Baioariorum dux 8
Guntrani somnium, & thesauri ex eo reperti 8
Goar presbyter eodem
Gregorius Theodelindæ reginæ IIII. libros de uita sanctorū scripsit 8
Grimaldus rex, Bertarit uirū præstantem persequitur 9
Genij duo uisi 10
Regnitruda puella 10
Grimaldus rex Lāgobar. morit' 10
Gallicino patriarchæ Constan. oculi eruuntur, inde Romam mittitur 11
Gripho in Saxoniam fugit 15
Giltrudis cū Thassilone capiuntur 15
Griphonis mors 15
Gentiliacum 17
Ganaldanis 17
Garonna eodem
Genua ciuitate Synodus celebrata 17
Gilisla baptizatur 19
Godefridus rex Danorū īterfectus 26
Gant locus quidam ubi Scalt fluuius labitur 26
Germanus sanctus 36
Godefridus Nortmanorum rex Christianus fit 41
Gozzilinus eps Parisien. 42
Gulid torrens 46
Gulia eodem.
GVIDO Imperator moritur 47
Gard siue Grad castellum in Italia 55 & char. 56

H

Herodis crudelitas in pueros innocentes 1
Herodes Mariamnē coniugem, Aristobulum, Alexandrumq; filios, interfici iubet char. 1
Herodes moritur anno incarnationis 6. regni autem sui 36 eodē.
Herodes Agrippa Iudæis præficitur 2.
Herodes cum Herodiade in Hispania perijt 2
HADRIANI Aug. imperium 3
Hadriani sub imperio plures passi, quæ uel nomina adscripta 3
Hermes uolumen scribit Suppio 3
Helius pertinax eiusq; imperiū. 3
Hilarius ab exilio reuocatus 4
Hostia 5
Hilarius Pictauis moritur 5
Hunni Gothos proprijs è sedibus pellunt. 5
Hierony. ī Bethleē sacris lrīs īcubuit 5
HONORIVS, & Thedosius Augu. regn. &c. 5
Hierony. qñ, & quā senex moritur 5

Hilarius moritur eodem
Hilpericus 9
Huni qui & Auares eodem
Heribertus 6
Hilpericus Gielsundam in lecto strãgulauit 7
Hospitius uir sanctus eodem
Herminigildus Leuigildi filius & martyr 8
Hilpericus rex Francorũ dolo Tradegundis uxoris interficitur 8
HERACLIVS regñ. &c. 9
Heraclius lignum sanctæ crucis sublatũ, rursus Hierosolymã reduxit 9
Heduinus Anglorum rex cum suis ad fidem conuertitur 9
Heraclionas Heraclij filius, mr̃e Martina regñ. 9
Hunoldus satelles fidelis 9
Habundantius dux 10
Heribertus dux Taurineñsium 11
Hæretici quidam affirmantes uirginẽ Mariã solũ hoĩem, non deum & hominem peperisse 11
Hildericus rex falso dictus, in monasterium attonsus mittitur 15
Haistolphus uel Aistolphus rex 15
Haistulphi mors 16
Heristellium 17
Heresburg castrum 17
Hermansaul codẽ.
Heresburg reædificatur 18
Hassino dux 18
Heresburg castrum aggreditur. codẽ pulchra historia 18
Hildeprãdus Spoletanorum dux 19
Hildegardis Caroli uxor 19
Hildegardis reginæ mors 19
Herigisus dux Beneuẽtanorũ 20
Habola fluuius 21
Hluini locus 21
Haldifonsus rex Galliciæ 22
Heristelli castra in Saxonia sũt 22
Hirene Impatrix, Carol. legatos mittit char. 23
Holdnstein locus 24
Horologiũ mire fabricatũ 24
Horsasalet maris qdã sinus ẽ dictus 25
Huobuki castellum 26
Hohbuoch castrũ restauratur eodem
Hemingus Danorũ rex moriť 26
Herispius rex Brittonum, Carolo sponte subditur 29
Herimingardis regina, Lotharij uxor moritur 28
Hagano & Rodoaldus apostolicæ sedis legati in Galliã discutiẽdæ ueritatis causã missi, pecunia corrupti, iniquitati fauerunt 30
Herispius seu Herispošius rex Brittonum à suis interficitur 32
Hilduinus abbas 34
Heristelliũ paladiũ 35
Hirmandrudis regina, Carol. uxor 35
Hodingas locus in Baioaria 39
Hugo filius Lotharij Vuitbertũ comitem interfecit 41
Hugo Abba 41
Hugoni oculi eruuntur 42
Henrichus per insidias occubuit 42
Hũgari feroces, crudel. ac truculẽti 44
Hũgari in Pannoniã ueniũt 44
Hũgarorũ pitiã ĩ arte sagittãdi, & qd inter Hũgaros & Brittones interfit cõfligendo 44
Hatto monachus Augiensis, epũs fit Mogũtineñ. 46
Hildegardis possessionibus suis priuatur 47
Hũgariũ seu Hũgarorũ gẽs, Lãgobardorũ fines ingressa, cũcta crudeliter uastauit 49
Hungari Alemaniã ingressi 50
Hungari totã Alemaniã uastauerũt, & Alsatiã ingressi, usque ad Lotharienfium fines peruenerunt 51
Herolaesfelt monasteriũ codẽ.
Heirichus dux Saxonũ, rex eligiť 51
Herimãnus Colonieñ. eps obijt 51
Hungari Franciã, Alsatiã, Galliam, & Alemaniã uastãt 51
Hũgari ĩ Oriẽtali Frãcia, & Alemania

multa deuastant 52
Hildinesheim eodem
Hungarorum sæuitia 54
Hungarorum multitudo innumera char. 54
Hadamarus abbas Fuldensis 55
Heimbodesheim uilla in confinio Frãciæ & Alemaniæ 57

I

Ioannes Christum baptizat 1
Ioannis baptistæ decollatio 2
Iacobus Hierosolymis episcopus efficitur char. 2
Iacobi apostoli decollatio 2
Iacobus frater domini lapidatur 2
Ioannes Rhomæ in feruens oleum missus char. 2
Ioannes in insulam Pathmos relegatẽ ubi & Apocalypsim edidit eodẽ
Ioannis ab exilio reuocatio 2
Ioannes apud Ephesum euãgeliũ scribit 2
Iustinus philosophus 3
Interracina seu Terracina urbs 4
IVLIANVS regnauit, &c. 5
Ioannes Aegypti eremita, Theodosio uictoriam super tyranno prædixit char. 5
Ioannes baptista duobus monachis caput suum ostendit eodem.
IVSTINVS maior Augustus regñ. &c. char. 6
IVSTINIANVS Aug. regñ. 6
Ioannes exconsul eodem
Iustiniani temporibus templum Constantinopoli constructum quod græce ἅγιαν σοφίαν nominatur 6
IVSTINIANVS iunior regñ. &c. 6
Ingoberta uxor Heriberti 7
Ingundis Childeberti soror 8
Ingundis mors eodem
Inguinaria pestis eodem
Isidorus Hispalensis episcopus 9
Iudæi ad baptisma compulsi 10
IVSTINIANVS iunior reg. &c. 11
Iustinianus à Leone Aug. regno priuatus 11
IVSTINIANVS secundo cum Tiberio filio regñ. &c. 11
Iustiniano nares detruncantur à Leone char. 11
Iugelheym reuersus Carolus postquã Italiam subiugauit. 18
Iora fluuius 19
Iborç in campo tertia inter Auaros, & Baioarios pugna cõmittitur 20
Iringus Auarorum princeps 21
Iadoræ dux paulus 24
Iberus fluuius 25
Insula iuxta Ingelheym 27
Indichiel filius Herispon regis filiæ char. 38
Iuram & Alpes Pẽninas occupat Ruodolphus 43
Iurus & mons Iouis 28
Ithasis fluuius 44
Insula in lacu Cumano 55
Ioannes qui & Octauianus profugus, pontificatum occupat, & Azonem scriniarium cũm Ioanne diacono crudeliter interfecit 56
Ingelheym prope Moguntiam Galliæ ut crebro alias adscripta 57

K

Kichrisburg 20

L

Leonides Origenis parens 3
Lucernaria 4
Loonium ciuitas 4
Liberius papa ab exilio reuocatus hæreticis fauit 4
LEO Augustus regñ. &c. 5
Longinus præfectus, & eunuchus 6
Longinus quale responsum Sophiæ dederit, eodẽ
Lex cultorum uinearum 7
Leuigildus Hispanorum rex 8

Luxomnium uel Luxouium 8
Ligeris 9
LEO Aug. regn. &c. 11
Lindiffranẽsis ecclesiæ episcopus Cunibertus 11
Lampertus Tungrensis eps 11
Leonis Imperatoris mors 11
Lampertus à Dodone interficitur 11
LEO tertius Aug. regn. &c. 12
Leo Imperator sanctorum effigies cõbussit 12
Leonidicas usque peruenit Vaifarius char. 16
Longlare uilla 16
Lippa fluuius 18
Lichesi locus sic dictus 19
Lippa fluuius 19
Linhidi uilla 20
Lechfeld locus 20
Luitberga Tassilonis uxor 21
Leo papa à Romanis excæcatus, & lingua eius radicitus abscissa 22
Luceria obsidione fatigatur 23
Letzo Sclauorumm siue Bohemorum dux occiditur eodẽ
Liestorph portus 25
Ludouicus Imperator moritur 27
Ludouicus & Carolus contra fratrem char. 28
Lotharius à quo Lotharingia nomen sumpsit, apud Fontanetum uictus ẽ char. 28
Lotharius filijs imperium diuisit, & monachus efficitur 28
Lotharius reconciliatur uxori Thietbergæ 30
Lotharius Romam uenit, & à Pontifice Adriano honorifice susceptus char. 34
Lotharius Placentiæ moritur 34
Luitbertus archieps Moguntinensis char. 35
Ludouicus rex casu binas confregit costas 35
Locustæ Galliam deuastarunt 36
Locustarum ordo militaris eodem.
Ludouicus Imperator moritur 37
Ludouici uirtutes eodem
Ludouicus rex apud Frãconofurd palatium obijt. sepultus in monasterio sancti Nazarij, quod Lorasheim appellatur 38
Lorasheim monasterium eodẽ.
Ludouicus contra Carolum Imperatorem 38
Ludouicus Balbus moritur 39
Ludouicus Austrasijs imperauit 39
Ludouicus rex apud Franckfurd moritur 40
Ludouicus frater Carolomani morit char. 41
Louen locus qui nunc Louanium dicitur eodẽ
Luidpertus eps Moguntiæ 45
Ludmardus episcopus Vercellẽn. ab Hungaris trucidatur 49
Ludouicum oculis priuauit Berengarius 50
Lauresheim monasterium 52
Ludouicus rex à suis regno expulsus char. 53
Lichus fluuius 54
Lauresheim in quo Abbatia sancti Nazarij 55
Ludolphus Ottonis filius Moguntiæ ad sanctum Albanum sepultus 55
Lunsinzani dicuntur Sclaui, qui & Lusacij als. 56
Leo in sedem apostolicam restituitur char. 56
Leonis papæ mors 57

M

Matthias in locum Iudæ successit apostolus 2
Marci euangelistæ passio 2
Maro martyr 2
MARCVS Antoninus uerus, & eius imperium 3

Marci Antonini Veri tẽporibus, multi martyrio coronantur, quorũ etiã nomina expressa sunt 3
Macrinus quot annis regnarit 3
Marcus Aurelius eodem
MAXIMINVS Aug. imperauit, &c. & sub eo coronati plures Rhomæ, nonnulli Cæsarea 3
Mitanensis uicus 4
Mesenate ciuitate passi sunt Faustus & Desyderius 4
Mauricius & socij eius, Antiochiæ martyrio coronantur 4
Maximus Britãniæ Imperator creatur char. 5
MARTIANVS & Valentinianus iunior regñ. &c. 5
Medardus episcopus moritur 6
Marconesa, & Merosilida sorores 7
Mumulus eodem
MAVRITIVS Aug. reg. 7
Mauritius à Tiberio Imp̃ator eligit̃ eodem.
MAVRITIVS Imperator cum liberis occiditur à Phoca stratore Prisci Patricij 8
Mauritius Childeberto 50 millia solidorũ p̃ legatos mittit 7
Martinus papa exilio morit̃ apud Cersonam 9
Mesentius Siciliæ regnum arripit 10
Missorium aurum 10
Mulieres naso & auribus priuãtur 11
Maria uirgo θεοτόκος dicta eodẽ
Mussaham ad fluuium uenit Pippinus char. 15
Montes locus sic dictus 17
Massylia 17.
Marcas & Baioariorum fines Carolus ordinauit 21
Mogũtiæ rex Carol. placitũ tenuit eod.
Mesia prouincia 26
Maniaca passio 28
Marahensium princeps Rastitz 28
Maurilo S. ep̃s Andagauensis 29
Marsanam uenerunt una cum optimatibus, Ludouicus & Carolus 35
Medana fluuius 36
Meginensis pagus eodem.
Marahenses, Beheimenses, Sclaui 38
Mosburch castrum 40
Meginardus comes eodẽ
Marahenses Sclaui 45
Matrona fluuius 45
Mosa fluuius 45
Megingandus comes interficitur 47
Monasterium ad Horrea dictum eod.
Meresburgũ castellum 52
Merenstein abbatia 53
Maguntia ab Ottone obsessa 54
Maguntia metropolis Franciæ, & regia ciuitas 54
Moguntineñ. ep̃s regi semper infestus charta 54
Mons qui dicitur ad sanctum Leonem char. 55

N

NERONIS imperium 2
NERVAE Imperatoris imperiũ eod.
Nauariense territorium, & in eo locus quem dicunt Gentibus 4
Narses patritius, Totilã regem interfecit 6
Narses coram Iustiniano, & Sophia cõiuge accusatus eodem
Neustriacum regnum 11
Nautilda regina 11
Nouigensis ep̃s Cligisus eodẽ
Narbonensẽ apud ciuitatem Carolus cum Saracenis conflixit 12
Neustria 15
Narbona 17
Nouiona ciuitas eodem
Nouomagum 18
Nordiueli 22
Nortlindi contra Tranaschonem ducẽ Abrotidorum 22
Nicheforus Imperator græcus 23

Neomagum in Badua 24
Nortmanorum clades in Gallos 28
Nectis insula eodem.
Numencus rex Brittonum moritur charta 29
Nicolai papæ mors,& eius laudes char. 33
Neumagum palatium 40
Nortmani omnia cædibus,rapinis,incendijsq; deuastant 40
Nortmani Louaniũ deserentes,Parisios obsident 42
Nortmani rem admiratione dignam patrarunt 44
Nortmani duobus prælijs in Brittannia grauiter attriti 45
Narniensis ecclesia 57
NICHOPHORVS Imperator Græcorum 57

O

OCTAVIANI Cæsaris mors,eiusq; imperium 1
Origenes sub Aurelio Alexandro floruit,quo tempore plures Romæ coronati sunt 3
Origenes sub Gordiano in Cæsarea Theodoro,Antenodoroq; fratribus philosophiam pfessus est 3
Origenes sub Gallo moritur,& in Tyro sepelitur 3
Odoacer rex Gothorum, Romam occupauit 5
Otharius filius Clephonis 7
Otharius rex qui & Flauius eodẽ.
Oratorium constructum 8
Ochsenbrug castrum 14
Obacrus fluuius qui & Orhemus 15
Oratorium uenit Pippinus, ad sanctũ Martinum 17
Obacrus siue Obaccer 18
Oscadanis ciuitas 22
Ostona ciuitas Italiæ in deditionem recepta 25
Orobitæ qui & græci,Populonium deprædantur 25
Osca 26
Otto rex Galliæ 46
Ottonis legati spoliantur,& grauiter uulnerantur 48
Otto moritur 48
Odacar comes 48.& 49.
Odingas 49
Otto dux obijt 53
Otto rex Adalhaidam uiduam à uinculis & custodia Berengarij liberare conatur 53
Otto in Romanorum perfidiã mouet char. 56

P

Pilatus Iudææ pręficitur à Tiberio char. 1
Paulus XI.post passionem Christi ãno ad fidem cõuersus est 2
Pilatus seipsum necauit 2
Paulus & Barnabas Hierosolymã ascendunt, hac de ascensione Paulus ipse scribit ad Galatas 2
Petrus quot annis Rhomæ episcopatũ tenuerit 2
Paulus Rhomam uinctus ducitur 2
Petrus crucifixus 2
Pauli decollatio ,inibi quoq; multorũ martyrum pro Christi nomie passiones 2
PHILIPPVS Christianorum Cæsar primus,cum filio Philippo regñ.&c. char. 3
Prænestina urbs 4
PROBVS Aug.regñ.&c. 4
Parmariæ insulæ 4
Pamphilia 3
Pergamus Asiæ ciuitas 4
Pontifices plures depositi per Cæsares char. 4
Paulinus episcopus Treuereñ.in Frigi

da sepultus, ide Treuiros delatus 5
Pictaui 6
Paschalis circulus siue calculus à Dionysio scribitur 6
Priscianus grãmaticus eodem.
Pelagius papa 7
PHOCAS Imperator regñ. &c. 8
Pantheõ uetus fanũ à Domitiano olim constructum 9
Pyrrhus & Sergius episcopi, unam in Christo diuinitatis & humanitatis operationem, uoluntatemq́ dogmatizãt 9
Pauli patriarchæ condẽnatio 9
Petrogoricus pagus 9
Philippicus fit Augustus 11
PHILIPPICVS Aug. regñ. &c. 12
Petronax Brixiensis, monasterium. S. Benedicti reædificauit 12
Pentapolis eodem.
Pontificum per tempora, anni discernuntur domini 13
Petrus quo tempore Romam uenerit char. 13
Pictauis uicus 14
Probandi sunt spiritus, an ex deo 14
Pippinus in Franciæ regẽ eligitur 15
Pippinus in Saxoniam concessit 15
Pippinus à Bonifacio Moguntineñ. episcopo unctus 15
Pippinus rex Italiam ingressus 15
Pippinus secundo Italiam ingressus ꝓ pter iustitiam. S. Petri 16
Papia obsessa à pippino eodem
Pentapolis eodem
Pippinus Saxoniam ingressus 16
Pippino filius nascitur 16
Petrocia 17
Pippinus Rheni stagnum cœpit 17
Petragoricũ 17
Pippini mors 17
Pampilona 18
Paderbrunna 19
Paderbrunnæ Synodus habita 20
Pons anchoris, & funibus mirabilis compactus 21
Pontificum pedes olim non osculabatur ut nostra tempestate 23
Persarum regis legati ad Carolũ eodẽ.
Prodigia quanta ante obitũ Caroli magni uisa 24
Persarum rex Carolo magno dona misit egregia eodẽ
Patalaria ex insula 60. monachi asportati, & in Hispania uenditi 25
Populonium Thusciæ ciuitas 25
Pippinus contra Venetos 26
Pippinus moritur eodem.
Pax inter Francos & Danos 26
Pippinus Aquitaniæ rex, monachus inuito animo factus 28
Prouintiæ quædam à Ludouico deficiunt 36
Prumia monasterium à Nortmanis cõburitur 40
Pezinati populi 44
Parisios iterum ac tertio obsidẽt Nortmani 45
Paternicheim, Pedersheim, siue Padersheim, uilla iuxta Vuormatiam 51
Pestilẽtia per omne regnum grassatur char. 55
Pontifex quanta situsus perfidia in Ottonem 56
Pestis magna Ottonis in exercitũ grassatur 56

R

Rhetia prouincia. 4
Remis siue Metis 6
Rosemunda regina Rauennæ ueneno perijt 7
Racharedus rex Gothorũ, frater Herminigildis martyris 8
Roma quo tempore caput ecclesiæ eẽ cœpit 9
Rothomagus 7
Rodoaldo Langobardorum regi suc-

ceſſit Rotharius 9
Romualdus filius Grimaldi 10
Regium ciuitas 10
Romaricus Abba 10
Rotomagenſis epus Audoenus 11
Ratbodus rex Friſonum 12
Raba fluuius 21
Rhenum Coloniæ tranſijt Carolus, & in Saxoniam profectus 21
Radinza fluuius 21
Rorabi terra Sclauorum 24
Rerich, lingua Danorum emporium in oceani littore ſitum 25
Rotrudis Caroli filia moritur 26
Ribuariorum fines ingreſſus Ludouicus 35
Ribuariorum fines depopulātur Nortmani 40
Ratbodus eps Treuirorum 41
Regni proceres à Carolo deſciſcunt char. 43
Ribuarij ubi 45
Rudolfus fatuus eps Herbipolēſis 47
Rudolphus eps Vuirtzburgeñ. fugatꝰ ac poſſeſſiones eiuſdē depopulātꝰ 49
Remorum eps interficitur eodem.
Romana Gallia 52
Romā obſidet Otto cōtra Bñdictū 56
Rubilocen. eccleſia 57

S

Stephanus lapidatur 2
Suppius eps 3
Seuerus pertinax eiuſque imperium, & qui ſub eo uiri claruere praſtantes 3
Salona ciuitas 4
Spoletum 4
Sirmium 4
Smirniæ 4
Suſcia Illiriæ ciuitas 4
Solodora caſtrum 4
Sueſſionis ciuitate paſſi ſunt Criſpinus & Criſpinianus 4
Sydon ciuitas 4
Synodus. 318. patrum in Nicea urbe celebratur 4
Synodus 150. patrū in Auguſta urbe ſub Damaſo 5
Symmachus patritius à Theodorico interficitur 6
Sublacus locus 6
Syluerij exilium 6. ibidem plura lectione digna
Sigibertus Fredegundis dolo interfectus 7
Sandrageſillus Aquitaniæ dux 9
Saxonum clades maxima 9
Sanctonicus pagus 9
Sinenandus 9
Sigibertus puer cum baptizaretur, cæteris conticētibus, reſpōdit Amē. 10
Siſebodus rex Hiſpaniæ 10
Saraceni Gallias deuaſtant 12
Sarapte mons 14
Schahaningus uicus 15
Stephanus papa 15
Salmoniacum 17
Synodus habita à Pippino rege de Trinitate, & ſactorum imaginibus. char. 17
Scoraliani caſtra 17
Santones ciuitas eodem.
Sles caſtrum 17
Synodus Vuormatiæ habita 17
Salmontiaco in uilla Carolomanus defunctus eſt 17
Saxonum in fines Francorum impetus 17
Scara uox Gallica, & multitudinem ſignat char. 17
Sigiburgh caſtrum 18
Schletſtat in Elſatio uilla eodem
Saxones quando primum chriſtiani facti char. 18
Suntdal mons 19
Scanminge 19
Saxonia undecimo oino deuicta 20
Synodus habita in Franconofurd 21

Sala fluuius in loco qui dicitur Saltz, uel Saltza. 23
Saxonum in Franciam translatio 24
Sala fluuius 24
Sardi 25
Sclaui qui & Vuilzi 25
Sturia fluuius 26
Scalt fluuius 26
Suiones qui et Sueones 27
Salomon dux Brittonũ 32
Salomon rex Brittonũ à suis ducibus Pasquitano scilicet, & Vurfando dolo interficitur 37
Sodalcurch locus 41
Sonus fluuius ad quẽ cõsederũt Nortmani 41
Sucicha 42
Sonum fluuium deferunt Nortmani char. 42
Scytharũ mores, & eorũ res gestæ 44
Sunzo episcopus Moguntinensis in prælio occubuit 46
Synodus contra seculares habita apud Triburias 47
Spechteshart Sylua 49
Synodus in ingelheym 53
Spolatinus Ducatus ab Imperatore ordinatur 56
Sturiensis ecclesiæ episcopus Marinus char. 57

T

TIBERIVS & eius imperium 1
Titus Iudææ regnum depopulatur 2
TITI imperium eodem
Traiani Aug. imperium 2
Traiani temporibus cõplures martyrij coronam adepti sunt, quorum noia omnium ibidẽ recẽsentur 3
Tuburnum ciuitas 4
TACITVS Aug. regnauit, &c. 4
Tyrus 4 & 3
Tetragonensis siue Terragonẽsis urbs char. 3
Thinius ægypti ciuitas 3
Theodosius à Gratiano Imperator fit 5
Theodosius Archadium filium consortem imperij facit 5
THEODOSIVS regnauit, &c. char. 5
THEODOSIVS minor Archadij filius regñ. 5
Theodericus, cognomento Vualager, Macedoniam deuastat eodem.
Theodoricus rex Gothorum 6
Theodorici mors 6
Theodoricus cum Theodeberto, & Clothario Thuringiam deuastãt char. 6
Theudebertus rex Francorum eodem
Turonis primum habitauit Fortunatus, deinde & Pictauis 7
Ticinensis ciuitas ad triennium obsessa 7
TIBERIVS Constantinus Aug. reg. &c. char. 7
Tiberius thesauros repperit eodẽ.
Tiberio Domi[illegible]us magnã copiam auri monstrauit 7
Tiberius, Augustam omnibus thesauris spoliauit eodem. eod.
Ticinensis urbs obsessa 7
Trigorio pagus 8
Theodelindæ reginæ, Gregorius IIII. libros mittit 8
Tassilo dux Bauariæ constituitur 8
Theodelinda Garibaldi filia 8
Tulpiacum castrum 9 & 6
Theodebertus interfectus per fratrẽ 9
Toletana ĩ urbe bis Synodus Celebrata char. 9
Tolosanus pagus 9
Theodorus monachus Cantuarieñ. eps. 9
Tridentina ciuitas 11
Ticinus fluuius 11
Theodosius ab exercitu Imperator eligitur. 12
Theodosius uicit Anastasiũ apd' Micenas 11
THEODOSIVS regñ. &c. 12

Tyberis flūuīj maxima inundatio char. 12
Thermopylæ 15
Theodoad. locus 16
Tolosa 17
Theodonis in uilla Carolus hyemare statuit 17
Theodonis uilla rex Natal. domini celebrauit 19
Thietmalli uenit rex Carolus 19
Tagniofurt 19
Thassilonis uersutia coram pontifice deprǽhensa 20
Tyringi 20
Thassilo monachus fit 20
Thudum magna cum parte Abarorū ad regem uenit 21
Tharsica Liburniæ ciuitas 22
Theate ciuitas Italiæ capta 23
Transalbiani Saxones 23
Terræmotus Aquis palatio factus (eodem.
Theodonis uilla 24
Tortuosa ciuitas 25
Thrasco dux Abrotidorum dolo interficitur 25
Tancradus secundus Abbas Prumiensis 27
Thitberga regina, Lotharij coniunx char. 28
Thietbergæ repudium. eodem in loco historia lectione digna 29
Thietgandus & Guntherius epī exules & peregrini moriuntur 30
Thietberga aufugit 31
Thimnin locus quidam 39
Traiectum castrum 40
Tulpiacum eodem
Treuirorū ciuitas uetustissima à Normanis depopulatur 40
Tanais fluuius 44
Trecas ciuitas 45
Tullensis ciuitas eodem
Thilia fluuius 46
Triburias 47
Tetrassa castrum 50
Triburias uilla regia Ludouicus generalem conuentum celebrauit 50
Traualliam 55

V

VESPASIANI imperium 2
Victorinus martyr 2
Valerianus cū Gallieno regnauit, &c. chart 3
Valeriani Gallieniq́ temporibus, quā plurimi martyria pro Christi amore subierunt eodem.
Venusa ciuitas Apuliæ 4
Valentinianus cū fratre Valēte regnauit, &c. 5
Valens cum Gratiano, & Valentiniano Valentiniani fratris sui filio, reg. char. 5
Valentinianus ab Italia expulsus, à fratre Maximo Aug. 5
Valentinianus iunior, Constātij filius, Rauennæ Imperator fit 5
Vuitisis uel Vuitigi rex Vuandalorū capitur 6
Vincentij tunica eodem
Verona 7
Vincentia eodem & in loco multa lectione digna 7
Vuochara riuulus 8
Vasconia 9
Vulgari ab Hunnis superantur 10
Venerandus dux 10
Vinciacum 11
Vuestrachia 12
Vuipharius Aquitaniæ dux 15
Viēna ciuitate Carolomanus moritur char. 16
Vaifarius Aquitaniæ dux 16
Vuerinus comes 17
Vuisera fluuius eodem
Vascones 18

Vnaahna fluuius 20
Vuilzi qui & Sclaui 21
Vrbi eodem
Vuizzeburch 21
Vuizzan uel Vuirzan Abrotidorum rex, à Saxonibus occisus 21
Vercellis 23
Vuihmodi trans Albiam habitarunt nõnulli Saxones 23
Veneris portus 23
Vuilharius siue Vuillarius, & Beatus Venetiæ duces 25
Vuesterfalt Daniæ regio 27
Vualdrada olim cõcubina, regis uxor fit 29
Vualdrada pellex cõstuprata à rege remittitur epõ Coloniensi 29
Vualdrada excõicatur 31
Vrba castrum 32
Vuillibertus episcopus Coloniensis char. 35
Vursandi ducis laudes 37
Vursandus moritur 38
Versellis Carolus Imperator Humatus char. 39
Vuala fluuius 40
Vilipiacum 40
Verba bis posita 42
Verdensis ciuitas 45
Vuormatiæ placitum habitum 47
Vuileneburch castrum in Hassia 50
Vncrani Sclaui 52
Vuilla in lacu maiori se abscondit 55

Z

ZENON Aug. regñ. &c. 5
Zacharias protospatarius 11
Zundebodus siue Zundebolch 45
zundibolch mosam transijt, & usque ad Forichmagas uenit 48
zundibolch rex Marahẽsium Sclauorum, seu Morauiæ. 47

FINIS INDICIS.

ERRORVM EMENDATIO.

Folio 2. Facie 1. Versu 2. lege 40. dies ieiunat.
Fo. 9. Fa. 1. uer. 34. lege enutriret.
Fo. 4. Fa. 1. uer. 11. lege Theodora.
Fo. 4. Fa. 2. uer. 34. lege sub Constantio patre.
Fo. 15. & 16. in titulo lege Liber Secundus.
Fo. 15. Fa. 2. uer. 24. lege Vuolfridus Abbas.
Fo. 18. Fa. 2. uer. 17 lege habitoq́; sanctæ conuersationis suscepto, in religionis professione &c.
Fo. 22. Fa 1. uer. ult. lege comparuit.
Fo. 28. Fa. 1. uer. 4. lege Francorum uires.
Fo. 11. Fa. 1. uer. 39. lege in Britannia Cunibertus.
Fo. 14. Fa. 1. uer. 25. lege sanctorum Martyrum.
Fo. 17. Fa. 1. in margine è regione uersus. 8. lege Synodus habita
Fo. 19. Fa. 2 in margine è regione uersus 32. lege. Fastradana uxor (Caroli fit
Fo. 21. Fa 1. uer. 8. lege Rex Rhenum Coloniæ transijt.
Fo. 24. Fa. 2. uer. 11. lege Anicepharo Imperatori.
Fo. 25. Fa. 2. in margine lege Dux Abrotidorum in Vuilzos.
Fo. 36. Fa. 1. uer. 31. lege Adalgisus regem destitutũ suis (orum uiribus cernens.
Fo. 36. Fa. 1. uer. 22. lege decreuerat.
Fo. 57. Fa. 2. uer. 37. lege Franconofurd celebrata.
Fo. 36. Fa. 2. uer. 30. lege Andagauensem.
Fo. 4. Fa. 1. uer. 26. in indice lege Antissiodoro ciuitate &c.
Fo. 7. Fa. 2. uer. 2. in indice lege, Hilpericus. 6

EXCELLENTISSIMI

INGENII, ET TOTIVS PHILOSOPHIAE
STVDIIS MVLTIPLICITER INSIGNITO
DOMINO ADALBERONI, EPISCOPO TRE
VERENSI, REGINO QVANVIS OMNI
VM CHRISTICOLARVM EXTRE
MVS, VESTRAE TAMEN SVBLI
MITATI IN OMNIBVS
DEVOTISSIMVS FIDE
LIA MANDAT ORA
TIONVM
OBSE
QVI-
A.

HRONICA, QVAE DE NOstris, & antecessorũ nostrorũ temporibus literis comprehendi, uestræ singulari prudentiæ examinanda transmisi, ut uestro ꝑspicaci iudicio, aut apꝓbarentur, aut cõdemnarentur. Ea autẽ in duos libellos distinxi, exordiũ capiens à primo incarnationis dominicæ anno et cõsummans cœptũ opus usq; in præsentẽ annum, qui computatur a præfata incarnatiõe domini nongentesimus octauus. Indignũ etenim mihi uisum est, ut cũ Hebræorũ, Græcorũ, atq; Romanorum, aliarumq́; gentium historiographi res in diebus suis gestas scriptis usq; ad nostram notitiam transmiserint, de nostris, quanquam lõge inferioribus, temporibus ita perpetuũ sit silentium, ut quasi in diebus nostris aut hominum actio cessauerit, aut fortassis nil dignum, quod memoriæ fuerit cõmendandũ, egerint, aut si res memoratu dignæ gestæ sunt, nullus ad hæc literis mãdanda idoneus inuentus fuerit, notarijs per in curiam otio torpentibus. Hac itaq; de causa non passus sum tempora patrum nostrorũ, & nostra per oĩa intacta præterire, sed ex multis pauca notare curaui, et ubi ad præsentia tempora uentũ est, stylo temperaui, propter quorundam offensam, qui adhuc sunt superstites, latius hæc posteris exequenda relinquens. Accipite ergo hoc paruũ munusculũ ea benignitate, qua deuotione missum est à mea paruitate. In calce autem obsecro lectorem, ut si illi hæc nostra dicta, qualiacunq; sint, placuerint, & ea sibi describi uoluerit, hanc præfatiunculã nullatenus omittat, quin eã in prima frõte libelli annotari faciat. Gloriã celsitudinis uestræ multorũ utilitatibus ꝑfuturã superna prouidentia diu incolumẽ cõseruare dignetur. Finit præfatio.

CHRONICORVM
REGINONIS AD ADALBERONEM, TREVERENSEM EPISCOPVM, LIBER PRIMVS.

NNO IMPERII CAESARIS OCTAVIAni q̄dragesimo secūdo, Iesus Christus, filius dei, natus est. Eadē nocte ab angelis euāgelizatur, à pastoribus uisitat, octaua die circunciditur, tredecima die, stella duce, à Magis adoratur, et mysticis muneribus prędicatur. Quadragesimo die in templū cum oblatione à parentibus inducitur, à Symeone suscipitur, ab Anna cognoscitur, Post hæc in Aegyptum deportatur, ubi manet usq; ad obitum Herodis.

Anno dominicæ incarnationis secundo Herodes mittens in Bethleem, & in omnibus finibus eius, pueros innocētes iugulare pręcepit. Deinde in domesticos arma cōuertens, multos pemit, dilectā sibi coniugē Mariamnem interfecit, filios, quos ex ea susceperat, Aristobulū, & Alexandrū in Samaria strangulari iubet, nouissime Antipatrem ex Dodyse natum incentorem, & insimulatorem, & omnium malorum insidiatorem percutit. Post hæc miserabili morte perijt, Anno dominicæ incarnationis sexto. regni uero sui XXXVI.

Herodes & cōiugē et liberos interfecit.

Herodes perijt.

Anno dominicæ incarnatio. VII. Archelaus filius Herodis in Iudæa regnat. Dominus Iesus Christus ex Aegypto reducit, & propter metum prædicti regis in Nazareth ciuitatē Galilææ diuertit, ibiq; usq; ad tēpus baptismi perdurauit.

Duodecimo ætatis suæ anno dominus Iesus Christus Hierosolymam cōscendit, ibiq; in templo in medio doctorum resid ēs, à parentibus post triduum inuenitur.

Anno dominicæ incarnationis XV. Archelaus à Iudæis apud Cæsarē accusatus, in Viennam urbem Galliæ exilio relegatur. Regnum Iudæorū inter quattuor fratres eius Herodem, Antipatrem, Lysaniam, & Philippum diuiditur. Cæsar Augustus postquam LVI. annis et VI. mensibus Romanorū rexit imperium, moritur.

Octauianus Augustus moritur.

TIBERIVS.

Anno domi. incarn. XVI. Tiberius regnare cœpit, et regnauit ānos XXIII.

Anno dominicæ incarnationis XXVII. Pilatus Iudææ procurator à Tiberio dirigitur.

Anno dominicæ incarnat. XXX. Tiberij autem XII. Ioannes circa regionem Iordanis baptismum pœnitentię in remissionē peccatorum prędicat, multosq; baptizat. inter quos ipsū redemptorē mūdi, qui omnium peccata abluit.

abluit, aquis Iordanicis tinxit, post baptismum dominus in desertum secedit. L X. dies ieiunat, post ieiunium temptatore superato, in uirtute spiritus Galilæam ingreditur, Apostolos uocat, Regnū dei euāgelizat, multa signa & miracula facit.

Anno dominicæ incarna. XXXII. Ioannes Baptista, Herodiade insidiante, iussu regis Herodis, ī carcere capite trūcatur. S. Ioannes capite truncatur.

Anno dominicæ incarnatio. XXXIII. Tiberij autē XVIII. Dominus sua nos passione redemit. XL. die post resurrectionem cœlum ascendit. L. die Spiritum paracletum misit. Mathias in loco Iudæ cōstituitur apostolus. Iacobus frater domini Hierosolymorum Episcopus cōstituitur. VII. Diaconi ordinātur. Stephanus lapidatur. Christus passus est.

Anno dominicæ incarnatio. XXXIIII. secundū latinos, qui à Ianuario annum incipiūt computare, Paulus cum pergeret Damascū, à Christo de cœlo uocatus, Secūdum Hebræos qui à Marcio inicium anni capiunt, eodem anno, quo dominus passus xi. mense VIII. Kalen. Februa. Conuersio Pauli.

Anno dominicæ incarna. XXXVIII. Gaius regnat annis quatuor, Menses V. dies VIII. his ergo X. mēsibus si addamus VI. q super fuerit L VI. annis Octauiani, erūt mēses XVI. Ex quibus, IIII. detractis, annus integer remanet, qui hoc in loco īserendus uidetur. Herodes Agrippa Iudæorum genti præficitur. C. CALIGVLA.

Anno domini. incarnatio. XLIIII. Herodes Tetracha cū Herodiade in Hispania mœrore perijt. Pilatus qui in dei passione mortis sentētiam protulit, sua se manu peremit. Pilatus se ipsum interfecit.

Anno dominicæ incarnationis XLV. Claudius regnat annos XIIII. menses VII. dies XXVII. Addamus itaq; his VII. mensibus qui supra remanserint, fiunt XI. & VIIII dies his XXVII. diebus, erunt XXXVII. ideſt ānus, et dies VI. qui huius temporibus adnumerādus uidetur. CLAVDIVS.

Anno dominicæ īcarnatio. XLVII. Iacobus frater Ioānis ab Herode decollatū, Petrus in carcerē mittit. Idē Herodes ab āgelo percutit, Antiochiæ spiritus discipulos alloquitur, segregate mihi Paulum & Barnabā in opus qđ elegi eos, Agrippa filius Herodis in Iudęa regnat, usque ad exterminium iudæorum. Iacobus apls decollatur. Frater Ioannis.

Anno dominicæ incarnatio. XLVIII. Passionis uero XIIII. & Claudij IIII. Paulus & Barnabas ascenderunt Hierosolymā. De hac ascensione sua Paulus ipse scribit ad Galatas, Deinde post annos XIIII. ascendi Hierosolymā cū Barnaba, assumpto & Tito, et cōtuli cum illis, ideſt, cum apostolis Euangeliū, quod prædico in gentibus. XIIII itaq; anno passionis dominicæ iuxta conductum Iacobi, zephę & Ioannis ad gentium magisterium & apostolatum Paulus profectus est, ubi numerus ipse quem posuit recensēdus est annorum, Scimus enim Petrum & paulū apostolos anno post ascensionem domini XXXVIII. ideſt ultimo Neronis anno passos fuisse, et beatum Petrum Romæ XXV. annis episcopalem sedisse cathedram. XXV. autem anni & XIIII. non XXXVIII. sed XXXIX. faciunt. Sequitur ergo ut beatum Petrum Videāt qui Petrum Romæ Episcopatū annis xxv. & men. vij. tenuisse scribūt.

Fames grauissima. tum Petrum eodem XIIII. post domini passionem anno, quo eum Hierosolymis alloquitur Paulus, id est quarto Claudij anno, Romam uenisse credamus, simulque ni fallor hac supputatione Paulum eodem quo dominus passus est anno, ad fidē uenisse probatur. Eodem anno fames grauissima facta est, cuius Lucas meminit, & Claudius Britanniam intrauit.

NERO. Anno domini. incarnatio. L III. Claudius Iudæos tumultuantes Roma expulit. Nero regnat annos xiij. Menses VII. Dies XXVIII.

Anno dominicæ incarnatio. LXI. Festus procurator succedit Felici. Paulus uinctus Romam mittitur anno II. Neronis.

Iacobus frater domini lapidatur. Anno dominicæ incarnatio. L XIII. Iacobus frater domini à Iudæis lapidatur. Festo, magistratu Iudææ successit Albinus. Albino Florus.

Anno dominicæ incarnationis LXX. Vespasianus magister militiæ cum exercitu in Iudæam mittitur.

Petrus crucifigitur. Paulus decollatur. Marcus euan. Anno domini. incarnati. L XXII. Romæ Petrus crucifigitur, Paulus decollatur, sub Neroniana persecutione coronatur Romæ, Processus & Martinianus. XL VII. qui baptizati sunt à beato Petro in custodia manutij retrusi. Torpes, Marcellus, & Apuleius, Alexādriæ Marcus euangelista passus est VIII. anno Neronis. Mediolani Nazarius et Celsus. Geruasius et Protasius sub Amilino præfecto apud Miceriam. Aquileia Hermagoras episcopus, Fortunatus Diaconus, Fœlix cum constantia

VESPASIANVS. Anno dominicæ incarnatio. LXXIII. Vespasianus regnat annos V IIII. Menses XI. dies XXII. his XI mensibus additi VII. Neronis, fiunt XVII. & his XXII. diebus illius XXVII. fiunt L. dies, id est annus, V II. menses & XX. dies, qui annus hoc loco inseritur.

Anno domini. incar. L XXIII. Regnū Iudææ à Tito subuertitur, templumque destruitur. His tēporibus Appollinaris episcopus à beato Rauēna directus martyrio coronatur.

TITVS. Anno dominicæ incarnationis L XXXIIII. Titus regnauit annos II. men. II.

DOMITIANVS. Ioannes apls. Anno dominicæ incarn. L XXXV. Domitianus regnauit annos XVI. menses V. his V. mēsibus addamus V II. Vespasiani cōpletur annus qui hic inseritur. huius temporibus Ioannes apostolus Romæ in feruentis olei doliū mittitur, ante portam latinā, & in Pathmos insulā relegatur. Vbi apocalypsim scribit. Flauia Domicilla in pontianam insulam exiliatur. Anacletus papa tertius post Petrum martyrio coronatur.

NERVA IMPE. Anno dominicæ incarnatio. XC. Nerua regnauit annum I. menses IIII. dies VIII. Ioannes apostolus ab exilio reuocatur. & apud Ephesum Euangelium scribit. Huius temporibus passi sunt Romæ Eutices, Victorinus & Maro apud Amiterninam urbem, Victorinus apud fratrem Seuerini.

TRAIANVS AVG. Anno dominicæ incarnati. XCI. Traianus regnauit annos XI X. menses VI. dies XV I. his V. mēsibus si addiderimus Titi II. Neruæ IIII. fit annus. Qui hoc in loco aptatur, remanent dies XXV III. qui supra notati sunt.

Anno

Anno domini.incarna.CI.Ioannes apostolus Ephesо requieuit. Traiani tem poribus martyrio coronantur Romæ, Clemens papa, Alexander IIII. post Petrũ papa. Quirinus, & filia eius Balbina, Sulpitius & Seruilianus, Domicilla et Scraphia uirgines, Nereus et Achilleus, Ignatius Antiochenus episcopus Hierosolymis. Symeon episcopus filius Cleope. in ponto Focas epus. Sub Traiano passi martiryum.

Anno dominicæ incarnatio.CXI. Adrianus regnauit annos XI. huius temporibus passi sunt Romæ Sixtus papa, Getulius, Sabina, Scraphia, Virgines apud Mesenam ciuitatẽ Apuliæ. Eleutherius episcopus cum Anthia matre. apd' Athenas, Quadratus & Atristides clari habẽtur. Dionysius episcopus Ariopagita apud Tiburnam urbẽ Italiæ. Symphrosa cum septem filijs. Adrianus aug. Sub Hadriano passi

Anno dominicæ incarnati. CXXIII. Antoninus cognomento pius, cum filijs Aurelio & Lucio regnauit annos XXII. men. III. Iustinus philosophus claret. Suppio episcopo Hermes librũ scribit, qui dicitur pastoralis. Antoninus pius aug.

Anno dominicæ incarnationis CXXV. Marcus Antoninus Verus, cum fratre Lucio Cõmodo annis XVIIII. mense I. horum & supra dictorum temporibus coronati sunt Romæ Anicetus papa, Victor papa, Simetrius presbyter, Felicitas cum VII. filijs, Iulius & Antonius, Eusebius & Põtianus, Peregrinus et Vincentius. apud Sebastem Armeniæ minoris XL. martyres sub Agricolo iudice. apud Spoletũ, Concordius. apud smyrnam, Policarpus epus sancti Ioannis discipulus. Item Germanicus & Pionius apud Apameam, Alexander et Gaius apud Cretã urbẽ Cortinę, Philippus episcopus apud Pergamũ Asiæ urbem. Carpus epus, Papinus dyaconus, & Iustinus phũs apd' Lugdunũ galliæ, Hircneus epus cũ mltis, Fortinus epus eiusdẽ urbis & Blãdina cũ alijs XLVIII. Epipodius & Alexãder in Syria, Victor & Corona Mediolanĩ. Faustus Cabillone marcellus, Itẽ in territorio Cabillonensi, castro Trenortio Valerianus, Alexandria Tholomeus & Lucius. Mar. Antoninus Verus. Martyrio coronantur.

Anno domi. incarna. CXLIIII. Lucius Antoninus Commodus, post mortem patris Antonini Veri regnauit annos XIIII. Huius tẽporibus nonnulli passi sunt q̃s supra notauimus. Sed iccirco hæc nõ per ordinẽ certis impatorũ tẽporibus exprimi potuimus. Quia in quibusdã passionibus sanctorũ supra nominatorũ, Imperatorũ uocabula ita confuse posita sunt, ut cũ dicas rẽ sub Antonino gestã, ignoretur, utrũ sub Pio aut sub Vero aut sub Cõmodo actum sit, et cum dicitur sub Lucio ambiguũ sit, utrũ sub Aurelio aut sub Cõmodo aut sub Antonino gestũ sit. Ferunt tamẽ quod huius tẽporibus Hirencus episcopus Lugdunensis passus sit. Antoninus Comodus aug.

Anno dominicæ incarnatio. CLVII. Helius pertinax regnat menses VI. Helius pertinax.

Anno dominicæ incarna. CLVIII. Seuerus pertinax regnauit annos XVII. Clemens Alexandrinæ ecclesiæ pater, & Pantenus philosophus clarescunt. Narcissus Hierosolymorum episcopus, Theophilus Cęsariensis insignes habentur. Leonides pater Origenis coronatur apud Carthaginem, Perpetua & Felicitas bestijs deputantur. SEVERVS PER.

Annno dominicæ incarnationis CLXX. Antoninus cognomento Caracalla Anton inus Caracal la aug.

Seueri filius, regnat annos VII.

Macrinus.

Anno dominicæ incarnationis CLXXI. Macrinus regnat annum unum.

M. Aurelius.

Anno dominicæ incarnatio. CLXXII. Marcus Aurelius Antoninus, regnauit annos III.

Aureli. Alexander. Origenes.

Anno dominicæ incarna. CLXXVI. Aurelius Alexander annos XIII. regnauit. Origenes toto orbi clarus habetur. huius tẽporibus coronantur Romæ, Calistus papa, Vrbanus papa, Cæcilia uirgo, Tiburtius & Valerianus Calepodius presbyter, Palmatius consul cũ uxore & filijs, & simplicius senator.

Maximinus. aug.

Anno domini. incar. CLXXXIX. Maximinus regnauit annos III. huius tẽporibus coronantur Romæ, Anterus papa, Potianus papa, Cæsarea Palestinæ, Pamphilus & Maximinus presbyteri.

Gordianus aug.

Anno dominicæ incarnationis CXCII. Gordianus regnauit annos VI. Origenes in Cæsarea Palestinæ Theodorũ, cognomento Gregorium, & Antenodorum fratres, diuina philosophia imbuit.

Philippus primus christianus cæsar.

Anno dominicæ incarnati. CXCVIII. Philippus cum filio Philippo regnauit annos VI. hic primus omnium imperatorũ Christianus fuit.

DECIVS.

Anno dominicæ incarna. CCIIII. Decius regnauit annum unum. Menses III. his mensibus adde Antonini Pij III. Marci Antonini unũ, Helij ptinacis VI. fit annus, qui hoc in loco ponitur, remanet mẽsis I. & dies XXVIII. supra notati. huius temporibus martyrio coronantur Romæ, Fabianus papa, Sixtus papa, Laurentius felicissimus, & Agapitus diaconus, Abdon et Sennes, Ipolitus et Concordia, Hierenus & Habũdus, Cornelius papa, Victoria uirgo, Miniates, Anthiochia, Babillus episcopus, Apollonia ciuitate Leacus, Tirsus & Gallinecus, Hierosolyma Alexander epũs, Nazanzo, Tripzo in ægipto ciuitate quæ dicit̃ Thinius, Pheleas episcopus, & Philoronius, tribunus cum alijs multis in Sicilia ciuitate Cartanensium. Agatha uirgo in Perside, Polocronius Babiloniæ & Thesifontis episcopus, Egen Pamphiliæ, Nestor episcopus in Corduba ciuitate, Parmenius presbyter cum socijs apud circẽsem Coloniam, Marianus & Iacobus in tyro, Anatholia & Andet apud Africam, Nemesieanus & Felix, Rogantianus presbyter & Felicissimus cũ multis alijs Antiochiæ, Asclepiades episcopus Alexandriæ, Agatho et Seraphion, Arsenius & Dioscorus cum socijs suis.

Martyrium passi.

Gallus cum Volusiano aug. Origenes moritur.

Anno dominicæ incarnationis CCVI. Gallus cum Volusiano filio regnauit annos II. menses IIII. Origenes doctor moritur & in Tyro sepelitur.

Anno dominicæ incarnationis CCVIIII. Valerianus cum Galieno regnauit annos XV. horũ tẽporibus coronant̃ Romæ Stephanus pa. Eugenia uirgo, Iouinus et Basileus, Lucius papa, Basilla, Rufina, & Secunda uirgo, Herenlianus, Protus & Iacinctus, Sixtus papa, Valerianus, Nemesius, Siphronius & Olympius in Hispania urbe Tetragõe, Verona, Zenon epũs, et cõfratres, Fructuosus epũs, Augurius et Eulogius dia. Cęsarea Palestię Marinus

Martyres.

& Arcemius

et Arcemius apud Africam ciuitatem Tuburno, Lucernariæ Maxima Donatilla, & secunda uirgo. In territorio Canallitano, uico Mitanẽsi, Priuatus, episcopus, Theodorus cognomento Gregorius, Cæsariæ Ponti episcopus uirtutũ gloria claret.

Anno dominicæ incarna. CCXXIIII. Claudius annum unum regnat, Menses VIIII. his adde quatuor Volusiani, fit annus, qui hic ãnumeratur, remanet Mensis I. Huius temporibus passi sunt Romæ Felix papa. Marius & Martha coniunx eius cum filijs, XLVII milites, qui baptizati sunt à Dionysio papa. Cirilla uirgo, iterracina Cãpaniæ ciuitate, Fœlix pbr̃, & Eusebius. Claudius aug.

Anno dominicæ incarna. CCXXVI. Aurelianus regnauit annos V. VI menses. Huius temporibus passi sunt Romæ Eutichanus papa, Thedora, Basilides, Tripos, et Mandalio, Lingonus sancti Gemini Loonio ciuitate, Conõ Cæsarea Capadociæ, Mãnes apud Prænestinam urbem. Agapitus in ciuitate Salona, Anastasius, Augustuduno. Simphorianus in territorio Nauariẽsi loco, qui dicitur gentibus, Andeolus subdiac. Andochius pbr̃, Tirsus diaconus, & Fœlix in castro Diuione, Benignus presbyter. Aurelianus aug.

Anno dñicæ incarna. CCXXXII. Tacitus regñ. Menses VI. addde VI. Aureliani, fit annus. remanent LXXXVIII dies Floriani, his' coniunge XXVIII. dies, q̃ supra remanserunt, fiunt CVIII. ideſt menses III. XVIII dies, Adde duos superfluos menses, faciunt menses V. dies XVIII. Anatholius Laodiceæ Syriæ episcopus clarus habetur. Tacitus aug.

Anno dñicæ incar. CCXXIII. Probus regnat ãnos VI. menses IIII. His adde VI. Taciti, & V. su prascriptos fit annus, remanent III. menses. Probus aug.

Anno dñicæ icarna. CCXL. Carus cũ filijs Carino, & Numeriano regñ. ãnos II. Horũ temporibus coronantur Romæ Crisantus & Daria, Claudius & Hilaria uxor eius cum filijs, Iason & Mauro, et LXX. milites. Carus cum filiis.

Anno dominicæ incarna. CCXLII. Diocletianus cũ Maximiano, & Constãtio, & post mortem Diocletiani, Maximianus cum Seuero, Galerio, & Maximiano regñ. annos XX. Horũ temporibus martyrio coronantur Romæ Gaius papa, Ciriacus Diaconus, Largus, & Smaragdus, Apronianus Papias, & Maurus, Claudius, & Prepedigna cum filijs, Gabinus presbyter, Castulus, Pãcracius, Arthemius cũ uxore, & filia, Sebastiãus, Marcus, & Marcelliãus, Marcellinus pbr̃, Petrus exorcista. Trãquillinus, Nicostratus, Zoe uxor eius, Primus Felicianus, Claudius, Castorius, Victorinus Simphorianus, Basiliscus, Faustius, Siplicius, & Beatrix, Tiburcius filius Coromatij, Susana v̄go, Ioãnes, Crispus, Genesius, Felix, & audactus, Lucia, & Geminiãus, Sergius, & Bachus. Crisogõus, Satninus, Quatuor corõati, Theodoros, Põcianus, Pretextatus, & Thraso. apd' Spoletũ Gregorius pbr̃, Sabinus eps, Exsupantius, & Marcellus Diac. apud isulas Parmarias Anastasia, Antiochia. Iuliãus, & Basilissa. In Hispãia, ciuitate Cæsaraugustana, Vicẽtius Diac. In Barcinona, Eulalia v̄go. Cucufas. Apd' Gerũdã Felix. In cucumis Iuliana uirgo. apd' Tyrũ Tyrãno Siluanus, Peneleus, atq; Episcopi cũ inumera

Diocletianus & Maximianus & Cõstãtius & Galerius.

Martyrium subeũt.

mera multitudie. apud Sirmiũ, Strenũ. Nicomedia Petrus, & Lucianus pbr Antiocemus, Antimus epũs, Panthaleon, Ioannes Adrianus, Dorotheus, & Gorgonius, Eleutherius. Smirniæ, Hireneus Episcopus. In Palestina ciuitate, Gara Siluanus, Mediolaĩs Victor. apud Illiricũ ciuitate Suscia, Quirinus Episcopus. apud Tharsum, Bonifacius. apud Aquileiam, Fœlix, & Fortunatus. apud Ciliã, Vitus & Modestus, cum Crescentia Lucia uirgo in britãnia. Albanus apud Massiliam, Victor apud Augustam. Afra, cũ matre sua Hilaria. in Rhetia prouĩcia Nicea, Bithyniæ Theodora cum filiis. In Hispania, ciuitate Cõpluto, Iustinus, & Bastar frẽs. In Sicilia ciuitate Catanensiũ Euplus Diaconus. Apud urbem Italiæ Pergamũ Alexãder, in ciuitate Calcedona Eufemia. in Neapoli Campaniæ Ianuarius Episcopus Beneuẽnt. Socius Diac. Mesenate ciuitate, Faustus & Desyderius. In Palestĩa Pelus, & Nilus episcopi, in Cirzico Fausta & Eussasius, Aganno. Mauricius cum socijs Antiochiæ. Cyprianus episcopus cum iustina apud Egeã Ciuitatẽ. Cosmas et Damianus in Gall. Castro Solodora, quod est super Aralam fluuium, Victor. apud Coloniam Agrippinam Gereon cum socijs. apud Tarsũ Probus & Andronicus. in Venusa ciuitate apuliæ, Fœlix epũs, Audax, & Ianuarius presbyteri. Suessiõis ciuitate Crispinus & Crispinianus. apud Sidonẽ Cẽobius presbyter. In territorio Tiberius Modestus, & Florẽtia, In Scythia Mẽnas. Anthiochia Romãus. Alexandria Petrus episcopus. In africa ciuitate Crispina uirgo. In Tuscia Barbara uirgo. In Hispania Leocadia. Emerita ciuitate Eulalia, & Iulia uirgines.

Cõstantius Augu.

Anno dñicæ incarna. CCXLIII. Huius Cõstantij tẽporibus, pace ecclesijs reddita, Episcopi priuatis sedibus restituũtur, et alia plura xpianæ religiõi pfutura ceduntur. Inter quæ etiã Cœnobium seruorũ dei Treueri inchoaẽ, cui præscripti pricipis assẽsu, inter cõtiguos urbi muros, Ioãnes Abbas miræ sãctitatis uir, initia dedit. Cuius cœnobij beatus Augustinus in li. Cõfessionũ mentionẽ fecit.

Cœnobium Treueris ichoatur.

CONSTANTIVS

Anno dominicæ incarna. CCXLIII. Constantinus Constantii, ex concubina Helena filius, regnat annos XXX. Menses X. his adde tres menses qui supra remanserunt fit annus, remanet mensis unus. Siluester papa clarus habetur, cuius industria Synodus præclarissima toto orbe terrarum CCCXVIII. patrũ apud Niceã urbẽ celebraẽ Crux dñi nostri Iesu xpi, à Iuda iuenitur. Sed ut ĩ gestis Romanorũ pontificum legimus, sub Cõstatio patre Cõstantini, & Eusebio põtifice Romano, eadẽ crux ĩuẽta ẽ. Nã ibi ita legiẽ sub huius tẽporibus, id ẽ Eusebii, ĩuenta ẽ Crux xpi, V. nonas Maii, et baptisatus est Iudas, qui & Quiriacus.

Helena concubina Cæsaris.

Concilium Nicenũ

Crucis inuentio per Iudam.

Anno dominicæ incarna. CCXCV. Constantius cũ Constantino, & Costante fratribus, ãnos XXVII. Menses V. Dies XIII. Horum temporibus Maximianus Treuirorum episcopus clarus habetur. Iacobus nisibus episcopus agnoscitur. Antonius Monachus in Eremo moritur. Hilarius Pictauiensis Episcopus, ab exilio reuocatur. Iulius papa, in exilium mittitur. Liberius papa, exilio deportatur, Reuocatus hæreticis fauet. Felix papa deponitur, & ab hæreticis interficitur. Eusebius presbyter propter fidem catholicam in quodam cubiculo includitur, ibiq; post VII. menses moritur

Constantius et Constans fratres.

Pontifices a Cæsaribus depositi.

ſcs moritur. Dionyſius epiſcopus Mediolanenſis apud Capadociam exilio damnatur. Paulus conſtantinopolitanus epiſcopus ab Arrianis ſtrangulatur. Paulinus epiſcopus Treuireñ ſucceſſor ſancti Maximiãi epiſcopi, ob catholicam fidẽ à Cõſtantio relegatur exilio, & uſq; ad mortẽ etiã ultra Chriſtianũ nomẽ mutando, exilio fatigat. Ad ultimũ apud Frigidã defunctus eſt inde Treueris reportatur.

Anno domini. incarna. CCCX. Iulianus regnauit annos duos, menſes VIII. His adde VI. qui remanſerunt ſitannus. ſuperſunt menſes II. & XVIII. dies. Huius temporibus coronãtur Romæ Priſcus preſbyter, Priſcillianus clericus, Benedicta fœmina, Pigmenius preſbyter, Gordianus, Demetria uirgo, Ioannnes preſbyter. item Ioannes & Paulus, Fauſtus & Daſroſa. in Hoſtia Hilarianus Hieroſolymorũ epiſcopus. Aretia ciuitate Donatus epiſcopus, Anthiochia Theodoritus preſbyter. IVLIANVS.

Anno dominicæ incarnationis CCCXV. Valentinianus cum fratre Valente regnauit annos XI. Romæ Damaſus papa clarus habetur, Mediolani Ambroſius epiſcopus inſignis habetur. Hilarius epiſcopus Pictauis moritur, Anathaſius Alexandria uita decedit. Valentinianus cum fratre aug.

Anno dominicæ incarnationis CCCXXVII. Valens cum Gratiano & Valentiniano Valentiniani fratris ſui filio regnat annos IIII. Hunni, Gothos proprijs ſedibus pellunt. Gothi thraciam depopulantur. VALENS.

Anno dominicæ incarnatio. CCCXXXII. Gratianus cum fratre Valentiniano regnauit annos VI. Theodoſius à Gratiano impator creatur. Synodus CL. patrum congregatur urbe Auguſta ſub Damaſo papa. Theodoſius Archadium filium conſortem imperij facit. Maximus in Britãnia imperator creatur, in Gallia apud Lugdunum Gratianum Auguſtũ interfecit, fratrẽ eius Valẽtinianum ab italia expulit. Martinus Turonorũ epũs uirtutum gloria fulget. Hieron. ſacræ ſcripturæ interpres Bethleem inſignis hẽtur. Gratianus cum Valente. Concilium. MAXIMVS IMPERA. Martinus epiſco. Hieronymus.

Anno dominicæ incarnatio. CCCXXXIX. Theodoſius, qui Gratiano uiuente, V. annos iam orientẽ regebat. poſt eius mortem regnauit annos XI. Maximũ Tyrannũ quarto ab Aquileia lapide interfecit. Siricus papa Romanã rexit eccl'iam. Hiero. librũ de illuſtribus uiris ſcripſit, apud Egyptũ Ioannes Eremita celebrat, qui Theodoſio de Tyranno uictoriã prædixit. THEODOSIVS.

Anno dominicæ incar. CCCL. Archadius cum fratre Honorio regnauit annos XV. Gothi Italiã, Vuandali atq; Alemanni gallias aggrediuntur. Corpora Abbacuc, & Micheæ prophetarũ reuelant. Innocẽtius papa Romanã rexit eccleſiã. Sctũs Martinus ad cœleſtia tranſit. Seuerinus epũs Coloniæ Agrippinæ clarus habet. Auguſtinus epũs eximius doctor in Hipponenſi eccleſia diuinam phiam dogmatizat, Pelagius Britto gratiã dei impugnat. Archadius cum Honorio aug. Auguſtinus.

Anno dom. incarna. CCCLXIIII. Honorius cũ Theodoſio minore fratris ſui filio regnauit annos XV. Alaricus rex Gothorũ Romã inuadit anno VII. Honorij, Corpa ſanctorũ Stephani prothomartyris, Gamalielis & Nicodemi, Luciano preſbytero reuelãtur. Bonifacius papa, & Celeſtinus Romanã regunt eccleſiã. Hieronymus preſbyter obijt XII. Honorij anno. ætatis aũt ſuæ XC VII. libros ſuos perfecit. Honorius & Theodoſius aug. S. Hiero. obijt.

Anno

Theodosius mi. Valentinianus iu.

Anno dominicæ incarnationis CCCLXX. Theodosius minor, Archadij filius, regnauit annos XXVI. Valentinianus iunior, Constantij filius, Rauennę imperator ordinatur. Gens Vuādalorum, Alanorum & Gothorum, Africam deuastat. Augustinus episcopus inter ipsas obsidionum angustias migrauit ad deū. Vuandali capta Carthagine, in Siciliā transeunt. Celestinus & Xistus Romanā regūt ecclesiā, huius temporibus Leo magnus apostolicam obtinuit cathedrā, ad quē, et ad Pulcheriam Augustā, multa super Euticetis errorem scribit Flauianus Constantinopolitanus episcopus, et Euticenem damnat.

S. Augustinus obijt.

Martianus & Valentinianus iu.

Anno dominicæ incarnationis CCCXCVII. Marcianus & Valentinianus regnauerunt annos VII. Ioannes baptista duobus monachis caput suum manifestat. Germanus episcopus Vtisrodorensis, & Lupus Trecasenis episcopus, in Britanniam dirigūtur. Post hæc Germanus episcopus apud Rauennam moritur. Leo episcopus Marciano multá fidei dogmata scribit. Anatolius episcopus Constantinopolitanus Euticetis errorē damnat, & à Leone papa arguitur, quod contra Nicenum consilium, Antiochenam & Alexandrinam ecclesias, sibi subdere uoluisset. Aetius patricius à Valentiniano occiditur apud arelatū. Hilarius episcopus doctissimus atq; preclarissimus uir, qui uitam sancti honorati prædecessoris sui composuit, moritur.

Aetius patritius.

LEO AVG.

Anno dominicæ incarnationis CCCCV. Leo regnauit annos XVII. huic Leoni, Leo papa plurima scribit. Theodorus episcopus ciuitatis Syriæ, historiam ecclesiasticam à fine librorum Eusebij scribit. Hilarius papa, Romanam ecclesiam gubernat. Victorinus, iubēte papā Hilario, reuolutionem magni anni describit.

Zenon aug.

Anno domini. incarna. CCCCXIIII. Zenon regnauit annos XVII. Odoacer rex Gotthorum Romam obtinuit. Theodericus, cognomento Vualager, utrāq; Macedoniā depopulatur. Honoricus rex Vuandalorum, Arrianoin Africa plusquā CCCXXXIIII. Episcopis fugatis, ecclesias eorum clausit, & plebes uarijs supplicijs affecit. Felix papa damnauit Achatium Constantinopolitanum episcopū, & Petrum Alexandrinum. Gelasius uir prudēs, Felici papæ in pontificatu succedit. Hic etiam damnauit Achatium & Petrum. Post hunc, Anastasius prǽsul efficitur, qui uoluit occulte reuocare Achatiū, sed nō potuit, qui etiam nutu diuino percussus est.

Anastasius aug.

Anno Dominicæ incarnatio. CCCCXXI. Anastasius regnauit annos XXVIIII. Trasamundus rex Vuandalorū CCXX. epōs exilio Sardinia misit, Huius & Zenonis temporibus sub Vuandalica persecutione martyrio coronanē. apud Africā Eugenius Carthaginensis epūs, & cum eo plusq; D ti. Appa Bonifacius, Diaconus Seruius, & Rustic subdiaconi. Rogatus et Septimus monachi, et Maximus puer, primo igne iniecti, post remorū uectibus enecati sunt. Itē Marcianus & Satirianus, & Maxīa ṽgo, et cū eis CCCLXX. crudelit perēpti sunt. Itē Papias & Māsuetus. Vulteus, Valerianus, Vrbanus & Crescens, Felix & Hortulāus epī. in confessiōe cursum uitæ cōsummauerūt. Itē Dacius, et Dionysia, Emelianus medicus cū multis alijs.

Martyres crucian tur.

Confessores.

Pontificis liberalitas in captiuos.

aliis, Valerianus episcopus, Symachus papa ecclesiam Romanã gubernat. pecuniã, & uestes per Africam, & Sardiniã episcopis in exiliũ missis ministrat. Post hunc Hormisda papa constituitur. Clodoueus rex francorũ q galias regnauit XXX. annos, Syagrium patritium interfecit. Cundibaldum regem Burgundia expulit. Almannos tributarios facit. Anno XII. regni sui à sancto Remigio, Remorũ episcopo, unà cũ frãcis baptizatur. Mãmerius episcopus Vieneñ. ecclesiæ triduanas litanias instituit ante ascensionẽ domini. Clodoueus rex cũ Alarico, rege gothorũ, in Aquitania iuxta Pictauos confligit, eumq; regno & uita priuat. Amalricus filius Alarici in Hispania regnũ paternũ obtinuit. Anastasius imꝑator Clodoueo dona regia mittit, Clodoueus Reginariũ propinquũ, atq; consortẽ regni ĩterfecit. A transitu sancti Martini usq; ad mortẽ Clodouei sunt anni CXII. Quatuor filij eius Theodoricus, Clodomerus, Childebertus, & Clotharius regnũ patris inter se diuiserũt. Anastasius imperator in flumine periit.

IVSTINVS MAIOR AVG.

Anno Dominicæ incarna. CCCCL. Iustinus senior regnauit annos VIII. Ioannes papa, à Theodorico rege Gotthorum Rauennam propter fidem catholicã in custodia mittitur, ibiq; moritur. Idem tyrãnus Symmachum patritium interfecit. Boetiũ in liberalibus disciplinis nulli secundũ, in carcerem trudit. In quo ipsa philosophia miris disputationũ argumentis cõqueritur. prefatus Theodoricus subita morte periit. Athalaricus in regnum succedit. Benedictus pater, & primus in loco, qui Sublacus dicit̃, & postea in castro Cassini, uir magnæ uitæ meritis, & apostolicis uirtutibus effulsit. Felix, & Bonifacius Romanam regunt ecclesiam. Sigismundus, rex Burgundionũ, monasterium sanctorum Auganensium ædificat. Idem à supradictis filiis Clodouei interficitur: Theodoricus cum filio Theodeberto, & fratre Clothario Thuringiam depopulatur, Ermenfridum Thuringorũ ducem apud Tulpiacum extinguit.

Symmachus, Boetius.

S. Benedictus

IVSTINIANVS AVG.

Anno Dominicæ incarnatio. CCCCLVIIII. Iustinianus, Iustini ex sorore nepos, regnauit annos. XXXVIII. Nam per Belisariũ patritium Persas fortiter deuicit. Perq; ipsum Belisarium Vuandalorum gẽtem, capto eorum rege Gelismero, usq; ad internitionem deleuit. Africamque totam post annos XC. & VI. Romano imperio restituit. Rursusq; Belisarij uiribus Gothorum in Italia gentem, capto Vuitisi, eorũ rege, superauit. Maurosque post hæc Africam infestantes, eorumque regem Attilam per Ioannem exconsulem mirabili uirtute prostrauit. Leges quoq; Romanas quarum prolixitas grauabat, minorauit, & inutiles dissonantias mirabili breuitate correxit. Extruxit quoque Constantinopoli templum, quod greco uocabulo ἁγιαν σοφιαν nominauit. Cuius opus adeo cuncta ædificia excellit, ut in totis terrarum spatiis huic simile non possit inueniri. Huius temporibus Cassiodorus Romæ tã seculari, quã diuina sciẽtia claruit. Hic primitus consul, deiñ senator, ad extremũ monachus efficĩt. Romæ Dionysius abbas pascales scribit circulos. Apud Cõstãtinopolim Priscianus Cæsariẽsis grãmaticæ artis (ut ita dicã) ꝓfunda rimatus est, tũq; nihilo minus Arator Romanæ eccl'iæ subdiaconus, poẽta mirabilis apl'orum actus ũsibus hexametris

al's Gilimere.

al's Vitiges

al's Anitalam.

Cassiodorus: al's Alba.

Priscianus.

al's Pascalẽ calculũ.

decorauit

decorauit. Huius temporibus Romanam rexerunt ecclesiam Ioannes Agapetus, Syluerius, & Vigilius. Syluerius à Belisario iussu Theodoræ Augustæ in exiliū mittitur, & ibi moritur. Vigilius q̄q eo quod nollet reuocare Anthemium hæreticum, episcopū Constātinopolitanū à Iustiniano in exilium truditur, reuocatur ab exilio cum Romā reuerteretur, in Sicilia ciuitate Syracusana calculi dolore moritur. Pelagius in pōtificatu succedit. Per idē tēpus Albuinus, filius Odouini, Langobardis iam decimus imperat, qui filiam Clotharij regis francorū Clothsuindam in matrimonium habuit. Childebertus, rex Francorū, cum exercitu Hispaniam intrat, Amalricū regem, filium Alarici, in prælio extinguit, multum aurū, & argentum inde asportat. Clotharius filius fratris sui Clodomeri cultro cōfodit. Theodericus rex moritur. Theodebertus filius eius post eum regnat.

IVSTINIANVS IV. Narses.

Anno Dominicæ incarna. CCCCXCVIII. Iustinianus minor regnauit annos XI. Narses Patricius Tothylam regem Gothorū in Italia occidit. Idem cum ducibus Theudeberti regis Francorū Bucellino & Amingho qui Italiam deprędabantur, pugnauit eosq; interfecit. Narses apud Iustinianum et eius coniugē Sophiam accusatus à Romanis, quod seruicio Italiā premeret. & statim Longinus prefectus mittitur, qui Narsetis locū obtineret. Cui inter cætera Sophia, quia Eunuchus erat, hoc fertur mandasse, quod cum puellis in gynaetio lanarum faceret pensas diuidere. Ad hæc ille respōdit talem se ei telam orditurum qualē ipsa dum uiueret, deponere nō posset. statimq; genti Langobardorum mandat ut uenirent & possiderent Italiam. Ioannes papa Romanam ecclesiam regit. Childebertus & Clotharius reges cum exercitu Hispaniam intrant Cæsar Augustanam ciuitatem obsidēt. Ciues induti cilicijs tunicam sancti Vincentij super murū circumferunt. Deumq; contrito corde exorant. Reges diuina inspiratione flexi obsidione soluunt. Episcopus eiusdem ciuitatis Childeberto regi pro munere stolam beati Vincentij constituit. Albuinus cum Langobardis Italiā intrauit & Gisulfum nepotem suum foroiulianis prefecit. Theodebertus rex Italiam intrat cum Langobardis certamē init, eosq; uicit, in Franciam reuersus moritur. Non multo post tempore Childebertus rex Parisius moritur, & in basilica sancti Vincentij sepelitur. Regna quæ fratres & nepotes tenuerant, in Clotharij rediguntur potestatē.

Sancti Vincentij tunica.

Medardus.

His temporibus Medardus episcopus migrauit ad dominum, quem Clotharius rex cū debito honore Suessionis sepeliuit. Post hæc Clotharius rex cū debito suo moritur, & in Basilica sancti Medardi sepelitur. Quatuor filij eius regna inter se diuiserunt. Heribertus regnum Childeberti accepit, & sedem Parisius habuit. Guntramus regnū Clodomeri tenuit. sedēq; cōstituit Aurelianus. Hilpericus regnū patris sui Clotharij cathedrā suessionis habuit. Sigibertus regnū Theoderici Remis siue Metis sedē statuit. Huni qet Auares cōperta morte Clotharij, super Sigibertū inruūt. Quibus ille in Thuringiā occurrens eos iuxta fluuium Albiam potenter superauit. Hic Sigibertus legationem in Hispaniā mittēs Brunihildem Atanahildi regis filiam petit, eamq; in coniugium accepit, de eaq; filium Childebertum nomine suscepit

Regnum Franciæ diuiditur.

Aurelij alias

Bruniam alias. Theodebertū als.

Heribertus derelicta legitima uxore, quæ uocabat̃ Ingoberta, duas sorores Marconefã, & Merofilidã, sibi in matrimonium iungit, ex quo scelere excõmunicatus ẽ à sancto Germano Parisiorũ epõ, & iusto dei iudicio pcussus moritur, & in Basilica sãcti Romani sepelit̃. Regnũ eius Sigebertus arripuit. Hilpericus Geilsundã sororẽ Brunichildis ĩ coniugẽ accepit, quã pau co interiecto tempore, suggerẽte Fredegunde, in lecto strangulauit. Deide Andoueram reginã à se repulit, eo ꝙ adhortante Fregedũde, filiam ppriam à sacro fõte suscepisset, et eãdẽ Fredegundẽ sibi in mrĩmoniũ iungit. Habuit uero ex supra dicta Andauera tres filios, Theodebertũ, Merouеũ, & Clodo ueum. Theodebertus iussu pr̃is trãs Ligerim regionẽ, quã auunculus eius Heribertus tenuerat, occupat, & apud Pictauos cũ Gulidaldo duce Sigiber ti dimicat, eũq; superat. Sigebertus cũ exercitu Parisius uenit, fratrẽq; Hilpericum bello aggreditur. In quo prælio supradictus Theodebertus occubuit. Hilpericus fugiens cũ uxore & filijs, Tornacũ ingressus est, ibiq; se cõmu niuit. Quẽ cum Sigebertus ibiq; psequeret̃, dolo Fredegũdis reginæ à duo bus pueris eius dolo ĩterficit̃. Quẽ frater ĩ Basilica scĩ Medardi sepeliuit. Ea tẽpestate Brunichildis cũ filio adhuc paruulo Parisius morabatur. Guldaldus dux, apprehensũ puerũ nocte latenter aufugit, eumq; in regnũ paternũ reportauit. Eadẽq; Brunichildis Rothomagũ ĩ exiliũ mittit̃, ubi ueniẽs Meroueus filius Hilperici eam sibi in coniugiũ sociauit. Ex qua causa postea à patre attonsus, monachus efficitur, & presbyter ordinat̃. Eodẽ tempore Sãctus Germanus Parisioꝝ eps ad dñm transit, & in Basilica sancti Vicentij sepelitur, matrẽ Brunichildẽ requirit, quã Helpericus redire iubet. Narses patricius de Cãpania Romã uenit, ibiq; morit̃, corpus eius in locello plũbeo cũ oĩbus diuitijs eius Constantinopolĩ perlatum ẽ. Benedictus papa Romanam ecclesiã gubernat. Fortunatus poeta in Gallijs insignis habet̃, ꝗ natus quidẽ in loco, ꝗ Duplalis dictus fuit, qui locus haud longe à Cenitensi castro uel Taruisiana distat ciuitate. Sed tamẽ in Rauẽna nutritus & doctus in arte Grãmatica, siue Rhetorica seu Metrica clarissimus existit. Qui amore sancti Martini in Gallias transiens, primo Turonis, deinde Pictauis habitauit, in qua ciuitate episcopus ordinatus est.

Galsundam als.

Chilperici tres filii

Gondibaldo.

Sigibertus dolo interficitur.

Gondobaldus als.

Meroueus fit pſbyter.

S Germanus.

Narses moritur.

Benedictus papa.

Fortũatus poeta & episcopus.

Duplauilis als.

Albuinus rex cum Langobardis Taruisium, Vincentiam, Veronamq;, & reliquas Venetiæ ciuitates capit. Deinde Liguriam ingressus Mediolanum cœpit, & omnes Liguriæ ciuitates, Ticinensis ciuitas ultra tres annos obsidionem perferens Langobardis se tradidit, omnesq; ciuitates armis cœperunt, præter Romã, & Rauennã, uel aliqua castra quæ erant in maris litore constituta. Albuinus postꝙ in Italia tres annos, & sex menses ragnauit, ĩsidijs suæ cõiugis interẽptus ẽ, Elmigisus ꝗ Albuinũ occiderat cũ Rosemũda regina Rauennã ad Longinũ præfectũ fugit, auferẽs secũ Albisindam filiã regis & omnẽ Lãgobardorũ thesaurũ, ubi ãbo ueneno perierunt. Lõginus Albisindam filiam Albuini cum Langobardorum thesauris Constantinopolim dirigit, Lãgobardi Gallias ingrediuntur. Horũ aduentũ uir dei Hospicius ꝗ apud Niceam erat inclusus, sancto sibi reuelante spiritu, longe ante præuidit, quibus occurrit armatus dux Guntrannus, & commisso bello

Langobardi ĩ Italiã

Albouinus moritur

Helmigiso.

Helmich. als.

Alsuindã als.

Langobardi in Galliam.

S. Hospitius.

à Langobardis extinguit. Mumulus in locũ eius ſubrogat, qui ex Lãgobardis multos interfecit, eoſq; in Italiã redire cõpulit.

TIBERIVS CONSTANTINVS Auguſtus.

Anno dñicæ incarna. D X. Tiberius Cõſtãtinus reg. annos VII. Hic cũ ſub Iuſtino adhuc Cæſare palatiũ regeret, & multas q̃tidie eleemoſynas faceret, magnã ei dñs copiam auri ſubminiſtrauit, nã deambulans per palatiũ uidit in pauimento tabulã marmoream, in qua erat Crux dñi ſculpta, quã inde leuari iubens, inuenit defoſſum magnũ theſaurũ, habentem ſupra mille auri centenaria. Huic etiã theſaurus Narſeti à quodã ſene, qui eũ cum alijs terræ mandauerat manifeſtus eſt, qui tantus fuit, ut uix per multos dies Ciſternã

Theſauros duos Tiberius repperit.

in qua iacuerat, à deportantibus potuiſſet euacuari. Huic Sophia Auguſta inſidias tentauit ingerere. Procedente eo eo ad uillam, ut iuxta ritũ imperialem XXX. diebus ad uindemiã iucundaret, uocato Iuſtiniano nepote Iuſtini mariti, uoluit eũ in regno ſublimare, quo cõperto, Tiberius apprehẽſam Auguſtam oĩbus theſauris ſpoliauit, ſolum ei uictum relinquens. Huius exercitus Perſas debellauit, tantamq; prædam cũ XX. pariter Elephãtis detulit, ut humanæ crederet poſſe ſufficere cupiditati. Ad hũc Hilpericus rex Francorũ ſuos Legatos dirigens, multa ab eo ornamenta, aureos etiam

Aurei ſingularum librarum.

ſingularũ librarum ſuſcepit, habentes ab una parte effigiem Imperatoris, & ſcriptũ in circulo Tiberius Cõſtãtinus perpetuus Auguſtus, ab alia parte habentes quadrigã & aſcenſorem, In circuitu ſcriptũ gloria Romanorũ. Huius diebus Gregorius diac. cum eſſet apochriſarius in urbe Cõſtantinopolitana, morales libros cõpoſuit, Euticiumq; eiuſdẽ urbis epm de reſurrectiõe

Gregorius papa.

errantem, in conſpectu Auguſti ſuperauit. Pelagius papa Romanam reg. eccleſiam, qui abſq; iuſſione principis ordinatus eſt, eo q Langobardi Romã

Pelagius papa.

obſiderent, nec poſſet quiſq; pgredi. Hilpricus rex, deſcriptiones nouas per conſiliũ Fredegundis in omni regno ſuo facit, ut unuſquiſq; poſſeſſor de pria terra de uno Arpẽnæ, unam amphorã uini ad partẽ regis daret, et de lugere modiũ unũ, unde populus ualde oppreſſus uociferabãtur ad dñm, Im-

Lex de uinearũ cultoribus. Gallicũ eſt.

miſit aũt dñs plagã in domo regis, & ipſe egrotari cœpit, et duo filij eius mortui ſunt. Rex perterritus deſcriptiones cõbuſſit, & tributũ indulſit. Poſt hoc cognouit uxorẽ ſuam quæ peperit filium, quem appellauit Clotharium. Hic fuit poſtea rex magnus.

MAVRICIVS AVG.

Anno dominicæ incar. D XVII. Mauricius regñ. annos X X. Hũc, Tiberius ſẽtiens ſibi diẽ mortis ĩminere, una cũ cõſilio Sophiæ Auguſtæ ad imperiũ elegit, ornataq; ſua filia regalibus ornamẽtis eã tradidit, & cũ ea omne ĩperiũ Langobardi cũ per annos X. ſub poteſtate ducũ fuiſſent, regem ſuper ſe ſtatuunt Othariũ filiũ Clephonis, quem etiã ob dignitatẽ Flauiũ appellauerunt.

Autharius aſs.

Quo pnomine Longobardorũ reges uſi ſunt, Duces q tunc erãt ob reſtaurationẽ regni, oĩm ſubſtantiarũ ſuarũ medietatem regalibus uſibus tribuũt, ut

Flauij Langobardorum regis dicti.

eſſe poſſet unde rex ipſe, ſiue q ei aderant, per diuerſa officia alerentur. Mauricius Imperator Childeberto regi Francorum, quĩquaginta milia ſolidorũ p ſuos legatos direxit, petens, ut Langobardos de Italia exterminaret. Qui cum Francis Italiam intrat, Langobardi munera tribuunt, & pacem cum eo faciunt, Imperator ſolidos requirit, ſed ille ſuarum uirium potentia fretus, pro hac re nec reſponſum reddidit. Idem Childebertas bellum aduerſus Hiſpa

ſus Hiſpa

sus Hispanos gerēs, eorū acies superauit. Causa huius certaminis ista fuit. Childebertus Ingundem sororem suā Herminigildo Leuigildi Hispanorū regis filio, in coniugium tradiderat, qui Herminigildus prædicatione Leādri epī Hispalensis, atq; adhortatione suæ coniugis, ad Catholicā fidem cōuersus fuerat, quē pater impius, in ipso sacrato Paschali die securi pcussit. Ingundis post mariti mortē, cum in Gallias repedare uellet, à Pyratis tenet, atq; in Siciliam deducitur, ubi & moritur. Filius eius Imperatori est trāsmissus. Eo tēpore fuit aquæ diluuium in finibus Venetiarū, et Liguriæ, seu in cæteris regionibus Italiæ, quale post Noe tempus creditur nō fuisse. Sed secuta est statim pestis Inguinaria, quæ tanta strage populum deuastauit, ut de inæstimabili multitudine pauci remanerēt. In hac tribulatiōe Gregorius à cunctis generaliter papa electus ē, & in Pontificali cathedra sublimatus. Peridē tempus, idē Gregorius papa Augustinum, & Mellitū, & Ioannem cū alijs plurimis monachis timentibus deū, in Britāniam misit, eorūq; prædicatiōe ad xpm Anglos conuertit. Racharedus rex Gothorum, frater Herminigildis martyris, per prædicationē Leandri epī, ad fidem Catholicā cōuertitur. Gens Anglorum ad xpm conuertitur, Edilbertus rex eorū baptisatur. Leander episcopus. Ingundis moritur. Inguinaria pestis. Gregorius papa. Angli & Gothi ad fidem uerā.

Gregorius papa, libros regulæ pastoralis, quos in epatus sui exordio scripserat, libros etiā, quos in expositione beati Iob, iam dudū Constantinopoli fecerat, supradicto Leandro epo mittit, cui etiā pallium ex benedictione sancti Petri dirigit.

Mauricius imperator, legationē ad Childebertū regē dirigit, mandās ei, ut qđ prius nō fecerat, nunc adipleret, ut Langobardos ab Italia remoueret, qui exercitum in Italiā direxit, & cōmissa pugna cū Lāgobardis, Francorū acies grauiter atritę sunt. Abrincatis, Paternus eps ciuis Pictauiensis nitescit.

Flauius rex Otharius, Theodelindam Garibaldi Baioariorū ducis filiam, i cōiugiū accepit. Childebertus, iterato in Italiā exercitu Francorū, cum XX. ducibus, ad bellandū Langobardorum aciem direxit. Qui per tres mēses Italiā peruagantes, plurima castra deposuerūt, & innumerabilē multitudinem captiuorum inde abduxerunt, Regē autem Otharium habere nō potuerunt, q intra Ticinensem urbem se cōtinuerat exercitus, quia tempus æstiuū erat propter incōsueti aeris incōmoditatem, Dissenteriæ morbo grauiter fatigabatur, & ob id in patriam redire cōpellitur. Tassilo super Bauariam à Childeberto dux constituitur. Otharius rex, ad Guntrānum regem, patruū Childeberti legatos misit, ut per eius nutum, pax inter Childebertum & Otharium firmaret. Erat autē iste rex pacificus, omni bonitate ornatus. Is cum quodā die uenatum in siluā isset, &, ut solet fieri, hac illacq; discurrētibus socijs, ipse cū uno fideli suo remāsit solus, & graui sōno depressus, capite i gremio eius inclinato obdormiuit. De cuius ore paruū aīal egressū, tenuem riuulū, q prope discurrebat, transire moliebatur. Tunc is in cuius gremio qescebat, spatam suam eduxit, eiq; ex ea pontem fecit, per quem ad aliam transiuit partem, et in quoddam montis foramen ingreditur, & post paululum reuertitur, & per eandem spatam riuulum transiens, in os Guntrāni ingreditur, statimque à somno excitatus omne retulit sicut uidit. Is ī cuius gremio dormierat, cum rem per ordinem retulisset, effossus est locus, & Autharius afs. Theodelinda. Otharius. Ex Guntrani sōnio reperti thesauri.

inestimabiles sunt reperti thesauri, de quo auro, miræ magnitudinis cœnobium fabricauit, & supra Corpus sancti Marcelli martyris in ciuitate Cyballanis poni fecit. Nec est usquam ullum opus ex auro factum, quod huic ualeat comparari, Nec post multum tempus idem rex, cum thesauros suos ecclesijs ac pauperibus erogasset moritur, & in eadē Basilica sepelitur. Regnū eius Childebertus, & filij eius obtinuerunt. Per idem tempus uenit sanctus presbyter Goar, ex Aquitania, et ī territorio Treuerensi, in pago Trigorio super ripam Rheni, & riuulū qui Vuochara dicitur, Oratorium in honore sanctæ dei genitricis cōstruens, orationibus, eleemosynis & prædicatione. Inibi insistens, plenus uirtutibus in eodem loco quieuit. Circa hæc etiā tempora Hilpricus rex, insidijs suæ coniugis Tradegundis, cū deuenatione rediret interficitur, & Parisius in Basilica sancti Vincētij sepelitur. Clotharius adhuc puer à matre & Landerico, q tunc maior domus erat, in regnū sublimatur. Audiēs Childebertus Auūculū mortuum, regnū illius occupare nititur, & cum imenso Francorū & Burgundiorū iuxta Suessionē ciuitatem uenit exercitu, ubi eis Fredegundis cū Landerico duce occurrit, & pugna commissa, exercitus Childeberti grauiter cæsus fugit. Post idē tempus Childebertus moritur, habebat autē duos filios, unū ex concubina nomine Theodebertum, q maior natu erat, Alterum ex Regina nomie Theodericū. Huius regis maior domus fuit Arnulfus. Theodebertus regnū pris obtinuit, Theodericus regnum Guntrani. Idem Burgūdiā cū auia sua Brūichilde. Per idē tempus bellū inter Clotharium & Theodericū oritur super fluuiū Aroadi, tantaq; cædes de utroq; populo facta est, ut ipse alueus de cadaueribus repletus magis cruorem, quàm aquā fundere uideretur. In prędicto, ut aiūt, certamine, uisus est angelus domini gladiū euaginatū tenens super populū. His temporibus sanctus pater Colūbanus ex hybernia cum beato Gallo, & alijs pbatissimis discipulis uenit in Burgundiā, ibiq; permittente rege Theoderico monasteriū, quod Luxomniū dicitur, ædificauit. Exinde à Brunichilde fugatus, Alemaniā ingressus est, ibi sanctum Gallū discipulum suum reliqt. Ipse uero in Italiam trāsiens monasterium, quod Bouiū dicitur, ædificauit, ubi & multorū pater extitit monachorum. Per idem tempus rex Otharius moritur, & Agilulfus dux Taurinatius, accepta Theodelinda regina in cōiugiūm, super Langobardos in regē eleuatur, quibus Gregorius papa de pace inter Lāgobardos & Romanos cōferuanda, multa scribit. Prædictæ etiā reginæ quatuor libros, quos de uita sanctorum cōposuit, transmisit. Quem codicem dialogum id est duorum locutionum, quia eum colloquens cū suo diacono Petro ediderat, appellauit. Per hanc reginam multum utilitatis ecclesia consecuta est. Agilulfus cum Theoderico rege Francorum, perpetuā pacem facit. Cœnobium sancti Benedicti abbatis à Lāgobardis noctu inuaditur, monachi Romā pecierunt, secum Codicem sanctæ regulæ, necnon pōdus panis, & mensurā uini deferētes. Mauricius impator cū filijs suis Theodosio, Tiberio & Cōstātino, à Phoca q fuit strator Prisci patricij occidit.

Anno dñicæ incar. DXXXVIII. Phocas reg. ānos VIII. Huius secundo anno Gregorius papa migrauit ad dominū. cui in pontificatu Sabinianus successit,

Ciborium aliā.

Caballono uel Cauillonio aliā. Cabilone.

Sanctus Goar.

Hilpericus rex Francorum, dolo coniugis interficitur. Landericus dux.

Childebertus morit

Aaronna aliā.

Maxima clades.

S. Colūbaus & Gallus.

Luxouium aliā.

Bobium aliā.

Rex Otharius moritur.
Agilulfus rex.

Theodelinda.

Cænobiū sancti Benedicti iuadunt Lāgobardi.
Mauricius Impe. cū filiis à Foca occidit.
Focas imperator.
Sabinianus papa.

cessit, quo defuncto Bonifacius papa constituit. Hic obtinuit apud Focã principem, ut sedes Romana caput esset omnium ecclesiarum, quia ecclesia Constantinopolitana primam se omnium ecclesiarum scribebat. Hic mẽses VIII. et dies XX. in Cathedra residens, perrexit ad dominum.

Sedes Romana, hic primũ cepit esse caput Ecclesiæ. Bonifacius.

In cuius loco iterum Bonifacius consecratur. Hic petijt Focam, ut in ueteri fano, quod Pantheon uocabatur, quod à Domitiano Cæsare fuerat constructum, ecclesiam sibi consecrare liceret, quod annuit Imperator. Post hũc Deus dedit, in pontificatu sublimatur. Eleutherius Patricius, & Cubicularius Imperatoris, in Neapoli ciuitate interfecit Ioañ. tyrãnum. Persæ, aduersus rempublicam grauissima bella gerunt, & Hierosolymam intrantes, uexillũ dominicæ Crucis asportant. Anastasius monachus illustre martyrium pertulit. Nam à Persis multa pro Christo perpessus, ad extremum à Cosdroe rege eorum decollatus, cum alijs LXX. In francia inter Theodoricum, & Theodebertum fratres, instigante Brunichilda auia, grauissimum oritur bellum, eo quod Theodebertus non legitimus hæres regni diceretur, quia de pellice erat natus, & apud Tulpiacum castrum summis uiribus decertatum: Theodebertus terga uertit, & Coloniam fugit, inde abstractus, & à fratre attonsus, clericus efficitur, & non post multum ab eodem fratre trucidatur, & duo filij eius interficiuntur. Regna quæ præfati regis tenuerunt, in potestatẽ Clotharij transeunt. Brunichildis propter multa maleficia quæ perpetrat iussu Clotharij, equorum indomitorum caudis religata discerpitur. Agilulfus rex Langobardorũ moritur, & Rodoaldus filius eius in regnũ stabilit.

Papa deus dedit.

Theodebertus à fratre trucidatur.

Brunichildis mors digna.

Agilulfus rex Lãgobardorum moritur. Adaloaldus al's. Heraclius aug.

Anno dominicæ incarnationis DXLVI. Heraclius regnauit annos XXVI. Qui aduersus Persas bellum aggressus, occiso Cosdroe rege eorũ, Persas in deditionem accepit, & lignum sanctæ Crucis Hierosolymã, unde sublatũ fuerat, cum magna ueneratione restituit. Bonifacius quintus, & Honorius Seuerinus, & Ioannes Romanam regunt ecclesiam. Heduinus rex Anglorum prędicante Paulino episcopo, ad Christi fidem cum sua gente conuertitur. Honorius papa Scotos in obseruatione pascę errãtes, per epistolam redarguit, similiter & Ioannes successor Seuerini facit. Per idem tẽpus fuit maior domus in palatio Clotharij regis, Arnulfus uir, ut postmodum claruit, Deo amabilis, qui post gloriam seculi, Christi se seruitio subdens, mirabilis in episcopatu extitit. Huic Dagobertus filius Clotharij, in annis puerilibus positus, traditus est à genitore, ut eum secundum suam sapientiam enutriret, eique tramitẽ Christianę religionis ostenderet. Hinc postquàm ad uirilẽ ętatẽ peruenit, Sandragesillũ ducẽ Aquitaniæ, & per Carũ cõsiliariũ patris, eo quod se quadã cõtumacia despiceret, uerberibus affecit, & barbæ rasione deturpauit. Quod cũ pater cognouisset eũ ad supplicia reqrit. Ille furorem patris timẽs in Basilicã sanctorũ Dyonisij & sociorum eius cõfugit, eorũque tutelã supplex exposcit. Quorũ suffragãtibus meritis, à nullo potuit inde extrahi, quousque cõmissũ facinus pater indulgeret. Vnde & illũ potissimũ dilexit locũ Vbi postmodũ ingentia dona cõtulit, & numerosa prædia dedit. Post hæc Dagobertus cũ Pippino duce in Austria regnaturus, à pr̃e dirigit, & factũ Arnulfi Metẽsis epi consilijs cõmendat. Rodoaldo Lãgobardorum rege mortuo, Rotharius eidem regno præficitur.

Arnolfus Metensiũ episcopus.

Pædagogus.

Dagobertũ in Comitẽ Aquitaniæ facius

Heraclionas aug. Anno dominicæ incarnationis DLXXII. Heraclionas filius Heraclij, cum matre sua Martina, regnauit annos II. Cyrus Alexandriæ, Sergius & Pyrrhus regiæ urbis episcopi, unã operatione in Christo diuinitatis, & hũanitatis, & unã uoluntatẽ dogmatisãt, et ob hoc à Theodoro papa, & alijs episcopis condẽnati sunt. Dagobertus filius Clotharij cum Saxonibus dimicans, grauiter ab eis uulneratus, patremq́ per legatum uocat in auxilium, qui festinus cũ exercitu uenit, & interfecto eorum duce Bertaldo, ita Saxones armis perdomuit, ut omnis uirilis sexus eiusdem terræ incolas, qui gladij, quod tunc forte gerebat, longitudinem excessisset, perimeret. Circa hæc tempora Sinenandus, & post eum Chilitilla, in Hispania regnauerunt. Horum tẽporibus Synodus bis facta est in urbe Toletana, ubi plurima de fide catholica, & religione xp̃iana promulgata sunt, & scripto roborata. Sub his etiam regibus Isydorus, Hispalensis ecclesiæ episcopus floruit, nulli modernorum doctorum postponendus, qui multa de fide regulis, ecclesiasticisq́ disciplinis disputauit. Post idem tempus coniunx regis, nomine Cæsarea, pro Christi amore, priuato habitu uenit Constantinopoli, & post aliquot dies baptisata, ab Augusto de sacro fonte leuata est. Quam uir eius requirens, cũ XL. militaribus uiris pacifice Cõstantinopolim uenit, à quo satis digne susceptus, cum omnibus quos secum adduxerat, baptisatus est, et ab Augusto de fonte leuatur, multisq́ muneribus honoratus. accepta cõiuge ad patriã repedauit.

Hæresis.

à Martino als.

Berthulfo als.

Saxonũ clades maxima a Francis.

Synodus i Hispania

Isydorus.

Cæsarea regis Persarum coniunx.

LX. millib[9] uiris als

Constantius aug. Anno dominicæ incarnationis DLXXV. Constantius filius Heraclij, cum fratre Heradiõe regnauit mẽsibus VI. Pyrrhi successor Paulus, nõ tãtum uesana doctria sicut prędecessores eius, sed et aperta persecutiõe catholicos cruciauit. ob hoc & ipse sicut prędecessores eius à sede apostolica dãnatus est.

Paulus patriarcha condemnatur.

Constantinus filius Constantii. Anno dñicæ incarna. DLXXVI. Constãtinus filius Constantij, filij Heraclij regnauit ãnos XXVIII. Hic à supradicto Paulo deceptus, hęreticus efficitur. exposuitq́ typum aduersus catholicã fidem, nec unã nec duas uolũtates aut operatiões in Christo definitas esse confitendas, quasi nihil uelle, nec operari, uel credendus potẽs sit deus. Vnde à Martino papa, & CL. episcopis sub anathemate dãnati sũt supra nominati episcopi. Hac de re idẽ Martinus papa in exiliũ mittitur, apud Cersonã, ibiq́ moritur. Vbi etiã miraculorũ gloria fulget. Eugenius papa constituitur, quo uita decedente, Vitellianus ĩ eius loco subrogatur. Rothario Langobardorũ rege mortuo, Grimaldus uir strenuus regnũ obtinuit. Per id tempus Clotharius rex Francorum moritur, & sub Vrbano Parisius in Basilica sancti Vincentij sepelitur. Dagobertus Monarchiam totius Imperij obtinuit, excepto quod fratri suo Heriberto contra Ligerim, & limitem quo tenditur partibus Vuasconiæ, pagum scilicet Tolosanum, Caturcinum, Aganense, Petrogoricum, & Sanctonicum, uel qđ ab his uersus Pyreneos montes excluditur, cõcessit. Grimaldus rex Bertarit uirum potentem persequitur. Quem idem rex in sua fide suspiciens adulatorum, & detrahentium linguis stimulatus, dolo occidere meditatur, sed industria Hunoldi fidelissimi satellitis, per murũ Ticinensẽ depositus fune, ĩ Frãciã ad Dagobertum fugit, mortisq́ periculũ euasit. Per id tẽpus Theodorus archiepiscopus, & Adrianus Abbas doctissimus à Vitelliano papa missi sunt in

Martinus papa ĩ exilio moritur.

Dagobertus rex Frãciæ.

Bertarit.

Theodorus monachus Cantuariensis episcopus.

ſunt in Britanniã, plurimasq́ eccleſias Anglorum, doctrinæ apoſtolicæ fruge fœcundarũt, è quibus Theodorus archiepiſcopus peccantiũ indicia, quãtis ſcilicet annis pro uno quoq; peccato quis penitere debeat, mirabili & diſcreta conſyderatione deſcribit. his diebus Conſtantinus Auguſtus Italiam à Langobardorũ manu eripere cupiens, Conſtantinopolim egreſſus uenit Athenas, inde marę tranſgreſſus Tarentum applicuit, inde Beneuẽtum intrauit, omnesq́ pene ciuitates Longobardorũ per quas uenerat cœpit. Luceriam uſq; ad ſolum proſtrauit. Deinde Beneuentum cũ omni exercitu circũdedit, ubi Romualdus filius Grymaldi ſe incluſerat, Imp̃ator accepta obſide prædicti Romualdi ſorore, ſoluta obſidiõe, Neapolim proficiſcitur. Inde Romã perrexit, cui ſexto ab urbe miliario Vitellianus papa cum ſacerdotibus & populo Romano occurrit, qui obtulit beato Petro pallium auro textile, & manens apud Romã diebus XII. omnia quæ fuerant antiquitus inſtituta ex ære in ornamẽtum ciuitatis depoſuit, in tantũ, ut etiã baſilicam beatæ Mariæ quæ aliquando Pantheon uocabatur, diſcooperiret, tegulasq́ æreas inde auferret. Poſt hæc Neapolim reuerſus, itinere terreno perrexit ciuitatẽ Regiũ, ingreſſusq́ Siciliã habitauit Syracuſas, mãſit autẽ in Sicilia VI annos. ubi poſt plurimas & inauditas dep̃dationes in balneo à ſuis extinctus eſt. poſt huius mortẽ Mezẽtius in Sicilia Regnũ arripuit, ſed abſq; orientalis exercitus uolũtate, cõtra quẽ Italiæ milites, alij p̃ Hiſtriã, alij p̃ cãpaniã, alij uero à partibus africæ et Sardiniæ uenientes in Syracuſas eũ uita priuarũt. Conſtantinopolim caput falſi imp̃atoris deportatũ eſt. Hæc audiẽs gens Saracenorũ (quæ iam ægyptũ & Alexandriam peruaſerat) ſubito cum multis nauibus uenientes Siciliam inuadũt, Syracuſas ingrediuntur, multamq́ ſtragem faciunt populorũ, auferentes quoq; prædam nimiã & omnem illum, quem Conſtantinus à Roma ſumpſerat ornatum, in ære et diuerſis ſpeciebus, ad Alexandriam reuerſi ſunt.

Supplicijs al's.

al's in littore tyrrheno.
al's Rheginam.
Conſtantinus interficitur.
Mezentius.
al's Metetius.

Anno dominicæ incarnati. DCV. Conſtantinus filius Conſtantini ſuperioris auguſti, regnauit annos XVII. Donus papa apoſtolicam ſedẽ tenet. Quo defuncto Agatho, papa ordinatur. Conſtantinus Auguſtus CL. epiſcopos congregari fecit in urbe Regia inter quos etiam fuerũt Legati ſanctæ Romanæ eccleſiæ, miſſi ab Agathone papa. Ioannes diaconus, & Ioannes Portuenſis epiſcopus, q omnes eãdem hæreſim damnarũt, quæ unam operationẽ & uoluntatẽ in domino Ieſu Chriſto aſſeuerabat. Ea hora tantæ aranearum telæ in medio populi ceciderunt, ut omnes mirarentur, & per hoc ſignificatum eſt, quod ſordes hęreticæ prauitatis depulſæ eſſent. Et Georgius quidẽ patriarcha Conſtantinopolitanus correctus eſt. ceteri uero in ſua defenſione perſeuerantes, anathematis ſunt ultione percuſſi. Recta autem fides et uera hæc eſt. ut in domino noſtro Ieſu Chriſto ſicut duæ ſunt naturæ, hoc eſt dei & hominis, ſic etiã duæ credãtur eſſe uoluntates. His temporibus ſolis eclypſis facta eſt V. Nonñ. Maij. moxq́ ſubſecuta eſt grauiſſima peſtis tribus menſibus, Iul. Aug. et Septem. tunc uiſibiliter multis apparuit, quia bonus & malus angelus noctu per ciuitatem pergerent, & ex iuſſu boni angeli malus angelus, qui uidebatur uenabulum manu ferre, quotiens de uenabulo hoſtium cuiuſcũq; domus percuſſiſſet, tot de eadẽ domo ſequenti die homines interiſ

Conſtantinus Conſtantini nepos aug.
Donus papa.

Conſtantinus aug. fecit concilium

Vera fides duas in Chriſto uoluntates operationes requirit.
Solis Eclypſis.
Peſtis grauiſſima et duo Genij uiſi ſunt.

nes interirent. Per id tempus Dagobertus rex Arnulfum auunculum Herſ-
berti fratris ſui, propter infidelitatē ſuam interfici iuſſit, qui ab Amalgario
& Arneberto ducibus, & Vuillibaldo patritio ĩterfectus eſt. poſt diſceſſum
igitur beati Arnulfi, adhuc cōſilio Pippini, qui maior domus dicitur, & Cu
niberti pōtificis Viſcolone, Dagobertus utens, ab ipſis fortiter ammonitus

Alij ex Nanthilde uxore genitū uolūt.

proſperitatis & iuſtitiæ amore complexus, uniuerſarū ſibi gentiū ſubditarū
fauoribus extollebatur. Habuit filiū ex quadam puella nomine Regnidrus-
da, quem frater eius Heribertus Aurelianus ueniens de ſacro fonte ſuſcepit.

Sigibertus puer in baptiſmo locutus. Amen.

Nāq; dum eundē puerū Amādus epiſcopus catecuminum faceret, finita ora
tione, cum nemo reſpondiſſet amen, aperuit dominus os pueri, qui non am
plius quā quadraginta dies habebat, & cunctis audientibus reſpondit amē.
Vocatus eſt idē puer Sigibertus. Arnulfus epiſcopus & Romaricus, Abba
clari habentur. Eo anno legati regis Dagoberti, Seruatus & Paternus à Con

Iudæos aut baptizā dos aut expellēdos.

ſtantinopoli regreſſi ſunt, pecijtq; Imperator Dagobertū, ut omnes Iudæos
regni ſui ſecundū fidem catholicam baptizare præciperet, aut de regno ex-
pelleret. Siquidem in ſyderum ſignis cognouerat, quod à circunciſis genti-
bus diuino nutu, eius Imperiū eſſet uaſtandum. Et rex quidē ſummo hæc

Heribertus frater Dagoberti moritur cum filio.

peregit ſtudio, ſed Imperatori nō de Iudæis, ſed de Saracenis fuerat demon
ſtratum. Poſt hæc Heribertus moritur, relinquēs filium paruulum nomine
Hilpricum, qui etiam paulo poſt moritur, Regnum ad Dagobertū tranſit.
Grymaldus rex Lāgobardorū cū Dagoberto pacis firmiſſime fœdus inijt.

Betrarit al's.

Quod cum profugus Bertarius cognouiſſet, metuēs Grymaldum, egreſſus
à Gallia ad Britanniam inſulā properare diſpoſuit. Interea Grymaldus mo
ritur, cūq; iā Bertarius nauim ingreſſus, aliquantū per pelagus nauigaſſet,

Grimaldus moritur.

uox à litore audita eſt, reuertatur Bertarius in patriam ſuam, quia tertius di-
es eſt hodie, quod Grymaldus rex mortuus eſt. Qui ſtatim reuerſus regnū
Langobardorum obtinuit, atq; Cunibertū filium ſuum conſortem regni fa
cit. Agothone papa decedēte, Leo iunior locum eius obtinuit. Poſt hunc Be
nedictus ordinatur, Dagobertus rex cum Sclauis congreditur, eosque ſu

Hunni Vulgaros ſuperant.

perauit, quibus præerat tunc dux nomine Samo. Vuaſcones etiam rebel-
lātes ferro compeſcuit. Huni & Bulgares inter ſe prælia cōſerunt, Huni Bul
gares ſuperant, qui deuicti & de Pannonia expulſi, nouem milia cum uxori
bus, & liberis regem Dagobertum expetunt, terrā ad manendū requirunt.

Dagoberti crudelitas in Bulgaros.

Quos rex ad Heimandum & Baioariam recipere præcepit. Diſperſosq; per
domos omnes una nocte cū mulieribus & liberis interficere fecit. Circa hæc
tpa defuncto Siſebodo rege Hiſpaniæ, Siſenādus quidā ex proceribus Da-

Miſſorium aurum.

gobertum regē expetijt, ut ei auxilium ferret, quatinus regnū Hiſpanię ob-
tinere poſſet. in huius beneficij recompenſatione miſſorium aurū regi pro-
mittit, pēſantem auri pondera L. Rex exercitū miſit cum Habundantio, &
Venerādo ducibus, regnūq; uiribus Francorū Siſenandus obtinuit. Miſſo
riū Gotthis contradicentibus, non tranſmiſit. Sed ducenta millia ſolidorū,
pro miſſorio regi Dagoberto perſoluit. Quod argentum rex ſancto Diony
ſio dedit. Edildrudis regina & uirgo apud Anglos clara habetur. Gens Sara
cenorum ex Aegypto in Africā cum nimia multitudine pergens, obſeſſam
Carthaginem cœpit, & crudeliter depopulatā ad ſolum uſq; proſtrauit.

Anno

Anno dominicæ incarnationis DCXII. Iustinianus minor, filius Constantini regnauit annos X. Ioannes, Conon & Sergius Romanam regunt ecclesiam. Chilianus episcopus Vurtzburgensis. Arnnal eius discipulus clarescit. Iustinianus Africam à Saracenis abstulit, & cum eisdem pacē, terra marique fecit. hic Sergium Pontificem, quia in errorem illius synodi quam Constantinopoli fecerat, fauere & subscribere noluit, misso Zacharia protospatario suo, Constantinopolim deportari iussit, sed militibus repugnantibus, iussa principis perficere non potuit. Adalgisus tyrānus, dux Tridentinæ ciuitatis, adnitentibus Aldone & Grausone Brixianis ciuibus, et alijs multis ex Langobardis, cōtra Cunibertum regem debellat, eumq; de regno expulit, sed resumptis uiribus Cunibertus præfatum tyrannum in prælio interfecit. Dagobertus rex, Mettis ueniens in consilio Pontificum & Procerum, filium suū Sigibertū in regno Austriæ sublimat, cūq; Cuniberto episcopo coloniensis ecclesiæ, & Pippino duci cōmendat. sequenti anno ei filius natus est, cui regnum Neustriacum, atq; Burgundiæ dandū post suū dicessum nominauit. post hæc idem Dagobertus moritur, & in basilica sancti Dionisij sepelitur, fuit aūt prouidus in consilio, cautus in iudicio, strenuus in militari disciplina, largus in eleemosynis, studiosus in cōponēda pace ecclesiarū, et præcipue deuotus in ditādis sanctorū cœnobijs. q quāuis oīa loca sancta excoluisset, tamen prę cæteris monasteria sanctorum Dionisij, Martini, atq; Mauricij excoluit, & omnia ecclesiastica dignitate nobilitauit. Regnū eius sicut ipse uiuēs diuiserat, filij eius tenuerūt. Ega maior domus cum Nautilda regina, regnū Clodouei administrat. circa hæc tēpora cum in castro Cassino uasta solitudo existeret, uenientes de Celimanicorum uel Aurelianēsium regiōe, Franci uenerabilis patris Benedicti, eiusq; Germanæ Scolasticæ, corpora auferunt, & in suā patriam asportant. Corpus sancti Benedicti in territorio aurelianensi, in monasterio quod uocatur Floriacus, sepultum est. Porrò sanctæ Scolasticæ in partibus Cenomanēsium religiosorū deuotione conditū. rege Cuniberto mortuo, de regno Langobardorum inter principes magna fit controuersia, plurimi interficiuntur, non nulli excæcantur. Mulieres etiam quæ se reginas fore iactauerant, naso & auribus abscisis deturpantur, ad Extremum Heribertus dux Taurinensiū regnum obtinuit.

Iustinianus iu.

S. Chilianus.

Protospatarius. Alachis als.

als Austrasiæ.

Dagobertus mori.

Erckenualdus als.

S. Benedicti translatio & Scholasticæ.

Anno dominicæ incarnationis DCXXII. Leo Augustalem dignitatē arripiens, Iustinianū regno priuauit, eumq; exulem in pōto seruauit, regnumq; Romanorum tribus annis rexit. Sergius papa in sacrario beati petri apostoli, magnam portionem ligni dominicæ crucis reperit, que ex tempore illo ab omni populo in basilica Constantiniana, die exaltationis eius osculatur ac adoratur. in Britanniam Cunibertus Lindisfranensis ecclesiæ episcopus clarus habetur. in gallijs Audoenus Rotomagēsis, Cligisus Nouigensis, Sulpitius Bituriacensis episcopi clari habentur. His etiā temporibus uenerabilis uir Vuillibrordus, cognomento Clemens, de Britānia gentis Anglorum, ob gratiam Euangelij in Galias transiens, à Sergio papa episcopus Frisonum consecratur, atq; in eandem gentem ad prędicandum dirigitur. Tiberius regnauit annos septem. Hic cōtra Leonem insurgens, regnū eius inuasit,

LEO AVG. Iustiniano abiecto.

Tiberius iij. aug:

inuasit, eumq; toto quo ipse regnauit tempore, in eadem ciuitate in custodia tenuit. Gisulfus dux, Beneuentū & Campaniam igne, gladio & captiuitate uastauit. Ioannes Romanam regit ecclesiā, Hic uniuersos captiuos quos Gisulfus cœperat redemit, atq; Langobardos domum redire fecit, cui successit alius Ioānes. Clodoueus rex, corpus beati Dionysij discooperiēs minus religiose, licet cupide, os bracchij eius fregit & rapuit, cōfestimq; stupefactus in amentiā incidit, & post duos annos uitā cū regno finiuit. Hoc tēpore Synodus Aquileiæ facta ob imperitiam fidei, quintū uniuersale cōcilium suscipere diffidit. Quæ synodus facta fuerat tēporibus Vigilij papæ, contra Hæreticos qui beatā Mariā solum hominē, nō deū & hominē genuisse affirmabant, in qua synodo catholicæ institutū est. ut Maria semper uirgo θεοτόκος diceretur, quia nō solum hominem, sed uere deum & hominem genuit. Ea ætate claruit Lambertus Tungrensis ecclesiæ episcopus, qui dū regiam domū zelo religionis accensus increpasset, ab iniquissimo Dodone, & alijs uiris de palatio missis, inprouise conclusus intra domū ecclesiæ, in Leodio uico occiditur.

Clodoueus mori. Concilium contra Hæreticos.

Lampertus episcopus occiditur.

Anno domini.incarna. DCXXXII. Iustinianus secundo cum Tiberio filio regnauit annos VI. hic regnū rursus recipiens, eos qui se expulerant patritios, occidit. Leonē quoq; & Tiberium qui locūeius usurparāt, cœpit. Et in medio circo corā omni populo iugulari præcepit. Gallicinū uero patriarchā Constantinopolitanū erutis oculis Romam misit, Cyrumq; abbatem, qui eum in ponto exulem aluerat, episcopum in loco gallicini constituit. Sisinnius et Constantinus Romanam regunt ecclesiā, Hunc Constātinum ad se uenire iubens Iustinianus, honorifice suscepit ac remisit, quē prostratus in terra, pro suis peccatis itercedere rogās, cūcta ecclesiæ priuilegia renouauit. Qui cum exercitū in pontum mitteret ad comprehedūm Philippicum, quem ibi relegauerat, multum eum idem papa prohibuit, sed tamē inhibere non potuit. Exercitus qui missus contra Philippicum fuerat, ad partem eius se contulit, & eum imperatorem facit qui Constantinopolim contra Iustinianum ueniens, cum eo ab urbe miliario duodecimo pugnauit, & eum occidit, regnūq; adeptus est. Imperauit autem, ut præmisimus, hac secunda uice VI. annos, quem Leo in expulsione ipsius, naribus detrūcauit. Qui post iterum assumpto imperio, quoties defluentem guttā rheumatis manu detersit, penè toties aliquem ex his, qui contra eum fuerant, iugulari præcepit. Dum hæc in oriente agūtur, Ansprandus qui apud Baioariam IX. exulauerat annos, cum Baioarijs italiam uenit, pugnauitq; cum Ariberto rege, qui dum in Franciam fugere uellet, Ticinum fluuium ingressus cum equo transnatare conatus est, sed quia auro grauatus erat, aquis suffocatus extinctus est. Ansprandus regnum obtinuit III. tantūmodo menses. Post cuius interitum Luitprandus filius eius in regali cōstituit solio. Apud Francorū quoq; gente Pippino uita exempto, eius filius Carolus in principatu successit. Licet per multa bella & certamina de manu Raginfridi, eundem principatum sustulit. Nam cum in custodia teneretur, diuino nutu ereptus aufugit, ac primum contra Raginfridum, cum paucis bis terq; certamen inijt, ad extremū eum apud Vinciacū magno certamine superauit, Cui tamen unā ut ferunt, hoc

Iustinianus secundo Imperium occupat. Leo Imperator occiditur.

Philippicus fit aug. occiso Iustini. secu. Iustinianus naribus detruncatus a Leone. Ansprandus rex Lango.

Carolus rex Fran.

* est Andaga*

est, Andaganãsem ciuitatem ad habitandum concessit, cunctam uero Francorum gentem ipse gubernandam suscepit.

Anno Domi. incar. DCXLVIII. Philippicus regnauit annũ unum, & menses VI. hic postquam imperiali dignitate confirmatus est, Cyro de pontificatu abiecto, ad gubernandum monasterium suum, in pontũ redire cœpit. Hic Cõstantino papę literas praui dogmatis direxit, quas ille respuit, statuitq́ populus Romanus, ne hæretici imperatoris nomẽ, aut chartas aut figuram solitas susciperent. Contra hunc Anastasius qui & Arthemius dictus est, insurgens eum regno expulit, oculisq́ priuauit. PHILIPPICVS. AVG.

Anno do. incarnatio. DCL. Anastasius regnauit annos III. Hic literas Cõstãtino papæ per Scholasticũ patricium, & Exarcham italiæ direxit, quibus se fautorem catholicæ fidei & concilij prædicatorem esse declarauit. Defuncto Gisulfo duce Beneuentano, Romaldus filius eius locum eius obtinuit. Circa hæc tempora Petronax ciuis Brixianæ urbis, diuino amore compũctus, castrum Cassinũ petijt, & monasteriũ sancti Benedicti quod iam tunc. C & X. annos destructum manebat, reędificatũ multorumq́ monachorũ pater ibi extitit. Gregorius papa constituitur, hic Bonifacium ex Britannia ortũ, episcopum ordinauit, & per eum in Germaniam uerbũ salutis prædicauit, & gentem illam sedentẽ in tenebris euangelica luce illustrauit. ANASTASIVS. Als Arthemius cæ. Petronax. Germani ad fidem uersi.

Carolus princeps contra Ratbodũ Regem Frisonum, multa certamina conserit. Qui tyrannus diuino nutu percutitur anno præfati principis IIII. regni sui. pugnauit idem Carolus aduersum Saxones, eosq́ uicit. Rappotum als.

Anastasius Imperator classem in Alexandriam contra Saracenos direxit, Exercitus de medio itinere reuersus. Theodosium imperatorem elegit, atq́ coactum in solio imperij confirmauit. Qui Theodosius apud Micenas ciuitatem Anastasiũ graui prælio uicit, septẽ millia de exercitu ceciderunt. Datoq́ sibi sacramento, eum clericum fieri, & presbyterum fecit ordinari. THEODOSIVS III. imperator a militibus coactus. Niceam als.

Anno domini. incarna. DLIII. Theodosius regnauit annum unum, hic postquam regnum accepit, mox in Regia urbe imaginem illã, in qua sancta synodus erat depicta, et ã Philippo erat deiecta, pristino in loco erexit. His diebus ita Tyberis fluuius inũdauit, ut ultra alueũ suum egressus, multa Romanæ fecerit exitia ciuitati, ita ut in uia lata ad unã & semis staturam excresceret, atq́ à porta sancti Petri usq́ ad pontem Miluiũ, aquæ se descendentes coniungerent. Tyberis inundatio.

Anno dominicæ incarna. DCLV. Leo regnat annos IX. his temporibus Saracenorũ gens cum inmenso exercitu ueniens, Constantinopolim circundedit, ac per continuũ triennium obsedit, donec ciuibus multa instantia ad deum clamantibus, plurimi eorum famę, frigore, bello, pestilentiaq́ perirent, ac sic partes obsidionis abscederent. Eorũ maxima multitudo tempestate in mare perijt, intra Constantinopolim uero tempore obsidionis CCC. millia hominũ pestilentia & famæ interiere. Luitprandus rex ossa sancti Augustini episcopi à Sardinia transtulit, & in urbẽ Ticinensem cũ debito honore sepeliuit. LEO III AVG. Constantinopolis obsessa a Saracenis. S. Augustini translatio.

sepeliuit. idem rex Rauennam obsedit, classem inuasit atq; destruxit. Carolus princeps X. anno regni sui cum Baioarijs pugnauit, eosq; uicit. Idem rex quitodecimo anno regni sui Alemanniã ingressus, cõtra Lantfridũ dimicauit, & sibi eãdem gẽtem subiecit. Sextodecimo anno regni sui Vasconiam ingressus, Eudonem ducem Aquitaniæ bello perterruit. XVII anno Saraceni ex Hispania cum uxoribus & paruulis uenientes, Aquitaniã Galliæ prouinciam quasi in ea habitaturi intrant, Carolus quidem ut dictum est cum Eudone Aquitaniæ Principe tunc discordiam habebat, qui tamen in unũ se coniungentes, contra eosdem Saracenos pari consilio dimicarunt. Nã irruentes Franci sup eos, CCCLXXV. millia ex eis interfecerũt. Eudo quoq; super eorũ castra irruens, pari modo multos interficiẽs, omnia deuastauit. Mille tñ Quingẽti ceciderũt ex Frãcis, ut in epistola ab Eudone missa Gregorio papæ de eadem uictoria cõtinetur. Ea tempestate Leo Imperator sanctorum imagines depositas incendit, Romanoq; pontifici Gregorio similiter facere, si suam uellet habere gratiam, mandauit. Sed Põtifex hoc facere contempsit. Omnes quoq; Rauennæ exercitus uel Venetiarum, talibus iussis uno aio restiterũt, & nisi Pontifex eos prohibuisset, alium Impatorẽ sup se cõstituissent. Per idtẽpus Luitprandus rex, castra Aemiliæ, Foromanũ & Pẽtapolim Auximiũq; ĩuasit, sed post aliqs dies Romano pontifice elaborãte Romanis reddita sunt. Leo augustus ad peiora progressus est, ita ut cõpelleret omnes Cõstantinopolim habitantes, tam ui quã blandimentis sanctorum imagines deponere, & quascunq; inuenire potuit, in media ciuitate concremauit. Et quia plerisq; ex populo tale scelus fieri prohibebant, aliquãti ex eis capite truncati, alij parte corporis mutilati sunt, cuius errori Germanus patriarcha non consentiens, à propria sede depulsus est, & eius in loco Anastasius presbyter ordinatur. Circa hæc tempora Carolus princeps Pippinum filium suũ ad Luitprandum regem direxit, ut eius iuxta morem Capillum incideret, qui eius Cæsariẽ incidens, ei pater effectus est, multisq; cũ ditauit regijs muneribus, & genitori remisit.

Imagines sanctorũ incensæ.

Sanctorũ imagines incensæ iterum.

Carolus XVII. anno regni sui cũ exercitu in Vuestrachiã uenit, eamq; suæ ditioni subiecit. anno XX. regni sui, iterum cum ualida manu Vuasconiam ingressus est, et Eudonem regno simul & uita priuauit, sequenti anno contra filios eiusdem Eudonis dimicauit.

Anno XXII regni sui, Saracenorũ exercitus rursum in Gallias introiens multam deuastationem fecit, cõtra quos Carolus nõ longe à Narbona bellum cõmittens, eos sicut & prius maxima cędeprostrauit.

Anno XXIIII. regni sui, iterato Sarraceni Gallorũ fines ingressi, usq; ad prouinciam uenerunt, & capta Arelate, omnia circunquaq; demoliti sunt. tunc Carolus ad Luitprandum regem mittens, auxilium contra Sarracenos exposcit, qui nihil moratus cum omni Langobardorum exercitu in eius adiutorium properauit, quo cõperto gens Saracenorũ mox ab illis regionibus aufugit.

Carolus moritur.

Anno XXVI. regni sui, Carolus bellicosissimus & uictoriosissimus princeps Francorum moritur. fiunt igitur ni fallor, anni ab incarnatione domini cõputati à

putati à quadragesimo secundo anno Imperij Octauiani, usq; ad ultimũ Leonis Augusti annum, qui temporibus Caroli principis regnasse cognoscitur. DCCXVIII. Menses III. Dies II.

Discernamus etiam si placet eosdem annos domini, per tempora pontificum Romanorum, & uideamus quomodo sibi tempora princip ũ, & præsulum adinuicem comparata, respondeant. Discordant in supputatione temporũ historici.

Beatus Petrus Apostolus Romæ in episcopali Cathedra sedit annos XXV. Menses II. Dies II.

Linus sedit	Annos	XI.	Men.	III.	Dies	XIII.
Cletus sedit	Annos	XII.	Men.	I.	Dies	XI.
Clemens sedit	Annos	IX.	Men.	II.	Di.	X.
Anacletus sedit	Annos	IX.	Men.	II.	Dies	X.
Eucharistius se.	Annos	IX.	Men.	X.	Dies	X.
Alexander sedit	Annos	X.	Men.	VII.	Di.	I.
Sixtus se.	Annos	X.	Men.	II.	Di.	I.
Thelophorus se.	Annos	XI.	Men.	III.	Dies	XXI.
Iginus sedit	Annos	IIII.	Men.	III.	Di.	III.
Pius sedit	Annos	XIX.	Men.	IIII.	Di.	III.
Anicetus sedit	Annos	XI.	Men.	IIII.	Dies	III.
Sother sedit	Annos	IX.	Men.	VI.	Dies	III.
Eleutherius sedit	Annos	XV.	Men.	III.	Dies	II.
Victor se.	Annos	X.	Men.	II.	Dies	X.
Zepherinus se.	Annos	VIII.	Men.	VI.	Dies	X.
Calixius sedit	Annos	VI.	Men.	II.	Dies	X.
Vrbanus sedit	Annos	IIII.	Men.	X.	Dies	XIII.
Pontianus sedit	Annos	IX.	Men.	V.	Dies	II.
Antherus sedit	Annos	XII.	Men.	I.	Dies	XII.
Fabianus se.	Annos	XIIII.	Men.	XI.	Dies	XI.
Cornelius sedit	Annos	II.	Men.	II.	Dies	II.
Lucius sedit	Annos	III.	Men.	III.	Dies	III.
Stephanus sedit	Annos	VII.	Men.	V.	Dies.	II.
Sixtus sedit	Annum	I.	Men.	X.	Dies	XXIII.
Dionysius se.	Annos	VI.	Men.	II.	Dies	IIII.
Felix sedit	Annos	IIII.	Men.	III.	Dies	XXV.
Eutichianus se.	Annum	I.	Men.	I.	Di.	I.
Gaius sedit	Annos	XI.	Men.	IIII.	Dies	XII.
Marcellinus se.	Annos	IX.	Men.	IIII.	Dies	XXV.
Marcellus sedit	Annos	V.	Men.	VII.	Dies	XXII.
Eusebius sedit	Annos	VI.	Men.	I.	Dies	III.
Melchiades se.	Annos	IIII.	Men.	o.	Di.	o.
Siluester sedit	Annos	XXIII.	Men.	X.	Dies	X.
Marcus sedit	Annos	II.	Men.	VIII.	Dies	XX.
Iulius sedit	Annos	XV.	Men.	II.	Dies	VI.
Liberius se.	Annos	VI.	Men.	III.	Dies	IIII.

Felix ſedit	Annum	I.	Men.	III.	Dies	II.
Damaſus ſe.	Annos	XVIII.	Men.	III.	Dies	XII.
Siricius ſedit	Annos	XV.	Men.	o.	Di.	o.
Anaſtaſius ſedit	Annos	III.	Men.	o.	Dies	X.
Innocentius ſe.	An.	XV.	Men.	II.	Dies	XXI.
Zoſimus ſedit	An.	I.	Men.	III.	Di.	XI.
Bonifacius ſe.	An.	III.	Men.	VIII.	Dies	VII.
Celeſtinus ſe.	An.	VIII.	Men.	X.	Dies	XVII.
Sixtus ſe.	Annos	VIII.	Men.	o.	Di.	XIX.
Leo ſedit	Annos	XXI.	Men.	I.	Dies	III.
Hilarius ſedit	Annos	VI.	Men.	III.	Di.	X.
Simplicius ſe.	Annos	XV.	Men.	I.	Di.	VII.
Felix ſedit	Annos	VIII.	Men.	XI	Dies	XVIII
Gelaſius ſedit	An.	IIII.	Men.	VIII.	Dies.	XVIII.
Anaſtaſius ſe.	Annos	I.	Men.	XI.	Dies	XXIIII.
Symachus ſe.	Annos	XV.	Menſes	VII.	Di.	XXVII.
Hormiſda ſe.	Annos	IX.	Men.	o.	Di.	XVII.
Ioannes ſe.	Annos	II.	Men.	IX.	Di.	XVI.
Felix ſedit	Annos	IIII.	Men.	II.	Dies	XIIII.
Bonifacius ſedit	Annos	II.	Men.	o.	Di.	XXVI.
Agapitus ſe.	An.	I.	Men.	XI.	Dies	XVIIII.
Siluerius ſe.	An.	I.	Men.	V.	Di.	XI.
Vigilius ſe.	Annos	XVIII.	Men.	VI.	Di.	XXVI.
Pelagius ſe.	Annos	XI.	Men.	X.	Dies	XVIII.
Ioannes ſedit	Annos	XII.	Men.	XI.	Dies	XXVI.
Benedictus ſe.	An.	IIII.	Men.	I.	Di.	XXVIII.
Pelagius ſe.	Annos	X.	Men.	II.	Dies	X.
Gregorius ſe.	Annos	XIII.	Men.	VI.	Dies	X.
Sabinianus ſe.	An.	I.	Men.	V.	Dies	IX.
Bonifacius ſe.	Annos	VIII.	Men.	o.	Dies	XXII.
Honorius ſe.	Annos	XII.	Men.	XI.	Dies	XIII.
Seuerinus ſe.	An.	o.	Men.	II.	Dies	IIII.
Ioannes ſe.	An.	I.	Men.	IX.	Dies	XVIII.
Theodorus ſe.	Annos	VI.	Men.	V.	Dies	XVIII.
Martinus ſe.	An.	I.	Men.	I.	Dies	XXVI.
Eugenius ſe.	An.	I.	Men.	VIII.	Dies	XXIIII.
Vitellianns ſe.	An.	VI	Men.	o.	Di.	o.
Adeodarus ſe.	Annos	IIII.	Menſes	II.	Dies	V.
Donus ſedit	An.	I.	Men.	V.	Dies	X.
Agatho ſedit	An.	II.	Men.	VI.	Dies	IIII.
Leo ſedit	An.	I.	Men.	X.	Dies	XXII.
Benedictus ſe.	An.	o.	Men.	X.	Dies	XII.
Ioannes ſe.	An.	I.	Men.	o.	Di.	IX.
Conon ſe.	An.	o.	Men.	XI.	Dies	o.
Sergius ſedit	Annos	XIIII.	Men.	VIII.	Dies	XXIII.

Ioannes

Ioannes sedit	Annos	III.	Men.	II.	Dies	XII.
Ioannes sedit	Annos	II.	Men.	VI.	Di.	o.
Sisinius sedit	An.	o.	Men.	o.	Di.	XV.
Constantinus se.	An.	VII.	Men.	IX.	Dies	XI.
Gregorius sedit	Annos	XVI.	Men.	IX.	Di.	XXV.
Gregorius se.	Annos	X.	Men.	IX.	Dies	XI.
Zacharias sedit	Annos	X.	Men.	III.	Di.	XIIII.

Fit ergo, ut arbitramur, summa horũ à temporibus beati Petri apostoli, usq; ad Zachariam papam, qui principio regni Pippini Romanã gubernat ecclesiã. An. DCCCIII. Menses VIII. Dies XXVI. Quibus si addamus quindecim An. Octauiani. XXIII Tiberij. III Caij. similiter III Claudij, quia IIII. Claudij anno Petrus Apostolus Romam uenit, & ipse iam annus in pontificatu eius computatur, colliguntur anni DCCXLVII. supercrescunt itaq; anni pontificum, annos principum Romanorum XXIX annos. Quid horũ potius sequendum sit, prudens lectoruideat. Illud tamen pro certo scimus quod nec Augustorum, nec Antistitũ numerus annorũ cyclis Dionysij cõcordat, siquidẽ in alio plus, in alio minus inuenitur. Nam secundũ Dionysium Anno dominicæ incarnatio. DCCXLI. Carolus princeps moritur, & Pippinus suscepit principatum, potest autẽ fieri ut uicio scriptoris numerus sit deprauatus annorũ. Hæc iccirco ab ipso incarnationis domini anno exordiũ capientes, usq; huc prædiximus. ut quia sequens libellus à nostra paruitate æditus, per eiusdem incarnationis dominicæ annos tempora principum & gesta declarat. iste nihilominus quo tempore, quo loco, uel quid sub uno quoq; principe actũ sit, summatim demonstrat. Triumphos quoq; sanctorũ Martyrium, confessorum, quibus in locis, uel sub quibus regibus coronã gloriæ perceperũt, nominatim aperiet. Igitur ubi iste finit, ille cõsequenter initiũ capiat, & ubi ille incipit, iste finẽ sortiatur. Primi Libri Finis.

S. Petrus quando uenerit Romam.

Ex Eutropio et Paulo Vuarnefrido ferme omnia sumpsit & in primum congessit librum.

CHRONICORVM REGINONIS DE ORIGINE GENTIS ET REGVM FRANCORVM LIBER SECVNDVS.

Anno domini. incarna. DCCXLI. Carolus filius Pippini, maior domus, & bellicosissimus dux Francorum defunctus est.

Anno domi. incar. DCCXLII. Carolomanus & Pippinus filij eius, duxerunt exercitum cõtra Hunoldum ducẽ Aquitanorum, et cœperunt castrũ quod uocatur Lucas, & in eodem itinere diuiserunt regnũ Francorũ inter se, in loco qui dicitur uicus Pictauis. post hæc Carolomanus eodem anno Alemaniam cum exercitu uastauit.

Anno do. incar. DCCXLIII. Carolomanus & Pippinus cõtra Odilonẽ ducẽ Baioariorũ duxerũt exercitũ, & inierunt pugnã, & uictores effecti. Carolomanus absq; fratre in Saxoniã prexit, et cepit castrũ qd' dicitur Ochsenbrug

per placitū & pacis conditionem, & Theodericū Saxonē obsidem accepit qui sacramentis datis, in patriā dimissus est redire, sed post habito sacramento fefellit.

Bellum Frācorum in Saxones.

Anno dominicæ incar. D CC XLIIII. iterum Carolomanus & Pippinus Saxoniā cum exercitu ingressus, & rursus captus est supradictus Theodericus.

Carolomanus factus monachus.

Anno dominicæ incarna. D CC XLV. Carolomanus cōfessus est suo Germano Pippino, quod mente disposuisset mundum relinquere, & pro amore dei regnum terrenum deserere, ut in futura uita centuplicatam reciperet possessionem. Et in hoc anno nullam fecerunt expeditionem, sed præparauit se Carolomanus ad id, quod decreuerat. Et Pippinus ut Germanum suum ad locum honorifice cum muneribus, & debita munificētia prosequeretur. Carolomanus rex Romam pergēs, & in monachali habitu uitam finiuit.

Soracte ars.

Anno dominicæ incarnatio. D CC XLVI. Carolomanus Romā perrexit, ibiq; se totondit, & in Sarapte monte monasterium ædificauit, in honore sancti Syluestri, ibiq; aliquod tempus moram faciens, exinde ad sanctum Benedictum in Cassinum usq; peruenit, & ibi monachus effectus est. Fertur autem de sancto uiro exemplū memorabile. Cum adhuc Romæ positus in monasterio quod sibi ædificauerat, ab omnibus propter regiā nobilitatē, & quod maius est, propter contemptum regni terreni, & gloriā præsentis seculi, ueneraretur, & laudibus extolleretur, timens uir deo plenus fauorem laudis humanæ, qui tanta pro Christo reliquerat, fugā magis arripere disposuit, quā uanæ gloriæ subiacere. Et hoc tantūmodo uno fido socio confessus est, quē ab infantia in oībus fidelē probauerat, cum eo noctu omnibus aufugit inscijs, & ad Cassinū montem usq; peruenit, nihil secum portās ex omnibus bonis quæ corpori erant necessaria. nudus Christū secutus est. Et iuxta morem portam monasterij pulsans, colloquiū patris monasterij expetijt, in cuius præsentiā cum uenisset mox in terrā corruit, se homicidam esse, se reum omnium criminum protestans, misericordiam exposcit, pœnitentiæ locū exquirit, pater cum hominē peregrinum esse cognouisset, interrogat cuius patriæ aut gentis esset, at ille confessus est se Francium esse, et ex Francia per talia scelera migrasse, exilium libenter ferre paratū, tantum ut patriā cœlestem non amitteret. Spiritualis pater eius precibus annuēs præcepit eum in cella nouitiorū recipi, una cū suo collega, probari secundum quod regula iubet, & tanto arctius quanto barbaræ & ignotæ gētis homo erat, implens illud apostolicū, Probate spiritus si ex deo sunt. Itaq; probatus in omni patientia, sociatus est cōgregatiōi una cū collega. post emēsum anni circulū professus stabilitatem, conuersationem, morū obedientiā secundū regulam sancti Benedicti, cœpit autē inreprehensibiliter inter fratres conuersari, omnibus uirtutibus pollens. Accidit autem ut iuxta quod mos est, ad coquinæ officium Ebdomadarius deputaretur, quod cum libenter quidem faceret, sed in multis ignoranter offenderet. Coquus uino exæstuans ei alapam dedit dicens, Ita te fratribus deseruire oportet, cui ille nil motus, placido uultu respondit, Indulgeat tibi dominus frater, & Carolomanus. Neq; eñ cuiq; nomē suū prodiderat, ne ex uocabulo agnosceret. Rursus in quibusdā ci barijs admi-

Ad Cassinum montem uenit Carolo.

Probate Spiritus si ex Deo sunt.

A coquo percussus Caroloman.

bariis administrandis erraſſet, à coquo percuſſus eſt, cui eadẽ quæ ſupra imprecatus eſt. Et cũ tertio à coco crudeliter cæderetur, indignatus ille Comes indiuiduus ſuæ peregrinationis, quod tantus uir à tam uili perſona tã contumelioſe afficeretur, iam ferre non ualens, arripuit pilum unde panis in holera fratrum mittendus conterebatur, & eum omni anniſu percuſſit dicens. Nec tibi deus parcat ſerue nequam, nec Carolomanus indulgeat. Fratres hoc audito ualde cõmoti ſunt, quod homo alienigena, & promiſe ricordia receptus, talia facere præſumpſiſſet. Protinus ergo cuſtodiæ mancipatur, ut die ſequenti talis præſumptio acrius uindicaretur. In craſtinum productus de cuſtodia in medio conuentu ſiſtitur. percunctatus cur manus extendere in fratrem miniſtrum auſus fuiſſet. Reſpondit, quia inquit, uidi ſeruum nequiorem omnibus, uirum meliorem & nobiliorem omnium quos in terra conuerſari ſcio, non ſolum uerbis dehoneſtari, ſed etiam plagis affici. furore nimio exagitati quod eum, qui peregrinus uenerat, cæteris prætuliſſet, Interrogant quis eſſet ille, qui bonitate & nobilitate omnes anteiret, cur ſaltem patrem monaſterii non excepiſſet, ille neceſſitate compulſus celare nõ ualens, quod deus iã manifeſtari uolebat, ait iſte, eſt Carolomanus quondam Rex Frãcorum, qui pro Chriſti amore regnum & gloriam mundi dereliquit, qui de tanta excellentia ita ſe humiliauit, ut modo à uiliſſimis perſonis non ſolum contumeliis afficitur, uerum etiam uerberibus affligatur. quo audito tremefacti à ſedibus ſurgũt, pedibus eius ſe proſternunt, ueniã poſtulãt de contemptu, ignorantiã profitentur, ille contra in terram prouolutus, cum lachrymis negare cepit, hæc non eſſe uera, nõ ſe eſſe Carolomanum, ſed hominem peccatorem & homicidam, collegam ſine timore perterritum, propter cõmiſſum piaculum hæc excogitaſſe. Quid plura? cognitus ab omnibus cum magna reuerentia eſt obſeruatus. Hæc nõ paſſi ſumus præterire, Nunc ad Chronica reuertamur.

Anno dominicæ incarnationis DCCXLII. Gripho fugit in Saxoniam, & Pippinus iter faciens per Thuringiam, in Saxoniam introiuit uſq; ad fluuium Muſſaham, in uico qui dicitẽ Schahaningi, et Gripho collecta manu, una cũ Saxonibus ſuper fluuiũ Obaccrũ ſedit, qui dicitur Orhemum. Strahungo alr.

Anno dominicæ incarnationis DCCXLIII. Gripho de Saxonia egreſſus, in Baioariã peruenit, ipſumq; ducatũ ſibi ſubiugauit. Giltrudem cum Thaſſilone cœpit, & ſuæ ditioni ſubiecit. Suigder in ſolatium ſupradicti Griphonis. Hęc audiens Pippinus cum exercitu illuc uenit, omnesq; ſupra nominatos ſibi ſubiugauit, Griphonem & lantfridum ſecum duxit in Franciam, Thaſſilonem ducẽ Baioariorũ cõſtituit. Griphonem in partibus Neuſtriæ miſit, & ei XII. comitatus dedit, inde iterum Gripho fugiens Vaſconiam pecijt, & ad Vuipharium ducẽ Aquitanorum peruenit. Gayfirum alr.

Anno dominicæ incarnationis DCCXLIX. Burchardus Vurtzburgenſis eccleſiæ epiſcopus, & Floradus capellanus miſſi ſunt Romam ad Zachariam papam, ut interrogarent de regibus in Francia, q illis tporibus nõ hñtes regiã poteſtatẽ, reges tamen uocabãtur, ſi bene eſſent reges. Et præfatus papa Bituricẽ eccle. Archiepus alr. Futadus alr.

C iij mandauit

mandauit Pippino, melius sibi uideri illum regem uocari qui potestatē haberet, quā illum qui sine regali potestate manebat, & ne perturbaretur Christianitatis ordo, per auctoritatē apostolicam iussit Pippinum regem creari, & sanctæ unctionis oleo inungi.

Pippinus rex Franciæ factus.

Anno dominicæ incarnationis DCCL. Pippinus secundum morem Francorum electus in regem, & unctus per manū sanctæ memoriæ Bonifacij Mogontiaceñ urbis archiepiscopi, & eleuatus est à Francis in regno, in Suessionis ciuitate, Hildericus uero, qui falso rex uocabatur attonsus est, & in monasterium missus.

Gripho occiditur.

Anno dominicæ incarnatio. DCCLI. Pippinus rex in Saxoniam iter fecit, & Hildegarius episcopus occisus est à Saxonibus in castro quod dicitur Nigberg, & tamen Pippinus rex uictor extitit, & peruenit usq; ad locū qui dicitur Rimiæ, & reuersus est in Franciam, ubi ei nuntiatum est, quod Gripho qui in Vasconiā fugerat, Germanus eius occisus est. Stephanus papa eodem anno in Franciam uenit, solatium & adiutorium quærēs pro Iusticijs sancti Petri, uenit aūt & Carolomanus monachus, & Germanus supradicti regis per iussionem Abbatis sui in Franciam, quasi ad cōturbandam petitionem apostolicam. Hoc anno natiuitatis domini, in Theodonis uilla pasca in Carasiaco Dominus Rex celebrauit.

S. Bonifacius in Frisia occubuit.

Anno domini. incarna. DCCLII. Supradictus Stephanus papa, confirmauit Pippinū sancta unctione in regem, & cum eo unxit duos filios eius Carolū & Carolomanū ad regiā dignitatē. Eodem anno sanctus Bonifacius archiepiscopus annūtians dei uerbū, in Frisia à Paganis interfectus, martyr Christi occubuit, Vuolfridus in Italia clarescit.

Thermopylæ. In angustijs alpium occurrebat.

~~Nobile figmentum literarū papalium~~

~~Incidit in morbum propter amissa bona et luxuria Romana priuatus.~~

Anno domini. incar. DCCLIII. Pippinus rex, per apostolicā inuitationē Italiam ingressus est, Iustitiā Petri apostoli quærēs. Haistulfus rex Langobardorum supradictam iustitiam cōtradicendo, Termopylas id est clausuras Langobardorum petijt, & obuiam Pippino regi et Francis uenit, & commisso prælio domino auxiliante, & beato Petro intercedente, Pippinus cū Frācis uictor extitit. Eodem anno Stephanus papa reductus est ad suam sedem, per missos regis Pippini. Floradū & alijs plurimis, incluso uero Aistulpho rege in Papia ciuitate necessitate deductus, iustitiam sancti Petri pollicitus est faciendā, Ex hac promissione rex Pippinus obsides XL. recepit, & cum sacramento firmata reuersus est in Franciam. Nec superfluum iudicauimus si epistolam eiusdem papæ Stephani, hac de causa scriptam, huic operi inseramus, continet enim hunc modum, Stephanus episcopus seruus seruorum dei. Sicut nemo se debet iactare de suis meritis, sic non debēt opera dei que in illo per suos sanctos fiunt, sine suis meritis sileri sed prædicari, quia sicut angelus admonet Thobiā, unē ego pro oppressiōe sanctæ ecclīæ à rege atrocissimo et blasphemo & nec dicēdo Haistolpho ad optimū & sc̄ti Petri fidelē dominū Pippinū Christianissimū regē in Franciā uenit, ubi egrotauit usq; ad mortē, et mansit aliquot tēpus apud pagū Parisiacū in uenerabili monasterio

nasterio sancti martyris Dionysij, quem cum iam medici desperarent, fui, sicut in oratione, in ecclesia eiusdem beati martyris subtus campanas, & uidi ante altare dominum Petrum, & magistrũ gentium dominum Paulum, & tota mente illos recognoui de illorum surcarijs, & tũc beatũ dominũ Dionysium ad dextram domini Petri subtilẽ & lõgiorem, dixitq; bonus pastor dominus Petrus, hic frater noster postulat sanitatem, et dixit beatus Paulus modo sanabitur, & appropinquans misit manũ suã ad pectus domini Dionysij amicabiliter, respexitq; ad dominũ Petrum, et dixit dñs Petrus ad dominum Dionysiũ hilariter, Tua gratia est sanitas eius, Et statim beatus Dionysius thuribulum incensi, & palmã in manu tenens cũ pbro & diacono, q in parte stabãt, uenit ad me & dixit, Pax tecũ frã, noli timere nõ morieris donec ad fidẽ tuã psπere reuertaris, Surge sanus, & hoc altare ĩ hõnore dei & apostolorum Petri & Pauli quos uides dedica, missas gratiarũ agens, moxq; factus sanus sum, & uolebã implere quod mihi præceptum erat, & dicebant qui ibi aderant, quod dementabam, Quaproter retuli illis & regi, suisq; omnibus ex ordine quæ uideram, & quomodo sanatus fuerim, & impleui quæ uisa sunt mihi omnia. Gesta sunt autẽ hæc anno ab incarna. dñi DCCLIII. V. Id' Aug. Quo Christi roboratus uirtute, inter celebrationem consecratiõis præfati altaris, & oblationem sacrificij, unxit in reges Francorum Regem Pippinum, & duos filios eius Carolum & Carolomanũ. Sed & Bertradam coniugem ipsius regis, indutam Cycladibus regijs, & gratia spiritussancti septiformis consignauit in dei nomine, atq; Frãcorum Proceres apostolica benedictione sanctificans, auctoritate sancti Petri sibi à Christo tradita obligauit, & obtestatus est, ut nunquàm de altera stirpe per succedentium tẽporũ curricula, ipsi uel quicq; ex eorum pgenie orti, regem super se presumant aliquo modo constituere, nisi de eorum progenie, quos & diuina prouidentia ad fidem apostolicam tuendam eligere, & per eum uidelicet sancti Petri uicarium, immo domini nostri Iesu xpi, in potestatem regiã dignata est sublimare, & unctione sacratissima consecrare. His interpositis ad Chronica redeamus. Cum Pippinus rex, ut supra expressum est Italiam ingressus esset, Carolomanus monachus, Vienna ciuitate remansit una cũ Bertrada regina, ubi langore correptus, diem clausit extremum.

Nisi Pippinus auxilio fuisset papæ, non fecisset hoc miraculum Dionysius.

Bertham als.

Carolomanus moritur.

Anno dñicæ incarna. DCCLV. Cum audisset Pippinus rex eã non esse uera quæ Haistulphus promiserat de Iustitijs sancti Petri, iterũ Italiã ingressus, Papiam obsedit, Haistulphum obsidione cinxit, & rursum de Iustitijs sancti Petri firmitatem dedit, ut stabiles permanerent, & insuper Rauennam cum Pentapoli, & omni exercitu conquisiuit, & sancto Petro tradidit. Cum autẽ reuersus esset Pippinus rex in Franciam, meditabatur supradictus Haistulfus ea fallere, quæ promiserat. Quadam uero die cum uenationibus inseruiret, percussus est dei iudicio, uitamq; cum regno finiuit, quo modo uero missus est Desyderius in regno, in subsequentibus dicemus.

Exarchatu als.

Haistulphus rex Lãgobardo. morit.

Desyderius rex Lãgobardorum.

Anno dñicæ incar. DCCLVI. Misit Constantinus Imperator regi Pippino cũ alijs donis organum, & rex Pippinus tenuit palacium suum in Compẽdio, ibiq; Thassilo uenit, Dux Baioariorũ, & suus effectus est, per manus sacra

mentaq; multa iurauit Pippino, & filijs eius supra corpus sancti Dionysij, sancti Germani, & sancti Martini simul, & eius hoĩes meliores fecerunt.

Saxones tributarii facti.

Anno dominicæ ĩcarna. DCCLII. Pippinus rex in Saxonium iter fecit, & in munitiones Saxonum per uirtutem introiuit, & in loco q dicitur Sitina, multæ strages factæ sunt de populo Saxonum. Et tunc promiserunt se omnem uoluntatem regis facturos, tributum etiã præsẽtandum, equos scilicet CCC. per singulos annos.

Anno dñicæ ĩcar. DCCLVIII. natus est Pippino regi filius, cui supradictus rex nomẽ imposuit, qui uixit ãnos duos, & in tertio defunctus est. Eodem ãno celebrauit Natal. dñi in Lõgo Lare, & pascha in Iopilia.

Gayfirum alß.

Childoacus alß.

Anno dominicæ incarna. DCCLX. Pippinus rex cernens Vaifarium ducem Aquitanorum minime consentire, ut iustitias faceret ecclesijs, quæ erant in Francia, de rebus & possessionibus illarum qui in suo ducatu erant. Inijt con silium cum Francis, ut iter pergeret in Aquitaniam, & supra dictas iustitias quæreret, & peruenit usq; in locum qui dicitur Theodoad. Quod cum cognouisset Vaifarius, timore perterritus mittit legatos, Otberium & Dauninum, & dedit obsides ad Algarium suum propinquum, & mandauit Pippino se omnia redditurũ, quicquid supradictus rex quærebat in causis ecclesiasticis, & celebrauit Natal. domini in Carisiaco, & pascha simul.

Borbonium alß.
Lemouicas alß.

Anno dominicæ incarna. DCCLXI. Vaifarius minime cogitãs de obsidibus & sacramentis datis, ut se uindicaret de iniuria, quam à Frãcis præterito anno fuerat perpessus, exercitum misit, qui usq; ad Cabillonẽm ciuitatem uenerunt, uastãtes omnia. Et cum supradictus rex Synodum teneret in uilla, quæ dicitur Duria, nunciatum est ei, quod Vaifarius perpetrasset, protinus exercitum mouit, & Aquitaniam ingressus multa castella cœpit, scilicet Burdelium, Clarũ montem, Cantellam Auerñ. & peruenit usq; ad Leonidicas uastando omnia, & celebrauit Natal. dñi in Carisiaco, & pascha similiter.

Anno dñicæ incar. DCCLXII. Tertio Rex Pippinus Aquitaniã cũ exercitu uastauit, & cœpit ciuitatem Biturigas, & castrum quod dicitur Toarcis, & celebrauit natal. dñi in uilla Gentiliaco, & pascha similiter.

Anno dñicæ incar. DCCLXIII. Rex Pippinus habuit placitum suũ in Niuernis, & quarto ingressus est Aquitaniam, ibiq; Thassilo dux Baioariorũ post positis sacramentis, fraudulenter se inde subduxit, omnia beneficia oblitus, quę rex auũculus eius ei fecerat, & Baioariã ingressus supradicti regis faciẽ amplius uidere noluit. Rex autẽ Aquitaniã perlustrans usq; ad Caduriciam uenit, & per Leonidicas reuersus, in Frãciam uenit. Et facta est hyems ualida, & celebrauit rex Natal. dñi in uilla quæ dicitur Lõglare, & pascha sim.

Anno dominicæ incarna. DCCLXIII Rex Pippinus habuit placitum suum in Vormatia, & causam diligenter pertractauit inter Vaifarium & Thassilonem. celebrauit Natal. dñi in Carisiaco, & pascha similiter.

Anno dominicæ incarna. DCCLXVI. Rex placitum suum habuit apud Attiniacum, & eodem anno sicut superiori nusq; profectus est. Celebrauit autẽ Natal. dñi in Aquis uilla, & pascha similiter.

Anno

Anno dominicæ incar. DCCLXVI. Rex Pippinus perrexit in Aquitaniam, & placitum suum habuit in Aurelianis ciuitate, & restaurauit Argentoniũ castrum, quod antea à Vaifario fuerat destructum, ibiq; Francos dimisit ad continendam Aquitaniã, similiter & in Biturigæ fecit, & celebrauit Natal. dñi in Salmoniaco, & pascha in Gentiliaco.

Anno dñicæ incar. DCCLXVII. Rex in supra dicta uilla Synodum magnã habuit inter Romanos & græcos de sancta Trinitate, uel de sanctorum imaginibus, & post hæc Aquitaniam ingressus est per Narbonam, cœpit autẽ Tolosam & Ganaldanẽ, & celebrauit pascha in ciuitate Vienna. Eodẽ anno mense Aug. iterum aquitaniã ingressus, usq; Biturigas uenit, ibiq; Synodum tenuit, & inde profectus est, usq; ad Garonnam uenit, multãs rupes & speluncas cœpit, necnõ castra Scoraliani, Forunam & Petrociam, & reuersus est Biturigas, ibi nunciatum est ei de obitu Pauli papæ, ibi etiam celebrauit Natal. domini.

De Trinitate & sanctorum imaginibus Synodus habitus.

Anno dominicæ incar. DCCLXVIII. Rex Pippinus iter faciens Rheni stagnum cœpit, ad Santones ciuitatem usq; peruenit, & ibi cœpit matrem Vaifarij & sororẽ eius, & Neptes eius, inde perrexit in loco qui dicitur Montes, ibi Heriduicus uenit ad eum, qui habebat aliam sororẽ Vaifarij, & inde reuersus, pascha celebrauit in castro quod dicitur Sles. Post hæc assumens secum Bertradam reginam ad Santones ciuitatẽ peruenit, ibiq; reginam cũ famulis dimisit, & Petragoricũ perrexit, & interempto Vaifario cum triumpho uictoriæ ad Santones reuersus est, ibiq; moram faciẽs post aliquot dies egrotare cœpit, & inde profectus est Turonis, uenit ad oratorium, ad sanctum Martinũ perrexit, inde egressus Parisius ad sãctũ Dionysium uix peruenit, ibiq; diẽ clausit extremum VIII. id. Aug. & Dõnus Carolus, & Carolomanus eleuati sunt in regnũ. Carolus in Nouiona ciuitate, Carolomanus in Suessione VII. id. Octobris, & celebrauit Carol. Natal. domini in Aquis, pascha in Roterdama ciuitate.

Xantone ars.

Petragoricum. Gayfirus occiditur.

Pippinus moritur.

Vormatia ars, Carolus & Carolomannus regnum adepti æquali portione

Anno dñicæ incarna. DCCLXVIIII. Carolus rex Aquitaniam cum exercitu intrauit, eo quod Hunaldus disposuisset rebellare, & totã Aquitaniã & Vasconiam, auxiliãte deo, in deditionem recepit, & Hunaldi iniqua consilia dissipauit. Inde digressus ad Coloniensem ciuitatem uenit, & inde sumpsit plures Francorum cum armis, & omnibus utensilibus eorum, & abijt super flumen Dorhdoniam, et ædificauit ibi castrum, quod dicitur Fronticus, & ĩ dicto præsidio Francos collocauit. Deinde missos direxit ad Lupum Vasconẽ mandans, ut sibi Hunaldum cum uxore repręsentaret, qui ad eum confugerant. Adductus est prędictus Hunaldus cum uxore ad nominatum castrũ, quem cum recepisset, in Franciam reuersus est, & celebrauit Natal. domini in Duria, & pascha in Leodio uico publico.

Carolus Aquitaniã subegit.

Lupus Vasconum dux.

Anno dñicæ incarna. DCCLXX. Carolus habuit Synodum in Vormatia ciuitate, & Berta regina perrexit in Baioariam, & inde Italiã ingressa est, & rex Celebrauit Natal. domini in Moguntia, & pascha in Heristellio.

Anno dominicæ incar. DCCLXXI. Carolus rex Synodum habuit ad Valentinianas, & eodem anno Carolomanus rex defunctus est in uilla Salmontiaco II. Nõn. Decembris. Venit autẽ Carolus ad uillam Carboniacum, ubi

Carolomanus rex obiit.

uenit ad eũ Volcarius,& Folradus capellani cum alijs episcopis & sacerdotibus, Vuerinus & Adalhardus comites, cum alijs Primatibus qui fuerũt Carolomani. Vxor uero Carolomani, cum perpaucis Francis partibus italiæ perrexit, & celebrauit rex Natal. dñi in Adtiniaco, & pascha in Heristellio.

Hermansaul. Anno dominicæ incarnationis DCCLXXII. Carolus rex Synodum habuit ĩ Vormatia, & inde perrexit in partes Saxoniæ, & primo impetu Heresborg castrum cœpit, & ad Hermansaul usq; peruenit, & ipsum fanum destruxit, & aurum et argentum quod ibi repperit abstulit. Erat autẽ tunc Siccitas magna, ita ut aqua deficeret in supradicto loco, & dum uellet ibi rex duos aut tres dies manere, ut prædictum fanum funditus destruere posset, & aqua exercitui deesset, subito diuina largiente gratia omnibus inscijs in quodam torrente aquæ effusæ largissime, ita ut omnis exercitus sufficienter haberet. Destructo fano, rex super Vuiserã fluuium uenit, & ibi cum Saxonibus placitũ habuit, & accepit XII. obsides, & reuersus est in Franciam, & celebrauit Natal. domini in Heristellio, & pascha similiter.

Bellum Caroli i desyderium. Anno dominicæ incar. DCCLXXIII. Rex peruenit ad hyemandum in Theodonis uilla, ubi eum adijt missus Adriani papæ nomine Petrus, inuitans eũ una cum Francis, ut pro dei amore, seu pro iustitia sancti Petri acquirenda super Desyderium & Langobardos ueniret, uenit præfatus legatus per mare usq; in Massyliã, inde per terrã usq; ad regem, & ideo per mare uenit, quia uiæ clausæ fuerũt à Langobardis Romanis. Tunc rex fideles cõsuluit, Vtrũ petitionibus apostolicis assensum præberet, omnibus hoc collaudãtibus, illas in partes profectus est, Genuamq; ciuitatem ueniens Synodum tenuit, & ibi exercitum diuisit in duas partes. Ipse cum una parte per montem Cinysium perrexit, & misit Bernardum auũculum suum cum reliqua parte p̃ montem Iouis. Coniunxerunt autem se uterq; exercitus ad Clusas. Quod cum cognouisset Desyderius, regi & Francis cum armatis occurrit. Tũc rex castra posuit ad easdem Clusas, & misit occulte unam Scaram de electis uiris per mõtana. Hoc sẽtiens Desyderius stati Clusas reliq̃t, & quàm citius potuit Papiam ingressus est. Rex autẽ cum oĩbus, auxiliante dño, & intercedẽte beato Petro, sine lęsione Italiam ingressus est, & cum ad Papiam peruenisset, Desyderium intrinsecum latitantem obsedit, ibiq; in suis castris celebrauit Natal. domini, & pascha in Roma.

Scara multitudinẽ putat forte.

Anno dominicæ incarna. DCCLXXIIII. Rex dum in illis partibus pro huiusmodi negocio moram faceret, Saxones occasione accepta, post positis sacramentis, in finibus Francorum impetum fecerunt, & usq; ad castrum q̃d nominatur Buriaburgh uenerunt, quorum aduentum incolæ loci persentientes, ĩ iam dictam munitionem se receperunt. Igitur cum prẽfata gens se uiens cœpisset forinsecus uillarum ædificia concremare, uenerunt ad quandam Basilicam in loco qui dicitur Fricdislar, quam sanctæ memoriæ Bonifacius martyr consecrauit, atq; per propheticæ sp̃m prædixit, quod nũquàm incendio cremaretur. Cœperunt autem præfati Saxones omni intentione certare aduersus eandem Basilicam, quemadmodũ eam per quodlibet igeniũ igne cremare potuissẽt. Et dũ hæc agerẽt, apparuere q̃busdã xp̃ianis q̃ erant

in castello

in castello, simul quibusdam paganis qui in eodem erant exercitu, duo iuue
nes ĩ albis uestimentis, qui ipsam Basilicam ab igne protegebãt, & propter-
ea non potuerunt neq; interius, neq; exterius ignem accendere. Interea nu-
tu diuino maiestatis pauore perterriti, in fugam conuersi sunt, nemine perse
quente, inuentus autem est postea unus ex eisdem Saxonibus mortuus iux
ta ipsam Basilicam, flexis genibus, adcliuis suprá pedes, habens ignem & li
gna in manibus, & uelut ore flaret ipsam Basilicam cremare. Dum hæc agũ
tur, Carolus à Roma reuersus uenit Papiam, ipsamq; ciuitatem armis cœ-
pit, insuper Desyderium regem cum uxore sua & filia, omnẽ thesaurum Pa
latij, ibiq; uenietes omnes Langobardi de cunctis ciuitatibus Italiæ, eius se
subdiderũt dominationi. Adalgisus uero filius Desyderij regis fuga lapsus,
mare introiuit, & Constantinopolim perrexit. Carolus subiugata Italia &
ordinata, custodiã Francorũ in Papia dimittens, cũ magno triũpho in Fran
ciam reuersus est, & cum uenisset in locum qui dicitur Ingelheym, misit qua
tuor Scaras in Saxoniam, tres pugnas cum Saxonibus inierunt, & deo auxi-
liante, uictores extiterunt. Quarta uero Scara non habuit pugnam, sed capta
præda magna reuersi sunt in Franciam, & celebrauit rex Natal. domini in
Carisiaco, & pascha similiter.

Adalgisus Desyderii filius.

Ingelnheim als.

Anno dominicæ incarna. DCCLXXV. Rex habuit Synodum ĩ uilla quæ di
citur Duria, & inde Saxoniã pergens Sigiburgh castrũ cœpit, Heresburch
reædificauit, super Vuisarã fluuiũ uenit in loco qui dicitur Brunisberg, ubi
occurrerunt ei Saxones uolentes ripam supradicti fluminis defendere, auxi
liãte deo, & Francis decertantibus, fugatis Saxonibus, Franci ambas ripas
occupauerunt, & multi Saxones occisi sunt. Tunc rex diuidens exercitũ, sũp
sit secum partem, perrexitq; usq; ad Obaccrum fluuium, ubi omnes orienta
tales Saxones uenientes cum Hassinone duce eorum, dederũt obsides iux-
ta quod placuit regi, & iurauerunt sacramenta, Simul eo reuertente uenerũt
Angrarij in pago qui dicitur Bucki, una cum Brunone duce eorum, & fece-
runt sicut orientales Saxones fecerant. Interea cum Francis qui super fluuiũ
Vuisara remanserant, Saxones pugnam cõmiserant, & deo largiẽte, Frãci
uictoria potiti sunt, & plures ex Saxonibus interfecti sunt. Hæc audiens rex
iterum super Saxones cum exercitu irruens multam stragem fecit, & prędã
copiosam cœpit super Vuestfal. & coacti obsides dederũt, obsidibus itaq;
receptis, & præda multa capta, rex in Franciam reuersus, ubi nunciatum est
ei ꝙ Rotgandus Langobard. post ponens fidem & sacramenta, aduersus eũ
rebellare disponeret, statim illis in partibus iter arripuit, & celebrauit Natal.
domini in uilla quæ dicitur Schletstat in Elsatio.

In Saxones mouet.

Anno dominicæ incarnationis DCCLXXVI. Carolus rex Italiam ingressus,
Foroiul. partes petiuit, Rotgãdum rebellem captum decollare iussit, ad Tar
uisium ciuitatem uenit, ibiq; pascha celebrauit, & ordinatis rebus, derelictis
custodibus ex Francis, in ciuitatibus quæ aduersus eum senserant, in Frãciã
cum prosperitate reuersus est. Interea Saxones cognita absentia regis, more
solito, ruptis sacramentis in unum cõglobati Heresburgk castrum aggrediũ
tur, fraudulenter Francis suadent ut de castro exeant, & cum pace in patriã
pergant.

Rotgandus decollat.

pergāt. Sed cū illi fallacibus uerbis moniti sunt, minime assēsū præbere nt, machinas præparant, munitionem obsidione cingunt, & sūmis uiribus certant, sed nihil proficiunt. Quadam itaq; die cum iterum rediuiuo certamine bellum parassent, apparuit gloria dei manifeste supra domum ecclesiæ, quæ erat īfra ipsum castrum, uidentibus multis tam christianis, quàm paganis. Nā duo scuta apparuerunt supra prēfatam Basilicam, sāguineo colore flammantia, & uelut in prælio quibusdam motibus agitantia. itaq; Pagani hoc signum aspicientes timore & formidine repleti, mox in fugā conuersi sunt, & in tantam amentiam deuenerunt, ut strictis gladijs, mutuis armis se confoderent. Quanto uero illi plus pauore perterriti fugierunt, tāto magis Christiani confortati, omnipotentē dominū laudabāt, qui saluos facit sperātes in se. Ex prędicto igitur loco cum tanta confusione discedentes, uenerūt ad aliud castrum quod appellatur Desuburgh, ubi uoluerūt similiter facere, sed deo auxiliāte, Frācisq; eis uiriliter repugnantibus, nihil pręualuerūt. Oppidani uero persecuti sunt eos usq; ad flumen quod Lippa dicitur, & multos ex eis interfecerunt. Itaq; rex Vormatiam ueniens Synodum placitumq; publicū ibi tenuit, & concilo soluto, mox Saxonum fines penetrauit, & uelut ingēs tempestas omnia prosternit, munitiones irrumpit, Saxones perterriti ad locum ubi Lippa oritur uenerunt, ibi se, suamq; patriam regi tradiderunt, & spoponderunt se xpīanos esse debere. Tunc Rex una cum Francis restaurauit Heresburgh castrum, & aliud castrum super Lippam, ubi uenientes Saxones unà cū uxoribus & paruulis innumerabilis multitudo baptisati sunt, in nomine sanctæ Trinitatis. Post hæc obsides quantos rex expetijt dederūt, reformatis autem castellis, custodijsq; dispositis, Carolus in Frāciam reuertitur, & celebrauit Natal. domini in Heristellio, & pascha in Nouomago.

Lippa flu.

Saxones christiani primum facti.

Anno dñicæ incarna. DCCLXXVII. Rex Saxoniam ingressus placitum tenuit in loco qui dicitur Padresbrunna, ubi omnes Saxones conuenerunt, excepto Vuidichindo, qui cum paucis Saxonibus in partibus Normaniæ cōfugit. In eodem etiā loco uenerunt Sarraceni de partibus Hispaniæ, quorū hæc sunt nomina, Ibina, Iarabi & filius Denizefi, qui Lāmeioseph nominabatur, & gener eius, ubi etiam multitudo Saxonum baptisati sūt, & sacramēta secundum consuetudinem dederunt, ut perderent ingenuitatem, & omnē hæreditatem, nisi conseruarent susceptam xpīanitatem, & promissā fidelitatem regis & filiorū eius, necnon etiā & Francorum. Carolus in Franciam reuersus celebrauit Natal. domini ī Duciato, & pascha in Aquitania in uilla quæ dicitur Casinogilo.

Vuidekind.

Anno dñicæ incarna. DCCLXXVIII. Carolus cum exercitu Hispaniam ingressus est, uenit enim primo ad Pampilonam ciuitatē, deinde ad Cæsaraugustanam urbem perrexit, ubi innumerabilis multitudo de partibus Burgūdiæ, & Austrasiæ, uel Baioariæ, seu Prouinciæ, & Septimaniæ. pars etiā Langobardorum in auxilium Francorum conuenerunt, obsidione itaq; ciuitatis territi Saraceni, obsides dederūt, & immensum pondus auri. eiectis itaq; Saracenis de Pampilona, murisq; eiusdem ciuitatis dirutis, Vasconibusq; subiugatis, in Franciam reuertitur. Interea Saxones audientes q Carolus cum Francis tam longa terrarum spacia ab eis esset separatus, suadēte

Vuidichindo

Vuidichindo, secundum consuetudinem iterum rebellati sunt, & ad Duriam castrum (quod Coloniæ ciuitati contiguum est) usq; uenerũt, cædibus, rapinis, & incendijs omnia deuastantes. Quod cum nunciatum esset regi reuerrenti, etiam cõmoranti Antissiodoro ciuitate, misit idem princeps scarã unam ex electis uiris, qui eorum uiolentiæ resisterent. Saxones audientes incolumitatem regis & aduentum Francorum, in fugam cõuersi sunt, quos Franci e uestigio sequentes, repererunt eos super fluuium cuius uocabulum est Adarna, in loco qui dicitur Lihesi, ubi pugna cepta & finita, Franci auxiliante deo, uictores extiterunt, & multitudo Saxonum est ibi occisa, & celebrauit rex Natal. domini in Heristellio & pascha sil.

Saxones cæsi sexta defectione iuxta Adarnam flu.

Anno dominicæ ĩcarnationis DCCLXXVIII. Carolus uenit ĩ uillam, quæ dicitur Compendium, ubi se obtulit Hildebrandus Spoletanorum dux cum muneribus, ei usque dominationi se subdit. Eodem anno Synodum tenuit in Duria, & post hæc Saxoniam ingressus usque ad Lippam uenit. Conati sunt autem Saxones resistere in loco qui dicitur Bucholtz, sed nihil præualuerunt. Aperta autem uia Vuestfalos subiugauerunt, & omnes Saxones q ultra Vuisaram commorabãtur. Veniẽs autem rex in loco q uocatur Medofulli accepit obsides, & sacramenta à Saxonibus, qui ab eodem defecerant, & reuersus est in Franciam, & celebrauit Natal. domini in Vuormatia ciuitate, & pascha similiter.

Hildebrandus dux Spoletanorum,

Anno dominicæ incarnationis DCCLXXX. Carolus Saxoniam ingressus ad Heresburgk uenit, & inde ad locum ubi Lippa consurgit, & ibi Synodũ tenuit. Inde progressus ad Albiam fluuium uenit, & in ipso itinere Bardonganeñ, & multi de Nortlindis baptisati sunt in loco, qui dicitur Horheym, ultra Obacrũ fluuium, & peruenit usq; ad locum ubi Iora confluit in Albiã. Dispositis itaque tã Saxonibus, quàm Sclauis in Franciam reuersus est. Inito autem consilio, ut Romam pergeret orationis causa una cum cõiuge Hildegarda, celebrauit Natal. domini ĩ Papia ciuitate.

Hildegardis Caroli uxor.

Anno dominicæ incarnationis DCCLXXXI. Carolus iter pergens celebrauit pascha in Roma, & ibi baptisatus est filius eius Pippinus ab Adriano papa, qui & ipse eum de sacro fonte suscepit, & duo filij eius à supradicto pontifice inuncti sunt in regem. Idem Pippinus super Italiam, Ludouicus super Aquitaniã, inde reuersus uenit Mediolanũ, ubi baptisata est filia eius Glisla ab archiepiscopo Thoma, qui & ipse eam à sacro fonte leuauit. His ita peractis reuersus est in Franciam. Per id tempus Legati apostolici, Formosus & Damasus episcopi, cũ missis regis, Siculfo capellano, & Eunardo magistro pincernarũ directi sunt ad Thassilonem ducem cõmonentes, & contestantes ex auctoritate apostolica, ut recordaretur priorum sacramentorum, & non aliter faceret, nisi sicut iureiurando iam dudum promiserat Pippino regi & filijs eius. His admonitionibus consensit Thasillo, & sumptis obsidibus, ad regem uenit Vuormatiam, ubi renouauit sacramenta, & dedit duodecim obsides, sed non diu præfatus Thassilo promissa cõsecrauit, celebrauit autẽ rex Natal. dñi in Carisiaco, & pascha simul.

Pippinus filius Caroli.

Glisla filia.

Anno dominicæ incar. DCCLXXXII. Carolus Coloniam ueniens, Rhenũ

D transijt

transijt,& Synodum tenuit ubi Lippa consurgit,ubi omnes Saxones cō‑uenerunt,excepto rebelle Vuidinchindo,Illuc etiam uenerūt legati Gode‑fridi regis Nortmanorū Altdeni & Hosmundus,necnon etiam legati Aua rorum missi à Cacano & Iugurro. Peracto placito reuersus est rex in Frā ciam. Saxones iterum fidem uiolant,arma corripiunt,suadente Vuidichin do.Rex autem ea tempestate miserat nuncios suos ad Adalgisum,& Geilo nem atque Conradum uiros potentes,ut ducerent exercitum Francorum & Saxonum super Sclauos paucos,qui adhuc rebelles erant.Supradicti ue ro principes cum iam in itinere essent,audiētes quod Saxones rebellasset, super eos arma uerterunt,& cōmisso prælio multos ex eis interfecerunt,in qua pugna duo duces ceciderūt,uidelicet Adalgisus,& Geilo in monte q̄ di citur Suntdal.Hoc audiens imperator,cum Francis quos sub celeritate con gregare potuit illuc perrexit,& peruenit usq; ad locū ubi Alara confluit in Vuisaram. Tūc omnes Saxones iterū conuenientes subdiderunt se sub pote‑state supradicti regis, & reddiderūt seditiosos,qui illā rebellionē maxime terminauerūt,ad occidendū quatuor milia quingentos uiros, Vuidichind. uero partibus Nortmanniæ aufugit.Interfectis itaq; seditiosis,exilioq; dam‑natis,rex in Franciam reuersus est,& celebrauit natal. dñi ī Theodonis uil‑la, & pascha similiter.

Hildegardis cōiūx moritur.

Anno dñicæ incarnationis DCCLXXXII. obijt Hildegardis regina pridie kal. maij,quod euenit tunc in uigilia Ascensionis domini,& rex iterum Sa xoniam ingressus est,eo quod Saxones rursum rebellassent, & cum paucis Francis ad Thietmalli uenit,ibi Saxones parauerunt pugnam in campo ui riliter, Tunc rex cū Francis super eos irruit,& magnam stragem ex eis fe‑cit,ita,ut perpauci fuga elaberentur.Post peractam uictoriam uenit rex ad Paderbrunna,ubi coadunato exercitu,denuo super Saxones irruit,qui se so ciauerunt super fluuium, cuius uocabulum est Asa. ibi iterum pugna inita non minor numerus Saxonum cecidit, quàm in supiori prælio ceciderat. Tunc rex Vuisaram transijt,& ad Albiam usq; peruenit,post hæc in Fran‑ciam reuertitur. Eodem anno obijt Bertha regina IIII. id. Iul. & cum Vuor matiam peruenisset Rex, sociauit ī matrimoniū Fastradanam reginam, & celebrauit Natal. domini in Heristellio,& pascha similiter.

Nono pugnatum cū Saxonibus.

Bertha mater Caroli moritur.

Fastradana uxor Caroli moritur.

Anno dominicæ incarnationis DCCLXXXIII. Carolus ingressus est Saxo niam,eo quod iterum rebellasset,& cū eis aliqua pars Frisonū,& peruenit usq; ad Huculin,circūeundo & uastando omnia,Erat autem nimia inunda tio aquarum. Ipse igitur per Turingiam ab orientali parte intrauit super Hostfalos.Porro filium Caroli dimisit cum ualida manu contra Vuestfa‑los,Itaq; rex Turingiam ingressus, peruenit usq; ad fluuium Albiæ,& ins de ad Tagniofurt, deinde ad Scanminge, ex quo loco reuersus est in Franciam. Vuestfali uero congregauerunt se iuxta Lippam,quibus occurrit filius regis in pago,q dr̄ Dragim, & inierunt pugnam,quibus uiriliter su‑peratis,reuersus ē Vuormatiam ad genitorem suum.Rex itaq; consultis fi‑delibus,iterato hyemis tempore,Saxoniam itrauit,& celebrauit Natal. dñi iuxta Kichrisburch

Decimo pugnauit ī Saxones.

iuxta Kichrisburg Vuizzagani super fluuium Ambra, in uilla quæ dicit Linhidi.

Anno dominicæ incarnationis DCCLXXXV. Rex usque Adrine peruenit super fluuium Vuisaram, ubi confluit Vnaahna, & propter nimiam inundationem aquarum, indereuersus est Heresburgh, ubi uxorem suam Fastradanā cū filijs & filiabus uenire iussit, & ibi tota hyeme resedit, ibi etiam pascha celebrauit, & multis uicibus scaras per Saxones misit, & eorum castra deprędatus est, & in Maio Synodum ad Paderbrunnam habuit, & inde iter pergens, nullo contradicēte, totam Saxoniam circuiuit. Venit autem ī Bardenguni, & inde misit post Vuidichindum & Abbionem, & utrosque ad se fecit uenire, quos sacramento firmauit, ut in Franciam ad eū uenirent. Qui acceptis obsidibus, ad Attiniacum ad regem uenerunt, ibique baptisati sunt, & tunc tota Saxonia subiugata est Francis, & in eadem uilla celebrauit rex Natal. domini & pascha similiter. Vndecimo omnino Saxonia deuicta.

Anno dominicæ incarnationis DCCLXXXVI. Carolus misit exercitū suū partibus Britāniæ, una cum misso suo Odulpho principe Cacorū, ubi multa castella acquisierunt Franci, & eorum primates reprę sentauerūt Vuormatiam regi in publico conuentu. Tunc rex uidens se ex omni parte pacem habere, Romam perrexit orationis causa, & ut ibi cum missis Imperatoris colloquium haberet, & celebrauit Natal. dñi in Florentia ciuitate.

Anno dominicæ incarnationis DCCXXXVII. Carolus Romam uenit, & ā pontifice Adriano susceptus est, ubi aliquot dies moratus est. Quod cum audisset Heregisus dux Beneuentanorum, timore perterritus, misit Romaldū filium suū cum magnis muneribus ad regem postulans pacem, & promittens se omnem uolūtatem eius facturum, Sed his suasionibus minime apostolicus credidit, sed magis hortatus est regem, ut Beneuenti fines intraret, quod & fecit. Et cum Capaum uenisset Herigisus, reliquit Beneuentum, & in Salernum secessit, ibique se muniuit. Exinde misit filium suum Grimaldū, (nā Romaldum rex secum retinebat.) cum magnis muneribus offerēs obsides, & promittens omnem fidelitatem, tantum ab impugnatione cessaret. Tunc rex cum consulto fidelium & sacerdotum, ne penitus epatum & monasteria deuastarentur, elegit XII. obsides, & XIII. filium supradicti ducis Grimaldum, & accepit munera, & iurauerunt ei omnes Beneuentani, & reuersus est Romam, ibique celebrauit pascha cum pręsule sedis apostolicæ. Venerunt etiā in eodem loco missi Thassilonis Arinis episcopus, & Henricus abbas rogantes papam, ut pacem faceret, litemque terminaret inter Carolum regem, & Tassilonem ducem, Ex qua causa multum coarctatus est apostolicus. Rex autem ad postulata respondit se per multa tempora quæsisse, sed minime obtinere potuisse, Ne tamen inobediens uideretur esse monitis apostolicis, asseruit se in eiusdem papæ præsentia, cum eisdem missis pacem uelle firmare. Illis autem renuentibus, atque dicentibus nō se audere p seniore definitiuā pferre sententiā, neque se ad hoc destinatos esse. Vidēs apostolicus ficta mendacia, & cognoscēs īstabilitatē ducis, iratus anathematizauit præ

dictum Thassilonem,& omnes illi fauentes,nisi fidelitatem quam regi Pippino,& filio eius Carolo promiserat,per omnia obseruaret. Contestans per eosdem missos eundem uirum,& monēs ne per eius obdurationem ,& perfidiam sanguis christianorum funderetur,& terra deuastaretur.Etsi ipse dux nullatenus obedire uellet, tunc Carolus & exercitus eius absoluti essent à deo & sancto Petro,& quicquid in ducatu eius perpetratum esset,incendijs & homicidijs , uel qualicūq; malicia , totum hoc in Thassilonem & socios eius uertatur,& Rex & Franci persistant innoxij. His uerbis absolutis missis Thassilonis,Rex oratione ad limina apostolorum completa,& benedictione percepta , in Franciam gressum dirigit , & Vormatiam ubi erat Fastradana coniunx eius peruenit , ubi Synodum congregauit , & manifestauit sacerdotibus & optiatibus regni causas itineris,& qualiter uersutia Thassilonis coram summo Pontifice esset deprehensa. Misit itaq; cum consulto fidelium ad eundem Thassilonem monens , ut apostolicis adhortationibus obtemperaret,qui cum nollet obedire,Rex partibus Bauariæ exercitū mouit,& uenit in loco qui dicitur Lehfeld,super ciuitatem Augustam,& uenerunt orientales Frāci & Tyringi & Saxones super Danubium in loco qui dicitur Fariga. Porro Pippinus rex de Italia cum exercitu uenit Trientum, tunc perspiciens Thassilo se ex omni parte esse circundatum , & uidens q̄ Baioarij magis essent fideles Carolo,quàm sibi,undiq; coarctatus uenit ad eum,tradens se manibus eius,ad seruitium reddens ducatum Pippino rege sibi commissum,& se ī omnibus peccasse & male egisse confessus est,& denuo renouans sacramenta dedit duodecim obsides electos,& tredecimū filium suū Theodonem. Rex receptis obsidibus,reuersus est in Franciam,& celebrauit Natal' dn̄i in Ingelnheim,& pascha similiter.

Lechfeld.

Anno dominicæ incarnationis DCCLXXXVIII. Rex congregauit Synodum in præfata uilla,ibiq; uenit Thassilo,cœperunt autem eum Bauari accusare,q̄ fidem promissam uiolasset,suadente uxore Luitberga,obiecta uero Thassilo denegare non potuit,sed conuictus est ad Auaros transmisisse, & in uitam fidelium regis conciliatū fuisse, Ad ultimum tamen confessus est se dixisse,si decem filios haberet,omnes mallet amittere,quàm ita maneret, sicut iurauerat. Ex ijs & alijs multis, ab omnibus diiudicatus est ad mortem,Et cum omnes capitalem sententiam proclamarent , Rex misericordia motus,eo q̄d cōsāguineus eius esset,obtinuit ab ipsis dī & suis fidelibus ne moreretur. Interrogatus ergo à rege q̄d agere uellet,terræ prostratus Licentiam in monasteriū intrandi expetijt,ut ibi peccata sua deplorare potuisset. Sīr & filius eius Thiodo fecit. Igitur attonsi sūt,& in monasteriū missi. Pauci Baioarij q cum Thassilone senserāt,in exiliū sunt missi. Eodem anno cōmissum est bellū inter Græcos & Langobardos,ducibus Hildebrādo,Spoletino & Grimaldo, Beneuentano & Vuinegiso à rege directo cum Francis, & fugati sunt Græci , & uictores extiterunt Franci & Langobardi. Per id tempus pugna commissa est inter Auaros & Francos,qui in Italia habitabant , & deo largiente uictoriam obtinuerunt Franci. Tertia pugna commissa est inter Auaros, & Baioarios in campo Iboræ, & fuerunt ibi

Tassilo monachus factus.

missi re

missi regis Grahamanus,& Odoacer cũ aliĝbus Fräcis,& deo auxiliãte uictoria fuit Frãcorũ seu Baioariorũ. Hæc oĩa supradictus Thassilo & uxor eius Luitburga terãuerũt. Quarta pugna fuit cõtra Auaros, q uoluerũt uĩdicare eos,q in prælio supius dicto cciderãt,sed deo adiuuãte,uictoria xpianis cessit. Post hæc Carol. Ratisboñ. uenit,ibiq; marcas & fines Baioariorũ disposuit, indeq; reuersus est in Franciam,& celebrauit Natal. in Aquis palatio,& pascha similiter.

Anno dominicæ incarnationis DCCLXXXVIIII. Rex regnum Coloniæ transijt,& Saxoniam ingressus,usq; Albiam fluuium uenit,ibiq; duos pontes construxit,& ex utraq; parte pontis castra fecit ex lignis & terra, & inde progressus Sclauorum fines intrauit, & Sclauos uocabulo Vuilzi suo dominio subiugauit. Fuerunt autem cum eo in eadem expeditione Franci & Saxones, Frisones uero nauigio uenerunt per Habolam fluuium, fuerunt autem cum eo Sclaui,Vrbi,& Abotrudi,quorũ princeps uocabat̃ Vuizan, obsidibus itaq; receptis,reuersus est in Franciam.& celebrauit Natal. domini Vormatiæ,& pascha similiter. Vuinden als.

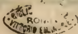
Anno dominicæ incarnationis.DCCXC. Nullum iter rex fecit, sed in prædicta ciuitate Rex celebrauit Natal. dñi & pascha similiter.

Anno dominicæ incarnationis DCCXCI. Carolus ad partes Baioariorum prrexit,& Ratisbonam peruenit,ubi & exercitum suum conuenire iussit,ibiq;cum consilio optimatum regni, disposuit ire in Auarorum regnum propter maliciam intolerabilem,quam in Gallorum populos gesserunt,& ecclesias dei, Venit ergo cum exercitu usque ad Anisam fluuium,ubi triduanum ieiunium cum letanijs fecerunt, postulantes pro salute exercitus,& adiutorio dei,& uindictam inimicorum. Rex itaq; litiora Danubij de Australi parte tenuit,Saxones autem cum quibusdam Francis, & plurima multitudine Frisonum de Aquilonari,& ita pergentes peruenerunt ubi iam dicti Auari habebant munitiones paratas. De Australi parte ad Chunberg,de Aquilonari ueroripa in loco qui dicitur Camp. sic enim nominatur ille fluuius qui ibi influit in Danubium. itaq; Auari cum ex utraq; ripæ parte uidissent exercitum, & classem per medium fluuium uenientem, tantus terror,deo faciente,illos iuasit,ut dimissis præsidijs munitionũ,fugæ latibula quærerẽt, & sic Christo duce uterq; exercitus absq; læsione Pannoniam introiuit. Peruenit autem rex usq; ad fluuium qui dicitur Raba,omnia cędibus, incẽdijs, rapinisq; deuastans,& inde reuersus Ratisbonam, celebrauit ibi Natal. domini & pascha similiter. Caroli expeditio in Auaros.

Anno dominicæ incarnationis DCCXCII. Feliciana Hæresis condemnata est,quem Felicem Engilbertus in præsentiam Adriani pontificis adduxit,& post confessionem hæresim abdicauit. Et eodem anno nulla expeditio facta est,sed tm̃ super naues ad flumina transeunda, cõpactus ẽ põs anchoris & funibus,ita coherens,ut iungi & dissolui possit,& celebrauit rex Natalem domini Ratisbonæ.

Anno d. icar.DCCXCIII.Carol. Ratisbonã pficiscẽs,ad Fossatũ magnũ iter

D iii fluuios

fluuios Alemonõ & Radizã uenit, ibiq; ſũmi põtificis miſſi cũ magnis muneribus in præſentiã eius uenerunt, ibi etiã nunciatũ eſt ei Saxones iterũ more ſolito fidem & promiſſa uiolaſſe. Inde nauigio per Radinzam Mogonũ fluuium igreſſus, Natal. dñi celebrauit in Vuizzeburch.

Concilium Francophordianum.

Anno dominicæ ĩcarna. DCCXCIIII. celebrauit rex paſcha in Franconofurt, ibiq; congregauit Synodum magnam epõrum, Galliarum, Germanorũ & Italorum, ubi fuerunt miſſi apoſtoli Theophilus, & Stephanus epĩ. ĩ hac Synodo, tertio condẽnata eſt Hæreſis Feliciana, quam dãnationem per auctoritatẽ ſanctorum patrum in libro cõſcripſerunt, quem librum omnes ſacerdotes manibus proprijs ſubſcripſerunt. Eodem tempore Faſtradana regina obijt, & in monaſterio ſancti Albani honorifice ſepulta eſt. Pſeudo Synod. græcorum, quam pro adorandis imaginibus fecerunt, à pontificibus reiecta eſt. Rex autem poſt hæc diuiſo in duas partes exercitu, Saxoniam ĩgreſſus eſt, Ipſe per Turingiam, Carolus uero filius eius Coloniæ Rheuum trãſijt. Tũc Saxones congregantes ſe in loco qui dicitur Finiſſelt, præparauerunt ſe ad pugnam. Cum uero audiſſent ſe ex duabus partibus eſſe circundatos, diſſipauit deus conſilia eorum, & quamuis fraudulenter xpĩanos ſe eſſe, & fideles regi promiſerunt. Rex in Franciam reuerſus celebrauit Natal. domini in Aquis palacio, & paſcha ſimiliter.

Extat adhuc ad diuum Albanum Moguntiæ monumẽtũ.

Moguntia.

Anno dominicæ incarna. DCCXCV. Rex uenit Mogũtiam, ibiq; tenuit placitum ſuũ in uilla quæ dicitur Cuffinſtein, in ſuburbio eiuſdẽ urbis. Audiens uero quod Saxones ſecundum conſuetudinẽ promiſſionem ſuam, quam de obſeruanda xpĩanitate & fidelitate regis tenenda fecerãt, irritam feciſſẽt, cum exercitu Saxoniam intrauit, & uſq; ad fluuium Albiam peruenit ad locũ qui dicitur Hliuni, in quo ijſdem diebus Vuirzã Abrotitorum rex à Saxonibus occiſus fuerat, ibi etiã uenerũt miſſi à Thudone, qui ingente & regno Auarorum magnã poteſtatem habebat, affirmãtes quod idem Thudum cũ terra & populo ſuo ſe Regi dare uellet, & eiuſdem ordinatione xpĩanam fidem ſuſcipere. Rex itaq; afflictis magna ex parte Saxonibus, eorũq; terra uaſtata, acceptis obſidibus, in Franciam redijt, & celebrauit Natal. dñi Aquis, & paſcha ſimiliter.

Anno dominicæ ĩcarnationis DCCXCVI. Adrianus papa obijt, & Leo mox in pontificatu ſucceſſit, ſtatiq; miſit regi legatos cum muneribus, Claues etiam confeſſionis ſancti Petri, & uexillum Romanæ urbis direxit. Henricus dux Foroiulianorum miſſis hominibus cum Vuonomiro Sclauo in Pãnoniam, Iringum gentis Auarorum principem, longis retro temporibus quęſitum Ciuili bello, fatigatis ĩter ſe pricipibus, improuiſe expoliauit. Caganus & Iuguro inteſtina clade ĩterempti ſunt, theſaurum priſcorum regum multa ſeculorum prolixitate collectũ, idem dux Carolo, ad Aquis palatiũ miſit, quo accepto, peracta largĩtori oĩm bonorum grãrum actione, magnam partẽ inde Romam ad limina Apoſtolorũ miſit per Angelbertũ abbatem. porro reliquã partem optimatibus, clericis ſiue laicis, cæteriſq; fidelibus ſuis largitus eſt. Per id tempus Thudum ſecundum promiſſionem ſuam, cum magna parte Auarorum ad regem uenit, & ſe populo ſuo, & patria Regi tradidit.

et ipſe

et ipse & populus eius baptizatus est, & muneribus susceptis redierunt ad propria. Eo tempore Rex cum exercitu Saxoniam intrauit, et Pippinus rex in Pannoniã cum exercitu introiuit. Venit aũt legatio Pippini regis ad patrẽ in Saxoniã, quæ dixit Auaros post interfectionem priorũ ducum super se cõstituisse regem, nomine Karam, & Pippinus contra eũ certare dispone ret. Rex peragrata Saxonia, in Franciã se recepit, & in Aquis palatio filiũ suum Pippinũ à Pannonia redeuntem, & partem thezauri quæ remanserat adducentẽ lœtus aspexit. et celebrauit in eodem loco natal'. domini & pascha similiter.

Anno domi. incar. DCCXCVII. Barcinona ciuitas Hispaniæ, quæ iam pridẽ à Francis discesserat, per Thathim præfectũ ipsius, Frãcis est reddita. Nam ipse ad palatium ueniẽs, ciuitatẽ cũ semetipso regi tradidit. Eo tempore expeditio facta est in Saxoniam, & usq; ad Oceanum trans omnes paludes & inuia loca ptransit exercitus, & rex de Adulo hoc regressus (hoc ẽm loco nomẽ, ubi Oceanus Saxoniã alluit) tota Saxonũ gẽte in deditionẽ per obsides accepta, in Aquis palatio reuersus ẽ, ubi Abdellã Saracenũ, q à fratre regno pulsus in Mauritania exulabat, ipso semetipsum cõmendãte, suscepit. In eo dẽ loco & Legatus Nicetę q tũc Siciliã regebat, noĩe Theophilus Impator' epistolã portãs, quẽ honorifice suscipiens, post aliq̃t dies absoluit. Ipse uero Nouẽbri Mense mediante, ad hyemandũ cũ exercitu Saxoniam intrauit, positisq; castris iuxta Vuisaram fluuiũ, locum castrorũ Heristellium uocari iussit, illuc Legati gentis Auarorũ cum magnis muneribus uenerunt. de eo dem loco Abdellam Saracenũ cum filio suo Ludouico in Hispaniã ire iussit, & filium suũ Pippinũ in Italiã remisit, ipse ad disponendã Saxoniam totum hyemis tempus impendens, ibi Natal'. domini celebrauit & pascha.

Hispania partẽ obtinet.

Adulo.

Anno domi. incarna. DCCXCVIII. Venit ad regem legatus Haldisonsi regis Galliciæ & Austriæ nomine Frola, Papilionẽ miræ magnitudinis præsentans. Et in ipso paschæ tempore, Nordiueli trãs Albiam sedentes seditione cõmota, Legatos regios qui tunc ad iusticias faciendas apud eos conuersabantur, comprehenderunt. quosdam ex eis trucidantes, cęteros ad redimendos seruauere. Rex itaq; collecto exercitu, de Heristelli ad locũ, qui Ininda dicitur perrexit, & facto cõsilio in desertores arma corripuit, & totam inter Albiam & Vuisaram Saxoniam depopulãdo perragrauit. Nordlindi cõtra Tranaschonem ducẽ Abrothidorũ, & Helbruinũ Legatum regis, commisso prælio uicti sunt, cęsa sunt ex eis in eo prælio quatuor millia, cæteri qui fugerũt, de pacis conditione tractare cœperunt. Rex acceptis obsidibus à Saxonibus in Franciã reuersus est, & Aquis perueniẽs, legationẽ græcorum à Constantinopoli missam suscepit. erãt enim legati Michael patritius quondã Phrygiæ & Theophilus presbyter, epistolã Hirenæ imperatricis ferẽtes. Nã filius eius Constantinus imperator à suis cõprehensus, et excæcatus est. hæc tamen legatio tantum de pace fuit, quos cum absoluisset, absoluit etiam cum eis Sisinnium fratrẽ Tharasij Cõstantinopol'. episcopi, iam dudum in Italia prælio captũ. Hoc anno sydus martis ĩ toto cœlo nõ cõparuit, Insulę

Nordiueli.

Constantinus Im. excæcatus.

Baleares à Mauris & Saracenis deprędatę sunt, Aldefonsus rex Galliciæ, & Austriæ, prædata Vlisibona ultima Hispaniæ ciuitate, loricas, mulos, captiuosq; Mauros regi per legatos, Frolam & Basilicũ, hyemis tempore misit, et celebrauit Natal. domini in eodẽ loco, & pascha similiter.

Anno dominicæ incar. DCCXCIX. Romani Leonem Papã, Letania maiore captũ excæcauerũt, ac linguã eius radicitus absciderunt, qui in custodia missus noctu per murũ euasit, & ad legatos regis, qui tunc apud basilicã sancti Petri erãt, Vuirundum scilicet Abbatem, & Vuinegisum Spoletanorũ ducem ueniens, Spoletũ ductus est. Rex Saxoniã ingressus apud Paderbrunã castris positis consedit, & inde diuiso exercitu, Carolum filiũ suum cum medietate ad colloquiũ Sclauorũ, & ad recipiendos Saxones qui ex Nordtlindis uenerũt, in Bardẽgani direxit, in eodẽ loco Leonẽ papã summo cum honore suscepit, ibiq; reditũ Caroli filij expectans. Leonem pontificem, simili quo susceptus est honore, dimisit, qui statim Romã profectus est, Recepto cũ prosperitate filio, Aquis repedauit, ubi legatus Michael. Siciliæ præfecti nomine Daniel, ad eum uenit, atq; inde cũ magno honore dimissus est. Eodem anno gens Auarũ à fide quã promiserat defecit, & Henricus dux Forojulianorũ post tot uictorias prospere gestas iuxta Tharsicam Liburniæ ciuitatem, insidijs ciuiũ oppressus est. Per id tempus Geroldus cum esset Baioariæ præfectus, cõmisso cum Auaribus prælio interficitur, & in Augia sepelitur, de quo in uisione Vuetini legitur, quod inter Martyres sit adnumeratus. Insulæ Baleares quæ à Mauris & Saracenis deprędatæ sunt, postulato et accepto à Francis auxilio à prædonũ incursione defensati sunt. Signa quoq; Maurorũ in pugna sublata regi præsentata sunt. Vuido comes qui Marcam cõtra Brittones tenebat, cum socijs Brittaniã ingressus, totamq; perlustrãs, in deditionem recepit, & Regi de Saxonia reuertenti, arma ducũ qui se tradiderant in scriptis singulorũ nominibus presentauit. Tota itaq; Brittania quod nunquã antea fuit, Francis subiugata est. Eodem anno monachus quidam de Hierosolymis ueniens, reliquias multas attulit regi ex parte patriarchæ Hierosolymitani, Azan præfectus ciuitatis quæ dicitur Oscadanis regi munera misit. celebra. Natal. domini in eodem palatio.

Brittãnia tota a Frãcis subiugata.

Anno domi. incarna. DCCC. Rex absolutum Hierosolymitanũ monachum, misit cũ eo Zachariã presbyterũ de palatio suo, & per illũ multã pecuniã misit, per illa sctã loca ubi dominus cõuersatus est corporaliter, ipse medio Marcio de Aquis egressus, littus Oceani Gallici plustratus, & in ipso mari quod tũc à pyratis infestabatur, Classem instituit, præsidia disposuit. Pascha apd' sanctum Richardum celebrauit. indeq; per littus Oceani ad Rothomagum ciuitatẽ peruenit, ibiq; Sequana amne trãsmisso, Turonis ad Sanctũ Martinum orationis causa profectus est, ibiq; aliquot dies moratus est, propter aduersam Lindkarde coniugis ualitudinem, quæ ibidem & defuncta & humata est, obijt autẽ pridie Non. Iunij. Inde per Aurelianos ac Parisios Aquis palatium uenit, eodem anno pridie nonã Iulij, contra morem et naturam aspera & gelu concreta fuit pruina, & viij. id. Iulij similiter, sed tamen nullam incommoditatẽ fructibus attulit. Mense Aug. Moguntiæ placitũ tenuit & inde mouens cum

uens cum exercitu Rauennam uenit, ubi VII. dies moratus Romam direxit gressum, filium suũ Pippinum cũ exercitu in Beneuentum misso. itaq; cum Romam uenisset, occurrit ei pridie Leo papa, & senatus Romanorũ apud Nomentũ, duodecimo ab urbe lapide, & summa cum humilitate, summoq; honore suscepit, prandens cum eo in eodem loco. Igitur statim eum ad urbẽ præcessit, & in Castrinũ, in gradibus basilicæ beati Petri apostoli stans, missis obuiam Romanæ urbis uexillis cum crucibus, atq; reliquijs, ordinatis etiam, atq; dispositis per congrua loca tam peregrinorũ, quàm ciuiũ turmis, qui uenienti laudes dicerent, ipse cũ clero, & episcopis ante gradus ecclesiæ eum humiliter suscepit. data itaq; benedictione in basilicã beati petri apostoli cunctis psallentibus introduxit. Hoc autem factũ est VIII. idus Decem. post VII. uero dies Rex concione uocata, cur Romam uenisset patenter indicauit, & inde cottidie ad ea, quæ uenerat facienda operã dedit, interq; quod maximum & difficilimũ erat, de discuciẽdis criminibus, quæ summo pontifici obiecta erãt. Causa itaq; uentilata, cum nullus probator aut testis legitimus appareret, qui locum controuersiæ subire præsumeret. præfatus pontifex coram omni populo in domo sancti Petri euangelium portãs ambonem cõscendit, inuocato q; sanctæ Trinitatis nomine, iureiurãdo ab obiectis se criminibus purgauit. Eadem die Zacharias pater cum duobus monachis, uno de monte oliueti, altero de Bethleem Romam uenit, quos episcopus Hierosolymorũ ad regẽ direxit, qui benedictionis causa claues sepulchri domini ac loci caluariæ, claues etiã ciuitatis cũ uexillo detulerunt, quos Rex benigne suscipiẽs, aliquot dies secũ detinuit, & mense Aprili remũeratos absoluit. et celebrauit ibi Rex Natal. domini.

Romã uenit Caro.

Claues ciuitatis Hierosolymitanæ Carolo missæ.

Anno Domini. incar. DCCCI. Cum rex ipse die Natal. domini ante confessionem sancti Petri ab oratione surgeret, Leo papa coronã capiti eius imposuit, & à cũcto Romanorũ populo ter acclamatũ est, Carolo Augusto à deo coronato, Magno & pacifico imperatori Romanorũ, Vita & uictoria. et post laudes more antiquorũ principum adoratus est, & ablato patricij nomine Impator & Augustus est appellatus. Post paucos dies iussit eos, q anno superiori põtificem deposuerant, exhiberi, & habita de eis quęstione secundũ legem Romanam, ut maiestatis rei, capitali sententia damnati sunt, pro quibus tamen papa pio affectu apud imperatorẽ intercessit, Nam uita & membrorũ integritas eis concessa est, cæterũ pro facinoris magnitudine exilio deportati sunt. Huius factiõis fuere pricipes pascalis Primicerius, & Campulus sacellarius, & multi alij nobiles Romani, qui omnes eadem sententia damnati sunt. ordinatis itaq; Romanæ urbis totius Italiæ, non tantum publicis, sed etiam ecclesiasticis & priuatis negotijs, missaq; iterũ super Beneuẽtanos, cũ pippino filio suo hostili expeditione, ipse post pascha, VII. Kalen. Maij Romam egressus est, & uenit Spoletũ, et dum ibi moraretur, II. Kal. Maij. hora noctis secunda terræmotus ingens factus est, quo tota Italia grauiter concussa est, quo motu tectum basilicæ beati Pauli apostoli magna ex parte cum suis trabibus corruit. eodem anno loca quædam circa Rhenum & in Gallia & in Germania terremotu tremuerũt, & pestilẽtia propter mollitiem hyberni tẽporis facta est. Imperator de Spoleto Rauennã ueniẽs, aliquot dies

Eo tempore pedes pontificum nõ des osculabantur, qua [redacted] do gloriantur.

Legati regis Persarum ad Carolum.

quot dies ibi moratus, Papiam perrexit, ibi nunciatū est ei Legatos Aaron, Amirmunmilin regis Persarum portum Pise intrasse, quibus obuiam mittens inter Vercellis & Eboreiam eos sibi fecit præsentari, unus enim ex eis erat Persa de oriente Legatus regis Persarum, alter Saracenus de Africa, Legatus Ammirati Abraham, qui in cōfinio Africæ in fossato possidebat, qui Isaac iudæū, quē imptor añ quadrienniū ad regē Persarūcū Lantfrido & Sigismundo miserat, reuersum cum magnis muneribus nuntiauerunt, Nam Lantfridus & Sigismundus in itinere defuncti sunt. Misit itaq; Rex Erchanbaldū notariū in Liguriam ad naues parandas, ubi Elephas etiā inter quæ deferebantur, subuehebatur, ipse uero celebrato die natiuitatis sancti Ioannis baptistæ apud Eboreiam, Alpes trangressus in Galliam reuersus est. Ipsa æstate capta est Barcinona ciuitas Hispaniæ, iam tūc minus plus biēnio obsessa, Zatuni præfectus eius, & alijq; plures Saraceni comprehensi sunt. et in Italia Theate ciuitas similiter capta, & flāmis exusta est, eiusq; præfectus Rodhelmus comprehensus est. Castella quæ ad illam ciuitaem aspiciebāt, in deditionē recepta sunt. Zatuni & Rotselmus exilio damnati sunt. Men. Octob. Isaac Iudeus de Africa cum Elephāte regressus, portū Veneris intrauit. et quia propter niues Alpes transire non potuit, Vercellis hyemauit. Imperator Aquis Natal. domi. celebrauit.

Hirene Augusta ad Caro. Impe. legatos misit.

Anno domi. incarna. DCCCII. Hirene Imperatrix de Constantinopoli misit Legatum nomine Leonem ad Imperatorē, de pace cōfirmanda inter Francos & Græcos. & Imperator Constantinopolim misit Iesse episcopum Ambianensem, & Helingandū comitem, ut pacem cum eo statuerēt. Pascha celebratum est in eodem palatio. Eodē anno, XIII. Ka. Aug. uenit Isaac cum Elephante & cæteris muneribus à rege Persarum missis, in præsentiam Imperatoris, nomen Elephantis erat Ambulater. Ostona ciuitas in Italia in deditionem recepta est. Luceria quoq; frequenti obsidiōe fatigata, & ipsa in deditionem uenit, præsidiumq; Francorū in ea positum est. Imperator æstatis tempore in Arduenna uenationibus operam dedit, & misso in Saxoniam exercitu, transalbianos Saxones uastauit. Grimaldus Beneuentanorū dux, in Luceria Vuinegisum comitem Spoleti qui præsidio præerat, aduersa ualetudine fatigatum obsedit, & in deditionē accepit, captumq; cum magno honore tenuit. Imperator Aquis Nata. domi. celebra.

Albini ass.

Anno dominicæ incarna. DCCCIII. Terræmotus Aquis palatio factus est, & mortalitas subsecuta est, Vuinegisus à Grimaldo redditus est. Missi Imperatoris à Cōstantinopoli regressi sunt, & uenerunt cum eis Legati Nichefori Imperatoris, qui tunc rem publicam regebat, quorū hæc sunt nomina, Michael episcopus, Petrus Abbas, Calixtus & Candidus, qui uenerunt ad Imperatorem in Germania super fluuiū Sala, in loco qui dicitur Saltz. et pactū faciendæ pacis in Christo susceperūt, inde dimissi cū epistola Imperatoris Romā uenerunt, inde Constantinopolim regressi sunt. Imperator autem Bauariā profectus est, dispositis Pannoniarū causis reuersus est, ibi Nata. domi. cele.

Saltza ass.

Anno domini. incarna. DCCCIIII. imperator Aquis hyemauit, æstate uero in Saxoniam cum exercitu perrexit, omnesq; qui trās Albiam in Vuihmodi habita-

di habitabant, Saxones cum mulieribus & infantibus transtulit in Frãciam, & pagos trans Albianos Abrotidis dedit. Eodem die Godefridus rex Danorũ uenit cũ classe sua, & omni equitatu regni sui ad locũ, q dicitur Schliesvuich in confinio regni sui, & Saxoniæ, promisit enim se ad colloquium Imperatoris uenturũ, sed consilio suorũ territus, propius non accessit, sed quicquid uoluit per Legatos mandauit. nam Imperator super Albiam fluuium sedebat, in loco qui dicitur Holdnstein, & missa ad Godefridum legatione pro fugitiuis retentis, mediante Septemb. Coloniã uenit, deinde ad Arduennam ingressus uenationũ locis exercitatus, Aquis reuersus est. medio Nouem. nunciatũ est ei Leonẽ papam, cũ eo Natal. dñi celebrare uelle, ubicunq; illi placuisset, quod gratãter suscepit. Et statim misso filio suo Carolo ad sanctum Mauritium, eum suscipere honorifice precepit, ipse uero obuiã illi Remorum ciuitate profectus est, ibiq; susceptũ ad Carisiacum usq; perductũ, cum eo ibi Nata. domini celebrauit, deinde Aquis perduxit, & honoratum magnis muneribus per Baioariã ire uolẽtem, à suis deduci fecit usq; Rauennam, causa autẽ aduentus eius hæc fuit. Nũciatum est Imperatori Iesu Christi domini nostri sanguinem in Mantua ciuitate fuisse repertum, & Imperator ad Papam direxit, rogans ut ueritatẽ rei perquireret, qui accepta occasione Roma exeundi primo in Langobardia, quasi pro inquisitione prædicta profectus est, deinde arrepto itinere subito ad Imperatorem usq; peruenit, mansitq; apud illum dies octo, & sicut dictũ est Romam repedauit.

Saxones in Franciã translati.

Anno dominicæ incarna. DCCCV. Cacanus princeps Auarorum Imperatorem adijt, postulãs sibi locum dari ad habitandũ inter Sabariam & Carantanum, qui propter infestationem Sclauorũ, in pristinis sedibus manere non poterat, quem Imperator benigne suscepit, eiusq; precibus fauit. Eodem tẽpore misit exercitum cum filio suo Carolo super Sclauos qui uocantur Boemi, qui omnem terram eorũ depopulãtes, Ducem eorum qui appellabatur Letzo occiderunt. Imperator theodonis uillã uenit, indeq; Adromarici mõtẽ usq; profectus, ibi uenationibus exercitatus est, inde Theodonis uillam reuersus Nata. domini celebra.

Carolus II. contra Bohemos.

Anno dominicæ incar. DCCCVI. uenerũt Vuilharius, & Beatus duces Venetiæ, necnõ & Paulus dux Iadore, atq; Donatus eiusdem ciuitatis episcopus, Legati Dalmatiæ in præsentiam Imperatoris cum magnis donis, & ordinatis tã Venetijs, quam Dalmatijs, eorũ missis absolutis, Imperator cum primoribus & optimatibus Francorum de pace constituenda, & conseruanda inter filios suos, & de partione regni placitũ habuit. Et diuisione facta, in tres partes Imperiũ suũ partitus est inter tres filios, ut scilicet unus quisq; sciret quã partem tueri et regere debuisset, si illum patrem superuiueret. de hac diuisione testamentũ fecit, & sacramentum interpositum à Francis confirmatũ est, & Leoni papæ transmissum, ut hæc decreta manu sua firmaret, quod & factũ est. Post hæc Imparator dimisso utroq; filio, in regnum sibi deputatum, Pippino scilicet, & Ludouico de Theodonis uilla profectus, nauigio p Mosellam Rhenum ingressus, ad Neomagum in Badua uenit, ibiq; tota quadragesima fuit, & sanctũ pascha celebrauit, et inde Aquis rediẽs, Carolũ filium in terr

Theodonis uilla.

in terra Sclauorũ, quæ dicitur Rorabi, super Albiã fluuiũ cum exercitu misit, in qua congressione Miliduoh Sclauus occisus est, duoq; castella ab exercitu cõstructa sunt, unum super ripam fluminis Salæ, alterũ super Albiam. Sclauisq; cõpressis, ex hac parte Bohemos cum Baioarijs atq; Alemanis aggreditur, eorũq; terrã ex maxima parte uastauit. Eodem anno in Corsicam insulã contra Mauros qui eã uastabant, classis de Italia à Pippino missa est, cuius aduentum Mauri non expectantes, abscesserunt. Vnus tamẽ ex Francis Hademarus nomine, comes ciuitatis Genuę, cũ imprudẽter pugnaret, occisus est à Mauris. In Hispania uero Nauari & Pampilionenses, qui superioribus annis ad Saracenos transierãt, in fidem recepti sunt. Classis A Nicephoro Imperatore, cui Geta patritius præerat, ad recipiẽdam Dalmatiam mittitur, & Legati qui fere annos quattuor ad regẽ Persarum missi sunt, per ipsas Græcarum nauiũ stationes transuecti, ac Taruisium nullo aduersariorum sentiente peruenerunt. Imperator celebrauit Natal'. domini Aquis palatio. Eodem anno fuit ecclypsis Lunæ, IIII. Nõ. Septẽb. erat statio solis tũc in XVI parte uirginis, Luna autẽ morabatur in XVI. parte piscium.

Prodigia ante obitum Caroli magni.

Anno do. incar. DCCCVII. Eclypsis solis facta ẽ III. idus februa. stante utroq; sydere in XXV. parte Aquarij, & in eodem mense, IIII. Kalen. Marcij, Eclypsis Lunæ facta est, & in eadẽ nocte apparuerunt acies in cœlo miræ magnitudinis, sole morãte in undecĩa parte pisciũ, & Luna in xi. pte uirginis. iterũ XI Kalen. Septẽ. Eclypsis Lunæ facta est hora noctis tertia, Sole posito in V. parte Virginis, & Luna in V. Pisciũ. Rutbertus missus Impatoris, q de oriente reuertebat, defunctus est, & Legatus regis Persarũ noĩe Abdella cũ monachis de Hierusalẽ, qui Legatione Thomæ patriarchæ fungebant, quorũ nomina fuere Gregorius & Felix. Gregorius abbas erat de monte oliueti, & erat natione Germanus, & à parentibus Engilbaldus uocatus est. peruenerunt Aquis ad Imperatorem munera ferẽtes, quæ prædictus Rex cæsari miserat, scilicet Papilionẽ & tentoria atrij, uario colore respersa, miræ magnitudinis & pulchritudinis. Erant enim omnia Byssina, tam tẽtoria, quàm & funes eorũ diuersis tincta coloribus. Fuerunt etiam munera præfati regis pallia holoserica multa, & ualde pretiosa, & odoramẽta, & Balsamum atq; unguenta. Misit præterea horologiũ ex aurichalco arte mechanica mirifice cõpositum, in quo XII. horarum cursus ad clepsydram uertebatur, cũ totidem æreis pilulis, quæ ad completionem horarũ decidebant, & casu suo subiectum sibi cymbalũ resonare faciebant, additis in eodem horologio eiusdem numeri equitibus, qui per XII. fenestras completis horis exiebant, & in cursu egressionis suæ, totidem fenestras quæ prius erant apertæ, claudebantur. necnon & alia multa erant in præfato Horologio, fuerũt etiam inter prædicta munera duo cãdelabra ex aurichalco miræ magnitudinis et proceritatis, quæ omnia Aquis reposita sunt. Imperator igitur Legatũ & monachos per aliquot tempus secum retinens, postmodum eos in Italiam direxit, atq; ibi tempus nauigationis expectare iussit. Eodem anno, Burchardum comitem stabuli sui, quod corrupte cõstabulũ appellamus, cum classe misit in Corsicam, ut eam à Mauris defẽderet, qui prædas illic exercebant, qui iuxta consuetudinem suam de Hispania egressi, primo Sardiniam appulsi sunt, ibiq; cum Sardis

Dona a rege Persarum missa Carolo.

Horologiũ miro artificio fabricatũ.

Comes stabuli.

cum Sardis prælio comisso, & multis suorum amissis, nam tria millia ibi cecidisse perhibētur, in Corsicam recto cursu peruenerunt, ibi iterū in quodā portu eiusdem insulæ, cum classe cui Burchardus præerat, prælio decertarunt, uictiq; ac fugati sunt amissis XIII. nauibus, & plurimis suorum interfectis, adeo illo anno in omnibus locis aduersa fortuna fatigati sunt, ut ipsi sibi iccirco hoc accidisse testati sunt, quod anno superiori contra omnem iustitiā de Patalaria insula LX. monachos asportatos, in Hispania uendiderūt. quorum aliqui per liberalitatem Imperatoris iterum in sua loca reuersi sunt. Niceta patritius, qui cū classe Constantinopolitana sedebat in Venetia, pace facta cum Pippino rege, & inducijs usq; ad mensem Aug. acceptis, statione solita Cōstantinopolim regressus est, & celebra. Imperator Natal. domini Aquis, & pascha similiter.

Anno domi. incarna. DCCCVIII. Hyems mollissima, & pestilēs erat, Vere inchoante Imperator Niumagam profectus est, & celebrato ibi pascha, iterū Aquis repedauit, ubi nuntiatū est ei Godefridum regem Danorū copias in Abrotides traiecisse, aduersus quem Carolum filium suū cūm exercitu misit, iubens uesano regi resistere, si Saxoniæ terminos aggredi tentaret. Godefridus expugnatis aliquot Sclauorū castellis, cū magno copiarum suarum detrimēto in patriā reuersus est. Nam licet Drasconem ducē Abotridorum loco pepulisset, Godelaibū aliū ducē dolo captū, patibulo suspendisset, Abrotidorū duas partes sibi uectigales fecisset, optimos tamen militū suorū & manu promptissimos amisit, & cum eis filiū fratris sui, noīe Reginbaldum qui in oppugnatione cuiusdā oppidi, cum plurimis Danorū primoribus interfectus est. Impatoris filius Albiam ponte iunxit, & exercitum cui præerat Hilinones & Smeldingos, qui & ipsi ad Godefridū regē defecerant, quāta potuit celeritate transposuit, populatisq; circunquaq; eorū agris, transito iterum flumine, cum incolumi exercitu in Saxoniam se recepit. fuerunt cum Godefrido in p̄dicta expeditione Sclaui q dicunt Vuilzi, qui ppter antiquas inimicitias quas cū Abrotidis habere solebant, spōte illi corpus eorū iunxerant, ipsoq; in regno reuertente, cum præda quam in Abrotides cœperant, & ipsi domum reuersi sunt. Godefridus uero priusquam reuerteret, destructo emporio quod in Oceani littore cōstitutum erat, & lingua Danorū Rerich dicebat, & magnā regno illius cōmoditatē uectigaliū per solutionē p̄stabat, translatisq; inde negotiatoribus soluta classe, ad portū qui Liestorph dicitur, cū uniuerso exercitu uenit, ubi p aliquot dies moratus, limitē regni sui q Saxoniā respicit, uallo munire cōstituit, & modo ut ab orietali maris sinu quē illi Hosarsalet dicunt, usq; ad occidentalē Oceanū, totam Egidorę fluminis Aquilonarē ripam munimentū ualli prætexeret, una tantum porta dimissa, per quā carra, & equites emitti & recipi potuissent. Diuiso itaq; ope inter duces, domū reuersus est. Interea Rex Nortdanibrorū de Brittania īsula noīe Eardulf, regno & patria pulsus, ad Impatorē dū adhuc Niumaga morat uenit, & patefacto aduētus sui negotio, Romā pficiscit, Romaq; rediens p legatos Romani pōtificis et Impatoris in regnū suū reducitur. fuit autem Legatus apostolici Adulphus diaconus de ipsa Brittania, natiōe Saxo, & cū

Obotritos als.

Rerich emporium.

eo ab Imperatore missi Abbates duo, Rotfridus notarius, & Nantharius de sancto Othmaro, Imperator ædificatis per legatos suos super Albiam duobus castellis, præsidioq; in eis cõtra Sclauorũ incursiones disposito, Aquis Natal. domini celebra. & pascha similiter.

Anno dñi. incarnatio. DCCCIX. Classis de Constantinopoli missa, primo Dalmatiam, deinde Venetiam appulit, cumq; ibi hyemaret, pars eius ad Cumaculã insulam uenit, cõmissoq; prælio contra præsidium, quod in ea positũ erat, à ciuibus uicti atq; fugati sunt. Dux aũt q classi præerat nomine Paulus, cum de pace inter Francos et Græcos cõstituenda, quasi sibi hoc esset iniunctum, apud Pippinum regem agere moliretur, Vuillario & Beato Venetiæ ducibus, omnes conatus eius impedientibus, atq; ipsis etiã insidias parantibus, cognita eorũ fraude, discessit. Dũ hæc in Italia agunt, Ludouicus rex in occiduis partibus cũ exercitu Hispaniã igressus, Tortuosam ciuitatẽ super ripã Hiberi fluminis sitam obsedit, consumptoq; in expugnatione illius aliquanto tempore, postquã eam tã cito capi nõ posse uidit, dimissa obsidiõe cũ incolumi exercitu in Aquitaniã se recepit. Postquã Eardulfus rex Nordanibrorũ in regnũ suũ restitutus est, cũ missi reuerterentur, Adulfus Diaconus captus est à Pyratis, sed postea redẽptus est, Romãq; reuersus. In Tuscia Populonium ciuitas Maritima à Græcis qui Orobitæ uocanť, deprædata est, Mauri quoq; de Hispania Corsicã ingressi in ipso sabbato. s. paschæ ciuitatem quandã deprædati sunt, & preter episcopum, & paucos senes atq; infirmos, nihil in ea reliquerunt. Interea Godefridus rex Danorũ, per quosdam negotiatores mandauit duci qui Phrysiam preuidebat, audisse se quod ei Impator esset iratus, eo quod in Abrotides duxisset exercitũ, & suas ultus esset iniurias, addẽs se uelle denegare quod ei obiciebatur, quod fœdus promissum irrupisset, petiuit etiam Imperatorem, ut mitteret missos suos trans Albim, iuxta terminos regni sui, & ipse cum suis ibi ueniret, inuicemq; discussis causis, quæque emẽdationis digna erãt, absq; contradictione ibi corrigerentur, quod cum Imperatori nuntiatum esset, non abnuit, colloquiumque est habitum cum primoribus Danorum trãs Albiam, multisq; hinc inde prolatis, minime ad effectum res perducta est. Trasco dux Abrotidorum, postquam filium suum postulanti Godefrido obsidem dederat, collecta manu, & auxilio à Saxonibus contracto, uicinos suos Vuilzos aggressus, agros eorũ ferro & igne uastauit, regressusq; domum cum ingenti præda. accepto iterũ à Saxonibus ualidiori auxilio, Smeldingnorũ maximam ciuitatem expugnat, atq; his prosperis successibus omnes qui ab eo defecerãt, ad suam societatem redire coegit. Imperator itaq;, cum ei multa de iactatione & superbia regis Danorum nuntiarentur, statuit trans Albim ciuitatem ædificare, Francorumque in ea ponere præsidium, cumque ad hoc per Galliã atq; Germaniã homines cõgregasset, armisq; ac cæteris ad usum necessariũ rebus ĩstructos, ad locũ destinatũ ducere p Phrysiã iussisset, Thrasco dux Abroditorũ, in emporio Rerich ab hoĩbus Godefridi dolo interfectus ẽ. Impator postq; locus ciuitatis cõstituẽdæ fuerat explorat', Egobertũ

Ludouicus Hispa. ingressus.

Orobitæ Græci.

Dux Abrotidorum in Vuilzos.

Trasco dux Abro. interfectus.

comitem

comitē huic negotio exequēdo pręficiens, Albiā traicere, & locū iussit occupare. Est aūt locus super ripā Sturiæ fluminis uocabulo Esselselt. occupatus est itaq; ab Egeberto & comitibus Saxonibus, & circa idus Marcij muniri cœptus. Dum hæc circa Danos agūtur, Aureolus comes qui in cōfinio Hispaniæ atq; Galliæ trās Pyrenenm cōtra Oscā, & Cæsar Augustā residebat, defunctus est, & Amoro præfectus in locū eius intrauit, missaq; ad Imperatorē legatione, se cum suis omnibus eius obsequio traditurū promisit. Eclypsis Lunæ accidit VII. Kalen. Ianuarij.

Esselselt.

Anno domini. incar. DCCCX. Amoror præfectus colloquiū Imperatoris expetijt in confinio Gallici & Hispanici limitis, in eo colloquio se promisit cū suis omnibus Imperatoris manibus commendaturum, quod licet Imperator annuisset, multis interueniētibus causis, remansit infectum. Mauri de tota Hispania, maxima classe collecta, primo Sardiniam, deinde Corsicam applicuerunt, nulloq; in ea inuento præsidio, insulā pene totā depopulati sunt. Dum hæc agūtur Pippinus rex perfidia ducum Venetiorū incitatus, ipsam insulā bello, terra mariq; uexabat, subiectaq; Venetia aducibus eius in ditionē receptis, eandem Classem ad Dalmatiæ littora uastāda misit. Sed cū Paulus Cefalaniæ præfectus cum orientali classe ad auxiliū Dalmatijs ferendum aduentaret, regia classis ad propria regreditur. Rotrudis filia Imperatoris, quæ natu maior erat, Octob. idus Iunij moritur. Imperator Aquis morabatur, ubi nūtiatum est ei classem ducētarū nauium de Nortmania in Phrysiam applicuisse, ternaq; prælia cum Phrysonibus commisisse, Danosq; uictores tributum uictis imposuisse, etiā C. lib. argēti à Phrysonibus esse solutas, Regēq; Godefridū hæc oīa agere dixit, qui nuntius adeo Imperatorem cōcitauit, ut missis in oībus circunquaq; regionibus ad congregandū exercitū nuntijs, ipse sine mora pallatio exiēs, illas in partes tendere cœpit, transitoq; Rheno flumine in loco qui Lippa dicit̄, copias quæ nondū conuenērāt statuit operiri. Vbi cū aliquot dies moraretur, Elephas ille quē ei Aarō Rex Saracenorū transmiserat subita morte perijt, congregatis tādem copijs quanta potuit celeritate ad Alarum fluuiū cōtendit, castrisque positis minarum Godefridi regis inflatus, se iactauit arroganter, quod cū Imp̄atore congredi uellet, sed cum Imperator in loco memorato sederet, diuersarū rerum legationes ad eum perferuntur, nam & classem quæ Phrysiam uastabat, domum reuersam, & Godefridum à quodā suo satellite interemptū, & Castellū uocabulo Huobbuoki, Albiæ flumini contiguū, in quo Odo Legatus Imperatoris erat, & erat orientalium Saxonū præsidium à Vuilzis captū, & Pippinum filium eius Regē Italiæ VIII. idus Iulij de corpore migrasse, duasq; legationes de diuersis terrarum partibus, unā de Constantinopolim, alteram de Corduba aduētare, pacis causa nūtiebat. quibus ille acceptis disposuit pro tēporis cōditione Saxoniā, Aquis reuertit̄, tanta in ea fuit expeditiōe boum pestilentia, ut pene nullus tāto exercitui superesset, quin oēs usq; ad unū periret, & nō solū ibi sed etiā p omne imperiū huius generis aīalia perierūt. Aqs ueniens men. Octob. memoratas legationes suscepit, paceq; cū Nicophoro Imp̄atore, et cū Abular rege Hispaniæ fecit, si quidē Venetiā Nicephoro reddidit, et Heinricū comitē dudū à Saracēis captū, Abular remittēte cœpit. Eo

Pippi. in Venetos.

Rotrudis filia Caroli mori.

Expeditio in regem Danorum.

Godefridus rex Danorū interemptus. Pippinus filius Caroli moritur.

Pestilentia boum.

anno Sol & Lu. bis defecerunt. Sol V. idus Iun. & pridie Kal. Decēb. Luna XI. Kalen. Iulij, & non. Kalē. Ianua. Corsica insula iterum à Mauris uastata est, Amoror & Abdiraman filio Abular de Cæsare Augusta expulsus, & Oscam intra cōpulsus est. Gotefrido ut diximus mortuo, Hemmingus filius fratris eius in regnum successit, pacemq; cum Imperatore fecit.

Anno dominicæ incarna. DCCCXI. Absoluto atq; dimisso Arsario Spatario, legato Nichophori Augusti, eiusdem pacis confirmandæ gratia, legati ad Imperatorē Constantinopolim mittūtur. Haido episcopus Basilieñ. & Hug Comes de Turonis, & Ago Lāgobardus de Foroiulio, et cum eis Leo quidam Spatarius natione Siculus, Vuillarius dux Venetiæ, quorum alter ante annos X. Romæ ad Imperatorem, cum ibi esset, de Sicilia profugit, & redire uolens patriam, remittitur. Alter propter perfidiam honore spoliatus Cōstantinopolim ad dominum suum duci iubetur, Cōdicta ab Imperatore & Hemmingo rege Danorū. Rex propter hyemis asperitatem quæ inter partes commeandi uiam claudebat, in armis tantum curata seruatur, donec redeunte ueris temperie, uijs apertis, aduenientibus ex utraq; parte Frācorum & Danorū XII. primoribus, super fluuium Agidoram, datis uicissim secundum ritum ac morem suū sacramentis, pax confirmaretur. Proceres autem de parte Frācorum hij fuere, Vualach, Burchardus, Bernhardus, Egbertus, Theodericus, Ano, Osdag, Vuichman, omnes comites, de parte uero Danorum in primis in fratres Hemmingi, Ancimin, & Anganseo, deinde cæteri honorabiles inter suos uiri, quorum nomina superfluum duximus annotare. Imperator itaq; pace cum Hemmingo firmata, & placito generali secūdum consuetudinē Aquis habito, in tres partes regni sui, totidem exercitus misit, unū trās Albiā in Linones, qui & ipsos uastauit, et castrū Hohbouch superiori anno à Vuilzis destructū restaurauit, alterum in Pannoniā ad controuersias Hunorū ac Sclauorū finiēdas direxit, tertium super Brittones ad eorum perfidiam puniendam misit, qui omnes rebus prospere gestis, domū reuersi sunt, ipse autem Imperator ad classem uidendam, quam præcedēti anno fieri et fabricari iusserat, ad Bononiā uenit, fanumq; ibi ad nauigādum, cursus dirigendos, antiquitus cōstitutum restaurauit, & in eiusdem summitate nocte ignem accendit, inde ad Scalt fluuium ueniēs, in loco qui uocatur Gant, naues ad eandem classem ædificatas aspexit, & circa mediū Nouemb. Aquis uenit, ubi obuiauerūt ei Legati Hēmingi regis, Aoum et Hepbi munera regis & uerba pacifica regis deferentes, fuerunt etiā Aquis aduentum eius postulātes, q de Pannonia uenerūt, Canizanci princeps Auarorum, & Thudun, & alij pricipes ac duces Sclauorū circa Danubiū habitantiū, qui à ducibus Francorū qui in Pannonias fuerunt missi ad præsentiam principis iussi sunt uenire, interea Carolus filius Impatoris qui maior natu erat, obijt II. Non. Decembris.

Pax inter Francos & Danos.

Anno domi. incar. DCCCXII. Hemmingus Danorū rex morit, cui cū Sigefridus nepos Godefridi, & Anilo nepos Herioldi succedere uoluissent, neq; inter eos de diuisiōe regni cōueniret, cōparatis copijs, et cōmisso prælio ābo moriunt, pars tñ Anilonis adepta uictoria, fratres eius Heroldū & Regnifridū reges sibi cōstituit, quā necessario pars uicta secuta, eosdē sibi impare nō abnuit

Ambo in prælio occubuerunt.

abnuit, in eo prælio X. millia D CCCC XL. uiri cecidisse memorant. Nichephorus Impator post mltas & isignes uictorias, i Mesia puincia cōmisso cū Bulgaris prælio moritur, et Michael gener eius Impator factus, Legatos dñi Imperatorisq; ad Nichephorū Imperatorem missi fuerūt, suscepit in Constantino polim, & absoluit, cū qbus & suos Legatos direxit, Michaelem scilicet epm & Arsafium, atq; Theognostum protospatariū, & per eos pacē Anicephoro ceptam confirmauit, nā Aquisgrani ubi ad Imperatorem uenerunt, conscriptum pactum ab eo in ecclesia susceperūt, more suo, id est græca lingua laudes eius dixerunt, Imperatorem eum, & Basileum appellantes. & in reuertendo Romam uenientes in basilica sancti Petri Apostoli, eūdem pacti seu fœderis libellum à Leone papa denuo susceperunt, quibus dimissis Imperator generali conuentu Aquis solenniter habito, Bernhardum filiū Pippini nepotem suum in Italia misit, & propter famam classis, quę de Africa et Hispania aduastandam Italiam uentura dicebatur, Vuallonem filium Bernhardi patruelis sui cum illo esse iussit, quousq; rerum euentus securitatem suis afferret, hæc classis partim in Corsicam, partim in Sardiniam uenit. Erca quidem pars ad Sardiniā uenit, quæ pene deleta est. Classis Nortmānorum Hyberniā insulam aggressa, cōmissoq; cū Scotis prælio, multi ex eis interfecti, cæteri fuga lapsi sunt, à Grimaldo duce Beneuentanorum XXV millia solidorū auri pro tributo Imperatori soluta sunt. Eodē anno expeditio facta est in Vuilzos, & ab eis obsides accepti. Herioldus & Regnifridus reges Danorum, missa ad Imperatorē legatione, pacem petunt, et fratrē suū Hemmingum sibi remitti rogāt. Hoc anno idus Maij, post meridiē Solis eclypsis fuit. Eclypsis So. & Lu.

Anno dominicæ incarnationis D CCCXIII. Imperator Aquis hyemauit, & incipiente uernali tempore Hamalarium qui episcopatum Treuerensem tenebat, & Petrum abbatem monasterij de Nonantulas, propter pacem cum Michaele cōfirmandam, Constantinopolim misit, ac deinde habito generali conuentu, euocatum ad se de Aquitania Ludouicū filium, Coronam illi imperial' dignitatis imposuit, Bernhardum nepotem suum Italiæ præfecit, Regemq; appellari iussit. Concilia quoq; iussu eius super statū ecclesiarum per totā Galliā ab episcopis celebrata sunt, quorum unū Mogūtiæ, alterum Remis, tertium Turonis, quartū Caballonis, quintū Arelate congregatum est, et cōstitutiones quæ in singulis factæ sunt, ab Impatore cōfirmatæ sunt. quas q nosse uoluerit, in supradictis ciuitatibus inuenire poterit, quanquā & earū exempalaria in Archiuo palatij habeantur. Eodem tempore missi sunt trans Albiam quidam Francorum & Saxonum proceres ad terminos Nortmanorum, qui pacē cum eis secundum petitionē ipsorum facerent, & fratrē regum eis redderent, iuramentis itaq; ex utraq; parte datis, pax firmata est. Tamen ea tempestate reges domi non erant, sed ad Vuesterfalt cum exercitu perrexerant, quæ regio ultima regni illorū erat, inter septentrionem & occidentē sita, contra Aquilonem Brittaniæ summitatē respicit, cuius principis ac populus eorū dominationē dedignabātur, quibus perdomitis cū reuersi essent, & fratrē ab Imperatore missum recepissent, filij Godefridi regis, & nonnulli ex primoribus Danorum, qui iam dudum relicta patria apud Suiones exulabāt, attractis undiq; copijs bellū intulerūt, & cōfluentibus ad

Ludouicum filium facit Imperatorem. Bernhardus nepos Rex.

Concilia quinq; habita sub Carolo.

Vuesterfalt regio Daniæ.

se passim ex omni Danorũ terra populorũ turmis, cõmisso cum eis prælio, eo regno paterno expulerũt. Eodem anno Carolus Impator obijt & Aquis in basilica sancti saluatoris, & sanctæ dei genitricis Mariæ, honorifice sepultus est, quam basilicam ipse mirifico opere à fundamento ædificare fecit, Ludouicus filius eius imperialia sceptra suscepit.

Anno domini. incarna. DCCCXIIII. Hæc quæ supra expressa sunt, in quodã libello reperi, plebeio & rusticano sermone cõposita, quæ ex parte ad latinam regulam correxi, quædam etiã addidi, quæ ex narratione seniorũ audiui. Cætera quæ sequuntur, meæ paruitatis studio descripta sunt, pro ut in Chronicorũ libris adnotata inueni, aut ex relatione patrũ auditu percipere potui, & de Ludouici quidem Imperatoris temporibus perpauca literis comprehẽdi, quia nec scripta reperi, nec à senioribus, quæ digna essent memoriæ commẽdanda audiui. De Lotharij uero Imperatoris, et fratrum eius Regum Francorũ gestis, plura descripsi, ubi uero ad nostra tempora uentũ est, latius sermonem narrationis protraxi. aliter enim, ut Hieronymus ait, narrantur uisa, aliter audita, quæ melius scimus, melius & proferimus.

Bernhardus filius Pippini & oculis & uita priuatur.

Anno domini. incarnati. DCCCXVIII. Bernhardus filius Pippini Rex Italiæ Aquis euocatus ad Imperatorẽ dolo capit, & prio oculis, post uita priuatur. habuit autẽ iste Bernhardus filium nomine pippinũ, qui tres liberos genuit, Bernhardum, Pippinum, & Heribertum, qui Heribertus Rodulfum comitem filium Balduini interfecit nostris temporibus, & non multum post occisus est ab Alduinno satellite Balduini Rodulfi, qui Balduinus hucusq́ in Flandris ducatum tenet.

Anno domini. incarna. DCCCXXIX. Tancradus secundus abbas Prumiensis monasterij obijt, & Marcunardus ei in regimine successit, uir prudẽs, & sacræ religioni deditus.

Anno domini. incarna. DCCCXXXVI. Brittones fœdera uiolãt, & rebellare incipiunt, cũ duce suo nomine Murmano, cõtra quos Imperator exercitum producit, sed non adeo prçualuit.

Ludouicus Imperator priuatur imperio.

Anno domi. incar. DCCCXXXVII. Murmanus rex Brittanorũ moritur, & Numenoio apud Ingelheim ab Imperatore ducatus ipsius gentis traditur.

Anno dominicæ incarna. DCCCXXXVIII. Ludouicus à suis imperio priuatur, & priuatus custodię traditur. Regniq́ Monarchia Lothario filio eius p electionem Francorum datur, rursumq́ à filio Ludouico, & à Francis de custodia eruitur, ac Imperiali sede restituitur. Fuit autem hæc deiectio pro maxima parte facta, propter multimodam fornicationẽ Iudith uxoris eius.

Anno dominicæ incarnationis DCCCXXXIX. Lotharius derelicta Francia Italiam petijt. Ebbo episcopus Remorum in generali synodo deponitur, ac multi alij exilio damnantur, qui in deiectione imperatoris conspirauerant.

Insula Maguntiæ proxima.

Anno domi. incarnationis DCCCXL. Ludouicus Imperator, dum filium Ludouicum trans Rhenũ persequitur, morbo grauatur & in nauim missus per Mogonum fluuiũ in Rhenũ deducitur, ibiq́ in insula iuxta Ingelheim uita decedit, inde Medio matricũ deportatus, in basilicã sancti Arnolfi honorabiliter sepulturæ mãdatur. Statimq́ Lotharius Italiam egressus imperium arripuit.

Anno dominicæ incarnationis DCCCXLI. Ludouicus & Carolus indigne ferentes, quod regno paterno per omnia priuati essent, exercitum undequaque cōtrahunt, ac mox fratrem bello aggrediuntur apud Fontaniacum, in qua pugna ita Francorum uires attenuatæ sunt, ac famosa uirtus infirmata, ut non modo ad amplificandos regni terminos, uerumetiā nec ad proprios tuendos in posterum sufficerent. Tandem non sine graui dispendio suorum Carolus, & Ludouicus uicerunt.

Lotharius apud Fōtanetum Altilsiodorensis agri uictus, uictus.

Anno dñicæ incarna. DCCCXLII. tres supradicti fratres imperium Francorum inter se diuiserunt, & Carolo occidentalia regna cesserunt, à Britannico oceano usque ad Mosam fluuium, Ludouico uero orientalia scilicet, omnis Germania usque Rheni fluenta, & nonnullæ ciuitates cum adiacentibus pagis trans Rhenum propter uini copiam. Porro Lotharius qui & maior natu erat, & Imperator appellabatur, medius inter utrosque incedens, regnum sortitus ē, quod hactenus ex eius uocabulo Lothoringia nuncupatur, totamque Prouinciam, necnon omnia regna Italiæ cum ipsa Romana urbe, quæ & modo ab omni sancta ecclesia propter præsentiam apostolorum Petri & Pauli, speciali quodam ueneratur priuilegio, & quondam propter Romani nominis inuictam potentiam, orbis terrarum dña dicta fuerat.

Lothoringia à Lothario nomen sumpsit.

Anno dominicæ incarna. DCCCXLVII. Hetto epūs Treuirorum ex hoc seculo transijt, & Thietgandus cathedram eius obtinuit.

Anno dominicæ incar. DCCCL. obijt Hermingardis regina, coniunx Lotharij Imperatoris, uenerabilis & deo acceptabilis matrona, quæ tres filios Lothario genuit, uidelicet Ludouicum, Lotharium, & Carolum.

Anno dominicæ incarna. DCCCLIII. Nortmani, Britāni, cum mare nauigio girantes, hostia Ligeris fluminis occupauerunt, & repentina irruptione ciuitatem Namnetis inuadunt, omniaque cædibus, incendijs, ac rapinis depopulātes, pontificem ciuitatis ipso die sabbato sancto paschæ, cum baptismū ex more celebraret, in Basilica interficiunt, Clerumque trucidant, omnemque circūquaque regionem deuastantes. primum ad Andagauensem, deinde Turonicam occupantur urbem, ac uelut immanis tempestas cūcta prosternit, ita cuncta consumunt, Templum etiam præcellentissimi pontificis Martini incēdio cremauerūt. Tunc primū Nortmanorum classis (ut aiunt) Ligeris attigit littora. Eodem anno Egil abbas monasterij Prumieñ constituitur. Circa hæc tempora Carolus Pippinum regem Aquitaniæ nepotem suum cœpit, ipsis Aquitanis eum prodentibus, eo quod pace soluta, eadem Prouincia à suis indigenis deuastaretur, & multa illic mala impune patrarentur, cœpit, & captum cum consilio epōrum, & procerum attondit, & habitu monachico indutum Suessionis in monasterio sancti Medardi misit, inde duobus monachis consentientibus, simul & opem ferentibus, fuga dilapsus est, Sed iterum captus insula Nectis castro munitissimo custodiæ mācipatur. Fuit uero iste Pippinus filius Pippini filij Ludouici Impatoris, de quo fertur quod eū pater uidelicet Ludouicus imperator, dum adhuc puerilis esset ætatis, uoluerit ad clericatus officium promouere, ac Drogoni episcopo Mettensi auun-

Nortmanorum maxima clades in Gallos

Pippinum Aquitaniæ regem facit monachū Carolus Caluus.

 culo, uide-

culo uidelicet suo cõmendare, erudiendum liberalibus simul & ecclesiasticis disciplinis, Sed paternis uotis Lotharius frater eiusdem pueri, nequaquàm permisit eum attondi, sed ui abstraxit de manu patris. Erat enim idem puer (ut aiunt) ingentis pulchritudinis, cui postmodum Ludouicus Imperator pater suus cum imperium diuideret, Aquitaniam prouinciã tantum cõcessit, sed non ei in prosperum cessit, quod à dei cultura & seruitio subtractus est. Ebrietatibus enim & comessationibus die noctuq; uacans, ad extremũ mente captus, in Maniacam incidit passionem, & præsentem uitam cum dedecore amisit. successorem relinquens Pippinum filium, de quo paulo superius mentionem fecimus.

Maniaca passione Pippinus laborans.

Anno dominicæ incarna. DCCCLV. Lotharius conuocatis primoribus regni, imperium filijs suis diuisit, Ludouico Italiam tradidit, eumq; Imperatorem appellari fecit. Æquiuoco uero idem Lothario, regnum quod ex suo nomine uocatur concessit, Carolo autem qui iunior natu erat, Prouinciæ regnũ largitus est. Dispositis itaq; atq; ordinatis regni negotijs, Valedicẽs suis, mũdum reliquit, atq; in Prumia monasterio ueniens, comam capitis deposuit, habitumq; sanctæ conuersationis susceptũ, in religionis professione diem clausit extremum, III. kal. Octobris.

Lotharius monachus efficitur.

Anno dominicæ incar. DCCCLVI. Lotharius rex Thietbirgam reginam sibi in matrimonium iunxit, ex qua coniunctione maxima ruina non illi solũ, sed etiã omi regno eius accidit, sicut in sequẽtibus luce clarius apparebit.

Anno dominicæ incarnationis DCCCLVIII. Carolus rex filius Lotharij Imperatoris moritur, qui Prouinciam regebat, & ex regno quod tenuerat facta ẽ non modica controuersia inter Rothariũ regẽ, & auunculũ eius Carol.

Anno dominicæ incarnationis DCCCLVIIII. Lotharius Hucberto abbati inter lurum & mõtem Iouis commisit, eo quod tunc fidelissimus putaretur, ut pote affinitate coniunctus, propter sororem Thietbergam.

Anno dominicæ incarna. DCCCLX. Egil abbatiam Prumiensem sua sponte dimisit, & Ausualdus in regimine successit, uir omni sanctitate & bonitate conspicuus. His temporibus Ludouicus senior, frater Lotharij Imperatoris plurima bella strenuissime gessit aduersus Sclauorum gẽtes. Siquidem Marahensium regna ingressus, armis cũcta perdomuit, capto eorum principe nomine Rastitz, cui etiã propter uiolata fœdera oculos erui iussit. Ea tempestate inter principes Caroli, magnum discordiarum ac litium efferbuit incẽdium. Deniq; Lambertus qui ducatum tenebat iter Ligerim & Sequanam Viuianum potentẽ uirum dolo interfecit, rursum eũdem Lambertũ Ganzbertus comes æque dolo trucidauit. Idem Ganzbertus iussu Caroli decollatus est. Destitutam terram principibus & consilio nudatam perspiciẽtes, Britones arma corripiunt, fines regni Francorum inuadunt, Ligerim transeunt, & usq; Pictauis progrediuntur, cædibus, rapinis, ac incendijs omnia depopulantes, onerati q; ingenti præda ad propria redeunt. Ad compescendam uero huius præsũptionis insolentiam, Carolus cum magno exercitu Britanniam intrauit, pugna cõmittitur. Saxones qui conducti fuerunt ad excipiendos uelo

Rastitz.

dos uelocium equorum anfractuosos recursus, in prima fronte ponūtur. Sed primo impetu spiculis britonum territi, in acie se recondunt. Britones more solito huc illucq;, cum equis ad huiuscemodi conflictum exercitatis, discurrentes, modo confertam Francorum aciem impetunt, ac totis uiribus in medio spicula torquent, nunc fugam simulantes, insequentium nihilominus pectoribus spicula figunt. Franci qui quominus strictis gladijs pugnare consueuerant, attoniti stabant, nouitate autem inexperti discriminis perculsi, nec ad insequendum idonei, nec in unum conglobati tuti, Nox superueniens bellum diremit. Multi ex Francis interfecti, quàmplurimi uulnerati, innumerabiles equi perierunt. Sequenti die rursus pugna inchoatur, sed grauiori infortunio finitur. Quod cernēs Carolus nimio terrore dissolutus, nocte inscio exercitu clam aufugit, derelicto Papilione, tentorijs, & omni regio apparatu. Mane facto cum exercitus fuga lapsum regem comperisset, nimia formidine repletur, nihilq; aliud nisi de fuga meditatur. Britones cum clamore irruunt, & Castra Francorum omnibus diuitijs referta inuadunt, omnemq; belli copiam capessunt, fugentia Frācorum agmina insequuntur, obuios quosq; aut ferro cædunt, aut uiuos capiunt, reliquos fuga seruauit. Ditati itaq; Britones opibus Francorum, armisq; instructi, in sua se recolligunt.

Anno dominicæ incarnationis DCCCLXI. Carolus placitum habuit in Cōpendio, ibiq; cum optimatum consilio, Rodberto comiti ducatum inter Ligerim & Sequanam aduersum Britones cōmendauit, quem cum ingēti industria per aliquod tempus rexit.

Anno dominicæ incarna. DCCLXII. Numeneus rex Britonum moritur, diuino nutu percussus. Nam cum ecclesias dei deuastaret, & confinia crudeliter depopularetur, eo quod Carolo debitam fidelitatem seruarent, quadam die cū equū ascendere uellet, ut cœptā maliciam consumaret, repente uidit āte se factū Maurilonem epm astare, sibi hæc toruo uultu, & terribilibus oculis ingeminantem, Desine iam crudelis prædo ecclesias dei uastare. His dictis, baculum quem manu gestabat eleuans, eum in capite percussit, qui à suis in domum reportatur, uitam cum regno finiuit. Fuit autem iste Maurilo episcopus Andagauensis urbis, cuius ciuitatis termini cohærebant finibus Britaniæ, & ideo ab eis grauiter depopulabatur. filius Numenei Herispius regnum paternum obtinuit. Rex Britonū morit. Maurilo.

Anno dominicæ incarnationis DCCCLXIII. Carolus iterum cum imenso exercitu fines Britonum itrauit, sed minime ut optauerat præualuit, Nouissime autem eis pacem fecit. Datis itaq; ex utraq; parte obsidibus & sacramētis, Herispius rex ad eum uenit, eiusq; dominationi se subdit. Carolus uero magnis muneribus, honoratum Herispium in regnum abire permisit, ipse in Franciam reuertitur. Herispius rex Britonum.

Anno dominicæ incarnationis DCCCLXIIII. Lotharius Rex cœpit occasiones quærere, qualiter Thietbergam reginam à suo cōsortio separare potuisset, quā exosam habebat propter Vualdradā, que eius fuerat cōcubina, Thietbergā uxorē repudiat Lotharius ob pellicē Vualdradam Colonien. epi sororē

cū adhuc

cum adhuc adolescens esset in domo paterna, Hanc siquidem diabolo inflãmante, nimio diligebat amore. Guntherium itaq; Coloniensis urbis põtifficem, qui eo tempore erat archicapellanns, Rex primo per subintroductos missos, deinde per semetipsũ super huiuscemodi dissidio omĩ arte aggreditur, & ut facilius assensũ præberet, promisit se eiusdẽ episcopi neptẽ in matrimoniũ acceptur, tantũ ut prędictã Thietbergã eius, aliorumq; episcoporum auctoritate, & licentia repudiare, quacũq; ratiõe potuisset. Qui, ut erat leuis animo, ac inconsideratus actione, protinus omni intentione introducitur, uana spe, ut postea claruit, seductus. Rursus idem Guntherius Thietgandum archiepiscopum Treuirensem, hac de causa alloquitur, & sciẽs esse uirum simplicem, nec adeo ĩ diuinis scripturis eruditum, canonicisq; sactionibus exercitatum, ex utriusq; testamenti paginis quasdam sententias profert, quas aliter, quàm ecclesiastica regula docet, edisserens, uirum improuidum secum in foueam trahit, Cæcus cæco ducatũ pręstans. Quid plura? facta sunt omnia, quæ huic commento uidebantur esse necessaria. Concilium Mettis cõuocant, reginam quasi canonice euocatam, in medio statuũt, testes producunt una cum scriptis, quæ ualde grauia crimina imponebant, inter alia protestati sunt q; eadem Thietberga confessa fuisset, semetipsam fratris germani incestuoso concubitu esse pollutam. Continuo statuta patrum de incestuosis recitantur, & non solum a legitimo uiro separatur, uerum etiam omni copula maritalis inhibetur, pęnitentia iuxta modũ culpæ inducitur, & tali nefaria machinatione diu exoptata uoluntas regis adipiscitur. Non multo post interiecto tempore iterum conuentũ Synodalẽ Aquisgrani cõadunãt, ubi Rex libellum suæ proclamationis obtulit, ubi continebatur, qualiter in quadã fœmina Thietberga noĩe, factiosis perfidorũ hominum argumentis fuerat defraudatus, ĩmo non mediocriter repetiuit, quod iudicio episcoporum dissidij sententiam pertulisset, Quæ si idonea esset, coniugali thoro & pestifera incestus pollutione fœdata non fuisset, nec uiuæ uocis confessione publice condẽnata, sponte eam retineret, Porro se incontinentẽ esse professus est, & sine copula iuuenilis ætatis ardore ferre nõ posse. allatis itaq; diuersorum conciliorum uoluminibus, multa de incestuosis replicata sunt, q̃bus recitatis, hãc diffinitiuã sẽtẽtiã ꝓtulerũt. Credimus illã nõ fuisse idoneã ac legitimã cõiugẽ, neq; adeo ꝑpatã esse uxorẽ, quæ publica cõfessione incestuoso fornicationis crimĩe denotata, ꝓbat̃. Quocirca glorioso pricipi nr̃o ꝑ sua in diuino cultu deuotissima assertione, atq; uictoriosissima regni tuitiõe, cui non solũ nos, uerũetiã canonica auctoritas interdixit incestuosũ coniugium, legitimũ matrimoniũ à deo illi concessum non denegamus, iuxta indulgentiam dicentis apostoli, Melius est nubere, quàm uri. His ita patratis, Vualdrada iã in publicum procedit, stipata obsequentium multitudie, oĩsq; regia aula resultat Vualdradã reginam esse, Guntherij episcopi neptis ad regem accersitur, ac semel, ut aiunt, ab eo constupratur, atq; cum cachinno, & omniũ derisione ad auunculũ remittitur. Igitur agentibus fratribus Thietbergæ reginæ, hæc omnia ad noticiã Nicolai papæ deferuntur, qui eo tempore Romanæ præsidebat ecclesiæ.

Sororẽ ab.

Coloniẽs. & Treuerensis episcopi magno eorum malo in diuortium regis cõsentiunt.

Concilium Mettẽse

Cõuẽtus Aquisgrani.

Vualdrada olim cõcubina in uxorem datur regi.

Vualdrada constuprata à rege, remittitur episcopo Coloniensi.

Anno dominicæ incarnati. DCCCLXV. missi sunt Hagano & Rodoaldus

apostolicæ

apostolicæ sedis legati in Galliam ad discutiendum, Vtrum res ita se habe ret, sicut summo pontifici nunciata fuerat, qui in Franciam uenientes, pecunia corrupti, magis fauerunt iniquitati, quam æquitati. Tamen ad regem peruenien tes, cum ei declarassent legationis suæ causas, tale responsum ab eo acceperunt, se nihil aliud egisse, nisi quod episcopi ipsius regni in generali Synodo sibi agendū præmonstrassent. Dederunt autem idē legati consilium regi, ut illos episcopos qui illi Synodo præfuerant, ad sedem apostolicā destinaret, qui uerbis ac scriptis uniuersali papæ satisfaceret. Legati īmensis ditati opibus, Romā regressi sunt, nunciaueruntque Præsuli quæ in Gallijs uiderant & audierant, adicientes se nullum sapientem episcopum in regno Lotharij īueni sse, qui ad liquidum canonicis esset institutus disciplinis. Interea Thietgandus, & Guntherius archiepiscopi Romam profecti sunt, ea animi intentione, & ut regem innoxiū in supradicto facto demonstrarent, & se cum cæteris coepiscopis ecclesiastica, atque apostolica exercuisse decreta. Stultitiæ quidem elogio denotandi, qui illam Petri sedem aliquo prauo dogmate fallere posse arbitrati sunt, quæ nec se fefellit, nec ab aliqua hæresi unquā falli potuit. Itaque cum in præsentia Nicolai papæ uenissent, libellum obtulerunt ī quo continebantur gesta Synodalia, quæ in Mediomatrico urbe, & Aquis, ab eis statuta fuerant. Qui cum à Notario coram omnibus recitatus esset, interrogauit pontifex si hæc scripta uerbis confirmarent, Responderunt incōueniens uideri, ut quod proprijs manibus roborauerant, uerbis īfirmari mallēt. Et sic nec repulsa, nec admissa eorum assertione, iussi sunt ire ad hospitia sua quousque reuocarentur. Paucis interpositis diebus, ad Synodum quam papa congregauerat sunt accersiti, ubi eorum damnata, & anathematisata sūt scripta, & ipsi, omnibus adiudicantibus episcopis, presbyteris, & diaconis, sunt depositi, & omni ecclesiastica dignitate priuati. qui tam turpiter dehonestati, Ludouicum Imperatorem, fratrē Lotharij regis adeunt, qui ea tempestate Beneuentanis morabatūr, in partibus scriptis ac dictis uociferantes se iniuste esse depositos, ipsi Imperatori, & omni sanctæ ecclesiæ iniuriam esse factam, cum nūquam auditum sit, uel uspiam lectum, quod ullus metropolitanus sine conscientia principis, uel præsentia aliorum metropolitanorū fuerit degradatus. Adiecerunt insup multa alia, blasphemantes eundē papā quæ hic superfluum duximus enumerare, existimātes eiusdē se imperatoris adminiculo, simul & intercessionis ope, & criminis obiecti aboleri notam, & pristinę dignitatis recuperare statū. Sed spes eorum frustrata est, quāuis Imperator omnibus uotis illis opitulari uoluisset. Thietgādus depositionis suæ à sede apostolica, prolatam sententiam patienter ferens, iuxta pręcedentem consuetudinem, nihil omnino de sacro ministerio contingere præsumpsit. Guntherius uero superbiæ spiritu īflatus, uetitum sibi officium usurpare au su temerario non expauit, paruipendens apostolicam excōmunicationem. Reuertuntur igitur in Franciam debita confessione repulsi, Et dum iterum ac tertio sedem apostolicam, reparationis et restitutionis gratia adissent, nouissime in Italia infirmitate præuenti, peregrini, & exules moriuntur, cōmunione laicali sibi tantum concessa.

Episcopi ambo Romam uadunt.

Ambo episcopi moriuntur exules.

Anno dominicæ incarnationis DCCCLXVI. Arsenius episcopus apocrisarius & con

sarius & consiliarius Nicolai papæ, uice ipsius directus est in Franciam, quo perueniens tanta auctoritate & potestate usus est, acsi idem sũmus Pręsul aduenisset. Conuocato deniq; episcoporum conuentu, Lotharium regem alloquitur, ut unum e duobus eligat, aut proprię reconcilietur uxori, abdicato Vualdradę pellicis consortio, aut ptinus anathematis gladio feriretur, ipse oẽsq; ei in hoc scelere fauorẽ pręstãtes.

Lotharius recõcilia tur uxori Thietbergæ.

Hac necessitate cõpulsus uel constrictus, uellet nollet, Thietbergam reginã in matrimonium recepit, interposito iurisiurandi sacramento, se illã ita in reliquum habere, sicut ęquitatis iura dictãt. Legitimã uxorẽ esse tenẽdã, nec eã à se separaret, nec ipsa uiuẽte, aliã supereã induceret. Post hec Vualdradam ex auctoritate dei & sancti Petri, & uerbo domini apostolici, Romã ire iubet, ut pro se rationem reddere studeat. Engildrudã uxorem quondã Busonis comitis, à sede apostolica excõmunicatam esse, omibus declarauit, quia proprium deseruerat maritum, & Vuangerum suũ uassallum in Gallias secuta fuerit, quã excõmunicationẽ cum omibus qui aderant episcopis renouauit.

Engildruda uxor comitis Busonis.

Post hæc eadem Engildruda prędicto Arsenio in Vuormatia ciuitate se repręsentauit, in quo loco pręfatus episcopus Ludouico regi occurrrerat. Iurauit igitur in præsentia ipsius missi sacramentum, hunc modum continens, Ego Engildrudis filia quondã Matfridi comitis, quæ fui uxor Busonis comitis, Vobis dño Arsenio episcopo misso, & apocrisario sũmæ sanctæ catholicæ, atq; apostolicæ sedis, & per uos domio meo Nicolao sũmo pontifici, & uniuersali papæ, iuro per patrẽ, filium, & spiritũ sanctum, et per hæc quatuor Christi dei euangelia, quæ ore osculor, & manibus proprijs tango, quia amodo relictam illã maliciã, quã in pręnominato Busone uiro meo exercui, ut ouis perdita quæ fuit, ad sanctam catholicã atq; apostolicam, sub eadem obligatione qua dominus Nicolaus sũmus pontifex & uniuersalis papa me obligauit, reuertar ecclesiam, & in Italico regno, aut uobiscum, aut ante uos, quoquomodo prouideritis ibo, & quicquid dominus apostolicus iusserit uel terminauerit adimplebo, uel perficere non recusabo. Sed tam horribile iusiurãdum nõ adipleuit, Siquidem usq; Danubij fluenta cum eodem Arsenio perrexit, ibiq; ad quẽpiã consanguineum pro Caballorum adminiculo ire condixit, & ad Augustam ciuitatem ad eundem missum se reuersurã pollicita est.

Forte non abs re aggretulit legatus abitionem tã dulcis comitis.

Tali occasione gressum torquens ex Alemania, in Franciam repedauit, quod cum supradictus Arsenius cognouisset, epistolam misit omnibus archiepiscopis, & episcopis, atq; omnibus sanctæ dei ecclesiæ fidelibus Galliæ, Germaniæ, ac Neustriæ cõmorantibus, obtestans omes per auctoritatem dei omipotentis, & beatorum principũ Petri & Pauli, & domini pontificis & uniuersalis papæ, ut nullus eam in suã parrochiam reciperet, sed eã funditus in omnibus ecclesijs suis prædicarent excõmunicatã, & ab omi christianorum cõmunione sequestratã, insuper & anathematis uinculo innodatam, & ĩter impias & scelerosas dampnatam, donec de pestiferis factionibus suis, atq; perpetrato periurio ante domini apostolici præsentiam dignã acciperet pœnitentiam. His sũmatim cõmemoratis reuertamur ad Lotharij regis ingemiscendã causam Legatus itaq; apostolicæ sedis, compositis in Gallia rebus, Romã unde uenerat reuersus est, rursusq; Vualdrada, eiusq; complicibus decertantibus,

regis ani

regis animus aduersus Thietbergam commouetur. excitãtur iræ, & insopitis discordiarum & odiorum cineribus, denuo copiosus ignis acccenditur. Despicitur, abominatur, reicitur, adulterij crimen ĩpingitur, omniq́ʒ ingenij arte exquiritur, qualiter puniri, quasi rea possit. Illa preuidens imminere sibi mortis periculum, latenter aufugit, & ad Carolum perueniens, eius se tuitioni cõmisit, quod cum fama diuulgante, Nicolaus papa cognouisset, misit Carolo regi epistolam collaudatoriam, hæc continentem. Inter alios sanctæ ecclesiæ religiosos propugnatores, & ueritatis strenuos defensores neminem magis super Thietbergam gloriosæ reginæ contritione sollicitũ, neminem magis ipsius incommoditatibus condoluisse, quàm uestræ pietatis affectum recolimus. Et post congruentem exhortationem addidit, Excellentiam uestram nolumus ignorare adeo Lotharium regem, Thietbergam coniugem suam diuersis afflictionibus subdidisse, & innumeris pressuris contra prescripta iuramenta subegisse, ut nobis coacta nunc scriberet, regia se uelle exui dignitate sine copula, & solam priuata uita fore contentam. Cui nos rescripsimus non hoc aliter fieri posse, nisi eandem uitam coniunx eius Lotharius elegisset, Verum sicut multorũ relatu didicimus, ipse Lotharius conuentum celebrare disposuit, & eandem Thietbergam ex animi proprio & iudicio subicere meditatur. Et siquidem eam prestigijs falsitatis suæ, uel argumentosis ambagibus potuerit exhibere, quasi non fuerit legitima sua uxor, uult eam penitus à se sequestrare, Sin autem uult eam tanquam ꝑpriã quidem uxorem accipere, sed deinde quasi mechata fuerit, insimulare, atq́ʒ propter hoc hominem suum, & hominem Thietbergæ, ad monachiam impellere, & si homo ipsius reginæ ceciderit, disponit hanc sine dilatione perimere. Quæ quantum sint omni diuinæ legi contraria, magnitudo prudentiæ uestræ, credimus, iam aduertit. Sed & nos hinc aliquid strictim uolumus demonstrare, prius asseuerantes quod de retroacta controuersia, Thietberga non debet ulterius ad iteratã responsionẽ prouocari, quoniã quod bene semel definitum est, & interpositis sacramentis deliberatum, nulla debet iteratione, nisi fortassis ibi fuerit maior auctoritas, retractari. Deinde quod ecclesiæ refugium quærens, ecclesiasticum iudicium semper expetẽs, submitti non debet seculari iudicio. Post hæc uero cum nos ex utraq́ʒ parte idẽ tam à Lothario, quã à Thietberga fuerimus ꝑuocati iudices, nosq́ʒ amborũ controuersiã executi simus, ad nullos alios conuenit super hoc negocio iudices cõuolare. Cum secundũ sacros canones à iudicibus quos cõmunis cõsensus elegerit, nõ liceat ꝑuocare, & ubi cõcessa est ꝑuocatio, non nisi ubi maior est auctoritas, liceat prouocare. Itaq́ʒ cũ non sit apostolicæ sedis auctoritate, quæ amborũ negociũ executa est, usquã maior auctoritas, nescimus si alicui liceat de eius iudicio iudicare, uel eius retractare sententiã. Et post pauca. illud uero quod Lotharius Thietbergã de adulterio criminatur, quis non uideat dolo eẽ plenũ. Deniq́ʒ si ut ipse iactat uxor eius nõ est, nõ ꝑtinet ad eũ, illi de adulterio calũniã texere, cũ nec mechari potuit, si alicuius uxor nõ existit. porro si à Lothario de adulterio accusat̃, & si uicta fuerit, ultio ꝑparatur, necesse ẽ ut fateat̃ uxorẽ, & quibusdã interpositis. preterea siue de cõiugij fœdere, siue de adulterij crimĩe iudiciũ sit agitãdũ, nulla rõne patet Thietbergã cũ Lothario posse

Tiethberga aufug.

 legalem

legalē inire conflictū, uel legitimū cōtrouersiæ subire certamē, nisi prius ad
tempus suæ fuerit reddita potestati, seu & suis consanguineis libere sociata,
inter quos etiam locus prouidendus est, ubi nulla uis multitudinis formidan
da, & non sit difficile testes producere, uel cæteras personas, quæ tam à san-
ctis canonibus, quàm à uenerādis Romanorū legibus in huiuscemodi con
trouersijs requiruntur. Verum hæc non ut fiant dicimus, quæ sine decreto, &
ordinatione nostra fieri non posse supra docuimus.

Accensus itaque idem sanctissimus pontifex zelo dei, quo fuerat sacerdos quō
dam inflāmatus, Vualdradā ipso die purificationis sāctæ Mariæ dei genitri
cis, in Basilica excōmunicauit, & ab omī christianorū consortio separauit, de
stinauit epistolā omnibus episcopis per Germaniā, & Gallias cōstitutis, cau
sas & modum excōmunicationis continētem, Cuius sensū quàm uerborum
seriem, causa breuitatis potius placuit ponere. Decreueramus quidem circa
Vualdradam mecham, & pertinaciter in īpœnitentia permanentem, uindi
ctæ modum minus districte temperare, & iuxta quod merebatur non ita p
scelere sententiā in eam iustæ punitionis pferre, nisi obstinato animo in me-
chiæ Volutabro perenniter permanere proposuisset. Igitur quia monita no
stra, & crebras exhortationes cōtempsit, quia culpam suā nec dum cognouit
nec confessa est, nec missa nobis legatione, qui causam ipsius exequendam
suscepimus, ueniam postulauit. Postremo cum recto itinere nos illi fuerat
adeundum, & beati Petri apostoli suffragia requirenda, retro est conuersa
post Sathanā, necnō & Thietbergæ reginæ dolos struere, cœpta iteritus me
ditatione, nō cessat, cū egregio aplo dicimus, quod contra eā, contraq; eius
similes sæpius replicandum est, quia secundum duriciam suam, & cor īpœ-
nitens thesaurisat sibi iram in die iræ, Idcirco nos eam de factis suis excōmu
nicauimus, donec ecclesiæ christi, nobisq; præcipue, qui eius principaliter
curam gerimns, quiq; causam ipsius exequi ac inuestigare cepimus, satisfe-
cerit, donec etiam sinistram omnē suspicionem consilium nostrū suscipiens,
adimat, ac præciosi corporis & sanguinis domini perceptiōe, atq; ab omni
modo cōsortio sanctæ ecclesiæ, sancti spiritus, beatorumq; apostolorum Pe-
tri & Pauli iudicio, & nostræ mediocritatis auctoritate fecimus, prorsus cū
uniuersis complicibus, & cōmunicatoribus, fautoribusq; suis prorsus extor
rē. Hanc sententiam IIII. nō. Februarij à nobis promulgatā meminimus,
eamq; scripto uobis destinauimus, & ne labor uester inanis constituatur, spi
ritalis nobiscum uestra fraternitas, aduersus iam dictam mechā, & cōmuni-
catores eius arma instollat, & in parrochia sua excōmunicatā hanc, fautores
q; suos, una uoce unusquisq; denunciet, donec nostro speciali iudicio digne se
pœnitentiæ submittat. Direxit etiam Lothario regi idē reuerendtssimus pō
tifex epistolā, hæc continentem. Audito reuerenti misso nostro, correctio
nis tuæ (ut ita dicamus) initio, gratias deo condignas egimus, & ut tibi q̄q;
grates competibiles referremus, animum præparauimus. Sed heu aduersa
nuncia huius intentionis nostræ proposito celeriter obuiauerunt. Quaprop
ter compulsi sumus mutare uocem, & qui ad gratiarum actiones os aperire
disposueramns, in luctus & increpationes, ad hoc officium linguæ coacti
dirigimus. Didicimus eñ te qui prolixo tempore in scelere pmanēs, ecclīæ
dei non mo

dei non modicũ nocuisti, nocere adhuc, & qui in sordibus eras, sordescere adhuc. Siquidẽ, ut opinamur, tibi non sufficit solum adulteriũ perpetrasse, ni si apponas, ut etiam animas hominum periurij laqueis irretitas, in extremũ demergas interitum. Sed quid miȩ, si paucorum animabus periurio exitium acquisisti, quando in tãta sublimitate positus, per exemplũ tuæ mechæ tot hominũ milia ĩ perditiõis Chaos præcipitaueris. Illud autem qđ Thietberga, quasi Vuoldradæ testimoniũ dicẽs eã fuisse tuã legitimã uxorẽ, uolẽs aut inuita frustra conatur astruere, quandoquidẽ illius nullus prorsus hinc testimonio quis indigeat, cũ magis nos ita sentiamus quod iustũ est, & intelligamus quod ȩquũ, ut etiã Thietberga mortua, tu nullis legibus, nullis regulis unquã Vualdradã in uxorem possis, aut permittaris assumere. Vtrũ ergo Vualdrada legitima tua fuerit aliquando coniunx, ecclesia dei satisfactione Thietbergæ non eget. Vnũ tamen scimus, quõ nec nos eadem ecclesia dei, auctore deo, qui adulteros iudicabit, te si Vualdradã quandocũq; resumpseris, etiã Thietberga decedente, dimittet modis omibus impunitum. Et post pauca. itaq; sũmo studio præfatam Thietbergã coniugem tuam tanquam propriam fouere carnem, ac diligere procurato, & ne illã à te separare ullo pacto consentias uigilanter attende, unde si uult à te discedere, corrige, imo corripe eam, & à tali intentione per omnia reuocare satage. Iam uero si amore pudicitiæ separationẽ quærat, & coniugalis connubij solutionẽ efflagitat, certum est apostolo dicẽte, Quoniã mulier sui corporis potestatẽ non habet, sed uir, uerum si & ipse pudicitiam sectatus religionis obtentu copulã dissoluere uis, tantum ne simulate fiat, concedimus. Nam licet sit scriptum, quos deus cõiunxit, homo non separet. Deus tamen, & non homo separat, quando diuini amoris intuitu, ex consensu utriusq; coniugis matrimonia dissoluuntur. Si ergo hoc modo uis, gratuito permittimus animo, celeremq; prebemus assensum, aliter autem fieri mutuã uestram separationem ꝓhibemus. Porro si sterilitas accusatur, cogites Saram nonagenariã, Annam quoq; simul & Elisabeth, quam tamen sterilitatem fortasse nõ facit infœcũditas, sed iniquitas. Ergo gloriosissime Rex esto propria contentus uxore; & præter illius, alterius ne quæras cõsortiũ, Igitur consilium nostrũ accipe, & monita nostra tanquàm affectuosi patris amplectere, atq; ab omni prauitate mẽtem, linguam, corpusq; refrena, præcipue Vualdradæ pellicis tuæ, & dudũ à te repudiatæ cõmunionem declinãs, & eius consortium perpetuæ obligationi contradens, Excommunicata est enim, & usque ad præsentiam nostram ab omni christianorum contubernio sequestrata, sicut totus iam nouit Occidens, & iam quȩ per missos nostros minime cum plagis cæteris Oriens ignorabit. Quamobrem cauendum est, ne cum ea pari mucrone percellaris sententiæ, ac pro unius mulierculæ passione, & breuissimi temporis desyderio, uinctus & obligatus ad sulphureos fœtores, & ad perẽne traharis exitium. Et paucis interpositis epistolam sic concludit. Hec autem nos tibi nunc scripsisse, & quasi inter nos & te nostra uerba excessus tuos corripientia discurrisse sufficiat. Cæterum prȩcaue neqñ nobis secundũ prȩceptũ duas aut tres testes adhibeamus, Immo uero ne hoc ecclesiæ sanctæ dicamus, & quod non optamus, decetero fias sicut Ethnicus & publicanus.

Ecce ex multis pauca notare curauimus, ut sic nescientibus ex parte fierēt cognita, ut tamē scientibus nō per omnia esset onerosa. Qualem uero exitum huius pestiferi morbi pernicies attulerit (Apostolico renuēs antidoto mederi) quantaq; regni dispendia ex hac mortifera contagione fecit, supradictus papa spiritu sancto afflatus prædixerat, quæ in subsequentibus suo in loco demonstrabimus. Circa hæc tēpora Ludouicus rex fratris sui Caroli regnū cū exercitu ingressus est, gestiens occidentalia regna suo dñatui subiugare, fratriq; præripere debitā portionē, quæ ei forte ac funiculo hæreditatis cōpetēter acciderat, oblitus germānitatis ac cōsāguinitatis fœdera, oblitus pacti qđ iā dudū mutua cōuentione pepigerat, Immemor etiā sacramentorū quibus se cū magnis execrationibus corā deo obligauerat. Prębuerāt ad hoc facinus pagēdum, occasionē, incitamēta, fomitē. Carolus, ut præmisimus, quosdā ex nobilioribus regni, aut publice adiudicatos gladio pcussit, aut dolo deceptos perdidit. Cæteri formidātes ne silia paterent, Ludouicū regem trās Rhenum cōmorantē sollicitant, eiusq; animū ad obtinendū fratris regnū illiciūt, promittentes semetipsos una cū regno, eius ditioni tradituros. Hac psuasione, ut animi regū auidi, & sēper īexplebiles sunt, facile in spē introductus, cū ualida manu, ut diximus, terminos regni intrauit. Carolus sentiēs uiros regni à se defecisse, ī ultimis finibus Aquitaniæ, Lugiæ latibulum quæsiuit, Ludouicus, ut cæperat, regnū obtinuit, ac usq; Retnēsē ciuitatē puenit. Dimisso ūo exercitu, in Germaniā ac ppria redire cū optiatibus regni cœpit, negotia disponere, sed subito fortuna mutat, Nā principes q eum in regnū introduxerant, uidentes q longe aliter incederet erga eos, q̄ existimauerāt, pœnitudine tacti, ad Carolū reuertūt. Carolus ex desperatis rebus, uires se recepisse congaudēs, contractis undiq; copijs, fratrem bello aggredi tentat. Ille itués, & à suis q̄s secū adduxerat, & ab his q̄s ibi acqsisse ui sus fuerat, se eē destitutū, maturius fugā arripuit, & cū debita ɔfusiōe fies regni excessit. Hac tēpestate Hucbertus abbas fr Thietbergæ regiæ cōtra Lothariū regē rebellare exorsus ē. Collectaq; ppe prędonū ualida manu, rapīas cepit exercere, interfectisq; aut fugatis Lotharij fidelibus, q finitima possidebāt loca, agros, uillasq; eorū suę factiōis sectatoribus distribuit. Ad huiuscemōi temeritatē cōprimēdā, Lotharius rex semel, iterū atq; tertio exercitū pduxit, frequēter etiā cū ducibus armatorū multitudinē direxit, sed minime hāc pręsūptionē extinguere potuit, quia loca iaccessibilia erāt iter Iurā, & Alpes Appēninas, seditiosis munitissima itinera, & difficilē ingressū præstantia, Attamē idem Acephala Hucbertus nouissime à Cōrado comite perēptus ē iuxta castrum, quod Vrba dicitur.

Animi regum auidi & inexplebiles.

Salomō dux Britonum.

Anno dominicæ incarnationis DCCCLXVI. Herispoius rex Britonū à suis interficitur, & Salomon dux in loco eius subrogatur. Erat enim iste uir strenuus & bellicosus, & tam forma quàm animo ad regni gubernacula coaptatus. Corolus tertio super Britones cum exercitu irruere disponit, sed cum ad terminos gentis appropinquasset, audito quod ad resistendum totis uiribus parati essent, subito mutata uoluntate, magis elegit pacem suscipere, q̄ bellū inferre, facta itaque pactione cum Salomone, quam dudum cum Herispio fecerat, discessit.

Anno

Anno do. incar. DCCCLXVII. Nortmāni orā Ligeris fluminis occupātes, nā Mettensem, Andagauēsem, Pictauensem, atq; Turonicam prouinciā ite rato crudeliter depopulari cœperūt, contra quos Ruotbertus qui Marchiam tenebat, & Ranulfus dux Aquitaniæ collecta multitudine, aciem dirigunt. illi sentientes se exercitu insequi, cum summa acceleratione ad classem repe dare contendunt, sed cum appropinquare insequentium multitudinem cer nerent, cognoscentes se effugere non posse, quandā uillā ingrediuntur, ubi se quantū hora permisit cōmuniunt. Erat aūt in eadē uilla basilica pergrandis ex lapide cōstructa, in qua maxima pars Nortmanorū introiuit cum duce eorum nomine Hastingo, Ruobertus & Ranulfus cum socijs superirruunt, quoscunq; extra basilicā reperiere, absq; mora trucidant, ad ecclesiā peruenientes, cum uidissent locum munitum, & animaduertissent non modicam turbam paganorum intrinsecus latitantem, parumper deliberantes, castra in circuitu statuunt, tentoria figūt, ut in crastinum extructis aggeribus, applicatisq; machinis hostes totis uiribus expugnarent, declinabat quippe iam sol ad occasum, Ruobertus nimio calore exæstuās, galeam & loricam deposuit, ut aura collecta paulisp refrigeretur, cumq; unus quisq; in positione castrorū intenderet, repēte Nortmanni à munitione exiliunt, & cum ingenti clamore super Ruobertum ac socios impetū fecerunt. Sed quamuis repentini & subitanei casus etiam fortissimos uiros in bello cōturbare soleant, tamen arma quàm citius corripiunt, hostes uiriliter excipiunt, & cędētes in Basilicam redire cōpellunt. Ruobertus absq; galea & lorica accurrens, cum incautius dimicaret, & inimicos ultra insequeretur interfectus est, in introitu ipsius ecclesię, eius corpus iam exanime Nortmanni intrinsecus trahunt, porrò Ranulfus cùm eminus stans, euentū rei specularetur, à quodā Nortmāno per fenestram basilicæ sagittæ ictu grauiter uulneratus est, & à suis ex certamine educto, uix triduo superuixit. Tali infelici infortunio pugna cōmissa & finita, exercitus amisso capite, errore pariter ac mœrore repletus, soluit eadem hora obsidiōem, & ad propria reuertitur, Nortmanni ouantes ad classem dirigūt gressum. Nō multo post interiecto tempore Hugo Abba in locum Ruoberti substitutus est, uir strenuus, humilis, iustus, pacificus, & omni morū honestate fūdatus, siquidē Vdo & Ruobertus, filij Ruoberti ad huc paruuli erant, qn̄ pater extinctus est, & iccirco nō est illis ducatus cōmissus. Per id tēpus gens Saracenorū in Beneuēto ex Africa ueniēs, uniuersam pene regionē illā inuaserūt, cędibus, rapinis, ac incendijs oīa depopulātes. cōtra quos Ludouicus Imperator exercitū contrahit, & ueritus ne forte aduersus innumerabilem hostiū multitudinem uires regni non sufficerent, ad fratrem in gallias legatos mittit, omnino exposcēs ut ad prefatę nequissimę gentis uires extenuādas, audatiamq; refrenandam, sibi cum dei auxilio uirtute quoq; Francorum opitularet. qui nihil cunctatus, exercitum cum ingēti industria unde quaq; contrahit, fratriq; quanta potuit celeritate in adiutorium uenit, ubi plurima bella gesta sunt, non solum fortiter, sed etiam feliciter, deo opem ferente. Inter hæc exercitus Lotharij graui peste fatigatur, ex insueto quippe calore, & in tēperie aeris dissolutus, Dysenteriæ uel Clienterię morbo corripit, ex qua plaga innumerabilis multitudo extincta est, plu-

Aranearum morsibus plurimi periere. rimi etiam aranearũ morsibus perierũt, ut iam tunc daretur intelligi, quod propter duritiã, & cor inpœnitẽs, Deus nõ solũ Lothario, uerumetiã omni regno eius aduersaretur. reuertitur itaq; in Franciam nõ sine graui, ut dictũ est, dispẽdio suorum.

Nicolaus pontifex moritur.

Nicolai pontificis laudes.

Anno dominicæ. incarna. DCCCLXVIII. Nicolaus sanctissimus & beatissimus papa, post multos pro Christo labores, multa pro sanctæ ecclesiæ inuiolabili statu certamina, migrauit ad cœlestia regna, recepturus pro administrata fideliter sibi credita dispẽsatione, à largissimo Domino in marcessibilem gloriæ coronã. de cuius, deo placitis actibus, plura poterant dici relatu digna, nisi breuitati studẽtes, causas rerum magis summatim notare, quàm explanare proposuissemus. Deniq; post beatum Gregoriũ usq; in præsens, nullus præsul in Romana urbe pontificali honore sublimatus, illi uidet' equiparandus. Regibus ac Tyrannis impauit, eisq; ac si Dominus orbis terrarũ, auctoritate præfuit. epis & sacerdotibus religiosis, ac domini mãdata obseruantibus humilis, blãdus, pius, mãsuetus apparuit. inreligiosis et à recto tramite exorbitantibus, terribilis atq; austeritate plenus extitit, ut merito crederetur alter Helias (Deo suscitante) nostris in temporibus resurrexisse, & si non corpe, tamẽ spiritu & uirtute. Huic, sanctissimæ memoriæ, uiro Adrianus in põtificatum successit, quod cum Lotharius rex, certa relatione cõperisset, ei talia scripta direxit. Infausta relatio & inambigua hactenus manens (ut ita dicamus) acriter nostræ serenitatis trãsuerberauit aures, intimãdo quod beatæ recordationis, dominus Nicolaus ab hac lachrymarum ualle uocãte Christo decesserit, cum sanctis ut credimus inæstimabiliter coronãdus. Nec differt ut omnis Christiana religio de tãto pontifice doleat, & omnis ecclesiasticus ordo de prudentissimo papa ingemiscat, reuera nos potius deflemus, qui causas nostræ calumniæ, & fraudulentas æmulorum nostrorũ querimonias, tam benigno patri æquitatis ac iustitiæ lance ponderandas ac determinandas ad tempus, & in parte commisimus, sed quod lugubrius replicamus, plus apud sanctitatem illius ualuere inimicorũ insidiæ, & simulatæ deceptiones, quã nostra simplex & pura defensio. Nos enim literis & uerbis indesinenter proclamantes, & diuersis legationibus eadem repetentes, humiliter postulauimus, ut nos & accusatores nostri, iuxta diuinas et humanas leges sui pontificij audiẽtiam mereremur, ut ratio docet nostrã præsentiam exhibendo. Sed semper repulsi sumus. & post pauca. Sed quia deus omnipotẽs princeps pastorum, in illa sancta sede uestri pontificatus apicem sublimauit, si tempus arriserit, uestrum multipliciter desyderamus conspectum, & nostris deo dignis animari colloquijs, ac melliflua benedictione potiri. & in fine ipsius epistolæ. Interea modis omnibus obsecramus, ut de uestra optabili prosperitate literis uestris, celsitudinem nostrã certã reddentes, charæ filiaciõis munus nobis impartiri dignemini.

Ad hæc supradictus papa rescripsit sedem sancti Petri semper paratam esse dignam satisfactionem suscipere, nec quod diuinæ humanæq; leges iuste decernunt, unquam repulisse. itaq; si immunem ab obiectis se sciret, cum omni fiducia sedem apostolicam oporteret adire, ut expetitam benedictionẽ percipere.

ciperet, si culpā aūt recognosceret, nihilominus absq; hęsitatiōe uenire festi naret, condigna poenitentiæ remedia suscepturus.

His temporibus gens Bulgarum ferocissima, ac bellicosa, relictis idolis, abrenuntiatisq; gentilium superstitionibus, in Christum, & pro maxima parte credidit, & abluta salutari baptismatis unda, in religionē Christianā trāsijt. Directi sunt autem à sede apostolica in eandem gentem sacerdotes, ac uiri religiosi, qui populum adhuc rudem diuinis informarent præceptis, & incultam barbariem sacris dogmatibus excolētes, Christo gratum habitaculum præpararent, ut huius uere sanctæ deuotionis opus prosperum obtineret effectum. Ludouicus Christianissimus rex, qui germanis ĩpabat, non mediocre præbuit supplemētum. Ferunt aūt de huius gentis rege, quod à tanta perfectione post perceptam baptismi gratiam cœperit, ut diebus ornamentis regijs indutus, corā populo procederet, noctibus uero sacro uestitus, latēter ecclesiā intrās, super pauimentū ipsius basilicę, substrato tantū sibi cilicio prostratus in oratione iaceret, non post multum tempus diuina inspiratiōe cōmotus, regnum terrenum dimisit, ut in cœlis ęternaliter regnaret cū Christo. Et ordinato in suum locum regem filium suū maiorem natu, comam capitis deposuit, habituq; sanctę conuersationis suscepto, monachus effectus est. eleemosynis, uigilijs, et oratiōibus die noctuq; intētus. Interea filius eius quem regem cōstituerat, longe à paterna intentione, & operatione recedēs, prædas cœpit exercere, ebrietatibus, comessationibus, & libidinibus uacare, & omni conamine ad gentilitatis ritum populum nouiter baptizatum, reuocare, quod cum pater audisset, nimio zelo accensus, sacrum habitum deposuit, & militiæ cingulum resumpsit, & cultu regio indutus, adsociatis sibi deū timentibus, filiū persecutus est, quē mox absq; difficultate cœpit, oculosq; eius effodit, & in carcerem misit, deinde cōuocato omni regno suo, filium iuniorem regē cōstituit, interminatus coram omnibus similia fore passurū, si in aliquo à recta Christianitate deuiaret, his ita patratis deposito cingulo, & resumpto sanctæ religionis habitu, in monasterium ingressus, in sancta conuersatione reliquū uitæ præsentis tempus duxit.

Bulgarorū Rex monachus fit.

Pater oculos effodit filio.

Anno domi. incar. DCCCLXIX. Lotharius Romā profectus est, quo cum peruenisset, ab Adriano pōtifice honorifice susceptus est, qui ab eodē præsule sciscitatus, si monita pij patris domini Nicolai cum omni uigilātia hactenus obseruata haberet, & præstitum iusiurandum inuiolato fœdere custoditum, quod ab illo deceptus, qui in ueritate non stetit, qui non solum mendax est, sed etiā pater oīs mēdacij. respondit se ita omnia obseruasse, ac si diuinitus sibi essent imperata, cunq; proceres & optimates qui cum eo uenerāt, easdem testificarentur, nec ulla opposita persona inueniretur, qui aduersus regiam auctoritatem legitimum auderet controuersiæ inire certamē, uniuersalis papa talia prosequitur. si uestræ testificationis uerbis ueritas suffragatur, cū omni alacritate mētis, omnipotēti deo multiplices gratiarū actiones referimus. Restat ergo fili charissime, ut ad confessionem sancti Petri accedas, ubi deo propitio, hostiam salutarē pro tua non tantum corporis, quàm animę incolumitate immolabimus, ex qua te nobiscum participare oportet, ut per hanc

Lotharius Romam uenit.

per hanc participationem mẽbris Christi, unde abscisus esse uidebaris, merearis icorporari. Finita igit missarũ solẽnia, inuitat summus pontifex eundẽ regẽ ad mẽsam Christi, acceptoq; in manibus corpe & sanguine dñi, ita eum alloquit, si innoxiũ te recognoscis à phibito, atq; interdicto tibi à Nicolao adulterij scelere, et hoc fixa mẽte statutũ habes, ut nunq̃ dieb⁹ uitæ tuæ, Vualdradæ pellicis tuæ dudũ à te repudiatæ misceаris nefario concubitu, fiducialiter accede, & sacramentũ salutis ęternæ, tibi ad remissionẽ peccatorũ profuturum percipe, si autem tua conscientia te accusat, & letali uulnere sauciatum proclamat, aut iterum redire mente disponis in mechiæ uolutabro, nequaquã sumere præsumas, ne forte ad iuditium & condemnationem tibi adueniat, quod fidelibus ad remedium præparauit diuina prouidentia. Qui mente captus, obduratus pariter & obcæcatus absq; retractione communionem corporis, & sanguinis domini de manu pontificis sumpsit, nõ expauescens illam sententiam quæ dicit, horribile incidere in manus Dei uiuentis. Qui enim manducat et bibit indigne, iuditiũ sibi manducat & bibit. Deinde conuersus idem præsul ad sequaces, ac fautores regis, unicuiq; communionẽ obtulit in hæc uerba. Si domino ac regi tuo Lothario, in obiecto adulterij crimine fautorẽ nõ præstitisti, neq; cõsensum præbuisti, & Vualdradæ & alijs ab hac sede apostolica excõmunicatis non communicasti, corpus & sanguis domini nostri Iesu Christi prosit tibi in uitam æternam. Igitur quisq; in his se læsum sciẽs ausu temerario cõmuniõem sub tali cõtestatione porrectam sumere præsumpsit, diuino iuditio percussus, ab hac luce subtractus est, antequam subsequentis anni rediret principiũ, perpauci qui se à cõmunione subtraxerũt, uix mortis periculum euaserunt. Porrò Lotharius Roma egressus morbo corripitur, & Placentia ciuitate perueniẽs, diem clausit extremũ VI. idus Augst. Tanta autem strages in præfati regis populo facta est, ut non peste perisse, sed hostili gladio corruisse uirtus ac nobilitas totius regni uideretur, quæ eo tẽpore tantæ fœcũditatis erat, ut in modũ densarum segetum pullulans, ueluti quoddam examen imperij fines impleuerit.

Lotharius moritur.

Carolus certa relatione comperiens Lotharium regem obisse, mox illius occupare ditionẽ nitit, Mettisq; perueniens, ab Aduentio, prefatæ urbis epõ, & nonnullis alijs primoribus fauorabiliter exceptus, in regnũ sublimatus, indeq; digrediẽs, Aquisgrani palatium ingressus est, eo quod sedes regis esse uideret, ubi multo plures ad eum confluxere.

Carebat autem ea tẽpestate urbs Treuirorũ, & Colonia Agrippinensis pontificibus, siquidem ut præmisimus, amborum præsules in Italia ab hac luce subtracti sunt. Inito aũt rex cum optimatibus cõsilio, Bertulfum nepotẽ supradicti Aduen'ij episcopi, ecclesiæ Treuirorũ præfecit. Dictum est autẽ ut iste uir episcopalẽ obtineret dignitatẽ interuentu, & ope prędicti aduentij, qui eo tempore plurimũ apud regem poterat, eo quod illi assentando in adipiscendis regni negotijs ambitiosius faueret.

Aduentius episcopus Mettensis.

Porrò coloniæ Agrippinæ rex Hilduuinum abbatẽ præponere tentauit in pontificali cathedra, fecitq; à Francone episcopo Tungrensis Diocœsis, in Aquispalatio presbyterũ ordinari ad titulũ sancti Petri, pdictæ Metropol.

Dum hæc

Dum hæc in regno Lotharij agūtur, Ludouicus rex infirmitate detētus, in Baioariorū finibus lecto decūbebat, audiēs i. acq̧ à fratre ſæpe dictum regnum taliter inuaſum, ægre tulit, & cū omni feſtinatione legatos direxit, qui eum obnixe rogarēt, ut ab hac temeraria inuaſiōe ceſſaret, nec ſolus indebita præſumptione uſurparet, quod utriſq̧ hæreditario iure æqualiter cōpetebat, regno decederet, quouſq̧ Deo priſtinam ſoſpitatē reddente, uenire poſſet, ut pariter colloquerētur, & de eiuſdē regni ſtatu, qđ iuſtitiæ, & æquitatis iura dictabāt, pari uoluntate decernerent. His cum tali mandato præmiſſis, interim Luidpertum archiepiſcopum Maguntiæ urbis, occulte Coloniam dirigit, hortaturq̧ ut omni arte ſatageret ordinationem Hilduini præuenire, & ex ipſius ciuitatis clero, epiſcopū conſecrare ſtuderet per electionē ciuium, qui aſſumptis ſecum alijs epiſcopis, recto itinere Duiza caſtrū peruenit, & formidās ne forte inſidiæ ſibi à Caroli fautoribus molirentur, nequaquam Rhenū tranſijt, ſed deſtinatis miſſis, mādauit ut honeſtiores ex clero, & nobiliores ex populo ſibi ad idē caſtrū occurrerent, illis iuſſa cōplentibus epiſcopus ex parte regis eos alloquitur, ut ſibi conſulerent, & quā citius ex proprio grege præſulem eligerent, ſe ad hoc deſtinatū eſſe, ut quencūq̧ communi conſilio pręficiendum decernerent, ſtatim conſecraret. Ad hæc illi reſpondēt Hilduinū epiſcopū eſſe datū, iamq̧ preſbyterum ad ipſam ſedem ordinatum, omneſq̧ penè manibus datis eius dominationem ſuſceptā haberent, nulla ratione permitterent ut aliū eligerent, quibus ille econtra, ſi electionē nobis à rege cōceſſam deſpicitis, in arbitrio & poteſtate regis eſt, quē nobis uelit dare epm. his auditis unanimiter elegerūt Vuilibertū uenerabilē uirū, quē nimiū renuentē ac refugientē, ordinauit p̄dictus antiſtes, cū alijs cōſacerdotibus, & cū omni clero & populo Rheni fluenta trāſfretauit, & eū honorifice in ſede pontificali impoſuit, omnibuſq̧ rite peractis ſub omni celeritate receſſit. Carolus comperta ordinatione nimio furore accenditur, ac mox Coloniā proficiſcitur, quippe dū hæc agerentur, à miſſis Ludouici Hilduinus apud Aquis palatiū in regio obſequio morabatur. Vuillibertus epiſcopus, & omnes qui in eius ordinationē conſenſerant Rhenū tranſeuntes, ſæuitiā regis declinauerunt. Rex cum neminem reperiſſet, in quem ſuas iniurias ulciſci poſſet, uia qua uenerat, regreſſus eſt. Interea iterum legati à Ludouico mittuntur, orantes ut à regno diſcederet, ſed cum minime acquieſceret, nouiſſime Luidpertum archiepiſcopum, & Altfridum epm de Saxonia prudentiſſimū uirum, Ludouicus legatos dirigit, mandans ut unum è duobus eligeret, aut cito à regno recederet, aut ſibi pugnādum cum fratre foret. qui eum tanta ingenij arte, tantaq̧ conſtantia aggrediuntur, ut abſq̧ dilatione recederet, & in proprio regno ſe reciperet. Poſt hæc ſupradicti regis conuentum celebrare diſponūt, in loco qui dicitur Marſana iuxta Moſam.

Per electionem ciuium olim Epiſcopi præficiebātur.

Vuillibertus epi. colonieñ. contra Hilduinum fit.

Anno domini. incarnatio. DCCCLXX. Ludouicus & Carolus una cum optimatibus & proceribus ſuis ad Marſanā uenientes, regnū quondam Lotharij æquis partibus inter ſe diuiſerunt. qualiter autē hæc diuiſio facta ſit, quia oībus penè notū ſit, ſuperuacuū duximus adnotare. Carolus cōuentu abſoluto, ad Heriſtelliū perexit, qa ei idē palatiū in parte acciderat, Ludouicus u̶o

ad Aquis palatium rediit, ubi duobus ferè mensibus lecto decubuit, aduersa ualitudine præuentus.

Flametū ass.

Denique cum à partibus orientis ueniēs Ribuariorū terminos intrasset, in quandam Regiam uillā, nomine Flamersheim ad hospitiū diuertit, cumque solarium domus cōscendisset, stipatus obsequentiū multitudine, repente ipsum solarium, quod nimia uenustate & putredine resolutū fuerat, trabibus fractis corruit, & inter ruinas eius Rex grauiter attritus ē, ita ut duæ costæ eius à sua conpage disiungeretur. et cū omnes accurrissent eumque perisse arbitrarentur, ipse à loco in quo ceciderat surgēs, suis se repræsentauit, asserens se nihil mali passum, & ultra quā credi potest dissimulato languore, sequenti die cōtra fratrem ad Marsana proficiscitur. Tanta huius principis duritia, tanta animositas fuit, ut cum etiam fragor fractarum costarum adinuicem collidentium à nonnullis audiretur, nemo tamen propter hoc audierit eum suspirium trahentem, uel gemitum emittentem.

Ludo. rex, casu costas duas fregit.

Carolomanus oculis priuatur.

Per id tempus Carolus Carolomanū filium suū oculis priuauit, siquidē prædictus rex ex Hirmandrude regina tres filios susceperat, Carolū scilicet, Carolomanū, & Ludouicū, sed duo ex his infeliciter perierūt. nēpe Carolus leuitate iuuenili ductus, tentare uolēs Albuini & Bettonis audaciā, ac sæpe laudatam cōstantiam, alium se esse simulans, cum ex uenatione uespertinis horis idem Albuinus quadā die reuerteretur, super eum solus impetū fecit, uelut equum in quo uiolenter ablaturus. ille nihil minus existimans quàm filiū regis, euaginato gladio ex aduerso eum in capite percussit, moxque terræ prostrauit, deinde multis uulneribus cōfossum semiuiuū reliquit, arma pariter & Caballū suū secum auferēs, debilitatis ergo membris, ac uultu desormatus, pauco tempore superuixit. Albuinus cognito quod regis filius esset, in quē talia exercuerat, celeriter aufugiēdo mortis periculum declinauit.

Carolus Caroli filius ab Albuino trucidatur casu.

Porrò Carolomanus cum adhuc esset puerulus, iussu patris attonsus, clericus effectus est, deinde procedente tēpore ad Diaconatus officiū, quamuis inuitus atque coactus in præsentia genitoris ordinatus est, legitque publice euangeliū, & pōtifici missam celebranti iuxta morē ministrauit. Post hæc per apostasiam recedens ab ecclesiastica religione, abiciens ac spernens negligēter gratiā, quæ ei data erat, per impositionem manus, alter Iulianus efficitur, collecta quippe prædonū nō modica turba, ecclesias dei cœpit deuastare, ea quæ pacis sunt impugnare, cūcta diripere, & inaudita mala perpetrare, pro quibus cum crebro à patre correptus fuisset, nec tamē ullatenus accepta prauitas cessaret, nouissime ex præcepto patris ei oculi eruūtur, ut supra meminimus, iusto dei iuditio. lucē exteriorē amittēs, qui interiorē, quę Christus est, à suo pectore effugauerat. in tenebras exteriores missus, qui interioribus sua sponte se tradiderat, orbatusque Ludouicū auunculum suū adiit, miseriarū & calamitatum suarum erumnas apud eum lugubriter deplorans, ille miseratiōe motus Absternatū monasteriū sancti Vuillibrodi ei ad subsidiū uitæ præsentis concessit, ubi non multo post tempore mortuus est & sepultus.

Carolomanus apostata.

Anno do. incar. DCCCLXXI. Adrianus papa migrauit ad dominū, & Ioannes summi pōtificis culmē adeptus est. his diebus Adalgisus dux Beneuētanus græcorū persuasionibus corruptus, aduersus Ludouicū Imperatorē manū leuauit,

leuauit, etenī eius hortatu plurimæ ciuitates, pūinciarū, Samnij, Cāpaniæ et
Lucaniæ à Ludouico recedentes, gręcorū dominationi se subdiderunt. qui
bus cognitis Imperator in prouincia Samnitica exercitū transfert, petiturus
harum prouinciarū caput Beneuentum, ditissimā & opulentissimam ciuita
tem. Adalgisus aduentare exercitū sentiēs timore perterritus, ad callida ar-
gumenta conuertitur, & Beneuento egressus, Imperatori ultro se offert, para
tum se esse, & semper fuisse ad eius obsequiū profitetur, nunquam defectori
bus se assensum pbuisse, iuramēto cōfirmat, deinde muneribus regē sibi con
ciliat, ac mox in pristinā recipit gratiā. Imperator in Campaniā & Lucaniā
ad ciuitates quæ defecerant copias transponit, quas absq; difficultate in dedi
tionē recepit, excepto Capua, quæ quia quadrato lapide erat cōstructa, auda
ciā repugnādi ciuibus præbuit. Cingitur itaq; obsidione, omnisq; aditus in-
trandi penitus intercluditur, in circuitu uastatur, cuncta hostili rapacitate di
ripiunt. Nouissime uites, olíueta, & cęteræ fructiferæ arbores radicitus ex-
cidunt. Capuani desperatis rebus epm ciuitatis adeunt, corpus sancti Ger-
mani episcopi, cuius animā uenerabilis pater Benedictus in sphęra ignea ab
angelis in cœlū uiderat deferri, in feretro leuāt, & sic portis aptis supplices ca
stra Impatoris petunt, orantes eiusdē sancti interuētu sibi ueniā largiri. Au-
gustus ut totis pietatis uisceribus affluebat, misericordia motus, erratus atq;
excessus benigne indulsit, præcepitq; exercitui ab excidio retrahere manū.
Expulsis itaq; Græcis, custodes ex numero satellitū in ciuitatibus quas rece
perat, locat, & Beneuentū proficiscit, ubi aliquātisper pdecreuerat imorari.
Exercitus longa ciuitatū obsidione fatigatus, genitale solū cœpit suspirare,
post emensos labores quietē desyderare, coniugiū ac liberorū dulces ample-
us, ante oculos mētis reuocare, & hac ex causa, paulatim cottidie diffluere.
Interim Adalgisus ut erat callidus ingenio, Impatorē alloquit, cur uires suo
rū nullis existentibus causis pfligaret, cur agros uillasq; suæ ditioni subditas
hostiliter depopulari permitteret, oporteret ut & fessis optata cōcederent, &
regio quę iā penè deuastata erat, clemētia pricipis saluaret. Flexus his sugge
stionibus Impator exercitū, & pro maxia pte absoluit, & ad propria repeda
re permisit, ipse cū paucis in eodē loco remanet, nil aduersi suspicatus, Adal
gisus regē suorū uiribus cernens, iā dudū conceptā iniquitatē parturit, & cū
suæ cōspirationis sectoribus palatiū in q Impator meridie gescebat, occupa
re nititur. Rex à strepitu & clamore irruētium excitatus, lecto desilit, arma
corripit, & cū perpaucis corporis sui custodibus, ad ostiū domus turbatus
repēuina inruptione procedit, aditūq; ferro intercludens, hostē à liminibus
arcet. Adalgisus sentiens non sine discrimine ostia domus esse penetranda,
ab introitu pedē retrahit, palatiūq; flāmis iubet exuri. Interea rex indutias si
bi dari petit, pacēq; obnixe deposcit, cui responsum est nō aliter petita impe
traturū, nisi prius iureiurādo deuouisset, nunq; se diebus uitæ suæ Beneuen
ti fines intraturū, neq; ex calumnia quā tunc patiebatur, uindictā aliquando
exacturum, allatis itaq; sanctorum pignoribus, necessitate cōstrictus, Sacra
mentū quod ab eo exigebat, iurauit, statimq; postera die à Beneuēto exiuit.
Anno domi. incar. D CCCLXXII. Ludouicus Imperator Romā uenit, ibiq; cō
uentū celebrās, corā summo pōtifice mlta sup Adalgisi tyrānide cōquestus
G ij est. Tunc

Prouinciæ quædā à Ludouico Impe. deficiunt.

Adalgisus.

Capua obsidetur.

S. Germanus.

Adalgisi callidū & italicū ingenium.

est. Tunc à senatu Romanorum idem Adalgisus Tyrannus, atq; hostis reipublicæ declaratur, bellū etiā aduersus eum decernitur. Ioannes papa Imperatorē à iuramento quo se obligauerat, auctoritate dei & sancti Petri absoluit, adfirmans nihil obesse, quod ob mortis periculū euadendum coactus fecerat. Nec sacramentū esse dicendū quod cōtra salutem reipublicæ, quamuis cum multis execrationibus, fuerit probatū. His exhortationibus principis animus ad rediuiua certamina prouocat, tamē ne à suis periurus diceretur, nequaq; ipse contra tyrannū procedit, sed reginā cum exercitu dirigit. Adalgisus certis indicijs colligens, bellū aduersum se summis uisceribus parari, hostemq; se ac Tyrannum esse denuntiatū, suę nequitiæ cōscius, metu perterritus, & spem uitæ in fuga ponens, in Corsicam insulam secessit, ibiq; ad tempus latuit.

Adalgisus in Corsicam fugit.

Anno dominicæ incarna. DCCCLXXIIII. Locustarum inæstimabilis multitudo mense Aug. ab oriente ueniens, totā pene peruastauit Galliam, quæ maiores erāt q; cæterę locustæ, habebantq; sena alarū remigia, & mirū dictu est, ut castrorū acies, distinctis ordinibus per aera ferebantur, uel terrę incūbentes castra metiebantur. Duces cum paucis exercitū itinere unius diei præibāt, quasi loca apta multitudini prouisuri. circa horam nonam ubi duces pridie uenerant, insidebant. nec à loco occupato mouebantur, quousq; sol suū repræsentaret ortū, tunc per turmas suas proficiscebantur, ut in paruis animalibus disciplinam militarem cerneres, segetibus uescebantur, quæ ab eis ita depastæ sunt, ut ueluti immani tempestate consumptæ uiderentur, spatium diurni itineris quattuor aut quinq; miliaribus extendebatur, puenerunt au temusq; ad mare Brittanicū, superficiē terrę cooperiētes, in quo, Deo uolente, uiolēto uentorū flatu impulsæ, atq; in profundū asportatę, demersæ sunt. Estu uero atq; refusione oceani reiectæ, littora maritima repleuerūt, tantaq; congeries facta est, ut ad instar montiū cumulatæ coaceruarentur, ex earum fœtore ac putredine aer corruptus, dirā pestē finitimis generauit, ex qua multi perierunt.

Locustæ Galliā deuastant.

Locustarū ordo militaris.

Per id tempus Carolus Adagauensem obsidebat urbem, deniq; Nortmanni postquam Ruodbertum & Ranulfum, & alios generosæ stirpis uiros, qui patriæ terminos armis tuebantur, Deo habitoribus terræ aduersante, occiderunt. cum nemo inueniretur, qui eorū uiolentiæ resisteret, sollicitati paucarū ciuitatū uel regionum deceptione, ex præda singularum, quantæ opes uniuersarū essent aio ꝓspicientes, Andegauis ciuitate ciuibus fuga dilapsis, uacuā reperientes ingrediunť, quā cum munitissimā, & pro situ loci inexpugnabilē esse uidissent, in lætitiā effusi, hāc suis suorūq; copijs tutissimū receptaculū aduersus lacessitas bello gentes fore decernut, protinus nauibus per Medanam fluuium deductis mulieribus, & paruulis, ueluti in ea habitaturi intrant, diruta reparant, fossas, uallosq; renouant, & ex ea prosilientes, repētinis incursionibus circūiacentes regiones deuastant. Quod cum Carolo tā perniciosa pestis in uisceribus regni interclusa nunciata esset, illico ex omnibus regnis quæ suę ditioni parebant, ueluti ad cōmune incendium extinguēdum, exercitum colligit, atq; castris in circuitu positis, ciuitatem obsidione cinxit. et quia Medana fluuius à partibus Brittaniæ urbis murum abluebat,

Medana fluui.

Salomoni

Salomoni regi Britonum mandat, ut contractis auxilijs citius aduētaret, ut cōmunem hostem communibus uiribus expugnarent. Qui assumptis secū multis Britonum milibus, super ripam fluminis Medanę tentoria fixit. Igitur ex omnibus partibus urbe obsidione circūdata, multis diebus undique summa uirtute dimicatur, & noua & exquisita machinamentorum genera applicantur, sed conatus regis prosperitatis affectum nō obtinuit, quia & loci facies non facilem præbebat accessum, & paganorum ualida manus, quia pro uita res erat, summo resistebat conamine. Exercitus immensæ multitudinis cū longe obsidionis tędio, famæ, & graui pestilentiæ morbo attereretur, cernētes Britones urbem inexpugnabilem, conati sūt fluuium à suo alueo deriuare, ut exsiccato naturali meatu, naues Nortmanorū inuadere possent. Cœperunt itaque fossam miræ profunditatis ac latitudinis aperire, quæ res tantæ formidinis metum Nortmanis ingessit, ut absque dilatione ingētem pecuniā Carolo pollicerentur, si soluta obsidione, eis ex suo regno liberum præberet egressum. Rex turpi cupiditate superatus, pecuniam recepit, & ab obsidione recedens, hostibus uiam patefecit, illi conscensis nauibus, in Ligerim reuertuntur, & nequaquàm ut spoponderant, ex regno eius recesserunt, sed in eodem loco manētes, multo peiora & imaniora, quā antea fecerunt.

Anno dñicæ incarnationis DCCCLXXIIII. Ludouicus Imperator qui Italiæ regnum regebat, moritur. Fuit uero iste princeps pius & misericors, iusticię deditus, simplicitate purus, ecclesiarū defensor, orphanorū & pupillorum pater, eleemosynarū largus largitor, seruorum dei humilis seruitor, ut iusticia eius maneret in seculum seculi, & cornu eius exaltaretur in gloria.

Eodē anno Salomō rex Britonum à Pasquitano, & Vurfādo ducibus suis dolo interficitur, post cuius mortem cū hij duo regnum eius inter se diuidere uellent, sed in diuisione dissentirent, eo quod maxima pars Pasquitani partibus faueret, bellum ab utrisque summis uiribus instauratur. Pasquitanus quāquam maiore multitudine abundaret, Nortmanorum tamen auxilia pecunia conducit, eaque ad supplementū uirium suo exercitui miscet, & mox contra æmulū ad pugnā proficiscitur. Vurfandi satellites uidentes uires regni ad Pasquitanum concessisse, cœperunt ab eo diffugere, ut uix mille cū eo in acie remanerent. Qui & ipsi ceperunt suadere, ut recederent, mortisque periculū declinarent, se cum paucis innumerā multitudinem sustinere non posse. Ad hæc ille respondit, Absit inquit optimi cōmilitones, ut hodie faciā quod nūquā feci, scilicet ut inimicis meis terga uertam, & gloria nominis nostri infamet. Melius nobiliter mori, quàm ignominia uitā seruare, nec diffidēdū de uictoria, fortunæ uires cū hostibus experiamur. Neque enim salus est in multitudine sed potius in deo, huiuscemodi exhortationibus animarum socijs, super triginta, & eo amplius, ut ferunt, aduersariorum milia irruunt, clamor in cœlum tollitur, pugna summa uirtute conseritur, Vurfandus cum suis confertissimam hostium aciem irrumpit, & ueluti herba pratorum recisa, āte acumē falcis cadit, & uberrimę segetes, procella tempestatis desęuiente prosternuntur, ita ferro cædit, sternitque omnia. Raro in illo regno, in ullo prælio tātum sanguinis fusum est. Pasquitanus, ut mactari suos, more pecudum uidit, cū

G iij paucis

Vurfandus.

paucis, quos gladius necdum consumpserat fugit. Porro Normanni qui i auxilium fuerant conuocati, monasterium sancti Melani episcopi ingressi sūt, ibiq; se more solito cōmuniūt, & succedente nocte fuga dilapsi, ad naues reuertuntur. Fuit uero gestum hoc prælium in campis iuxta ciuitatem Rodonis. Erat hic Vurfandus genere inter suos clarus, sed uirtutum experimentis & nobilitate clarior, quæ tanta fuit in illo, ut animi magnitudine, uiriumq; gloria iter suos, ut diximus, nulli uideatur esse secundus, ad cuius audaciā, mentisq; constantiam demonstrandam, unum e multis ponere placuit. Nā cū Salomon rex hyemis tempore aliquando contra Nortmanos castra posuisset, ut ab eorum incursione fines regni sui tuerentur, ibiq; multis diebus resideret, quadam die cum sermo inter socios teneretur de audacia, & duricia Nortmanorum, Vurfandus se ultra uires præsumens arroganter iactauit, si rex cum exercitu recederet, se tantummodo audere cum suis in eodem loco remanere, & tribus diebus post decessum regis immorari. Distabant uero castra Britonum à Nortmanorū classe tantū octo miliaribus, nūciata sūt uerba quæ Vurfandus quasi leuiter protulerat, nescio à quo Hastingo duci paganorum. Non multo post interiecto tempore, datisq; quingentis uaccis, Salomon pacem cum Nortmanis fecit, & acceptis obsidibus, cum redire in regnum disponeret, Legatus Hastingi eum taliter alloquitur. Nunciatum ē domino meo te tantum uirum habere, qui se iactet quod te recedēte solus cū suis hoc in loco audeat remanere. Si ergo tantus est quantus sibi uidetur, incunctāter remaneat, quia dominus meus uult eum uidere, audacisq; uiri desyderat noticiam habere. Interrogatus autem Vurfandus à rege, utrum tale aliquid professus esset, respondit se talia dixisse, & hæc eadem facere uelle, protinusq; licentiam ibi remanendi petit. Cum à principe obiurgatus, cur tā fatua obstinatione detētus, prouerbijs inaniter inuētum prolatis, uellet mori, suosq; morti tradere, nullatenus acquieuit, asserens nisi remanendi licentiam daret, nequaquàm illi fidelis in reliquum foret. Sed cum Salomon inreuocabilem eius animum perspexisset, dare ei solatium ex suis satellitibus uoluit, quod renuit suscipere, affirmans si alios, quàm suos secum haberet, iā non esse uera quæ spoponderat. Rex cum omnibus copijs in regnum recessit, & Vurfandus in eodem loco cum ducentis fere uiris remansit, ibiq; quinq; diebus expectauit. Sexta nocte Hastingus quendam captiuum absoluit à uinculis, & eum ad Vurfandum direxit, mandans ut sibi ad uadum cuiusdā torrentis inter tertiam & secundam superuenientis diei horas occurreret, ut mutuis colloquijs fruerentur. qui nihil cunctatus arma corripere, socijs imperat, & ad condictum locum absq; mora peragit, prospiciensq; uadum torrentis inter suos & aduersarios, quasi limitem fore, nullo modo ibi consistere uoluit, sed transuadato gurgite ultro obuiam hostibus procedit. Nortmani admirātes animositatem & audaciam uiri, ab eo declinauerunt, nec eum bello lacerare ausi sunt. Ille autem usq; ad horam sextā intrepidus expectās, cum neminem aduersæ partis uenire cerneret, cum suis ad propria reuersus est. Nec illi animus minus in mortem inuictus, quàm in hostem fuit. Deniq; post peractam uictoriam morbo grauiter ad extremum deducitur, cuius inualetudinem cum persensisset, Pasquitanus resumptis uiribus, fautores eius

bello ag

bello aggreditur, qui perterriti timore ad ducem confugiunt, & cum lachrymis ei minas Pasquitani aperiũt, petentes cõtra iminẽs periculũ consiliũ. at ille hortatur ut aduersus hostem audaciter procedant, suum uexillum ferentes, pollicetur que uictoriam. Qui cum respondissent sine eius præsentia nõ audere cum aduersarijs congredi, spiritum qui una cum uiribus corporis iam pene effugerat, resumens, quia nec pedibus, neque equo poterat ire, iubet se in lecto portari, & ante aciem inimicorum exponi, & sic subire certamẽ. Quod cum Satellites fecissẽt, eius mox hostes in fugam uersi sunt, patrata uictoria, eum cum reportare uellent domum, inter manus militũ, spiritum qui tantũmodo ĩ pectore palpitabat, exhalauit. Paucis autem interpositis diebus Pasquitanus & ipse defunctus est. Post horum duorum continuas mortes Indicheil, ex filia Herispon regis natus, & Alanns frater memorati Pasquitani Britãniam inter se partiti sunt, inter quos etiam multa iurgia, & bella fuerũt Sed Indicheile, in prælio quod contra Nortmanos magis audacter, quàm prouide gesserat, interempto, in ditionem Alani omnis Britannia concessit, qui & hanc strenue hactenus gubernat.

Vurfandus morit, & Pasquitanus paulopost.

Eodem anno Carolus Romam perrexit, & datis apostolico Ioanni, & Romanis magnis muneribus, Imperator creatur.

Anno dominicæ incarnationis DCCCLXXXVI. Ludouicus rex apud Frãchonefurt palatium, diem clausit extremum V. kl. Septembris, sepultus est in monasterio sancti Nazarij, quod Lorasham nuncupatur. Fuit autem iste princeps christianissimus, fide catholicus, non solum secularibus, uerũetiã ecclesiasticis disciplinis sufficienter instructus, quæ religionis sunt, quæ pacis, quæ iusticiæ, ardentissimus executor. ingenio callidissimus, consilio puidẽtissimus, in dãdis siue subtrahẽdis publicis dignitatibus, discretionis moderamine tẽperatus, in prælio uictoriosissimus. armorũ, q̃ conuiuiorũ apparatibus studiosior, cui maxime opes erãt instrumenta bellica, plus diligens ferri rigorem, quàm auri fulgorem. apud quem nemo inutilis ualuit. In cuius oculis perraro util. displicuit, quem nemo muneribus corrumpere potuit. Apud quem nullus per pecuniam ecclesiasticam, siue mundanam dignitatem obtinuit, sed magis ecclesiam probis moribus, & sancta conuersatione mundana, deuoto seruitio, & syncera fidelitate. Habuit autẽ hic gloriosissimus Rex cuius memoria in benedictione est, reginam nomĩe Hemmam sibi ĩ matrimoniũ iunctã, quæ nobil. genere fuit. Sed quod magis laudandũ nobilitate mentis multo præstantior. ex qua tres filios suscepit, excellentissimę indolis uidelicet Carlomanũ, Ludouicũ, & Carolũ qui fœlici forte post decessum patris, imperij moderati sunt gubernacula.

Carolus autem audito quod frater à seculo recessisset, nimia (ut aiunt) exultatione perfusus est, arbitratus portionem regni Lotharij, quam idem frater tenuerat, in suos libitos concessuram. Exercitium ergo quanta potuit celeritate adunauit, & cum omnibus uiribus regnũ ingressus, ad Aquis palatiũ uenit, ubi paucis diebus moratus, Coloniam profectus est. Dum hæc aguntur in memorato regno Carolomanus primo genitus Ludouici, Italiæ fines intrauit, cupiens eam paterno, suo que subiugare dominatui. Siquidem Ludouicus

Carlomãus primo genitus Ludouici Impera.

uicus Imperator iam(ut diximus)ab hac luce subtractus fuerat, & Carolus Imperatoris nomen reportans, ex Italia excesserat. Carolus uero frater eius, in Alemania morabatur. Porro Ludouicus, qui ad patris obitum fuerat, funerisq; eius obsequia condigno honore celebrauerat, apud Fr̃ackfurt, principalem sedem orientalis regni, residebat, cui cum nunciatum esset quod Carolus auunculus eius, iam regni paterni terminis occupatis, circa Rhenum fluuium castra posuisset, nimio furore accenditur, statimq; legatos ad eum dirigit, orans, ut memor esset germanitatis, atque consanguinitatis, memor esset nominis dñi nostri Iesu christi, cuius mentionem corã nõnullis testibus facientes ipse & frater, quando regnum inter se diuiserunt, terribili essent alternam pacem adinuicem pacto polliciti, & pertimescens tantum nomen inuanum accipere, redderet domino iuramenta sua, fœdus quod alterutrũ pepigerat inuiolabile maneret, parceret gladio, & humanum fundere sanguinem, tam dira cupiditate infectus, formidolosius exhorresceret, foret sua forte cõtentus, & funiculo hæreditatis diuinitus sibi collato, pacifice frueretur. Aliena iura non inuadens, non subtrahens, non perturbans, non esset ĩ tanto uiro uanæ gloriæ typus, non supercilij fastus, non alterius usurpandi terminos ambitio, sed iustitia, caritas, & concordia regnaret, ac summũ pacis inter illum & nepotes teneret oĩno fastigium. sed huius cõmodi monita Carolus spreuit, asserens se cum fratre, non cum nepotibus pepigisse. Interim Ludouicus exercitum ex Saxonia, Turingia, & orientali Francia cögregat, & ut in filio tantum paternos uultus, quantum animi subtilitatem, artiumq; ingenia recognosceres, castra e regione Coloniæ cõtra castra Caroli super ripam fluminis magno apparatu collocat, ipse autem cum hostili uirtute inter Confluentes, & Arduennam Rhenum transijt, nec defuit qui ad aures Caroli perferret nepotem cum omnibus copijs Rhenum transisse. Tũc primũ animaduertit Carolus se à castris Ludouici esse illusum. Mouit uero absque mora exercitum cum quinquaginta, & eo amplius, ut ferunt, millibus in pago Meginense, nõ longe ab Andernaco castello, aduersus eum ad pugnam procedit, sed non saluatur ex multa uirtute, fallax enim equus ad salutem. Si quidem inito certamine Reginarius comes, qui regium uexillũ ferebat, primo impetu extinguitur. cõfertissimę acies Ludouici à socijs irrumpũtur, & sicut ignis in stipula immissus fuerit, & in momento cũcta deuorat, ita uires aduersariorum ferro cõterunt, terræ prosternunt. Exercitus Caroli grauiter cæsus terga uertit, & Ludouici uictoria fuit. Carolus uidens suos fugere, & ipse fuga uitam seruauit, sero secum reuoluens, quanti discriminis sit, æquitatis iura diuinarum humanarumq; legum institutionibus roborata, immoderatæ cupiditatis ambitione uiolare uelle. Acta est autẽ hæc strages VIII. id. Octobris. Post hæc cũ uenerũt tres supradicti fratres in loco, q dicitur Saulifelt, & ibi diuiserunt paternum regnum. Carolomanus sortitus est Baioariam, Pannoniam, & Carnutum, quod corrupte Carantanũ dicitur, necnon & regna Sclauorum, Beheimensium, & Marahensium. Ludouicus orientalem Franciam, Turingiam, Saxoniam, Fresiam, & partem regni Lotharij. Porro Carolus Alamaniam, & aliquas ciuitates ex regno Lotharij.

Ludouicus exercitum contra Carolũ Imperatorem ducit

Andernacum.

Diuisio regni filiorum Ludouici Imperatoris.

Anno dñicæ incarnationis DCCCLXXVII. Carolus senior Romam secundo pfectus

do profectus est, ubi iampridem Imperatoris nomen, à Præsule sedis apostolicæ Ioanne, ingenti pretio emerat, regnumq; Italiæ magis in transeundo, uidit, quàm fruendo potitus est. ab urbe Roma in Langobardiam reuersus. Bosoni, Germanichildis reginæ, Hirmingardem filiam Ludouici Imperatoris in matrimonium iungit, dies nuptiarum tanto apparatu, tantaque ludorum magnificentia celebratus ē, ut huius celebritatis gaudia, modū excessisse ferantur. Dedit insuper eidem Busoni Prouinciam, & corona in uertice capitis imposita, eum regem appellari iussit, ut more priscorum imperatorū, regibus uideretur dominari. Euolutis deinde paucis diebus, Papiam ingreditur, in qua cum disponendis publicarum rerum negotijs animum intenderet, repentine nunciatum ē ei Carolomannum cū ingenti armatorum multitudine Langobardorum ditionem introisse. Mox pauore solutus, Ticinū, Padumq; transit, & summo annisu in Gallias repedare contendit. Sed priusquàm Alpium præeminentia iuga, angustaq; itinera attingeret, ægritudine pulsatur, quam protinus mors subsecuta est, finem uitæ imposuit. Est autem fama qđ à quodā Iudæo quocabaī Sedechias, poculū mortis ei ꝓpinatū sit, qui ei familiarius adhærebat, eo qđ in medēdis corporū passionibus, singularē experientiam habere diceretur. Porro hic siccarius planè erat, & magicis prestigijs, incantationibusq; mentes hominum deludebat. obijt uero pridie noñ. Octobris. corpus eius leuatum est ī feretro, à suis extra Italiam deportatur. sed quia fœtor intollerabilis ex putredine cadaueris baiulātes grauabat, compulit illud terræ mandare. Post aliquantos annos eius ossa trāslata sunt, & Parisius in monsterio sancti Dionysij honorifice sepulta, cui successit in regnum filius Ludouicus.

Carolus rex Gall. imperium Romanū emit à pontifice.

Rosymoniaks.

Carolus Imperator à Iudæo necatus ueneno.

Versellis ihumauerunt, in æde diui Eusebij.

Anno dominicæ incarnationis DCCCLXXXVIII. eclypsis lunæ magna facta est, mēse Octobris, die XVI. Item eodem mēse eclypsis Solis accidit, die XXVIIII. circa horam nonam. Paucis interiectis diebus, Ludouicus rex filius Caroli, qui Balbus appellabatur, eo quod īpeditioris, & tardioris esset eloquij, ab hac luce subtractus est. fuit uero iste princeps, uir simplex ac mitis, pacis, iustitiæ, & religionis amator. Habuit autem cum adhuc iuuenilis ætatis flore polleret, quandam puellam nobilem nomine Ansgard, sibi cōiugij fœdere copulatam, ex qua duos liberos suscepit elegantis formæ, ac ingentis animi, uirtute præstantes. Horum unus Ludouicus, alter Carolomanus uocabatur. sed quia hanc sine genitoris conscientia, & uoluntatis consēsu, suis amplexibus sociauerat, ab ipso patre ei post modum interdicta, & interposito iurisiurandi sacramento, ab eius consortio in perpetuum separata. tradita est autem eidem, ab eodem patre Adalheidis in matrimoniū, quam grauidam ex se reliquit. Idem rex cum obiret, quæ tempore pariendi expleto, enixa est puerum, cui nomē Aui imposuit, eumq; Carolū uocitari fecit.

Ludouicus Balbus moritur.

Ansgard.
Adelheidis.

Anno dominicæ incarnationis DCCCLXXVIIII. Boso de quo paulo superius mentionem fecimus, audita morte Ludouici, à Prouincia egreditur, totamq; Burgundiam occupare nititur. Deniq; nonnullos episcopos, partim minis, partim suasionibus, in societatis fœdera colligit, & Lugdunum in-

gressus, ab Aureliano eiusdē urbis metropolitano, & alijs pontificibus in regem super præfatum Burgundiæ regnum inungitur, pro nihilo ducēs adulescentes filios Ludouici, & uelut degeneres despiciens, eo quod iussu Caroli, eorum genitrix spreta, atq; repudiata fuerit. Quæ res obtulit illi magis continuum clam odium, ac periculorum dispendium, quàm gloriæ, & dignitatis emolumentum. Siquidem iam dicti adulescentes Ludouicus, & Carolomanus, industria ac studio Hugonis abbatis, & aliorum procerum in regnū sublimatorum, & eundem Bosonem diebus uitæ suæ omni instantia sunt persecuti. Nec solum illi, uerūetiam alij reges Francorum per succedentia tempora adeo grauiter nomen eius tulerunt, atque exosum habuerunt, ut inrecuperabili eius deiectione, & mortis exitio, non modo principes ac duces, sed etiam eorum satellites sacramentis, & execrationibus obligarentur. Fuit autem tā perspicacis ingenij, ut cum à multis, ut dictum est, regibus & regnis, assidue insectatus sit, à nullo tamen, aut capi, aut circūueniri aliquādo potuerit. Tātæ moderationis, ut cum sibi fauentes proscriptionibus dānarentur, bonisq; omnibus priuarentur, nūquàm insidijs suorum militum fuerit petitus, neque fraude proditus, cum utrūq; hostes sæpe certassent.

Per id tempus Ludouicus qui Austrasijs imperabat, cognita morte equiuoci sui, regnum illius inuadere disposuit, & transuadata Mosa, imperij fines occupauit. cui occurrerunt duo memorati fratres cum ualida manu, sed intercurrētibus uicissim legationibus, nequaquàm pugna committitur, sed pax roboratur. Adolescētes, quo impetu fœderatus ab eis recederet Ludouicus portionem regni Lotharij, quam auus, paterq; tenuerat, ex integro illi concesserunt, addita insuper Atrabatis abbatia sancti Vedasti, facta itaque pactione, datisq; sacramentis, cum ī regnum idem rex reuerteretur, repēte obuiam habuit Nortmanorum innumeram multitudinem, iuxta Carbonariā in loco, qui uocatur Thimnin, cum ingenti præda ad classem repedantem, cum quibus absq; mora conflixit, & (deo propiciante) maximam ex eis partem gladio prostrauit. Reliqui fuga dilapsi, ī fiscum regium se communiūt, ubi Hugo filius regis ex pellice natus, cum īcautius dimicaret, grauiter uulneratus, ab hostibus rapitur, & inter aduersariorum arma recidit.

Rex existimās quod adhuc filius uiuus ab inimicis seruaretur, exercitus ab īpugnationis infestatione iubet cessare, ut quocūque pacto, illum incolumē recipere posset. Interea nox desuperueniēs, regem cum suis redire ad castra cōpulit. Nortmani cadauera suorum flāmis exurentes, noctu diffugiunt, & ad classem dirigunt gressum. Rex diluculo consurgens, cum filium extinctū reperisset, nimio dolore afficitur, corpus eius in loco cōpositū, ad Lorsheim monasterium imperat deferri, ibiq; tumulari.

Anno dominicæ incarna. DCCCLXXX. Carolomanus rex Paralisi dissolutus, diem clausit extremum VII. noñ. Aprilis. sepultusq; est cum debito honore in Baioaria, in loco q dicitur Hodingas. fuit uero iste præcellētissimus rex literis eruditus, christianæ religioni deditus, iustus, pacificus, & omni morū

morum honestate decoratus, pulchritudo eius corporis insignis, uires in hoie quoq; admirabiles fuere, nec īferior animi magnitudine. Permulta quippe bella cum patre, plurima sine patre in regnis Sclauorum gessit, semperq; uictoriæ triumphum reportauit. terminos imperij sui ampliando, ferro dilatauit. suis mitis, hostibus terribilis apparuit. alloquio blandus, humilitate ornatus. in ordinādis regni negocijs singulari solertia preditus. sic, ut prius ei nihil deesse i regiæ maiestatis competentia uideretur. Huic ex legitimo matrimonio non est nata soboles propter infœcūditatem coniugis, sed ex quadam nobili fœmina filium elegantissimæ speciei suscepit, quem Arnolphū nominari iussit, ob recordationem reuerendissimi Arnolphi Mettensis ecclesiæ episcopi, de cuius sancto Germine sua, aliorumq; germanorum Francorum prosapia pullulauerat, quod non casu accidisse, sed quodam præsagio portentoq; futurorum actitatum uidetur. Siquidem genealogia regum cœlitus prouisa, per interualla temporum, secundis incrementorum successionibus cœpit exuberare, quousq; i magno Carolo sūmum imperij fastigium nō solum Francorum, uerūetiam diuersarum gentium regnorumq; obtineret. Post cuius decessum, uariante fortuna, rerum gloria quæ supra uota fluxerat, eodem quo accesserat modo, cœpit paulatim diffluere, donec deficientibus non modo regnis, sed etiam ipsa regia stirpe, partī immatura ætate pereunte, partim sterilitate coniugium marcescente, hic solus de tam numerosa regum posteritate idoneus inueniretur, qui imperij Francorum sceptra susciperet, quod in subsequentibus suo in loco lucidius apparebit.

Ludouicus comperto, quod frater obijsset, Baioariam ingressus, Ratisbonam uenit, ubi omnes optimates regni ad eum confluentes, eius ditioni se subdiderunt. Concessit autem idem rex Arnolfo Corantanum, quod ei pater iam pridem concesserat, in quo situm est castrum munitissimū, quod Mosburgk nūcupatur, eo quod palude impenetrabili locus uallatus, difficillimum adeuntibus prebeat accessum. Mosburch.

Anno dominicæ īcarnationis DCCCLXXXI. Carolus de Alemania egressus, Langobardorum fines occupauit, ac in paucis diebus totam Italiam in deditionem accepit, & Romam perueniens, à presule apostolicæ sedis Ioanne, & senatu Romanorum fauorabiliter exceptus, cum magna gloria Imperator creatus est.

Per id tēpus Normanorum classis, Vualam fluuium ingressa, Neumago palatio regio applicuit, ibiq; castra posuit, quod factum cum ad noticiam Ludouici perlatum est, absque dilatione cum exercitu uenit, & munitionem obsidione clausit. Conserto nonnullis diebus certamine, non adeo præualuit quia palatium ingentis magnitudinis, miriq; operis hostibus tutissimū præbebat receptaculum. In qua congressiōe captus est aduersarius Eberhardus Saxo, filius Meginardi comitis, & captiuus ducitur, quod postea mater Enessa magno precio dato, incolumē recepit. Postremo rex, accepta pollicitatione, qđ si ab obsidiōe cessaret, Normāi continuo ē regno eius decederent. Cū oībus copijs recessit. Illo recedēte, pagani palatium una cū munitione exurētes flāmis nauibus accēsis, hostia Rheni repetunt. Itē eodē āno mēse Nouēbri, Eberhardus Saxo capitur.

 duo reges

duo reges Nortmanorum Godefridus,& Sigefridus cum inęstimabili multitudine peditũ,& equitum consederũt in loco,qui dicitur Haslou iuxta Mosam,& primo quidem impetu finitima loca depopulantes,Leodium ciuitatem,Traiectum castrum,Tungrensem urbem incendio cremant. Secunda incursione Ribuariorum finibus effusi,cædibus,rapinis,ac incendijs omnia deuastant,Coloniam Agrippinam,Bunnam ciuitates cum adiacentibus castellis,scilicet Tulpiacum,Vilipiacum,& Nuis igne comburunt.Post hæc Aquis palatiũ idem Amalimundarias,& Stabilius monasteria in fauillam redigunt.

Anno dominicæ incarnationis DCCCLXXXII. Arduennam percurrentes Prumiam monasteriũ ingrediuntur ipso die Epiphaniæ domini,ubi triduo commorãtes omnem in circuitu regionem depopulati sunt,in quo loco innumera multitudine peditum ex agris & uillis in unum agmen cõglobata,eos expugnatura aggreditur,sed Nortmani cernentes ignobile uulgus,nõ tantum inerme,quantum disciplina nudatum,super eos cũ clamore irruũt,tantaq; cæde prosternunt,ut bruta animalia,non homines mactari uiderentur.His itaque patratis,onerati præda,ad castra redeunt,illis discedentibus,ignis,qui in diuersis habitaculis accensus remanserat,cum nullus esset qui eum extingueret,& monasterium cõsumpsit.

Brumia monasteriũ igne cõsũptũ à Nortmanis.

Dum hæc aguntur Ludouicus rex morbo grauatus,apud Franckfurt moritur XIII.kal.Septembris,sepultus est i Loresheim iuxta patrem in cœnobio.habuit autem Luidgardam reginam in matrimonium copulatam,ex qua filium unicum suscepit,quem nomine suo Ludouicum appellauit.Sed,ut præmisimus,post obitum fratris ad obtinendum regnum eius,Baioariam ingressus,& Ratisbona moraretur,idem puerulus de fenestra cecidit,& cõfractis ceruicibus,statim expirauit,quæ non tantum inmatura,sed inhonesta mors,non solum regi & reginæ,uerumetiam omni domo regiæ maximum luctum ingessit.

Treueris Galliarũ à Nortmanis depopulatur.

Nortmani,audita morte regis,nimio exultabant tripudio,etiam non de conflictu,sed de præda cogitant.Igitur cum omni ãmonitiõe exiliunt,& Treuirorum nobilissimam ciuitatem Galliarum,Nõ.Aprilis,die sacratissimæ Cœnæ dñi occupant,in qua usque sanctum diem paschæ,fessa ab itinere corpora recreantes,omne tentorium urbis circũquaque usq; ad solum demoliti sunt,deinde ciuitatem flammis exurentes,Mediomatrico dirigunt aciem.Quod cum reperisset eiusdem urbis eps Vualo,adiuncto sibi Bertolfo episcopo,& Andalhardo comite,ultro illis obuiam ad pugnam procedit. Inito certamine,Nortmani uictores extiterunt.Idem Vualla episcopus cecidit,cæteri fugierunt.Pagani iter quod cœperant,deferentes cum ingẽti præda,sũma celeritate ad classem reuertuntur.

Ea tempestate Carolus Imperator in Italia morabat,ubi diuersis legationibus Germaniæ,ac Galliæ pulsatur,ut ad suscipienda regna,sibi hæreditario iure competentia,festinaret,& periclitanti imperio succurreret.quod capite amisso,ludibrio hostibus erat.Qui nihil tardus,cũ omnibus copijs in Franciã uenit,& cũ Langobardis,Baioarijs,Allemanis,Turigis,Saxõibus,

Fresonibus,

Fresonibus & omnibus regnis suæ ditioni subditis, Nortmanos in supradicto loco obsidere exorsus est, sed conatus eius parum effectum obtinuit, quanquàm, ut diximus, ex diuersis regnis, & gentibus inæstimabilis multitudo in unum confluxit, indignatione cœlesti super populum, christianam religionem profanantem desęuiente. Nouissime rex Godfridus Nortmanorum ea conditione christianum se fieri pollicetur, si ei munere regis Frisia prouincia concederetur, & Gisla filia Lotharij in uxorem daretur. Qui, ut optauit adeptus, baptisatus est, & ex sacro fonte ab Imperatore susceptus, Sigifrido & reliquis Nortmanis immensum pondus auri, & argenti expositum ē, & tali tenore fines regni excedunt.

Anno dominicæ incarnationis DCCCLXXXIII. Ludouicus frater Carolomani moritur apud sanctum Dionysium, ibiq; honorabiliter tumulatur, quem omnes Galliarum populi nimio planctu lamentati sunt. Fuit enim uirtutis maximę, regnumq; sibi subditum à paganorum infestatione potenter, uiriliterq; defēdit. Inter cætera quæ strenue gessit, illud præcipue prælium cōmendatur, quod aduersum Nortmanos in loco qui uocatur Sodalcurch sūmis uiribus exercuit, in quo certamine, ut ferunt, plusquàm octo milia hominū gladio pstrauit. Carolomanus frater regnū illius obtinuit. Eodē tēpore Bertulfus Treuirorum episcopus, migrauit ad dominum IIII. id. Septēbris, cui successit in Pontificali cathedra per electionem cleri, & totius plebis Ratbodus reuerendissimus antistes, VII. idus Aprilis. His etiā diebus Ruopertus pręsul ab eodem episcopo Ratbodo in Mettensi ecclesia cōsecratur, X. kal. Maij. Ludouicus frater Carolomāi morit. Rathbodo als.

Circa hæc tempora Hugo filius Lotharij, in spem recuperandi paterni regni ab aliquibus discordiarum, ac litium sectatoribus introducitur, omnesq; qui iusticiam & pacem execrabātur, ad eum confluxerunt, ita ut paucis diebus innumera multitudo prędonum eius dominationi se subdiderūt. inter quos etiam nonnulli ex primoribus regni uana spe seducti, manibus datis accedunt, uidelicet Stephanus, Rotbertus, Vuitbertus, Thietbaldus comites, Albricus, & frater eius Stephanus, tantaq; rapina, & uiolētia ab his ī regno fit, ut inter horū, & Nortmanorum maliciam nil differret, præter quod à cędibus & incendijs abstinerent. Sic omnipotens deus iratus regno Lotharij aduersabatur, & talibus incrementorum cladibus, uires eiusdem regni radicitus exterminabat, ut prophętia sanctissimi Nicolai papæ, simul etiam maledictum quod super idem regnum protulerat, adimpleretur.

Hoc etiam tempore, idem Hugo Vuitbertum comitem, qui ab ineunte ętate sibi fauerat, interfecit. Paucis de hinc interpositis diebus, Bernarium nobilem uirum, sibiq; fidelissimum dolo trucidare iussit, pulchritudine illius captus uxoris, quam absque momento in matrimonium iūgit. Vocabatur autem mulier Friderach, quæ antequàm Bernario sociaretur, copulata fuerat Engilranno potenti uiro, ex quo filiam peperit, quam post modum Richininus comes ī coiugiū accepit, quā etiā propter stuprū cōmissum, idē comes decollari iussit.

Nortmani ad Sonũ fluuiũ considunt.

Anno dominicæ icarnationis DCCCLXXXIIII. Nortmani qui ab Haslou recesserant, Sonum fluuium intrant, ibiq; consederunt, quorũ creberrimas incursiones cum Carolomanus sustinere non posset, pecuniam pollicetur, si a regno eius recederent. Mox auidæ gentis animi ad obtinendam pecuniam exardescunt, & XII. milia pondera argenti puri atq; probati exigunt, totidẽq; annis pacem promittunt. accepta tam ingenti pecunia, funes a littore soluunt, naues conscendunt, & marina littora repetunt. Interea Carolomanus uenatũ perrexit, ubi & ab apro grauiter uulneratus, post modicum uitã cum regno amisit, sepultusq; est apud sanctum Dionysium. Aiunt autẽ quidam, quod a quodam suo satellite, improuide arma ferẽti, uulneratus fuerit, & quia non sponte sed inuitus hoc facinus cõmiserat, iccirco a rege celatum est, ne innoxius morti traderetur.

Carolomãus ab apro uulneratus interit.

Nortmani cognita morte regis, protinus i regnum reuertũtur, itaq; Hugo Abba, & cæteri proceres, legatos ad eos dirigunt, promissionem & fidem datã, uiolatam esse proclamant. Ad hæc illi respondent, se cum Carolomano rege nõ cum alio aliquo fœdus pepigisse, quisquis ille esset, qui in regnũ eius succederet, eiusdem numeri & quantitatis pecuniam daret, si quiete ac pacifice imperium tenere uellet. Territi huiuscemodi mandatis, optimates regni ad Carolum Imperatorem missos dirigunt, eumq; ultro in regnũ inuitant, eiq; aduenienti ad Gundolphi uillam obuiam procedunt, & manibus, sacramentisq; iuxta morem datis, eius ditioni se subdiderunt.

Eodem anno Nortmani qui in Chinheim, & Denemarca uenerãt, adsentiẽte Godefrido, Rhenum nauigio ascẽdũt, & Dinsburch oppido occupato, munitionem in eodem loco more solito construunt, & i ea tota hyeme residẽt. cõtra quos Henricus dux castra posuit, & nullatenus prædas agere permisit. Redeunte uernali tempore, castris exustis, maritimis locis se recipiunt.

Louaniũ tunc in regno Lothoringiæ.

His etiam diebus Nortmani a Sono exeunt, & rursus in regno Lotharij reuertentes, in loco qui dicitur Louen, castrametati sunt in confinio eiusdem regni, & continuis eiusdem regni infestationibus, utraq; regna fatigant, ad quorum maliciam compescendam, Imperator semel, & iterum exercitũ misit, sed nihil dignum memoriæ aduersus tantam uiolentiorum rapacitatem actum est.

Anno dominicæ incarnationis DCCCLXXXV. Hugo rebellare disponens contra Imperatorem, legatos ad Godefridum in Frisia occulte dirigit, eoq; illi esset affinitate coniunctus, propter sororem quam in coniugium acceperat, hortaturq;, ut in patriam mitteret, & auxiliorum ualidam manum undique contraheret, & cum omnibus uiribus sibi opẽ ferret, quatenus regnũ paternum euindicare armis posset, & si id eius industria, uirtutisq; suffragio prosperitatis effectum obtineret, medietatẽ ipsius regni pro munere pollicetur. His suasionum pmissionibus, Godefridus ueluti ueneno infectus, occasiõis fomitẽ inquirit, qualr ac si iuxta rationẽ a fidelitate Impatoris se subducere pualeret, statiq; Gerolfũ, & Gardolfũ comites Frisonũ, legatos ad Cæsarem dirigit, mãdatq; si uellet cum ea, quã pollicitus fuerat fidelitatem, perseueraret,

seuerâret, finesq; regni sibi commissos, ab incursione propriæ gentis defensaret, Confluentem, Andrenacũ, Sucicha, & nonnullos alios fines obsequijs imperialibus deditos, sibiq; largiretur, propter uini affluentiam, quæ in his locis erat, eo quod terra, quã ex munificentia principis possidendã perceperat, minime uini ferax esset. agebat autẽ hoc ea animi intentione, ut si petita sibi largirentur, suos in uisceribus regni immiscere posset, & uarios euẽtus speculari. si autẽ denegarẽtur, nihilominus offensus in sibi prohibitos, quasi iustitia dictãte, rationabilius desæuire posset, rebellionisq; causa suscipere. Quorũ callida machinamẽta, & factionũ conspirationẽs cum persensisset Imperator, cum Henrico uiro prudentissimo altiori consilio pertractat, quo ingenio hostem, quẽ in regni extremitatibus introduxerat, extinguere posset, & sciens loca inaccessibilia exercitui, propter diuersarũ aquarũ innumeros decursus, & inpenetrabiles paludes, magis id arte quàm ex uirtute experiri statuit. Legatos igitur respõso suspensos absoluit, & ad Godefridum redire permisit, asserens per suos missos de omnibus legationum suarum causis ea responsa redditurũ, quæ sibi & eidem Godefrido essent cõuenientia, tantum ut in cœpta fidelitate perseueraret. Post hæc Heinricum ad eundẽ uirum mittit, ut fraus quæ struebatur, ocularetur. cum eo Vuillibertum uenerabilem episcopũ Coloniæ Agrippinæ, qui suis satellibus secreto imperat, ut per Saxoniã properantes, non agmine facto, sed sparsim sibi occurrerent loco & die quo eis edixit, ipse cum perpaucis Coloniã uenit, & assumpto cum præfato episcopo mox in Batuam proficiscitur. Godefridus audito eorum aduentu, illis obuiam procedit ad locum qui dicitur Herispich, in quo Rheni fluenta, & Vual uno se alueo resoluunt, & ab inuicẽ longius recedentes Batuam prouinciã suo gurgite cingunt. Hanc insulam ingredientes episcopus & comes multa à Godefrido audiunt, multa ex parte Imperatoris respondent, dies ad occasum uergitur, soluto colloquio insula excedunt, hospitia repetũt, in crastinum reuersuri. Heinricus episcopum hortatur, ut die subsequenti Gislam uxorem Godefridi extra insulam euocaret, eamq; ad pacis studium reuocare satageret, interim ipse cum Godefrido causam Eberhardi comitis agitaret, cui rerũ possessio ab eo uiolẽter diripiebatur. Deinde persuadet eidem Eberhardo, ut de iniustitia quam patiebatur, in medio adsurgens se proclamaret, & cũ à ferocis, & barbaræ gẽtis homine durius, & cõtumeliosius uerbũ sibi esset prolatũ, absq; mora euaginato gladio eũ summo annisu in capite pcutit, anteq̃ à terra eleuari posset. quid plura? ab Eberhardo prĩo pcussus, et satellibus Hẽrici cõfossus Godefridus moritᷣ, oẽsq; Nortmanni q in Batua reperti sunt, trucidanᷣ. Nõ multis post interpositis diebus Hugo eiusdẽ Henrici cõsilio ad Gundulfi uillam promissionibus attractus, dolo capitur, & iussu Imperatoris ab eodẽ Henrico ei oculi eruunᷣ, oẽsq; fauẽtes dehonestanᷣ. post hæc in Alemania in mõasteriũ sancti Galli mittiᷣ, inde postea in patriã reuocaᷣ. nouissime tporibus Zũdibolchi regis in Prumia monasterio manu mea attonsus est. Eram enim tunc temporis, in eodẽ loco dominici ouilis, quãuis non idoneus, tamen custos, ubi non post multos annos moritur & sepelitur.

Battaua insula.

Hugoni oculi eruuntur.

Regino noster tunc tẽporis custos monasterij Prumiẽsis.

Anno dominicæ incarnatiõ. DCCCLXXXVI. Nortmanni à Sanno fluuio ex-

Et paulo ante hæc eadē uerba posita.

eunt,& rursus in regno Lotharij reuertentes,in loco qui dicitur Louen, castra sedesq; statuūt, scilicet in confinio utriusq; regni,& continuis incursionū infestationibus utraq; regna fatigant,ad quorū ingenitam malitiā compescendam,Imperator semel & iterū exercitū misit, sed nihil dignum aduersus tantam uiolentorum rapacitatem actum est.

Eodem anno Ansbaldus abbas Prumiensis cœnobij,summæ sanctitatis ac religionis uir,ad cœlestem patriam trāsijt IIII. idus Iulij. cui successit in regimmis loco Sarabertus uenerabilis pater VIII. idus Aug.

Nortmanni Parrisios obsidēt.

Anno domini.incarna.DCCCLXXXVII.Nortmanni à Louen recedētes,Sequanā ingrediuntur,& Parrisius applicantes castra ponunt,& ciuitatē obsidione claudunt,contra quos Imperator Henricū ducē cum exercitu uernali tempore dirigit,sed minime præualuit.erant enim ut ferunt XXX. & eo amplius aduersariorū millia,omnes penè robusti bellatores. Denuo æstiuo tēpore antequā segetes in manipulos redigerentur,idem Heinricus cum exercitibus utriusq; regni Parrisius uenit,& circunstātibus legionibus ipse cum perpaucis propius accedens,munitionem circuit,situm loci contemplatur, aditumq; perquirit,quo exercitui cū hostibus minus periculosis pateret cōgressus.porrò Nortmanni audientes appropinquare exercitum,foderāt foueas latitudinis unius pedis,& profunditatis triū,in circuitu castrorū, easq; quisquilijs & stipula operuerāt,semitas tantū discursui necessarias,intactas reseruantes,pauci igitur latrunculi qui latitabant in concauis uiarū itineribus,uidentes Heinricum appropinquātem,quare cito surgunt à locis,quibus delituerāt,prouocantq; uirū telis,& uoce lacescunt. Ille animi magnitudine indignitatem non ferens,super eos irruit,& mox incertis foueis equus cui insidebat impegit, & cum ipse in terrā corruit, hostes summa cum festinatione aduolātes, anteq; à loco eleuaretur,cum in terra confodiūt, & aspiciente uniuerso exercitu,absq; mora eum trucidant,arma auferunt,& spolia ex parte diripiunt. Agminibus autem impetum facietibus,uix cadauer exanime eruitur,& à suis usq; Suuessionis deportatur,in basilica sancti Medardi sepelitur,exercitus amisso duce ad propria reuertitur.

Nortmannorū stratagema.

Henricus per insidias occubuit.

Eodem tempore Hugo abba magnæ pietatis uir,et magnę prudētiæ, Aurelianis moritur, & apud sanctū Germanum Antisioduro tumulatur. Ducatus quem tenuerat & strenue rexerat, Odoni filio Ruodberti ab Imperatore traditur,qui ea tempestate Parrisiorum comes erat,et cum Gozzilino eiusdem urbis episcopo contra Nortmannorū assiduā impugnationem ciuitatem totis uiribus tuebatur. His etiā diebus prædictus Gozzilinus episcopus inter ipsas obsidionū pressuras migrauit à seculo, in cuius loco substitutus est ab Imperatore Hashiricus episcopus. Post hæc Imperator Galliarū populos perlustrans,Parisius cum immenso exercitu uenit,ibiq; aduersus hostes castra posuit,sed nil dignū Imperatoria maiestate gessit, in eodē loco ad extremum concessis terris & regionibus, quæ ultra Sequanam erant, Nortmannis, ad deprædandum, eo quod incolæ illarum sibi obtemperare nollent,recessit,& recto itinere in Alemaniā recessit,& primo quidem Luiduuardum episcopum Vercellensem,uirū sibi percharum, & in administrandis publicis utilitati-

Gozzilinus eps Parisieñ.

cis utilitatibus unicum consiliarium, obiecto adulterij crimine, eo quod reginæ secretis familiarius quàm oportebat immisceretur, à suo latere cũ dedecore repulit. deinde paucis interpositis diebus coniugem Richardem sic enim Augusta uocabatur, pro eadem re in cõcionem uocat, & mirum dictu publice protestatur, nunquam se carnali coitu miscuisse, cum plusquã decennio legitimi matrimonij fœdere eius cõsorcio esset sociata, illa econtra non solum, ab eius sed etiã ab omni uirili cõmixtione se immunem esse profitetur, & de uirginitatis integritate gloriatur, idque se approbare dei omnipotentis iudicio si marito placeret, aut singulari certamine, aut ignitorum uomerum examine fiducialiter adfirmat. Erat enim religiosa fœmina. ea, acto dissidio, in monasterio quod in proprietate sua cõstruxerat, Deo famulatura recessit.

His ita gestis Imperator corpore & animo cœpit ęgrotare, mense itaque Noue. circa transitum sancti Martini Triburias uenit, ibique cõuentum generalem cõuocat. Cernentes optimates regni, non modo uires corporis, uerũetiam animi sensus ab eo diffugere, Arnolfum filium Carolomani ultro in regnũ attrahunt, & subito facta conspiratione ab Imperatore deficientes, ad prædictum uirum certatim transeunt, ita ut in triduo uix aliquis remaneret, qui ei saltem officia humanitatis impenderet. cibus tamen & potus ex Luidperti episcopi sumptibus administrabatur. Erat res spectaculo digna, & æstimatione sortis humanę, rerum uarietate miranda. Nam sicut ante secũda fortuna rebus ultra, quã arbitrari posset affluentibus, tot tantaque imperij regna sine laborũ sudoribus, & certaminibus attraxerat, ita ut post magnum Carolum maiestate, potestate, diuitijs, nulli regum Francorũ uideretur esse postponendus. ita nunc aduersa uelut in ostensione fragilitatis humanę deficiens, quæ fortuna cumulauerat, cũcta inhoneste, in momento abstulit. quę prospero arridens successu, quondam gloriose attulerat. Mittit ergo ad Arnolfum ex Imperatore effectus ęgenus, ex desperatis rebus nõ de imperij dignitate, sed de uicto cottidiano cogitans, tantũ alimentorum copiã ad subsidium uitæ præsentis supplex exposcit. dirigit etiã Bernardum filiũ quem ex pellice susceperat, cum xenijs, eumque eius fidei commẽdat. Miseranda rerum facies, uidere Imperatorẽ opulentissimũ, non solum fortunæ ornamentis destitutum, uerum etiã humanę opis ęgentem. Concessit autem Arnolfus rex nõnullos fiscos in Alemania, unde ei alimonia preberetur, ipse uero cõpositis in Frãcia feliciter rebus in Baioariã reuertitur. Eodem anno Vuicgarius episcopus de Augusta ciuitate obijt, et Adalbero nobilis generis, magnique ingenij ac prudentiæ uir cathedram eius obtinuit, ei in episcopatum successit.

Regni proceres à Carolo desciscunt.

Anno dominicæ incarna. DCCCLXXXVIII. Carolus Imperator tertius, huius nominis et dignitatis, obijt pridie idus Ianu. sepultusque est in Augea monasterio. Fuit uero hic Christianissimus princeps, Deum timẽs, & mandata eius ex toto corde custodiens, ecclesiasticis sanctionibus deuotissime parẽs, in eleemosynis largus, orationi & psalmorũ melodijs indesinenter deditus, laudibus dei infatigabiliter intentus, omnẽ spem & consilium suum diuinæ dispensationi committens, unde & ei omnia felici successu concurrebant in bonum,

Caro. III. Impera. moritur.

bonum, ita ut omnia regna Francorum, quæ prædecessores sui non sine sanguinis effusione cum magno labore acquisierant, ipse perfacile in breui tempor ũ spatio sine conflictu, nullo contradicente, possidẽda perceperit. Quod autem circa finẽ uitæ dignitatibus nudatus, bonisq; omnibus spoliatus est, tentatio fuit, ut credimus, non solũ ad purgationem, sed quod maius est, ad probationẽ. siquidẽ hanc, ut ferunt, patiẽtissime tollerauit in aduersis, sicuti in prosperis gratiarũ uota persoluẽs, et ideo coronã uitæ, quã repromisit Deus diligentibus se, aut iam accepit, aut absq; dubio accepturus est. Post cuius mortẽ regna quę eius ditioni paruerant, ueluti legittimo destituta hærede, in partes à sua compage resoluuntur. etiam non naturalem dominũ præstolãtur, sed unũquodq; de suis uisceribus regẽ sibi creari disponit. Quæ causa magnos bellorũ motus excitauit. non quia principes Francorũ deessent, qui nobilitate, fortitudine, & sapiẽtia regnis imperare possent, sed quia inter ipsos æqualitas generositatis, dignitatis, ac potentiæ discordiã augebãt, nemine tantũ cæteros præcellente, ut eius dominio reliqui se submittere dignarentur. Multos enim idoneos principes ad regni gubernacula moderanda Francia genuisset, nisi fortuna eos æmulatione uirtutis, in pernitiem mutuam armasset.

Carolo mortuo, regna dissipata.

Igitur quædam pars Italici populi Berengariũ filium Ennarhardi, qui ducatũ Foroiulianorũ tenebat, Regem sibi statuit, quædam Guidonem filiũ Lamperti ducem Spoletanorũ, eque regia dignitate sublimandum decernunt, ex qua dissensionũ cõtrouersia tanta strages ex utraq; parte postmodum facta est, tãtusq; humanus sanguis effusus, ut iuxta dominicã Vocem, Regnũ in seipsum diuisum, desolationis miseriã penè incurrerit. Ad extremũ Vuido uictor existens, Berengariũ regno expulit. pulsus itaq; ad Arnolfum regem adijt, eiusq; patrocinia contra hostem exposcit. Quid uero Arnolfus fecerit, qualiter Italiæ regnum bis cum exercitu penetrauerit, suo loco cõmemorabitur.

Berengarius dux, rex ab Italis eligitur.
Guido.

Interea Galliarum populi in unum congregati, cum consensu Arnolfi Ottonem ducem filium Ruoperti, de quo paulo superius mentionem fecimus, uirum strenuum, cui præ cæteris formę pulchritudo, & proceritas corporis & uirium, sapientiæq; magnitudo inerat, regem super se pari consilio & uoluntate creant, qui rempublicam uiriliter rexit, & cõtra assiduas depredationes Nortmannorum indefessus propugnator extitit.

Per id tẽpus Ruodolfus filius Chuonradi, nepos Hugonis abbatis (de quo supra meminimus) prouinciã inter Iurã & Alpes penninas occupat, & apud sanctum Mauritium, accitis secum quibusdam primoribus & nonnullis sacerdotibus, coronã sibi imposuit, regemq; se appellari iussit. Post hæc mittit legatos p uniuersum regnũ Lotharij, et suasionibus pollicitationibusq; episcoporum ac nobilium uirorum mẽtes in sui fauorem demulcet. Quod cum nuntiatum esset Arnolfo, illico cum exercitu super eum irruit, ille per arctissima itinera fuga dilapsus, in tutissimis rupiũ locis, salutis præsidium quæsiuit. omnibusq; diebus uitæ suæ Arnolfus, & Zundibaldus filius eius eundem Ruodolfum persecuti sunt, nec tamen eum lædere potuerunt, quia ut supra

ut supra expressum est, loca inaccessibilia quæ semitis tantũ peruia sunt, insequentium confertas acies procul ab ingressu repellebant.

Eodem anno Nortmani qui Parisiorũ urbem obsidebãt, mirã & inauditam rem nõ solũ nostra, sed etiam superiore ætate fecerunt. Nã cum ciuitatẽ inexpugnabilẽ esse persensissent, omni uirtute, omniq; ingenio laborare cœperũt, quatinus urbe post tergũ relicta, classem cum omnibus copijs per Sequanam fluuiũ ingredientes, Burgundię fines absq; obstaculo penetrarẽt. Ciuibus aũt omni instantia prohibẽtibus ascensum fluminis, naues per siccum plusq; duorũ passuũ milibus trahunt, & taliter declinato omni periculo iterũ eas Sequanæ fluentis immergunt, & post paululum Sequanam relinquentes, Hionnam ut disposuerant, & sub omni celeritate nauigantes, Senonis applicuerunt, ibiq; castris positis, per continuos sex menses eandẽ urbem obsidione claudũt, totamq; pene Burgundiam rapinis, cædibus, ac incendijs demoliuntur. Sed ciuibus fortiter repugnãtibus, deo protegente, nequaquã præfatam ciuitatem capere potuerunt, quanq; omni laborũ sudore, omniũq; artiũ, & machinamentorũ ingenio id multipliciter pertentassent.

Inter ipsas uero obsidionum angustias Euuerhardus eiusdem loci Metropolita uir, totius sanctitatis & sapientiæ nitore fulgidus, corporeis uinculis absolutus, ad cœlestem patriã transijt, in cuius cathedram sublimatus est Vualtharius, nepos Vualtharij Aurelianeñ urbis episcopi, longe inferior prædecessore moribus, religione, et philosophiæ studio.

Anno dominicæ incarna. DCCCLXXXIX. gens Hungarorũ ferocissima & omni belua crudelior, retroãte seculis ideo inaudita, quia nec nominata à Scythijs regnis & à paludibus, quas Thanais sua refusione in immensum porrigit, egressa est. Sed priusq; ipsius gẽtis acta crudelia prosequamur, stylo nõ superfluum uideatur, si de Scythiæ situ, Scythiarumq; moribus historiographorum dicta sequentes, aliquid cõmemoremus. Scythia (ut aiunt) in oriente extensa, includitur ab uno latere põto, ab altero montibus Ripheis, à tergo Asia, & Ithasi flumine. patet autẽ multũ in longitudinẽ & latitudinẽ, omnibus hanc inhabitantibus inter se nulli fines. perraro enim agrum exercent, nec domus illis ulla, aut tectũ uel sedes est. armenta & pecora semper pascentibus, & per multas solitudines errare solitis. uxores liberosq; secum in plaustris uehunt, corijs imbrium hyemisq; causa tectis pro domibus utũtur, nullum scelus apud eos furto grauior, quippe sine tecti munimẽto pecora et armenta, alimentaq; habent. Aurum & argentum non perinde ut reliqui mortales appetunt, uenationum & piscationũ exercitijs inseruiunt, lacte & melle uescuntur, lanę his usus ac uestium ignotus, & quanq; continuis frigoribus afficiantur, pellibus tantum ferinis ac murenis induũtur. Imperiũ Asiæ ter quæsiuere, ipsi perpetuo ab alieno imperio, aut intacti, aut inuicti mansere, nec uirorum magis quàm fœminarũ uirtutibus claruere. Quippe cũ ipsi Parthos Bactrianosq;, fœminæ autem eorum, Amazonum regna condiderint. Prorsus ut res gestas uirorum mulierumq; cõsiderãtibus, incertum sit uter apud eos sexus inlustrior fuerit. Darium regẽ Persarum turpi à Scythia summa mouerunt fuga, Cyrum cum omni exercitu trucidauerunt. Alexandri Magni

De Scythis unde egressi Hungari.

Scytharũ res gestæ.

dri Magni ducem Sopiriona, pari ratione cum uniuersis coprjs deleuerũt. Romanorum audiere, non sensere arma, laboribus & bellis asperi, uires corporis immensę. abundant uero tanta multitudine populorum, ut eos genitale solum non sufficiat alere. Septentrionalis quippe plaga, quanto magis ab æstu solis remota est, & niuali frigore gelida, tanto salubrior corporibus hominum, & propagandis gentibus coaptata. Sicut & ecõtra omnis meridiana regio, quo solis est feruori uicinor, eo semper morbis abundat, & educandis minus est apta mortalibus, unde fitut tantę populorum multitudines, arctoo sub axe orianẽ, ut nõ immerito uniuersa illa regio à Tanai fluuio, usq; ad occiduũ, licet & proprjs loca in ea singula nuncupentur noĩbus, generali tamen uocabulo, Germaniæ sæpe innumerabitur. Ab hac ergo populosa Germania sæpe innumerabiles captiuorum turmæ abductæ, meridianis populis precio trahuntur. Multæ quoq; ex ea, pro eo quod tantos mortalium germinant quantos alere uix sufficit, frequẽter gentes egressæ sunt, quæ nihilominus & partes Asiæ, sed maxime sibi contiguam Europam afflixerũt. Testantur hoc ubiq; urbes erutæ, per totã Illiriam Galliamq;. Sed maxime miseræ Italiæ, quæ penè illarum omniũ est gentium experta sæuitiam.

Scythæ in Germa.

Pezinati.

Ex supradictis igit̃ locis, gẽs memorata à Finitimis sibi populis, qui Pezinati uocãtur, à pprjs sedibus expulsa est, eo quod numero & uirtute præstarent, & genitale, ut præmisimus, rus exuberãte multitudine, non sufficeret ad habitandũ. Horum itaq; uiolentia effugati ad exquirendas, quas possent incolere terras, sedesq; statuere. Valedicentes patriæ iter arripiunt. Et primo quidem Pannoniorum & Auarorum solitudinem pererrãtes, uenatu ac spatione uictum cottidianũ quæritant. Deinde Carantanorum, Marahensium ac Bulgarũ fines crebris incursionum infestationibus inrumpunt, perpaucos gladio, multa millia sagittis interimunt, quas tanta arte ex corneis arcubus dirigunt, ut earũ ictus uix præcaueri possit. cominus enim in acie præliari, aut obsessas expugnare urbes nesciunt. Pugnant autẽ procurrentibus equis, aut terga dantibus, sæpe etiam fugam simulãt, nec pugnare diu possunt. Cæterum intollerandi forent, si quantus est impetus, uis tanta & perseuerantia esset. Plerunq; in ipso ardore certaminis prælia deserunt, ac paulo post pugnam ex fuga repetunt, ut cũ maxime uicisse te putes, tunc tibi discrimen subeundũ sit. Quorũ pugna, quo cæteris gentibus inusitatior, eo & periculosior. Inter horum & Brittonũ conflictum, hoc unum interest, quod illi missilibus, isti sagittis utuntur, uiuunt non hominum, sed beluarum more, carnibus, ut fama est, crudis uescuntur, sanguinem bibunt, corda hominum quos capiunt particulatim diuidentes, ueluti pro remedio deuorant, nulla miseratione flectũtur, nullis pietatis uisceribus commouentur, capillum usq; ad cutem ferro cædunt, super illos ire, meditari, cõsistere, ac colloqui solent. liberos, ac seruos suos equitare, ac sagittare magna industria docẽt, ingenia illis tumida, seditiosa, fraudulenta, præcotia. Quippe eandem ferocitatem fœminis, q̃ uiris adsignãt, semper in externos, aut in domesticos motus inquieti, natura taciti, ad faciendum, quàm ad dicendum proniores. Huius igit̃ nefandissimæ gentis crudelitate non solum memoratæ regiones, uerumetiam

Hungari in Panno niam ueniunt.

Arte sagittãdi Hunni præstant.

Inter Hungaros & Brittones hoc interest, confligendo.

Italiæ regnum

Italiæ regnum ex permaxima parte deuastatum est.

Eodem anno Nortmanni à Senonica urbe recedētes, denuo Parisius cū omnibus copijs deuenerunt. & cum illis decursus fluminis à ciuibus omnino inhiberetur, rursus castra ponunt, ciuitatem totis uiribus impugnāt, sed Deo opem ferente nihil præualent. Transactis paucis diebus, iterum Sequanam cum classe ascendunt, & Matronam fluuium ingredie̅tes, Trecas ciuitatem incendio cremant, & usque Verdensem, ac Tullensem urbes cuncta circunquaq; depopulantes.

Nortmanni Parisios iterū obsident.

His etiam diebus [illegible] Maguntiæ urbis præsul è rebus humanis sublatus est, in cuius locum subrogatus est Sunzo uir religiosus ac simplex, sacris literis sufficienter instructus, qui in Fulda monasterio sub regimine abbatis ab ineunte ætate nutritus, & conuersatus est. Poppone Thuringorum duce & Arnolfo rege annuente.]

Anno dominicæ incarnationis DCCCXC. Arnolfus rex cōcessit Zundebodo Marahensium Sclauorum Regi, Ducatum Bohemēsium, qui hactenus principem suæ cognationis, ac gentis super se habuerant, Francorumq; regibus fidelitatem promissam, inuiolato fœdere conseruauerunt. eo quod illi antequam in regni fastigio sublimaretur, familiaritatis gratia fuerit connexus. Denicq; filium eius quem ex pellice susceperat, à sacro fonte leuauit, eumq; ex nomine suo Zundebolch appellari fecit. Quę res non modicum discordiarum & defectionis præbuit incitamentum. Nam & Bohemi à fidelitate diutius custodita, recesserunt. Et Zundibolch ex adiectione alterius regni, uires non paruas sibi accessisse sentiens, fastu superbiæ inflatus, contra Arnolfum rebellauit. Quod cum cognouisset Arnolfus, cum exercitu regnum Marahensium ingressus, cuncta quę extra urbes reperit, solotenus demolitus est. Ad ultimū, ne cæterę fructiferę arbores radicitus exciderentur, Zundibolch pacē posuit, & dato fi[illegible] obside, hanc pacē sero promeruit.

Per id tempus Nortmanni à Matrona fluuio exeuntes Parisius reuertuntur. Et quia omnimodus descensus fluminis per pontē prohibebat, tertio castra locant, & iterato certamine prædictā urbē impugnāt. Sed ciuibus (continuis eī operum ac uigiliarum laboribus indurueranr, & assiduis bellorū conflictibus exercitati erant) audaciter reluctantibus, Nortmanni desperatis rebus, naues per terram cum magno sudore trahunt, & sic Alueum repetentes, Brittaniæ finibus classem traijciunt. Quoddam castellum in Constantiensi territorio, quod ad sanctū Loth dicebatur, obsident. & accessum ad fontem aquæ ex toto prohibentes, oppidanis siti arescentibus fit deditio, eo pacto, ut uita tantū concessa, cætera tollerēt. Illis à munitione progressis, gens perfida fidē & promissa data prophanat, omnesq; absq; respectu iugulat. Inter quos episcopum Constantieñ. ecclesiæ interimunt.

Parisios tertio obsident Nortmanni.

Perfidi Nortmāni.

Erat tūc tēporis inter Alanū, & Vuidicheil ducibus Brittonū nō parua de partitione regni discensionū cōtrouersia. In hoc ergo schismate, et diuisione nō tm̄ terrarū, quantū mentiū pagani Brittones reperiētes, super eos fiducialiter irruunt. Illi dum priuatū singulorū, nō commune uniuersorū bellum ducūt,

& auxilium ferre alter alteri recusat, quasi uictoria unius non omnium foret, grauiter ab hoste leduntur, ceduntur. passim & usque ad Blauitam fluuium, omnis eorum possessio diripitur. Tunc primum intelligentes quantam sibi perniciem, quantas aduersarijs uires, discordia administraretur, per internuntios se inuicē confirmant, tēpus & locū ei indicūt, bellumq; cōmunibus uiribus cōstruunt. Itaq; Vuidicheil qui erat adolescentior cupiens gloriā nominis sui exaltare, non expectato Alano cum socijs, prœliū conserit multa millia hostiū cędit, reliquos in quendā uicū fugere cōpulit. Quos cū ultra quàm oporteret inprouide persequerentur, ab ipsis extinguit̃. Ignarus cui uincere bonum est, superuincere bonum non est. periculosa est enim desperatio. Post hæc Alanus coadunata omni Brittania tale uotum uouit, ut si aduersarios per diuinam uirtutem posset superare, decimam partē omnium bonorum suorum Deo, & sancto Petro Romam destinaret. Omnibus autem Brittonibus idem uotum spondētibus, ad pugnam procedit, & commisso prœlio tanta strage hostes effudit, ut uix quadringenti uiri ex quindecim millibus ad classem repedarent.

Hac tempestate, sanctissimo, & in diuinis humanisque rebus prudentissimo Vuiliberto episcopo ab hac luce subtracto, Hermannus uenerabilis uir per electionem cleri, ac plebis ecclesiæ Colonień. præficitur.

Circa hæc tempora Salomon Constantiensis ecclesiæ antistes recessit à seculo, in cuius loco successit Salomon, qui hac ætate Abbatiā sancti Galli tenebat, Vir non solum nobilitate, uerumetiam prudentiæ ac sapiētiæ uirtutibus insignitus, qui pręfatæ urbis tertius huius nominis dignoscitur esse pontifex.

Anno dominicæ incarnationis DCCCXCI. Nortmanni duobus continuis prœlijs in Brittania grauiter attriti, in regnū Lotharij classem transferunt, & castrametati, prædas exercent. Contra quos Arnolfus rex exercitum dirigit, iubetq; super Mosam tentoria figere, transitūq; fluminis hostibus prohibere. Sed antequam exercitus in unum colligeretur ad condictum locum iuxta castrū Traiectense Nortmanni superiora tenētes, circa Leodium Mosam transierunt. & hostilem expeditionem à tergo relinquentes, in syluis & paludibus Aquispalatio cōtiguis disperguntur, obuios quosq; perimunt. plaustra & uehicula in quibus alimenta exercitui deferebantur, capiunt. Quæ fama cum ad exercitum peruenisset, qui iam ipso die Natiuitatis sancti Ioannis baptistæ penè in unum conuenerāt, non tam tremor, quàm stupor mentes omnium occupauit. Principes uero contione conuocata non tam de periculo, quàm de re dubia consulunt. Incerti utrum Ribuariorū fines intrantes, Coloniā tenderēt, ut per Prumiā transeuntes Treueros dirigerēt gressum, uel certe cōgregata aduersum se multitudine ptimescentes trāsuadata Mosa, ad classem festinarēt. Inter hæc nox superueniēs conuentū soluit, postera die cū aurora radios suę lucis repręsentaret, oēs armant̃, & leuatis uexillis p descensum fluminis ad pugnā gradiuntur. Cumq; torrentem qui Gulid dicitur

Ribuarij ubi.

Gulfa dicitur transissent, acies pariter substiterūt. De hinc deliberāt, ne omnis exercitus incassum fatigaretur, quod unusquisq; procerum duodecim ex suis mitteret, qui in unum agmen redacti hostes inuestigarent. Hæc sermocionantibus subito apparuerunt speculatores Nortmannorum. Quos cum omnis multitudo inconsultis ducibus, confuso ordine insequerentur, peditum turmas in quadam uillula offendunt, qui in unum conglobati facile sparsim superuenientes repellūt, atq; retrorsum redire cogūt. Deinde perstrepentibus secundum morem pharetris, clamor in cœlum tollitur, pugna cōmittitur. Equites Nortmannorū audito clamore, summa cum festinatione aduolant, & ingrauato prœlio Christianorum exercitus, peccatis facientibus, heu prochdolor terga uertit. In quo prælio episcopus Moguntiæ urbis Sunzo, & Arnolfus comes occubuerunt, necnon innumera multitudo nobilium uirorum. Nortmanni patrata uictoria, castra diuitijs omnibus referta inuadunt, & trucidatis quos in bello cœperant, onerati præda ad classem reuertuntur. Fuit uero hæc cædes facta VI. Kalen. Iulij.

Magunti. epicopus à Nortmanis occubuit.

Dum hæc aguntur, Arnolfus rex in Baioariorum extremitatibus morabatur, insolentiam Sclauorum reprimens, cui cum nuntiata esset suorum strages, hostiumq; uictoria, primo pro amissis fidelibus nimium tristatur, & querelam cum gemitu deponit, quod Frāci eatenus inuicti, aduersarijs terga darent. Deinde indignitatem rei animoso in pectore uersans, in hostem accenditur, & cōgregato ex orietalibus regnis exercitu, mox Rheno transmisso, circa littora Mosæ castra statuit. Interiectis diebus Nortmanni ex superiori pugna elati, cum omni uirtute ad deprædandum proficiscuntur. contra quos Rex cum expeditis ad pugnam procedit. Illi cernentes acies appropinquare, super fluuiū qui Thilia dicitur, ligno & terræ congerie more soli to se communiunt, & cachinnis & exprobrationibus agmina lacescunt, ingeminantes cū insultatione, & derisu ut memorarentur Gulfæ, turpisq; fugæ, cedisq; patratę, post modicum similia passuri. Rex felle commotus, exercitum iubet descendere, & pedestri congressione cum aduersarijs decertari. Qui dicto citius ab equis desilientes, clamore exhortationis dato, præsidium inimicorū irrumpunt, & (Deo uires cœlitus administrante) eos usq; ad internitionem ferro cædunt, terræq; prosternunt, ita ut ex innumerabili multitudine uix residuus esset, qui ad classem aduersum nuntium reportaret. Rebus feliciter gestis, Arnolfus in Bauariam reuertitur.

Arnulfus rex contra Nortmannos potitur uictoria.

Eodem anno Hatto uenerabilis Abba, in Maguntiacensi ecclesia Metropol. consecratur, qui hactenus in Augia monasterio multorum pater extitit monachorum.

Hatto mona. Augiensis, fit eps Magu.

Anno domini. incarna. DCCCXCII. Mense Februa. Nortmanni qui ad naues remanserāt, Mosam transeuntes, Ribuariorum pagum ingressi, & secundū crudelitatē sibi ingenitā cuncta deuorantes, peruenerunt usq; Bonnā, inde digressi occupauerūt quandā uillā quæ Landolfesdorff dicit, ubi occurrit eis

exrercitus Christianorū,Sed nihil dignū qđ uirtuti asscribatur egit. Nocte superueniente recesserunt Nortmanni à iam dicta uilla, & formidantes hostilem impetum, nequaquam ausi sunt se committere planioribus, atque campestribus locis, sed siluas semper tenentes. exercitum uero â leua post tergum relinquentes, quanta poterant uelocitate ad Prumiam monasterium aciem dirigebāt. ipsisque iam irruentibus Abbas, & congregatio fratrum uix fuga dilapsi sunt. At Nortmanni monasterium ingressi, omnia depopulati sunt, & quosdam ex monachis interficientes, plurimamque familiam trucidantes, reliquos captiuos abduxerunt. Inde exeuntes Arduennam intrant, ubi quoddam castrū in quodā præeminēti monte nouiter constructum, in quo innumera multitudo uulgi confugerat adgrediuntur, & absque mora expugnant. Interfectis omnibus, cum ingenti præda ad classem redeunt, oneratisque nauibus cum omnibus copijs transmarinas repetunt regiones.

Regino autor noster abbatis munus cur deposuit à se.

Per id tempus Farabertus abba Prumiensis cœnobij, curā pastoralem sua sponte per concessum regis deposuit. & ego, quanuis indignus, secundum regularem auctoritatem per electionem fratrum in regimine successi, in quo tamen non diutius immoratus æmulis agentibus. Richarium fratrem Gerhardi & Mathfridi, inuidiosum mei negotij, successorem sustinui. Obsecro aūt ne lectori onerosum uideatur, si rē ab origine repetā, et qualiter huiuscemodi negotium ad effectum perductum fuerit, simplici sermone pandam. Absurdum enim uidetur, ut qui aliorum actiones, & rerum gestarum causas explanare proposui, negotium quod ad me pertinet, silentio prætermittam, præsertim poplitibus ueniā posco lectoris, eo quod uerbosus in hac relatione ultra, quàm decuit, extiti. Necessitas enim ut nō solum facta, sed etiam dicta in ordine dicam, propter inuidentium & aduersantium calumniosam quærelam.

Omissum est omnino, quod dicere proposuit.

Hæc de retroactis caussis transcursisque temporibus, ex multis pauca commemorasse sufficiat. Nam de modernis temporibus idcirco reticere disposuimus, quia si ueritatem rerum gestarum ad liquidum stilo executi fuerimus, proculdubio odium & offensam quorundam, qui adhuc superstites sunt, incurremus. Si aūt à ueritate recedētes, aliter quàm causa se habeat scripserimus, nichilominus adulationis & mendatij notā incurremus, quia omnibus penè res cognita est posteris. Ergo hoc latius explanandum relinquimus, sed ne hęc per omnia intacta preterisse culpemur, res tantum gestas ex parte summatim annotare curabimus.

Otto rex Galliæ.

Igitur anno supra memorato, mense Iulij Vualtharius Comes, Nepos Ottonis regis, filius scilicet auunculi eius Adalhelmi, aduersus eundem regem cum consilio quorundā rebellionis arma leuauit, et Lugdunum tum ingressus, omni annisu regię potestati contraire nititur. Quod cum Otto cognouisset, ciuitatē obsidione cinxit, quā absque mora in deditionē recepit. Deinde omnibus primoribus, q tunc ibi aderāt, adiudicātibus eundē Vualgariū decollari iussit. eo qđ in conuentu publico cōtra regē, & dominū suū gladiū euaginasset. Post

set. Post hæc in Aquitaniam proficiscitur, contra Ramnolfum & fratrē eius Gozbertum, & Ebulonem abbatē de sancto Dionysio, & alios nonnullos, qui eius imperijs obtemperare renuebant, ut eorum insolentiam reprimeret.

Item eodem anno Mense Septemb. Megingandus Comes, Nepos supradicti Ottonis regis, dolo interfectus est ab Alberico, & socijs eius in monasterio sancti Xysti, quod uocatur Sotila, cuius corpus Treuerim deportatū, apud sanctum Maximinum est sepultum. Megingandus interficitur.

Per id tempus Arnt, Vuirtzburgensis ecclesiæ uenerabilis episcopus, hortatu & suasione Popponis Thuringorum ducis, ad pugnam cōtra Sclauos profectus, in eadem pugna occiditur, cuius cathedram Rodulfus licet nobilis, stultissimus tamen, frater Chuonradi & Geberhardi comitum obtinuit, & ei in episcopatu successit. Rudolfus fatuus eps Herpipolis.

Arnolfus Zundibolcho filio honores Megingandi comitis ex parte largitur.

Poppo dux Thuringorum dignitatibus exspoliatur, & Ducatus quem tenuerat Chuonrado cōmendatur, quē pauco tēpore tenuit, & sua spōte eum reddidit. Deinde Burchardo comiti cōmittitur, qui eum hactenus strenue gubernat.

Ottone rege in Aquitania commorante, Francorum principes ex permaxima parte ab eo deficiunt, & agentibus Falcone archiepiscopo, Heriberto & Pippino comitibus, in Remorum ciuitate Carolus filius Ludouici ex Adelheide regina ut supra meminimus natus, in regnum eleuatur.

Anno domi. incarnationis DCCCXCIII. Arnolfus Baioariā egressus Franckfurt uenit, & Rhenum transiēs, ciuitates quæ in regno Lotharij sunt ex maxima parte circuiuit, in quo itinere ingentia dona illi ab episcopis oblata sunt.

Otto compositis rebus in Aquitania, in Franciam reuertitur, et cum Rodeberto fratre Carolum fugat, defectores persequitur.

Ebulo abbas de sancto Dionysio, cum quoddam castrū in Aquitania situm ardentius expugnaret, ictu lapidis perijt. monasterium sancti Dionysij Otto ad suum seruitium reuocat.

Carolus uires Ottonis ferre non ualens, patrocinia Arnolfi supplex exposcit. Aestiuo siquidē tempore, iam dictus rex conuentū publicū Vuormatia ciuitate celebrauit, ubi Carolus uenit, & Arnolfum magnis muneribus sibi conciliat, regnumque quod usurpauerat, ex eius manu percœpit. Iussum est etiam ut episcopi & comites, qui circa Mosam residebāt, illi auxilium ferrent, & eum in regnum inducentes, in sede regia inthronisarent. Sed neutrum horū illi quicq̄ profuit. Deniq̄ Otto rex audiens cum exercitu super ripam Axani fluminis sedit, & copias Arnolfi intrare in regnū nullatenus pmisit.

Duces regis cernentes Ottonem uiriliter paratum esse ad pugnam, ab eo declinauerunt, & ad propria reuersi sunt.

Carolus autem in Burgundiam secessit, & Ottone Parisius reuertente, rursus regni fines occupat. Ottonis fideles insectatur, sicq; alternatim ex utraq; parte multi pereunt, ingens malicia, innumerabiles rapinæ, & assiduæ predæ fiunt.

Anno dominicæ incarnationis DCCCXCIIII. Arnolfus cum ualido exercitu Langobardorum terminos intrauit, & circa purificationem sanctæ Mariæ castrum, quod nuncupatur Pergamum, armis cœpit, & Ambrosium comitem ipsius ciuitatis, laqueo ante portam ipsius urbis, in quadam arbore suspendit. Vnde tantus timor super reliquas ciuitates cecidit, ut nullus auderet contradicere, sed omnes obuiam procederent uenienti. peruenit autem usq; Placentiam. Inde conuersus est per Alpes penninas, Galliam intrauit, & sanctum usq; Mauritium peruenit. Ruodolfo quem quærebat, nocere nō potuit. quia montana conscendens, in tutissimis locis se absconderat. Regionem inter Iuram & montem Iouis, exercitus grauiter attriuit.

Post Vuormatiam uenit, ibiq; placitum tenuit, uolens Zundibolch filium suum regno Lotharij præficere, sed minime optimates prædicti regni, ea uice assensum præbuerunt.

Soluto cōuentu cum ad Loraham idem princeps uenisset, Ludouico filio Bosonis, matre Hirmingarde interueniēte, quasdam ciuitates cum adiacentibus pagis, quas Ruodolfus tenebat, dedit. sed & hoc ei in uacuum cessit, quia eas nullo modo de potestate Rodulfi eripere præualuit.

Guido Impe. mori.

Eodem anno Guido qui Italiam regebat, & Imperatoris tenebat nomen moritur. Lampertus filius eius regnum obtinuit, & Romam ueniēs, Dyadema imperij à præsule sedis apostolicæ ei imponi fecit.

Hildegardis suis priuatur.

Per id tempus Hildegardis filia Ludouici regis, fratris Carolomani & Caroli, à quibusdam ad Arnolfum accusata, regijs possessionibus priuatur, & priuata in exilium destinatur in monasterio puellarum, quod Chemissem dicitur, sed non multum post temporis in gratiam redijt, & sua ex maiori parte cœpit.

Zundibolch rex Morauiæ.

Circa hęc etiam tempora Zundibolch rex Marahensium Sclauorum, uir inter suos prudentissimus, & ingenio callidissimus, diem clausit extremum. Cuius regnū filij eius pauco tempore infeliciter tenuerunt. Vngaris omnia usq; ad solum depopulantibus.

Synodus contra seculares.

Anno dominicæ incarnationis DCCCXCV. Synodus magna celebrata est apud Triburias contra plerosque seculares, qui auctoritatem episcopalē imminuere tentabant, ubi uiginti sex Episcopi, cum Abbatibus monasteriorum residentes, plurima decreta super statum sanctæ ecclesiæ scripto roborauerūt. Post hæc Arnolfus Vuormatiam uenit, ibiq; optimatibus

ex omnibus

ex omnibus regnis suæ ditioni subditis sibi occurrentibus, conuentum publicum celebrauit, in quo cōuētu omnibus assentientibus, atque collaudantibus Zundibolch filium regno Lotharij præfecit.

In eodem placito Otto rex cum magnis muneribus ad Arnolfum uenit, à quo honorifice susceptus est, omnibusq; impetratis pro quibus uenerat. cum in regnum reuerteretur Folconem episcopum, & Adalongum comitem sui mãsionarij ad Arnolfum xenijs à Carolo missis, Venientes in media uia offenderunt, super quos cum clamore impetum faciunt, Episcopus fuga dilabit. Adalongus mortali uulnere sauciatur, sarcinæ diripiūtur, prædictus comes in Trigorio in uilla, quæ dicitur Belthōnus sepelitur.

Legati Ottonis regis Galliæ spoliantur & grauiter uulnerantur.

Eodem anno Zundibolch collecto īmenso exercitu, cupiens amplificare terminos regni sui, quasi Carolo aduersus Ottonem auxilium laturus, Lugdunū deprædatum uenit, & ciuitatem obsidione cinxit, sed minime eam capere potuit, quãuis multis diebus summis uiribus certatim dimicatū esset. Audiens autem Ottonem cum exercitu aduenire, qui ea tempestate in Aquitania morabatur, cum omnibus copijs recessit, & in propria regna se recepit. Ea tēpestate Ludelinus uenerabilis uir, in Tulleñ ecclesia à metropolitano Ratboldo, à suis suffraganeis episcopus consecratur.

Anno dominicæ incarnationis DCCCXCVI. Arnolfus secundo Italiam ingressus, Romam uenit, & urbem Romanam cum consensu summi pontificis armis cœpit. Quod retroante seculis ideo inauditum, quia non factū fuit excepto quod Galli Senones, cum Brennone duce, multo ante natiuitatem Christi tempore semel fecerūt. Mater Lamperti, quæ ad præsidium à filio relicta fuerat, cum suis latenter aufugit. Arnolfus ciuitatē ingressus, à Formoso apostolicæ sedis præsule, cum magno honore susceptus est, & ante confessionem sancti Petri coronatus, Imperator creatur.

Arnolfus capit Romam.

Inde reuertentes Paralisi morbo grauatur, ex qua infirmitate diu languescit. Eodem anno Lampertus filius Guidonis de quo superius paulo mentionē fecimus, uita decedit, & Ludouicus Filius Bosonis à Langobardis īuitatus, à prouincia egressus, Italiam intrat.

Per id tempus circa festiuitatem sancti Andreæ Albricus comes, qui Megingandum occiderat, à Stephano fratre Vualonis, interficitur.

Anno dominicæ incarnationis DCCCXCVII. Stephanus Odocar, Gerhardus, & Matfridus comites, honores & dignitates quas à rege acceperãt, perdunt. Zundibolch Treueris cum exercitu uenit, terram quam præfati tenuerant, inter suos diuidit, monasterium ad Horrea, & monasterium sancti Petri, quod Mettis situm est, sibi reseruans.

Post hæc patrem super uxore, quam accipere desyderabat per legatos consulit, cuius hortatu ad Ottonem comitem missum dirigit, eius filiam nomine Odã, in coniugium exposcit, ille petitionibus eius grauiter assensū præbuit, eiq; filiã tradidit, quã post pascha celebratis nuptijs sibi ī mſrimoniū sociauit. Eodem ãno Arnolfus Vuormatiam uenit, ibiq; placitum tenuit, ubi ad eius colloquium Zundibolch occurrit, & interuētu Imperatoris Stephanus, Ger-

Zundibolch Odã filiam Ottonis accipit in uxorem.

bardus,& Matfridus cum filio reconciliatur.

Ea tempestate inter Ruodolphum episcopum Vuirtzeburgēsem, & filios Heinrici ducis, Adalhardum,& Heinrichum magna discordiarum lis,& implacabilis odiorum cōtrouersia, ex paucis minimisq; rebus oritur,& uelut ex parua modica scintilla, ingens incendium excitatur, ita de die in diem succrescēs, in imēsū dilatatur. Et dū de nobilitate carnis, de parētū numerosa multitudine, de magnitudine terrenæ potestatis ultra, quā decet, se extollūt, mutuis cædibus prorūpunt, innumerabiles ex utraq; parte gladio pereunt, truncatiōes manuum ac pedum fiunt. Regiones illis subiectæ, rapinis & incendijs, solotenus deuastantur.

Otto rex Galliæ moritur.

Anno dominicæ incarnationis DCCCXCVIII. Otto rex ægritudine pulsat, & mense Ianuario, die tertio eiusdem mensis diem clausit extremum, & apud sanctum Dionysium cum debito honore sepulturæ mandatur. Principes in unū congregati, pari consilio & uoluntate, Carolum sup se constituunt.

Reginarius dux.

Eodem āno Zundibolch Reginarium ducem sibi fidissimum, & unicum consiliariū, nescio cuius instinctu à se repulit, & honoribus, hæreditatibus, quas in suo regno habebat, interdictis, eum extra regnum infra XIIII. dies secedere iubet. Ille, adiuncto sibi Odocro comite, & quibusdam alijs cum mulieribus & paruulis, & omni supellectili in quēdam tutissimum locum, qui Durfos dicitur intrauit, ibiq; se cōmuniuit. Quod cū rex cognouisset, coadunato exercitu, castrum expugnare conatus ē, sed minime preualuit propter paludes, & multiplices refusiones, quas ī prædicto loco Mosa fluuius facit. Rege ab obsidione recedente, prefati comites Carolum adeunt, & eū cum exercitu in regnum introducunt. Zundibolch quāuis sero intelligēs se circumuentum, cum paucis fuga dilabitur. Carolus recto itinere Aquis uenit, deide Neumagum perrexit, interea Zundibolch ad Franconem episcopum uenit, & cum omnibus suis secum adsumens, Mosam transijt, & ad Forichmagas uenit, ubi omnes proceres regni qui in illis partibus erant ad eum confluxerunt. Et ex desperatis itaque rebus, uires se recepisse congaudens, resumpta fiducia, contra ęmulum ad pugnam, pficiscitur. Carolus à Neumago reuersus, Prumiam uenit, & inde aduersus Zundibolch copias trāsfert, sed appropinquātibus ex utraq; parte exercitibus, nequaquam pugna cōmittitur, sed intercurrentibus legatis pax firmatur, sacramenta iurantur, Carolus transuadata Mosa, in suum regnū regreditur.

Dum hæc in Francia geruntur inter Ludouicum & Berengariū, in Italia plurimæ congressiones fiunt, multa certaminum discrimina uicissim sibi succedūt. Nouissime Ludouicus Berēgariū fugat, Romā īgreditur, ubi à Sūmo pōtifice coronatus, Imperator appellatur.

Per id tēpus Euerhardus dux filius Meginardi à Vualtgario Frisone, filio Gerolfi, cum uenatum pergeret, dolo trucidatur. Ducatus quem tenuerat Meginardo fratri ab Imperatore cōmittitur.

Anno dominicæ incarnationis DCCCXCVIIII. Zundibolch colloquium habuit cum optimatibus Arnolfi & Caroli, & suis apud sanctum Goarem, ex

regno

regno Arnolfi interfuerunt Hatto archiepiſcopus, Chuonradus & Gebelhardus comites ex parte Caroli Haſchiricus epiſcopus, & Odacar comes. Quid uero in eodem conuentu ſeorſum ſine pręſẽtia regis pertractatum ſit, poſtea euentus rei luce clarius manifeſtauit.

Eodem anno Richarius abba monaſterij Prumienſis conſtituitur. Qualiter autem erga me actum ſit, idcirco hoc in loco notare diſtuli, ne forte iniurijs prouocatus, ultra quam chriſtiana patientia permittit, perſecutionis meæ cauſas exaggeraſſe uiderer. & ne prolixæ rationis oratio, quæ multiplex atque perplexa eſt, faſtidium inferret audientibus. Res enim geſtas, ut ſupra præmiſimus, notare ſtuduimus, nõ rerũ geſtarũ cauſas certis rõnũ indicijs enodare. Et qui in aliorum actionibus breuitati ſtudemus, in noſtris uerboſitatis uicium cauere debemus. Zundibolch denuo cum exercitu ad Durſos uenit, multitudinem totis uiribus expugnare molitur. Sed cum minime conatus eius proficeret, Epiſcopus iubet ut reginariũ, & Odacrum, & ſocios eorum anathematiſarent. Sed cum illi anathematis ſententiam proferre recuſarent, nimis exprobrationibus & contumelijs utitur, & ſic ſoluta obſidione, unuſquiſq; ad propria redijt.

Promiſit & anteá ſe dicturum, & adhuc reticet.

Ea tempeſtate Odilbaldus ſanctus uir Traiectenſis eccleſiæ præſul, rebus humanis ſublatus, ad cœleſte regnum tranſiuit. in cuius loco ſubrogatus ẽ Ratboldus uenerabilis antiſtes. Circa confinia memorati anni Arnolfus Imperator migrauit a ſeculo III. kal. Decembris, ſepultuſq; eſt honorifice in Odingas, ubi & pater eius tumulatus iacet.

Anno dominicæ incarnationis D C C C C. proceres & optimates, qui ſub ſeditione Arnolfi fuerant ad Forachem in unum congregati, Ludouicum filium præfati principis, quem ex legitimo matrimonio ſuſceperat, regem ſup ſe creant, & coronatum, regijſq; ornamentis indutum, in faſtigio regni ſublimant. Dum hæc in Germania aguntur inter Zuendipoldum, & prioribus regni inexpiabilis oritur diſſenſio, propter aſſiduas deprædationes & rapinas, quæ in regno fiebant. & quia cum mulieribus, & ignobilioribus regni negocia diſponẽs, honeſtiores & nobiliores quoſq; deiciebat, & honoribus & dignitatibus exſpoliabat. Pro huiuſcemodi itaq; cauſa, omnibus odioſus efficitur. Certatim igitur ad Ludouicum tranſeunt, eumq; in regnum introducũt. eunt Theodonis uilla, manibus datis, eius dominationi ſe ſubiciunt. Ludouico trans Rhenum eunte, Zuendipol coadunatis, quaſq; potuit ciuitates regni circuit, incendijs ac rapinis cũcta deuaſtat, arbitratus defectores qui propter eius inſolentiam, & immanem maliciam ab eó defecerant, ĩmaniora & peiora faciẽs, ad ſe reuocare poſſe. Ludouicus in regnũ rurſus accerſit, & à comitibus Stephano, Gerhardo & Matfrido circa Moſã Idem Zuendipold in prælio interficitur idus Aug. Eodem ãno Gerhardus comes Odã uxorem eiuſdẽ Zuendipoldi regis, ſibi in matrimonium copulat,

Anno dominicæ incarnationis D C C C C I. Gens Hungarium, Langobardorum fines ingreſſa cædibus, incendijs, ac rapinis crudeliter cuncta deuaſtat. cuius uiolentiæ, ac beluino furori, cum terræ incolæ in unum agmen conglobati

globati resistere conarentur, innumerabilis multitudo ictibus sagittarũ perijt. Quāplurimi episcopi, & comites trucidantur. Ludmardus episcopus Vercellen. ecclię, Caroli quōdā Impatoris familiarissimus, & cōsiliarius à secreto, assumptis secum opibus, atq; incomparabilibus thesauris, quibus ultra quàm æstimari potest, abundadat. Cum effugere eorum cruentam ferocitatem, omnibus uotis elaboraret, super eos inscius incidit, ac mox interficitur, opes quæ secum ferebantur, diripiuntur.

Ludmardus epus Vercellensis ab Hūgaris trucidatur.

Eodem āno Stephanus comes, frater Vualonis, cum in secessu residēs nocturnis horis aluum purgaret, à quodam per fenestram cubiculi, sagittæ toxicatæ ictu grauiter uulneratur, ex quo uulnere eadem nocte extinguitur.

Anno dominicæ incarnationis DCCCCII. Adalbertus cum fratribus Adalhardo & Henricho, collecta ualida manu, aduersus Eberhardum & Gebelhardum, & Ruodolphum fratres, de quibus paulo superius mentionem fecimus, ex castro quod Babenberkg dicitur, prosiliens ad pugnam processit. Cuius impetum uiriliter excipientes, ferro aciem irrumpunt, obuios quosq; terræ prosternunt, nec ante desistunt, quàm aduersariorum agmē fugam inire compellant, in quo certamine Henricus interfectus est, & Adalhardus captus est, & postmodum iussu Gebehardi decollatus ē. Eberhardus etiā multis uulneribus cōfossus ī prælio cecidit, ubi finito conflictu, inter cadauera occisorū à suis īuētus, domū reportat, & paucis interpositis diebus & ipse moritr.

Anno dominicæ incarnationis DCCCCIII. Adalbertus Ruodolphum episcopum de Vuirtzburgensi ecclesia fugat, & res & possessiones prefatæ ecclesiæ crudelissime depopulatur, filios etiam Eberhardi, simul cum matre à proprijs hæreditatibus & honoribus, regio munere concessis, exire compellens, ultra Specthesthart secedere cogit.

Spessart sylua ast.

Circa hęc tempora Folco Remorum Archiepiscopus, à quodam Vuinimaro satellite Balduini comitis interfectus est, causa autem huius interfectiōis hęc fuisse memoratur. prędictus Balduinus Atrabatis castrū, uidelicet abbatiā sācti Vedasti nullo sibi cōcedēte iure iuaserat, quā Carolus rex ei auferēs, Folcōi epō eandem in bñficiū largitus ē. Qđ Balduinus ægre ferēs, misit ad iā dictū episcopum Vuinimorum, obsecrans ne honores quos hactenus tenuerat, atque possiderat, ipse cupiditate ductus, sibi usurparet. Insuper etiam ingentia dona pollicitus est, si eius ope, & interuentu præfatam possessionem obtinere posset. Sed cum episcopus minime assensum præberet, & nescio quid durius, & amarius quām oportebat, responderet. Ille, diabolo instigante, furore nimio succensus, ab eo diuertit, & quandam Syluam cum socijs ingressus. Cum idē Folco à Compendio palatio, à rege reuerteretur, super eum irruit, & eum absque mora trucidauit. In Remorum cathedra Herineus sublimatus est, qui eundem Vuinimarum cum multis alijs episcopis excōmunicauit, & pro tam inaudito scelere, perpetuo anathemate cōdēnauit.

Remorum episcopus interficitur.

Anno dominicæ incarnationis DCCCCIIII. Ludouicus filius Bosonis, quē supra meminimus Imperatoris nomen esse sortitum, Berengarium de Italia expulit, atque omne illud regnum suæ ditioni subegit. Cernens autem nullū esse aut posse nocere, ultra quā oportebat de securitate presumens, ea quæ pacis & quietis sunt cœpit cogitare, absoluto itaque exercitu, cum perpaucis

Berengarius Italia expellitur.

Veronā ingressus est, adhortāte Adelhardo præfatæ urbis episcopo. Ciues autem hoc Berengario summa cum festinatione notum fecerunt, qui eo tempore in Baioaria exulabat. Ille nil moratus, cōtractis undiq; copijs, Veronā peruenit, atque improuidum uirum dolo cœpit, & captum luminibus priuauit. Siquidem ciues, qui partibus eius fauebant, portas ciuitatis ei aperientes, eum nocturno tempore intra muros receperunt. & sic insperate, & absque præmeditatione Ludouicus nō solum regno, sed etiam oculis priuatus est. Tandem itaque Berēgarius regnum Italiæ multis cædibus cruentatum, infaustis, infortunatisq; prœlijs diu quæsitum, cum huiuscemodi triumpho obtinuit. Eodem anno in mense Maio, Cometę stella apparuit, & in mense Augusto hæc mutatio regni facta est. Berengarius Ludouicū oculis priuat.

Anno dominicæ incarnationis DCCCCV. Chuonradus comes, filium suū Chuonradum misit cum armatorum non modica manu, ut irruerent super Gerhardum, & fratrē eius Matfridum, eo quod honores suos & Gebelhardi fratris eius, uidelicet possessionem sancti Maximini, & sanctæ Mariæ ad Horrea uiolenter inuasissent, quibus exercitus ex regno Lotharij sociatus ē. Peruenerunt autem usq; in Pago Blesiaco rapinis, & incendijs hæreditatem, & possessionem supradictorum fratrum, ac Satellitum eorum depopulātes. Porro Gerhardus, & Matfridus à castro in quo se munierant, legationē mittentes, pacem petierunt, qua concessa, datis ex utraq; parte sacramentis, usq; in octa. Paschæ exercitus ad propria discessit.

Dum hæc in regno Lotharij aguntur, Chuonradus senior in Hessia in loco q dicitur Fridislar, cum multa turba peditum & equitum residebat, crebras incursiones Adalberti suspectas habens. fratrem uero eius Gerhardum in Vuedereuia, cum omnibus quos sibi adsociare poterat, eiusdem Adalberti præstolabatur repentinam irruptionem, nec eos fefellit per omnia rerum euētus. Siquidē Adalbertus uires aduersariorum extenuatas esse sentiens, eo quod in tribus partibus essent diuisi, oportunum & diu exoptatum tempus aduenisse gaudens, congregatis socijs mox arma corripit, & primo quidem simulat se contra Gerhardum copias transferre uelle, ut & illum bello perterreret, & fratrem securiorem redderet. deinde quanta potuit celeritate aciem aduersus Chuonradum dirigit. Quod cum Chuonradus sero cognouisset, diuisis socijs in tribus turmis, ei icunctanter occurrit, & cōmissa pugna duæ turmæ, una peditum, & altera Saxonū statim terga uertunt. Quos cū Chuōradus clamore ingenti frustra hortaretur, ut nullatenus hostibus cederent, Sed pro coniugum, ac liberorum salute & densensione patriæ, totis uiribus decertarent. Ipse cum tertia Turma, animatis socijs, super aduersarios irruit, sed mox in ipso primo impetu, multis uulneribus confossus, extinctus est. Adalbertus uictoria potitus, cum socijs fugientes insecutus est, & innumeram multitudinem maxime peditum gladio prostrauit. Tribus itaque continuis diebus, totam illam regionem perlustrans, cædibus ac rapinis cuncta demolitus est. His patratis socijs, spolijs, ac ingenti præda ad Babenberch castrum reuersus est. Peracta est autem hæc cædes III. kal. Martij. Venientes filij cum matre, leuauerunt corpus Chuōradi, & sepelierunt ī castro quod

quod Vuileneburch uocatur.

Vuilnburg i Hassia.

Eodem ãno circa Iulium mẽſe, Ludouicus rex conuentum generalem celebrauit apud Triburias uilla regia, ubi adeſſe mandauit ſæpe dictum Adalbertũ ut in præſentia optimatum regni, pro ſe rationem redderet, & pacis conditionem, quam hactenus exoſam habuerat, tandem aliquando depoſita crudelitatis tyrannide, ſuſciperet. & rapinis, cædibus, & incendijs ſaltem, uel ſero quieſceret. Sed his ſalutaribus monitis, nequaquàm aſſenſum præbuit. Cernens itaque rex obduratum eius animum, & incœpta rebellionis malicia obſtinatum, collecto undique exercitu, eum in caſtro quod Tetraſſa dicitur, obſidione cinxit. Interea Egino qui eius indiuiduus comes in omni prauitate extiterat, ab eius ſocietate defecit, & cum omnibus ſuis, ad regis caſtra tranſijt. Protracta igitur paulo prolixius obſidione, fractus animo Adalbertus, ad callida argumenta conuertitur, & omni ingenio excogitare cœpit, qua arte obſidio ſolueretur, ut exercitu ad ꝓpria remeãte, optata libertate potius ipſe cum ſibi fauentibus, dolos quos in pectore uoluebat, longe lateque effũdere poſſet. Portis itaque apertis, à munitione exiens cum perpaucis, ultro ſe regi obtulit, ſupplex ueniam de cõmiſſis expoſcit, emẽdationem promittit. Sed cum fraus quæ ſtruebatur, ſuis prodentibus fuiſſet detecta, cuſtodiæ mancipatur, & in præſentia totius exercitus, manibus uinctis adductus, omnibus adiudicãtibus, capitalem ſententiam ſuſcepit V. Idus Septembris. facultates & poſſeſſiones eius in fiſcum redactæ ſunt, & dono regis inter nobiliores quoſqꝫ diſtributæ. Cõpoſitis ita in Orientali Francia rebus, rex Mediomatricum uenit, ibique in publico conuentu Gerhardum atque Matfridum proſcriptione damnauit. Inde regreſſus Straſburgenſem urbem adijt, epiſcopum ac plebem inter ſediſſidentem ad concordiam reuocauit, & ſic Rheno tranſmiſſo, recto itinere in Alemaniam perrexit. Per id tempus Baltrannus Straſburgẽſis eccleſiæ, & Luidhelmus Tullienſis eccleſiæ præſules migrauerunt à ſeculo. Quibus ſucceſſerunt in pontificali cathedra Otbertus in Straſburgenſi ciuitate, & Druogo in Tullenſi. Huc uſque Regino. Hæc uero quæ ſequuntur addita fortaſſe ſunt ab alio quopiam monacho.

Albertus Bombergenſis.

Anno dominicæ incarnationis DCCCCVII. Bauari cum Hungaris congreſſi, multa cæde proſtrati ſunt, in qua cõgreſſione Luitbaldus dux occiſus eſt, cui filius ſuus Arnolphus in ducatum ſucceſſit.

Hungari in Alemaniam.

Anno dominicæ incarnationis DCCCCVIII. Hũgari iterum terminos tranſgreſſi, Saxoniam & Turingiam uaſtauerunt.

Anno dominicæ incarnationis DCCCCVIIII. Hũgari Alemaniam ingreſſi ſunt.

Franci ab Hũgaris uicti.

Anno dominicæ incarnationis DCCCCX. Franci in confinio Bauariæ, & Franciæ Hũgaris congreſſi, miſerabiliter aut uicti, aut fugati ſunt. In quo prœlio Gebelhardus comes interijt, relictis duobus filijs ſuis adhuc pueris, Vdone & Herimanno, qui poſtea clari & nobiles ĩ Francia extiterunt.

Anno do

Anno dominicæ incarnationis DCCCCXI. Ludouicus rex, filius Arnolphi Imperatoris obijt. cui Chuonradus filius Chuonradi ab Adalberto occisi, regali iam stirpe deficiente, in regno successit.

Anno dominicæ incarnationis DCCCCXII. Hungari iterum, nullo resistente, Franciam & Turingiam uastauerunt. Hatto archiepiscopus obijt, uir adeo strenuus & prudens, cui Herigerus successit. Otto dux Saxonum obijt. Hatto episcopus Moguntiñ. obijt.

Anno dominicæ incarnationis DCCCCXIII. Hyems magna nimis. Hungari partes Alemaniæ uastauerunt, & iuxta In fluuium à Bauaris & Alemanis occisi sunt. Eodem anno Euerhardus episcopus Spirensis ab Erenhardo, & Chuonrado comitibus cæcatus est. Otbertus Strasburgēsis episcopus occiditur. Hungari cæsi ab Alemanis, & Bauaris

Anno dominicæ īcarnationis DCCCCXIIII. Salomō episcopus captus est.

Anno dominicæ incarnationis DCCCCXV. Hungari totam Alemaniam igne & gladio uastauerunt, sed Thuringiam & Saxoniam peruaserunt, & usque ad Fuldam monasterium peruenerunt DCCCCXVI.

Anno dominicæ incarnationis DCCCCXVII. Hungari per Alemaniam ī Alsatiam, & usque ad fines Lotharienſis regni peruenerunt. Freckanger & Berahtold decollantur. Arnolphus dux Bauarorum regi rebellat. Hungari in Alsat.

Anno dominicæ incarnationis DCCCCXVIII. Chuonradus rex natiuitatem sancti Ioannis Herolueffelt monasterio celebrauit.

Anno dominicæ īcarnationis DCCCCXVIIII. Chuonradus rex obijt, uir per omnia mansuetus, & prudens, & diuinæ religionis amator, qui cum obitus sui diem imminere sentiret, uocatis ad se fratribus, & cognatis suis maioribus scilicet Francorum, mortem sibi imminere prædixit. & ne in eligendo post se regem dissidium regni fieret, paterna eos uoce præmonuit. Sed & Heinrichum Saxonum ducem, filium Ottonis uirum strenuum, & īdustriū præcipuumq; pacis sectatorem, ut eligerent iussit. aliumque ei ad hoc officium æque condignum inueniri non posse testificans, Sceptrum ei & coronam, cæteraque regiæ dignitatis ornamenta, peracto tuendi, & conseruandi regni, per eos transmisit. Ipse uero hac uita decedens, in Fulda monasterio honorificata sepultura, tumulatus est. Multis tamē laboribus, ad paucos quos regnauit annos, est à Bauaris & Alemanis, & Saxonibus sibi rebellantibus fugatus, quos āte obitum suum, deo propitio, superauit. Chuonradus rex obijt. In Fuldēsi monasterio sepultus

Anno dominicæ incarnationis DCCCCXX. Heinrichus dux, consensu Francorum, Alemanorum, Bauarorum, Thuringorum, & Saxonū, rex eligitur. qui initium sui regni, disciplina seruandæ pacis inchoauit. Multi enim illis tēporibus, etiam nobiles illis tēporibus latrocinijs insudabant. Heinrichus dux Saxonum rex eligitur

Anno dominicæ incarnationis DCCCCXXI. apud Franciam superiorem, graues & intestinæ discordiæ feruent inter Ruodbertum iuasorem regni, & Carolum regem. Interim Heinrichus rex stabiliendæ paci, & reprimendæ Sclauorum sęuitiæ fortiter insistit.

Anno dominicæ incarnationis DCCCCXXII. Sueſſionis inter Ruodbertum & Carolum tanta pugna cõmiſſa eſt, ut pene ex utraq; parte uictores eẽ uiderenť. Carolus tamen ori ſacrilego Ruodberti ita lanceã infixit, ut diffuſa lingua ceruicis, poſteriora penetraret.

Paderſheim al's.

Anno dominicæ incarnationis DCCCCXXIII. precioſiſſimus theſaurus ſãguinis domini uenit in Augiam V Idus Nouembris. Haicho abba Fuldenſis obijt, cui Hilbertus ſucceſſit. Carolus Alſatiam, & partes illas Frãciæ iuxta Rhenum uſque Moguntiam ſibi uſurpaturus, uſque Patẽnichheim uillã iuxta Vuormatiam hoſtiliter peruenit. Vnde fidelibus regis Heinrichi Vuormatiæ coadunatis, aliter qnàm decuerat regem aufugit.

Eodem anno Heinrichus rex, adiunctis ſibi Ruotgero archiepiſcopo', Giſalberto duce, Mettenſem urbem obſedit. & Vuitgerum licet diu reluctantem, ſibi obedire coegit. Herimannus ſãctiſſimus uir, Colonieñ epiſcopus obijt. cui Vuigfridus ſucceſſit.

Anno dominicæ incarnationis DCCCCXXIIII. Hungari orientalem Franciam uaſtauerunt. Carolus & Heirichus reges apud Bonnam caſtellum conueniunt, & pacem inter ſe facientes, fœdus ineunt, & Carolus nunquàm ſibi amplius Lotharienſe regnum uſurpaturũ pmittẽs, regreditur. Eodẽ anno ab Heriberto compręhenſus, in cuſtodiã mittitur.

Carolus rex Galliæ regnum Lotharingiæ donat Germanorum regi.

Anno dominicæ incarnationis DCCCCXXV. Heinricho rege, coadunatum & conſtabilitum Lotharienſe regnum, ideo in ſua poteſtate habente, Carolus rex in cuſtodia qua tenebatur obijt. qui fertur uir hebetis eſſe ingenij, & minus aptus utilitatibus regni. Omnes etiam à filio eius deficientes, quippe qui tunc temporis, capto patre, in Hyberniam exulauerat, quẽdam Ruodolphum ſibi regem eligunt. Eodem anno Vuitgerus epiſcopus obijt, cui Bẽno ex ordinarijs Straſburgẽſibus, in Alpibus quondã hæremiticam uitam ducens, ſucceſſor eligitur.

Carolus rex Galliæ i cuſtodia moritur.

Anno dominicæ incarnationis DCCCCXVI. Hungari totam Franciam Alſatiam, Galliam & Alemaniam igne & gladio uaſtauerũt. Burchardus dux Alemaniæ in Italia occidiť. Herigerus deo dignus præſul obijt, cui Hildibertus Fuldẽſis abbas ſucceſſit. Herimãno, Ducatus Alemaniæ cõmittiť. qui Vuidam Burchardi duxit uxorem.

Hungari in Germaniam excurrunt.

Anno dñicæ incar. DCCCCXXVII. Benno q bñdictus eps dicitur, à Mettẽſibus excęcatur, & Synodo apd' Duiſburgeñ. habita, oẽs illius facti auctores excõmunicantur, & Adalbero nobilis pro eo eps inſtituitur.

Bẽno eps excæcatur

Anno dñicæ incarna. DCCCCXXVIII. Heinrichus rex, Boemos hoſtiliter inuaſit, & præſtante deo fortiter ſuperauit. Ea tẽpeſtate Ottoni filio eius dẽ regis natus eſt filius Vuillihelmus. Hyems magna nimis. Ruotgerus Treuirorũ archiepiſcopus obijt, cui Ruodbertus ſucceſſit.

Anno dominicæ incarna. DCCCCXXVIII. Giſalbertus dux, Gerburgam filiam Heinrichi regis duxit uxorem.

Anno dñicæ incar. DCCCCXXX. Otto filius regis Heirichi, Edgid filiã regis Anglorum duxit uxorem.

Anno dñicæ incarna. DCCCCXXXI. Heinrichus rex, regem Abotridorũ, & regẽ Danorum efficit chriſtianos. Eodem anno rex ab Eberhardo, alijſque

Franciæ

Franciæ comitibus seu episcopis in Franciam uocatus, singillatim ab uno quoq; eorum i domibus suis, uel ecclesiarum sedibus regem decentibus, est conuiuijs & muneribus honoratus DCCCCXXXII.

Anno dominicæ incarnationis DCCCCXXXIII. Hungari per orientales Francos, & i Alemania multis ciuitatibus igne & gladio consumptis, iuxta Vuormatiam Rheno transito, usque ad mare Oceanum Galliam deuastantes, per Italiam redierunt.

Anno dominicæ incarnationis DCCCCXXXIIII. Henrichus rex, Hungaros multa cæde prostrauit, pluresq; ex eis comprehendit. Eodem anno Sclauos qui Vncrani uocantur hostiliter inuasit, & uicit, sibique tributarios fecit. Ecclesia sancti Maximini turbine cecidit. Electione clementia regis monachis reddita. Ogo ante propositus, Abbas eiusdem loci eligitur, & monachi non regulariter ibi uiuentes, expelluntur.

Anno dominicæ incarnationis DCCCCXXXV. Heirichus rex Paralisi percutitur.

Anno dominicæ icarnationis DCCCCXXXVI. Synodus apud Erfesfurd in Turingia celebratur à cōpluribus episcopis. Heinrichus rex præcipuus pacis sectator, strenuusq; paganorum insecutor, post plures fortiter, & uiriliter actas uictorias, dilatatis undique sui regni terminis VI. noñ. Iulij, diē clausit extremum. Cui filius suus Otto cōsensu primorum regni successor eligitur. Hildebertus archiepus obijt, cui Friderichus successit. Vnni archiepiscopus, cui Adalgisus successit. Synodus Erffurdiæ

Anno dominicæ incarnationis DCCCCXXXVII. Monasteriū sancti Galli & monasterium sancti Bonifacij igne comburuntur. Ruodolphus rex Burgundiorum, & Arnolphus dux Bauarorum obierunt. graues & intestinæ discordiæ iter Heinrichum fratrem regis, & Eberhardum ducē Francorum nascuntur, ob exortas inter Vuassallos eorum inimicitias.

Anno dominicæ icarnationis DCCCCXXXVIII. Filij ducis Arnolphi, ambitione Ducatus regi rebellarunt, quos ipse debellaturus in Bauariam ibat. Sed nō, ut uoluit, eos pacificare ualens, reuertitur. Interim frater regis Heinrichus ab Eberhardo comprehenditur in castello Badalikki, quo tamen citius liberato, Eberhardus Hildinesheim in exilium destinatur. Iterumq; rex in Bauariam reuertens, omnes sibi subdidit. & Eberhardum Arnolphi filiū plus alijs rebellem, in exilium misit. Hungari iterum à Saxonibus multa cæde uastati.

Anno dominicæ incarnationis DCCCCXXXVIIII. Eberhardus ab exilio remittitur, totumq; regnū inimicis & rebelliōibus confunditur. Eberhardus ēm & Gisalbertus cū Heiricho fratre regis aduersus regē coniurant, sed quidā ecclesiastici uiri nequā, & deo odibiles, cū illis factione cōcordāt, omniaq; passim pacis & concordiæ iura turbabant. Tūc rege Lothar. ubi tunc rebellionis sūma gerebatur adeūte, Gisalbertus cū fratre regis trāsitū Rheni regi phibere uolēs, nec ualēs, iuxta Biertanā socijs regis cōgreditur, Deoq; uictoriam præstante, pluribus suoꝶ occisis, alijsq; fugatis, ipse & frater regis fugæ subsidia petunt. Quos rex insequens, usque ad Capri montem peruenit, castellumque in eo situm, firma undique obsidione circumdedit. Interim

Romana Gallia.

Brisacum.

Epi Moguntinen. & Argentinen. ab Ottone rege fugiunt

Ludouicus rex Galliæ Romanæ, filius Caroli, consilio inimicorum regis sub obtentu requirendi Lotharienſis regni, quod pater ſuus perdiderat, Alſatiam inuaſit, ubi quæq; poterat plus hoſtiliter, quàm regaliter geſſit. Quod rex Otto patienter non ferens, Capri montem obſidione abſoluit, & Alſatiã petens, Ludouicum regem expulit. Quo expulſo, Briſacũ caſtellum munitiſſimũ obſedit, ubi quàmplura utriq; fortia, & bellica geſta pacta ſũt, quę futura poſterorum ſucceſſio non ignorabit. Vnde Friderichus Archiepiſcopus Moguntinẽſis, & Ruodhardus epiſcopus Straſburgenſis, fixis in obſidione tentorijs, & relictis copiarum quas detulerant ſarcinis, nocte clam aufugerunt, & Mettenſem urbem adeuntes, Giſalberto & Heinricho ſe occurſuros, ut coniurauerant, ſperauerunt. Sed longe aliter eis contigit, cum eos ſpes inaniſſima deluſit. Nã Giſalbertus & Eberhardus iuxta Anternacum caſtellũ cum ſuis Rhenum tranſituri, ab Vdone, & Chuonrado comitibus, cæteriſq; regi fidelibus, ne tranſeant bellica congreſſione, citoq; mortis compendio præuenti. Nam Eberhardus occiditur, & Giſalbertus in Rheno ſubmerſus, necatur. plurimiq; ex illorum ſocijs occiſi, reliqui uero ſunt fugati, aut capti. Quo audito, Briſacenſes caſtellani regiæ dominationi ſubduntur, & caſtellũ obſidione abſoluitur. Tunc iterum Lotharienſes adiens, omnes ſuo ſubiugauit imperio. Sed & fratrem ſuum proiectis armis ad ſe uenientem, ſolita ſibi ſuſcepit miſericordia. Nam omnia, quæ ĩ eum deliquit, indulſit, & fraterno ſecum amore detinuit. omnibus tamen Lotharienſibus ſubactis, aliquandiu reſiſtere conatus eſt Epiſcopus Mettenſis. Vnde Theodonis uilla capellam domini Ludouici pij Imperatoris, inſtar Aquenſis incœptam, ne perficeretur, aut pro munimine haberetur deſtruxit. Nec tamen diutius in huiuſcemodi rebellione permanſit. Statim ſiquidem totum regnum uelut ex ipſis fidei uiſceribus, Deo propicio, ad regem conuertitur, & extinctis hoſtibus, pax & concordia renouatur. Friderichus archiepiſcopus ad Fuldam monaſteriũ mittitur, & Ruodhardus Straſburgẽſis, Corbeiæ monaſterio deſtinatur. Interim dum hæc quæ prædiximus agũtur, Dña Egid regina Laureſheim Monaſterio commoratur. In hac eadem tempeſtate, Danemar frater regis ex cõcubina rebellans, Mereſburgo caſtello occiditur, alijq; ſequaces eius truncãtur, aut ſuſpenduntur.

Aliꝫ Otgil uel Egid appellant ex nobili gente Anglorum, filia fratris Adelſtani regis fuit.

Hac tempeſtate non in uno ſolum, ſed in omnibus Saxoniæ, & Franciæ prouĩcijs, huc & illuc uerſabatur Vuigman Saxo rebellans, ſed reconciliantur. Ludouicus rex Gerbirgam uiduam Giſalberti duxit uxorem.

Anno dominicæ incarnationis DCCCCXL. Heinricho fratri regis, Lotharienſis Ducatus committitur, qui mox eodem anno à Lotharienſibus expellitur, cui Otto comes in eodem ducatu ſucceſſit. Fridericus epiſcopus à Fulda remittitur.

Anno dominicæ incarnationis DCCCCXLI. Heinrichus frater cum quibuſdam Saxonibus contra regem conſpirat, quorum qui maiores uidebantur, rex decollari iubebat. Fratrem uero ſuum Ingelnheym cuſtodiæ mancipabat. Friderichus archiepiſcopus, quia conſpirationis huius particeps uidebatur,

uidebatur, publica se examinatione, perceptione corporis & sanguinis domini, coram populo in ecclesia purgauit.

Anno dominicæ incarnationis DCCCCXLII. Rex Natal. Domini Franckfurdiæ celebrauit. ubi frater eius per Ruodbertũ Maguntinensis ecclesiæ Diaconum, custodiã noctu clam aufugiens, antelucano tempore Regis ecclesiã adeuntis pedibus accubuit, et concessa uenia misericordiam quam precatur obtinuit. Bonna castello præclara synodus à uiginti duobus episcopis habetur. Treueris basilica sancti Maximini dedicatur. Sydus simile Cometæ per XIIII. noctes uisum, & immẽsa mortalitas boum secuta est. Bonnensis synodus

Anno dominicæ incarnationis DCCCCXLIII. Otto Dux obijt, cui Chuonradi filius Vuerinheri in Ducatu successit.

Anno dominicæ incarnationis DCCCCXLIIII. Rex apud Duisburgen, in rogationibus placitũ cum primoribus Lotharienſium, & Francorum habuit. ubi factione Conradi Ducis, Ruotbertus archiepiscopus Treuirensis, & Richarius Tungrensis episcopus infidelitatis apud regẽ arguũtur. Sed in breui ab obiecto sibi crimine liberantur. Illuc etiam à Traiactẽsibus clericis corpus sancti Seruatij asportatũ est, ob multimodas sibi ab Immone comite illatas iniurias. Hungari à Carantanis tanta cæde mactanẽ, ut nunq̃ à nostratibus antea taliter infirmarentur. Adalbertus comes filius Matfridi ab Idone occiditur.

Anno dominicæ incarnationis DCCCCXLV. Richarius episcopus obijt, cui Ogo Treuereñ. Abbas in episcopatum successit. Herimannus & Chuonradus Duces, quasdam inter se inimicitias habẽtes, in præsentia pijssimi regis in Cassella sunt replicati. Bertaldus dux Bauarieñ. obijt, cui Henrichus frater regis in ducatu successit.

Anno domini. incarna. DCCCCXLVI. Ludouicus Rex, à suis regno expulsus, auxiliũ petens Regẽ Ottonem adijt, & ut desiderauerat obtinuit. Nam ualida manu rex Galliam intrauit, & Remensem urbem & Laudunũ, aliaq̃ castella complurima firma, & munita Ludouico reddi fecit, ipseq̃ hostiliter usq̃ Rothomagum peruenit. Inde omnibus pene, excepto Hugone Ruodberti filio, regni maioribus, regi suo subactis, in patriam regreditur.

Anno dominicæ incarnatio. DCCCCXLVII. Domina Edgid Regina obijt, quæ Maximo regis, omniumq̃ suorũ planctu Madeburg sepelitur. Chuonradus dux, regi tunc temporis pene præ omnibus charus, Luitgardã filiam regis in matrimonium sumpsit. Ludolfus filius regis tali, ut decuerat, apparatu tertiam filiam Hermanni ducis sibi coniugio copulauit. Edgid Ottonis uxor obijt.

Anno domini. incarna. DCCCCXLVIII. Synodus in Ingelheym à XXXIIII. episcopis habetur. Cui, presidẽte Martino episcopo Romanæ ecclesiæ Legato, incliti reges Otto & Ludouicus affuerũt. in qua multis ecclesiasticæ utilitati rebusq̃ promulgatis, causa quoq̃ Hugonis filij Heriberti, qui Artaldum archiepiscopum expellens, sedes ecclesiæ Remensis inuaserat, uentilatur. & omnium qui affuerant iudicio episcoporum damnatur. Chuonradus Synodus in Ingelheym.

comes q Curcipoldus dicebat, filius Eberhardi, uir sapiēs & prudens obijt.

Anno dominicæ incarnationis DCCCXLIX. Vualdo Curiensis episcopus obijt. cui Hardbertus successit. Vto comes obijt, qui pmissu regis quicquid beneficij, aut præfecturarum habuit, quasi hæreditatē inter filios diuisit. Herimannus dux, inter suos sapientissimus, & prudētissimus obijt IIII. idus Decemb. Eodem anno Luidolfo filio regis, Mathildis filia nascitur.

Anno dominicæ incarnationis DCCCCL. Rex purificationē sanctæ Mariæ Franckfurt celebrauit, indeq; Vuormatiam adijt, ubi uiduā Herimanni ducis ad se uenientem benigne suscepit. sed & filio Luidolfo Ducatum Alemaniæ cōmisit. Ibi Chuonradus filius Eberhardi comitis, qui cum quadam nepte regis se cōcubuisse sibi imposuit, à quodā Burchardo Saxone Monomachia uictus, fefellisse se patefecit. Eodem anno Bohemorum princeps Bolizlaus regi rebellat, quem Rex ualidissima manu adibat, suæq; per omnia ditioni subdebat. Rothardus Strasburgensis episcopus obijt. cui Vdo filius Vdonis comitis, in episcopatu successit. Rihgonno Vuormatieñ. episcopus obijt, cui Anno successit. Ruodbertus archiepiscopus pro acquirēda Abbacia sancti Maximini, multum laborauit. sed (Deo propitio) non præualuit.

Anno dominicæ incarnationis DCCCCLI. Rex Otto in Italiā ire uolens, multo se ad hoc iter apparatu præstruxit. quomodo Adalhaidam uiduam Lotharij regis italici, filiam Ruodolfi regis, à uinculis & custodia qua à Berengario tenebatur liberare, sibiq; eam in matrimoniū assumere, Regnūq; cum ea simul Italicū adquirere posset, deliberauit. Quod inter filios eius Luidolfus cum Alemanis anticipās, patriæq; siquid ibi ad ingressum suū fortiter ageretur, placere desyderans, nihil tale quod sperauerat peregit. Sed potius incōsultum patrem offendens, totius inde rebellionis, & discordiæ seminarium sumpsit. Patruus enim eius Heinrichus dux, omnium eius honorū, & prosperitatū inuidus, de Bauaria per triēnium legatos suos præmisit in Italiam, omniumq; quorum potuit mentes Italicorum ab eo auertit in tantum, ut nec ciuitas nec Castellum, quæ subsequenter regis pistoribus, cocisq; patuerāt, filio regis aperiretur, omniaq; ibi incommoda, & plena molestiæ pateretur. Mox subseqūeter Rex regnum Italicū ingreditur, Deoq; sibi assistēte totius Italiæ possessor efficitur. Sed & domina Adalheid, Deo amabilis regina, sua ipsius prudentia à custodia est (Deo propitio) liberata, & Ottoni regi felici, deo auspicāte, copula coniuncta. Tunc Luidolfus dux hæc quæ præscripsimus ægreferēs, incōsulto patre archiepiscopo, Fridericho comite in patriā reuertitur.

Adalheida Ottoni regi iungitur matrimonio.

Anno dominicæ incarnationis DCCCCLII. Rex expulso Berengario cum suis fidelibus hyemans in Italia, Papiæ Natal. domini celebrauit. Sicq; dispositis regni negotijs, uerno tempore in patriā redijt. Ducem aūt Chuonradum ad persequēdum Berengariū in Italia reliquit. Luidolfus dux de Italia reuertēs regio ambitu Natal. domini in Salfelt celebra, ubi Friderichū archiepiscopum

copum, omnesq; qui in promptu erant regni maiores, secũ detinuit. Quod conuiuiũ iam multis suspitiosum cœpit haberi, & plus ibi destructionis quã utilitatis ferebatur tractari. Chuonrado duce, ad persequẽdum Berengariũ relicto, Berengarius eiusdem ducis consilio, sponte sua in Saxoniam ad Regem uenit, nihil tamen de his quæ uoluit obtinuit. Sed machinatione Henrichi ducis fratris uix uita & patria indulta, in Italiã rediit. unde etiã Chuonradus dux multũ offensus, à debita regis fidelitate defecit. Tũc Friderichus archiepiscopus, & Chuonradus dux amici facti sunt, nã antea inimici erant adinuicem. Eodem anno mediante Augusto mense, cõuentus Francorum, Saxonum, Bauarorũ, Alemanorũ, & Longobardorum publicus apud Augustanã urbem, Rhetiæ prouinciç agitur. ubi præscriptus Berengarius cum filio suo Adalberto, regiæ se per omnia in uasallitium dedit dominationi, & Italiam iterum cum gratia, & dono regis accepit regendam. Marca tantum Veronenseñ. & Aquileiẽsis excipit, quæ Henricho fratri regis cõmittitur. Berengarius tamen in Italiã reuertens, omnia hæc in episcopos & comites, ceterosq; Italiæ principes retorsit, omnes eos odijs, & inimicis insequẽs, inimicissimos sibi fecit.

Chuonradus dux defecit à rege.

Anno dominicæ incarnationis DCCCCLIII. Rex Natal'. domini Franconofurdiæ celebrauit. Indeq; Alsatiã progrediens socrui suæ Bertæ matri scilicet, Dominæ Adalheid' reginæ Abbatiam Merenstein dedit. Tunc iam animositates & consilia occulte cõtra eum facta palã cœperãt apparere, & unusquisq; eorũ, quæ in corde contexerant aperire. Redeunte enim illo de Alsatia, & Ingelheym pascha celebraturo, Luidolfus filius eius, & Chuonradus dux nequã fautoribus, & maxime iuuenibus, & de Frantia, & de Saxonia, & de Bauaria sibi coadunatis, cõspirauerant. Et quascũq; poterant munitiones seu castella, futuræ seditioni muniebant. Nec enim iam clam agebatur, quo tendebant, sed aperta rebellionis signa monstrabant. Rex igitur Ingelheym perueniens, paucis suorum fidelium secum habitis, non tute inter medios hostes pascha celebrandum ratus, Maguntiam inde secessit. ubi aliter quàm regem decebat, diutius ante portas expectãs, Friderico archiepiscopo iam cum illis cõspirante, uix urbis ingressum obtinuit.

Coniuratio filij & epi Moguntineñ. in Ottonem regem.

Tunc Luidolfus & Chuonradus ibi facta ad eum humilitate, ut post claruit uenietes, nihil taliũ se in eius contrarietate egisse dicebant. Sed si Henrichus frater eius in pascha Ingelheym ueniret, illum se comprçhensuros non negabant. quod Rex tranquille ac modeste suscipiens, nauigio Coloniã attigit, indeq; progrediens Droomanni uico pascha celebrauit. Post pascha coadunata fidelium suorum multitudine, Coloniam iterum rediit, ibiq; Mettensem episcopum, in quo maxima spes & fiducia Luidolfo & Chuonrado esse uidebatur, omnesq; Lotharienses, exceptis paucis, quibus prçdæ & rapinæ cordi erãt, obuios habuit, & ab amicis suis deficientes, benigna ad se uenientes suscepit charitate, & in sua fidelitate firmos & stabiles coadunauit. Quibus dispositis, in Saxoniam reuertitur, ubi firmatis nichilominus, & stabilitis suis rebus, iterũ in Fanciam hostili manu reuertitur. Quo audito Friderichus archiepiscopus Maguntia secessit, & ciuitatẽ Brisacum (castellum latibulum

Brisacum se recepit epus Maguntí.

tibulum semper Deo regiq; rebellantium) intrauit, totaq; ibi pene æstatem rei euentum expectaturus, permansit. Tūc Rex audiēs, Maguntiam Metropolim Frāciæ, regiamq; ciuitatem inimicis suis deditam, qua potuit uelocitate eam adijt. Collectaq; suorum fideliū multitudine tam Francorum quàm Saxonum, & Lotharien. firma eam obsidione circundedit. Sed & frater eius Henrichus de Bauaria regi auxiliū collaturus aduenit, licet sibi plus incommodi, quā utilitatis conquisierit. Nam interim Luidolfus Bauaros machinatione Arnoldi fratris, Iudithe uxoris eius ab eo auertit, & Ratisbonā intromissus, omnes eius ibi thesauros diripuit, suisq; rapiēdos distribuit. Quæ eius incomoda Rex suis præponens, Maguntiam obsidione absoluit, & in Bauariam iter dirigens, Ratisbonā obsedit, in qua obsidione penè usq; Natale Domini permansit. Eodem anno Vuigfridus Coloniensis ecclesiæ Archiepiscopus obijt. cui Brū frater regis succedens, tocius Lotharienſis regni Ducatū, & regnum cum episcopatu suscepit. Luitgarda filia regis obijt.

Maguntia Metropolis Franciæ & Regia ciuitas.

Magūtiam obsidet Otto.

Anno dominicæ incarnationis. DCCCCLIIII. Rex omissa obsidione in Saxonia Natal. Domini celebrauit, iterumq; appropinquante quadragesima in Bauariā remeauit. Ibi Heroldus archiepiscopus à fratre regis cęcatus, Deo propitio, uiribus imminutis inimicorū, in breui tota Bauariæ uirtus ad eum & Alemaniæ in tantum cōuertitur, ut & Ratisbona ciuitas regi redderetur, ipsiq; rebellatores, nihil se contra eum uelle, uel posse profiterentur. Fridericus etiam sacramēto se expurgaturus, nihil contra regiam se fidelitatē egisse accessit. sed Rex omni pietate plenus, eum sacramento absoluit. In eodem anno Chuonradus Dux cum Lotharienſibus duce Brū archiepiscopo, in Belensi pago, apud uillam Rimilinga congressurus erat. Sed in ultimo, quia contra regem erat (Deo uolente) ne fieret, remanebat. Hungari ducentibus inimicis regis in quadragesima, Rheno transito, peruadētes Galliam inaudita mala in ecclesias dei fecerunt, & per Italiam redierunt. Friderichus archiepiscopus obijt, uir in sancta religione strenuus, & ualde laudabilis, nisi in hoc tantum uidebatur reprehensibilis, quod sic ubi uel unus regis inimicus emersit, ipse se stati secūdū apposuit. Cui successit regis filius Vuilhelmus, à pplo & clero in Arnestat cōcorditer electus. Ea tēpestate Luidolfus ī gratiā regis reuocatus, Vasallos quos habuit, et ducatū patri reddidit. cui Burchardus in ducatu successit. Chuonradus etiā omniū quas habuit diuitiarum nudus, omisso Ducatu, in gratiam regis intromittitur, uita & patria, & prædio contentus. Luidolfo filius Otto nascitur.

Hungarorū sæuitia in Galliam.

Moguntinus eps̄ regi semper infestus

Coniurati in gratiam redeunt.

Anno dominicæ incarnationis DCCCCLV. Hungari cum tam ingēti multitudine exeuntes, ut non nisi terrā eos dehisceret, uel cœlum eos obrueret, ab aliquo se uinci posse dicerēt. Chuonradus quondam Dux ibi occiditur, & ab exercitu Regis apud Lichum fluuiū tanta cæde (Deo præstante) prostrati sūt, ut nunq; ante apud nostrates uictoria talis audiret aut fieret. Rex inde reuertens, in Sclauos hostem dirigit, ubi simili potitus uictoria, uasta illos cæde prosternit. Vuigmannus expellitur. Henrichus frater regis desperatis rebus recuperatis, recepto Bauariæ ducatu obijt. Cuius filio Henricho, Pius rex ducatum & Marcam dedit. Otto filius regi nascitur.

Anno

Anno dominicæ incarnationis DCCCCLVI. Rex in pace & ocio degēs, maximo suorum fidelium conuentu, Coloniæ placitū regale habuit. Ea tempestate, grauis per omnes regni partes pestilentia grassabatur, quæ innumerā populi multitudinē passim extinxit. ex qua Rotbertus archiepiscopus Treuerēsis, & Hadamarus abbas Fuldensis obierunt. Quibus Heinrichus ī episcopatu, & Hatto in abbatia successerunt. Eodem anno Luidolphus in Italiā ad deprimendam Berengarij tyrānidem dirigit, et in breui expulso Berengario, totius penè Italiæ possessor efficitur. Abbatia sācti Nazarij in Lauresheim electione restituitur.

Pestilentia magna.

Anno dominicæ incarnationis DCCCCLVII. Rex iterum Sclauos inuasit. Luidolphus in Italia obijt, cuius corpus inde translatum, à uenerabili archiepiscopo Vuillhelmo fratre eius, Moguntiæ apud sanctum Albanum honorifice sepultum est. Vuillerus Treuerensis abbas obijt, cui Vuikerus successit. Ea tēpestate rex clementissimus Abbatiam sancti Petri in Vuirtzeburg multis retro temporibus, sub antecessoribus suis electionis, & priuilegij dono priuatam, studio sanctæ religionis dignitati pristinæ restituit. & uirum uenerabilem Gelionem eidem cœnobio abbatem præfecit.

Ludolphus Ottōis filius Mogūtiæ ad sāctum Albanū sepelitur.

Abbbatia ī Vuirtzburg restauratur.

Anno dominicæ incarnationis DCCCCLVIII. Rex pascha celebrauit Ingelheim, unde nauigio Coloniam placitum ibi acturus uenit. Eodem āno factione Brun archiepiscopi, Reginerus comes comprehenditur, & in Sclauos exul mittitur. Friderichus consensu Heroldi Ingelheim in præsentia regis, in octauis paschæ, habita ibi XVI. episcoporum Synodo, Vieneñ. ecclesiæ archiepiscopus ordinatur. Alenuicus Augiensis cœnobij abbas obijt. cui Ekkihardus successit. Cralo abbas cœnobij sancti Galli obijt, cui Burchardus successit.

Anno dominicæ incarnationis DCCCCLVIIII. Rex iterum Sclauos īuasit, ubi Thietmarus occiditur. Legati Helenæ reginæ Rugorum, quæ sub Romano Imperatore Constantinopolitano, Constantinopoli baptisata est. ficte, ut post claruit. Ad regem uenientes episcopum & presbyteros eidem genti petebant. Eodem anno Hagatio Heressfeldensis abbas, Paralisi percutitur.

Anno dominicæ incarnationis. DCCCCLX. Rex natal. domini Franckonofurd celebrauit, ubi Libutius ex Cœnobitis sācti Albani, à uenerabili episcopo Adaldago, genti Rugorum episcopus ordinatur. Guntherus rogatu Haganonis abbas constituitur. Eodem anno rex iterum pergit in Sclauos, Legati q̄que ab apostolica sede ueniunt. Ioannes diaconus, & Azo Scriniarius uocantes regem ad defendēdum Italiam, & Romanam rempublicam à Tyrānide Berengarij. Vualibertus etiam archiepiscopus Mediolanēsis, & Vualdo Cumanus episcopus, & Opertus Marchio Berengarium fugiētes, in Saxonia regem adeunt. Sed & reliqui penè omnes Italiæ comites & episcopi, literis eum aut legatis, ut ad se liberandos ueniat, exposcunt. Geilo Vuirtzburgeñ. abbas obijt, cui Gerrichus successit.

Berengarius sæuit in Italiam.

Anno d. incar. DCCCCLI. Rex Natal. dn̄i Ratisbona celebrauit, ubi Poppo Vuirtzburgeñ. archieps̄ regi percharus XIII. kals. Martij, diem clausit extremū. cui proximus suus Poppo ī ep̄atu successit. Libutius priori āno q̄busdā dilationibus ab itinere suspensus, XV. kals. Martij, anni præsentis obijt. cui

Adalbertus ex Cœnobitis sancti Maximini, machinatione & consilio Vuilhelmi archiepiscopi, licet meliora in eum confisus fuerit, & nihil unquam ĩ eum deliquerit, peregre mittendus in ordinatione successit. Quem pijssimus rex solita sibi misericordia, omnibus quibus indigebat copijs instructũ genti Rugorũ honorifice destinauit. Rex in Italiam ire disponens, maximã suorum fidelium multitudinẽ Vuormatiæ coadunauit, ubi consensu & unanimitate regni procerum, totiusque populi, filius eius Otto rex eligitur. Inde que progrediens cõuenientia quoque, & electione omnium Lotharienſiũ, Aquis rex ordinatur. Ordinato uero filio, pater in Saxoniam rediens, dispositis regni negocijs, filium Vuilhelmo archiepiscopo tuendũ, & nutriendũ cõmisit. Sicq; per Bauariam, & Terrẽtũ in Italiam se admisit, ubi omnes pene Italiæ comites & epõs obuios habuit, & ut decuit, ab eis honorifice susceptus, potestatiue, & absq; ulla resistentia Papiã intrauit, & palatium à Berengario destructum reædificare præcepit. Berengarius uero & Vuilla, filijque eorum quibus poterant munitiõibus a, aut Castellis includebantur, & nusq; forinsecus cõtra regem quid audientes, progrediebantur. Eodẽ anno Gotefridus Spirẽsis epus obijt, cui Otgerus successit. Eclypsis solis XVI. kal. Iunij. Rex Hattonem Fuldensem abbatem ad construenda sibi habitacula Romam præmisit.

Anno dominicæ incarnatiõis DCCCCLXII. Rex natal. domini celebrauit, indeque progrediens Romæ fauorabiliter susceptus, ac clamatione totius Romani populi & cleri, ab apostolico Ioãne filio Alberici, Imperator & Augustus uocatur, & ordĩatur. Papa quoque multa illum secum caritate detinuit, & diebus uitæ suæ nunquã se ab eo defecturum promisit, Quæ tamen promissio longe dissimilẽ quàm prætendebatur effectũ obtinuit. Imperatore Augusto ab urbe redeũte, & Papiæ pascha celebrante, Berẽgarius in quodã monte qui dicitur ad sanctũ Leonẽ, plurimis undique secum copijs attractis se muniuit, & Vuilla in lacu maiori, in quadã insula quæ dicitur ad sanctũ Iulium se inclusit. Filij uero eius Adalbertus, & Guido huc illucque incerti uagabantur. quasdã tamẽ munitiones cum suis sequacibus adhuc possidebãt. Hoc ẽ Grad castellũ, & Trauallium, & insulã in lacu Cumano. Tũc Vuilla ĩprimis hostiliter adit, & adempto omĩ de lacu exitu, cottidianis fũdibulariorum, & sagittarioꝝ, aliorumq; belli instrumentoꝝ impugnationibus fatigatur, & nõ plenis duobus mẽsibus obsessa capitur, & ad ultimũ clemẽtia Imperatoris dimiss. quo uellet ire pmittitur. Qui quãta potuit uelocitate Berengariũ adijt, & ne se Imperatori dederet, oĩbus modis persuasit. Eodẽ anno Adalbertus Rugis ordinatus episcopus, nihil in his, propter quæ missus fuerat proficere ualens, & inaniter se fatigatum uidens, reuertitur. & quibusdam ex suis in redeundo occisis, ipse cũ magno labore uix euasit, & ad regẽ ueniẽs, caritatiue suscipitur, & à Deo amabili Vuilhelmo archiepõ, pro retributione tãincõmode ab eo sibi machinatæ pegrinatiõis, bonis oĩbus, & cõmodis quasi frater ãplectitur, & sustẽtatur. Reginbertus dei seruus obijt, missis etiã pro eo ad Imperatorẽ litteris, reditũ ipsius in palacio operiri iubetur. Eodem anno Adalbero uenerabilis uir Mettẽ epõs obijt.

Berẽgarius contra Ottonem.

Anno dñicæ incarnatiõis DCCCCLXIII. Rex iterum Papiæ Natal. domini & pascha

paſcha celebrauit. Interim Adalbertus huc illucq; diſcurrens, quoſcunq; poterat ſibi undique adtraxit, ſed & Corſicam, ibi ſe tueri nitens intrauit. Romanum etiam pontificem multipliciter in ſuum adiutorium ſollicitauit. Dum hæc igitur aguntur, Impator a Papia mouēs iter, Berengariū in monte ſancti Leonis obſedit, totamq; ibi æſtatem ſedens, ſæpe montem undique circūdedit, & ne aliquatenus pateret exitus, uel introitus prohibuit. Interim Ioānes papa pmiſſiones Imperatori factas, obliuioni tradēs abeo deficit, & Berengarij ſeu Adalberti partibus fauens, Adalbertū Romam intromittit. Quas doloſitatis eius fraudes Imperator audiens, relicta circa montem obſidione Romam uerſus cum hoſte pergit, Cuius ipſi metuentes aduentū, plurimum theſaurum ſancti Petri rapientes, fugæ ſubſidia petunt. Tunc Roma in plura diuiſa, partim Imperatori fauentes, multi enim à prædicto papa iniurijs ſe opprimi conquerebantur, partim apoſtolico blandientes, licet diuerſa ſentirent, Impatorē tamen cum honore debito urbem intromitiūt, ſeq; per oīa datis obſidibus, illius ditioni ſubiungunt. Imperator uero plurimorū Epōrum collecta multitudine Synodū coadunauit, & conſilio eorū miſſa legatione, canonica auctoritate, profugū apoſtolicum ad ſedē pontificalē & apoſtolicā reuocauit. Illo tamē hoc oībus modis renuēnte, plebs Romana Leonē proſcriniariū, uirum ſtrenuū, & induſtrium cōmuni conſenſu in locum eius elegit, & ordinauit. cui Synodo īterfuerūt oēs prope Romanæ & Italiæ epiſcopi. Angelfredus etiam Aquileieſis patriarcha, q tunc tēporis etiam ibidem obijt. ſed & de noſtratibus interfuerūt, Adaldagus & Heinrichus archiepiſcopi. Landuuardus, & Otgerus epiſcopi. Poſtea Ioannes qui & Octauianus, uidens ſe eſſe depoſitum, ſera pœnitentia ductus, Adalberto diſiungitur. Adalbertus uero in Corſicam reuertitur. Eodem āno Gard caſtelum in Italia capitur, apud nos quoq; Sclaui qui dicuntur Lunſinzani ſubdūtur.

Pontificis perfidia in Impera. Ottonē

Luſacij aſa.

Anno dominicæ incarnationis DCCCCLXIIII. Imperator Romæ Natal. domini celebrauit. Berengarius cum ſuis in montem ſancti Leonis obſeſſus uicitur, & idipſum caſtellum Imperatoris ditioni ſubditur, & Berengarius cum Vuilla in Bauariam mittitur. Romani iterum ab Imperatore ſolito more deficientes, pluribus alijs caſtellanis, ſibi per coniurationem extrinſecus adiunctis, eū occidere nitebantur. ſed inſidijs eorū patefactis, eodem die quo eum extinguere moliebantur, Necem ſibi paratam anticipans, III. nōn. Ianuarij cum pauciſſimis ſuorum eos inuaſit, & non modicam illorum multitudinem intra muros urbis proſtrauit. Die uero ſequenti, Romam iterum uenientes, centum obſides dederunt, & ſupra corpus ſancti Petri ſub iureiurando fidelitatem Imperatori, & papæ promiſerunt. Tunc Imperator plena adhuc hebdomada apud illos manēs, Spolatinum ducatum, & Camerinū ordinaturus exiuit, & ad preces papę Leonis, obſides Romanis remiſit. quibus ipſi beneficijs ingrati, non longe illo ab urbe poſito, Ioannem qui & Octauianus, urbi intromittunt, & fidem Imperatori, & papæ promiſſam adnihilare non metuunt. Leo uero papa uix cum paucis facultatum oīum nudus euaſit, & Imperatorem in Camerino ducatu poſitum adijt, ibique paſcha celebrauit. Ioannes autem qui & Octauianus, Ioannem Dia

Berengarius capit.

In perfidos Romanos mouet Otto.

Ioannes profugus, pontificatum iterū occupat.

Ab epõ Romano.

conum, & Azonem ſcriniarium crudeliter detruncauit. & Otgerum Spirenſem epiſcopum comprahenſum & flagellatum, aliquandiu licet ĩcommode, ſecum detinuit. Sed poſtea ſtatim eum ſpe impetrãdę ab Imperatore ueniæ remiſit. quæ ſpes diuina eũ ordinatione fefellit. Nã II. idus Maij rebus humanis exceſſit. Tunc Romani non modice metuentes Imperatoris aduentum, Benedictum quendam Romanæ eccleſiæ diaconum, fidei & electionis Domini Leonis immemores eligunt, & ordinatũ ſedi apo

Otto impe. Romã obſidet contra Benedictum epm.

ſtolicæ imponunt. Quo audito Imperator collecta undiq; ſecus fidelium ſuorũ multitudine, Romam adijt, & firma eam omni parte obſidione, nequis pateret exitus, muniuit. Sed prædictus Benedictus falſo nomine Apoſtolicus, diutius ut Imperatori reſiſterẽt, Romanos animauit, ipſeq; Imperatori ſuiſq; fidelibus excommunicationẽ cõminans, muros urbis aſcendit, & elatiori ſe faſtu quàm apoſtolicum decuerat oſtendit. Ad ultimum Romani, famæ & obſidione conſtricti, ſe erraſſe, contraq; Imperatorem iniuſte deliquiſſe, pœnitentes in uigilia præcurſoris, ideſt IX. Kalẽ. Iulij portas urbis appe

Leo uerum in pontificatum admittitur extruſo Benedicto.

riunt, & Imperatore cum honorificentia debita intromiſſo, Benedictum ſacrilegum, & periurum Imperatorię ditioni reddunt, & dominum Leonem in ſedem apoſtolicam reſtituunt. Tunc Leo apoſtolicus coadunata multorum epiſcoporum ſynodo, eũdem Benedictum Romanæ ſedis inuaſorem iudicio omnium ab inuaſo gradu depoſuit, & pontificale pallium, quod ſibi impoſuerat abſcindit, ferulamq; paſtoralem manu eius arreptam, coram omnibus in fruſta confregit, & ad preces Imperatoris diaconatus ei tantum gradu uti conceſſit. Celebrata uero beati Ioannis Natiuitate, & ſan

Peſtis maxima in Ottonis exercitum.

ctorum apoſtolorum feſtiuitate, Imperator ab urbe Romana reuertitur, & infeliciore quàm ſperauerat omine, in redeundo fruitur. Nam tanta exercitũ eius peſtis & mortalitas inuaſit, ut uix uel ſanus quis à mane uſq; ad ueſperam, uel à ueſpera uſq; mane ſe uicturũ ſperauerit. Ex qua peſtilentia obierũt, Henrichus archiepiſcopus Treuerẽ. & Gerricus abbas Vuirtzeburgẽ. & Godefridus dux Lotharienſis, aliorumq; innumera multitudo, tam nobilium quàm ignobilium. Tandem miſeratione diuina peſtilentia ceſſante, Imperator in Liguriam peruenit, ibiq; autũnali tempore, pace & ocio uacãs, ſe uenatiõibus exercitauit. Eodẽ ãno Duodo pallatij capellanus, ab Adalberto comprehenditur, & flagellis cæſis in Corſicam deducitur, ſed nõ longo poſt tempore dimittitur. Ea tempeſtate Vualdo Cumanus epiſcopus in

Cumani lacus munitiones ſolo æquãtur.

ſulam in Cumano lacu cœpit, & munitiones in ea à ſolo deſtruxit. qđ Vdoni Comiti nũciũ malorꝝ fuit. Nam Hattonem eiuſdẽ inſulæ tutorem in ſuã fidem ſuſcepit, & deſtructa inſula non, ut optauerat, eum Imperatori reconciliare potuit. quod indigne ferens, totum in Vualdonem epiſcopum detorſit, & inimicus in eum ſi poſſit ulciſci diſpoſuit. Erkanbertus in locũ fratris ſui Gerrici Vuirtzburgẽ cœnobij Abbas conſtituitur.

Anno dominicæ incarnatio. DCCCCLXV. Imperator Papiæ Natal. domini celebrauit, & peracta feſtiuitate ſtatim in patriam, diſpoſitis in Italia regni negotijs, commeauit. cui filij ſui Otto & Vuilhelmus archiepš in confinio

Franciæ

Franciæ & alemaniæ, in uilla Heimbodesheym occurrerunt, & cum magna ibi eũ alacritate susceperũt. Inde Vuormatiã progressus, fratrem suum Brunõ archiepiscopum, in purificatione sanctissimæ mariæ uirginis sibi obuiam habuit, sicq; tota quadragesima in Francia commorans, in Ingelheym pascha cum magno gaudio celebrauit. Inde nauigio Coloniam attingens, matrem suã Dominam Mathildam, & sororẽ suam Gerbirgam reginam, filiumq; eius regem Lotharium sibi obuios, condigno ibi amore & honore tractauit. Sicq; in Saxoniam iterum direxit. Benedictum etiam illum depositum ab urbe Romana secum in Franciam aduexit, quem Adaldago Archiepiscopo custodiendum commisit. Duas quoq; filias Berengarij in pallatio cum Domina Imperatrice decẽnti sibi honore detinuit.

Ingelheym prope Maguntiã in Franscia. ut sæpe alias posita.

Eodem anno quidam ex Langobardis more solito, ab Imperatore deficiunt, & Adalbertum in Italiam reducũt. Tunc Imperator Burchardũ ducem Alemanorum in Italiam misit, cui ad congrediendum ei ubicunq; inueniretur, cum Langobardis Imperatoris fidelibus, & Alemanis utsum, per Padũ nauigauit, & illis ubi eũ audierãt esse partibus, nauim applicuit. In quos in prima fluminis egressione Adalbertus insiluit, ubi & frater eius Guido cũ alijs quàm pluribus occubuit. Ipse uero Adalbertus uix fuga euasit, & montana quædam ubi Imperatorem lateret intrauit. Hac igitur Dux lætus uictoria in patriam repedauit, & quæ sibi acciderant Imperatori significauit. Interim Guido Mettensis episcopus uulpina calliditate Imperatori simulans fidelem, ipsisq; infideles se proditurum iactitans, legatione Adalberti fungẽs in Saxonia Imperatorem aggreditur. Nec tamen uisu, aut allocutione ipsius participatur, sed cum dedecore redire permissus, infra Alpes ultra curiã compræhenditur, & in Saxoniam remissus, in Sclauis custodiæ mãcipatur. Vdo Strazburgensis episcopus obijt, cui Erkanboldus successit.

Eodem etiã anno dominus Leo papa obijt, tunc legati Romanorum Azo uidelicet protoscriniarius, & Marinus Sutriensis ecclesiæ eps, Imperatorẽ pro instituendo quẽ uellet, Romano pontifice, in Saxoniã adeũtes, honorifice suscipiunt, & remittũtur. Et Otgerus Spirensis eps, & Linzo Cremoneñ. eps, cũ eisdẽ Romã ab Imperatore diriguntur, tunc ab omni plebe Romana, Ioannes Narniensis ecclesiæ episcopus eligitur, sediq; apostolicæ pontifex intronisatur. Qui stati maiores Romanorum elatiore animo quàm oporteret, insequitur. quo in breui inimicissimos, & infestos patitur.. Nam ab urbis præfecto, & quodam Rotfredo cõprehenditur, & urbe expulsus in Campania custodiæ mancipaẽ. Hoc demũ anno Impatore ab Italia redeũte, Henricho, archiepiscopo Treuerensi, Thiedericus eiusdem ecclesiæ diaconus, & Adalberoni Mettẽsi episcopo Thiedericus cõsobrinus Impatoris successores instituunẽ. Bruñ quoq; archiepiscopus germanus Imperatoris, uir ducatu pariter & episcopatu dignissimus, V. idus octob. obijt. cui Foltmarus in episcopatu successit. Eodem anno Gero Marchionum nostri temporis optimus, & præcipuus obijt. Lotharius rex Dominam Henimam sibi cõiugio copulauit.

Leo papa moritur.

Bruno archieps Colonieñ. moritur.

Anno domini. incarnati. DCCCCCLXVI. Impator Coloniæ Natal. domini celebrauit,

celebrauit,cunctaq; ibi Lothariensis regni negocia,prout sibi uidebatur disposuit.Erkanbertus Vuirtzburgeñ. cœnobij Abbas obijt,& Imperator electione monachorum Adalbertum Rugis ordinatum episcopũ,eidem monasterio præfecit.Starkandus Rubilocensis ecclesiæ episcopus obijt,cui Reginoldus successit in episcopatu.Vdo comes coniurationem cum Adalberto Berengarij filio habens,& in Italiam ad excæcandum Vualdonem Cumanũ episcopum,ire disponens,Imperatoriæ maiestatis reus esse cõuincitur,& sacramento ne aliquatenus ullas partes regni præsumat ingredi,regno expellitur. Vuikerus Treuereñ cœnobij Abbas obijt. cui Asolfus in Abbatia successit.Imperator iterum in Italiam ire disponens, Assumptionẽ sanctissimæ Mariæ uirginis Vuormatiæ celebrauit,ibiq; habito cum omnibus regni maioribus concilio,inde per Alsatiam & Curiam alpes transcendẽs,Italiam intrauit,& Sigolfum Placentinum episcopum,quosdamq; ex comitibus Italicis,propter Adalbertum priori anno à se deficiẽtes,in transAlpinas partes Franciæ,uel Saxoniæ custodiendos direxit. Tunc Romani Impatoris metuentes aduentũ,Rotfredo iam mortuo,à custodia qua tenebatur,Ioannem apostolicum absoluunt,& ueniam pro malis quæ ei ingesserant poscentes,in locum & sedem suam illum restituunt. Eodem anno comes Eberhardus obijt. Eodem anno Berengarius quondam Italiæ rex exul moritur,& in Babenberg regio more sepelitur. Cuius uidua Vuilla antequã sepeliretur,Velum sibi sanctimoniale assumpsit. Vdo comes,sacramẽti oblitus Franciam ingreditur,unde iterum absq; omni utilitate reuertitur.

Vdo comes ex regno pellitur.

Anno dominicæ incarnationis DCCCCLXVII. Imperator Romæ Natal. domini celebrauit,& excepto præfecto urbis qui aufugerat. XIII. ex maioribus Romanorum,qui authores expulsionis domini Ioannis papæ uidebantur, suspendio interire iussit. Inde progrediens per Spoletum Rauennam adijt, ibiq; pascha celebrans cum domino Ioanne papa, plurimos ibi ex Italia & Romania Episcopos coadunauit.|& habita synodo,multa ad utilitatẽ sanctę ecclesię adinuenit,& apostolico Ioanni urbem & terram Rauennatium, aliaque complura multis retro temporibus Romanis Pontificibus ablata, reddidit,eumq; inde Romam cum magna lætitia remisit,ipse uero in partes Thusciæ secessit.Interim papa Ioannes,& Imperator regi Ottoni literas inuitatorias miserunt,& ut cum ipsis ad Natal. domini Romæ celbrandum festinarent,iusserunt. Tunc rex pro disponendis regni negocijs ante suum in Italiam iter Vuormatiam uenit,ibique in primo suo placito,Deo propitio,plurima futuræ prudentiæ simul et clementiæ indicia præmonstrauit. Sicq; Natiuitate præcursoris,& apostolorũ festiuitate Franconofurd celebrata,iter suum acceleraturus in Saxoniam remeauit.

Ea tempestate Asulfus Treuerensis Abbas præsenti uitæ subtrahitur.Cui Thietfridus successor eligitur. Tunc etiam Dominus archiepiscopus Vuilhelmus aliquantula infirmitate detentus,in breui (Deo miserante) conualuit.Domino Imperatore in Italia commorante,legati Nichophori,Græcorũ Imperatoris Rauennæ ad eũ uenerũt,honorifica secum munera ferentes, & pacẽ ab eo, uel amicitiã poscẽtes,qbus honorabiliter susceptis,decẽterq; remissis

remissis, Dominus Imperator nuncium suum eidem Græcorum Imperatori, pro coniungenda in matrimonium suo filio regi Ottoni priuigna ipsius Nichophori, filia scilicet Romani Imperatoris, Constantinopolim dirigit. qui iterũ eodem anno ante Natal. domini, ad Imperatorem reuertitur. Eodem anno intrante, Septembri mense Otto rex Romam iturus, decenti se comitatu egressus, memoriam sancti Michaelis in Augusta ciuitate celebrauit.

CHRONICORVM SIVE ANNALIVM REGINONIS PRVMIENSIS COENOBII ABBATIS A CHRISTI NATIVITATE VSQVE AD OTTONEM SECVNDVM FINIS.

MOGVNTIAE IN AEDIBVS IOANNIS SCHOEFFER MENSE AVGVSTO. ANNO M. D. XXI.

Placuit D. Sebastiano de Rotenhan, qui Reginonem nostrum quasi postliminio reuersum è pulueribus subleuauit, tum eius effigiem, tum familiæ progenitorum suorum insignia subtexere.

Nunquam Stygias fertur ad undas:
Inclyta uirtus.

SEBASTIANVS DE ROTENHAN, FRANCVS, GERmanicus, Iureconsultus, & eques auratus, [redacted] sacræ paginæ professori. S.D.

B AVTORIS HVIVS CONDITIO LECTOREM auidum prorsus lateat Eruditissime simul, atque amicissime Capito, me duxi operæprecium facturum, si de eius in culpata uita, laudabilique instituto perfunctorie, & uelut in transitu meminero. Fuit autem Regino noster Prumiensis monachus, qui in Afflie cœnobio mira pectoris syncerita te, & innocenti simplicitate floruit. Primum sub Ludouico tertio, hinc etiam sub Arnolpho Imperatoribus. Agebat autem longo tempore ex præscripto, & maiorum imperio, & ut dicitur sub obedientia tantisper, donec fratrum assensu in Abban delectus patris atque gubernatoris titulum susciperet. Quo munere aliquandiu cum laude functus, citra ullius mali suspicionem, perfidiam tamen, eximiæ uirtuti suæ comitem, coactus est pati, ac perferre. uel quod natura sic sit comparatum, humanæ felicitatis instabilitatē maxime tum falli, ubi maximam præ se fert firmitudinem, uel quod fortunæ fauor, ex dolio (ut aiunt Iouis) nemini asperius attēperatur, quàm illi, qui summa meruerit. ὥστ ἐυτυχήματα μὲν τοῖς πονήροις καὶ κακοήθεσιν ἄωρα γίνεσθαι.

Adeo enī fortuna sæuum amat ludere pertinax, quemadmodum in Regino ne nostro uidere est, q uir erat spectatæ probitatis, nemini iniurius, nemini molestus, Richarium tamen quendam iniquiorem pertulit, cuius tandem technis, circūscriptionibus, & insidijs à dignitatis gradu deturbatur haud citra ignominiæ notā, ceu perperam cœnobio præfuisset. Superis, opinor, ita fieri ad publicam utilitatem permittentibus, quo excellens illud ingeniū à patrisfamilias curis expeditum, in arcana & secretiores philosophiæ recessus totum se possit insinuare. sicut usu uenisse licet agnoscere, Nam ille, ceu sibi redditus, uarijs omnino literis incubuit, maxime autem rerum gestarum lectioni, quarum cognitio componere nos ad ciuilitatem ipsi uidebatur. Etiā si huius ætatis nonnulli religiosorum, nescio quo zelo, & ut dicunt conscientia adducti (quæ autem cōmentitia crebro, aut uana mihi uidetur) nihil plane attingunt, quod exiguā priscæ ītegritatis indolem oleat, repræsentet, effigat. Homines nimirum cauti, ac perspicacissimi temporis obseruatores. Siquidem nobis perijsse iudicant quicquid impensum sit studijs humanioribus, quasi ἀνεμώλια forent, quæcūq; ueterum memorijs ad excolēdos mores efferuntur. & quasi serio laudata sint, quæ illi perplexa, & minus firma commentaria domi suæ non dico parturiunt, sed abortiūt, iacturamq; temporis ipsi non faciant, pingui ocio plerūque defluentes, quorū haud modica pars ignauia corrumpitur, ac uoluptatum illecebris euirata redditur. Contra ꝟo sedulitas, & industria fraudem quasi faciat, & telam absoluat inæqualiter. O præpostera pietas. o Hypocrisis mordacissima. Atqui nostro Reginoni alia ratio, aliud iudicium fuit, qui non solum monimenta ueterum perlustrauit,

sed ea li

sed ea literis quoque, ut illa ætate, politioribus, aliam in formulam traducere fategit. His temporibus etiã, quibus singulæ Metropoles separatis legibus & Romanis pontificalibus haud procul [illegible] regebantur, ecclesiastica Germaniæ decreta non minus docte, quàm laboriose congessit. quorum exemplar Treuerensium Archipręsuli dicatum, nostri æui spatio apud Moguntiacos, Vangionesque conspicitur. Neque is unicus fuit Germanis huius instituti monachus, alijs apud primogenitores nostros pari affectione laborãtibus. Helmoldus porro Vuagirensis alias Holsatius de Teutonicis, Sclauis, Hermannus Veringensis comes, nec non Bruno, utrique Augienses, Rupertus al's Robertus (tametsi de Gallis ille plura) Vuidekinus Corbiẽsis de Saxonibus, Gregorius de omni tempore, & Hermannus de floribus temporũ, omnes monasterijs addicti, Germanorum res gestas certatim posteritati tradidere. Quorum fœtura nostrorum temporum inertiæ neutiquã conferenda, si hæc placuisse sensero, mea opera in lucem fortassis prodibit.

Vnum tamen uellem Reginoni nostro lectorem ignoscere. Nam tractũ Cisrhenẽsem quãquàm ãte plurima huius ætatis secula Galliæ Belgicæ nomẽ, ubi modo Germani agunt, abiecisse constat, uelut alibi plenius sũ deducturus, cohibere tamẽ calamum non potuit, quin littorales memorati amnis munitiones quandoq; Gallijs ascriberet. Sed is eius error æquiori animo nostratibus est ferẽdus, qñ cuique concessum, puincias aut priscis medioximis, aut moderníoribus denique notis repræsentare, modo salua temporum discretione, citra cuiusque præiudicium, citra contentionem id moliatur. Vale mi Capito, ac elucubrationibus tuis, tã græcis, quàm latinis, quibus reipublicæ usui esse poteris, ardẽtius insiste. Datum Moguntiaco. in aulica & exercitatoria utriusq; nostrũ palæstra. Id. Iuſ. Anno salutis M. D.XXI.

LABORATORIO L. BOTTEGHER
VIA DEL BOSCHETTO 87 ROMA
[illegible]